

सौरभ

(चिन्तन-अनुसन्धानमा आधारित)

३२ औं वार्षिक प्रतिवेदन - २०७९/०८०

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस

(त्रिभुवन विश्व विद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त)

सामुदायिक क्याम्पस

चन्द्रागिरि नगरपालिका-१०, सतुङ्गल
क्याम्पस मार्ग, विष्णुदेवी, काठमाडौं ।

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस

क्याम्पस सञ्चालक समितिको नामावली

गठन मिति २०७९/०९/३०

सि .नं.	नाम थर	पद
१	प्रा. डा. माधव भट्टराई	अध्यक्ष
२	प्रा डा. हेमाङ्ग राज अधिकारी	उपाध्यक्ष
३	प्रा. डा. प्रेम नारायण आर्याल	सदस्य
४	श्री हरि विनोद अधिकारी	सदस्य
५	श्री गौरी प्रसाद दवाडी	सदस्य
६	प्रा डा. वासुदेव काफ्ले	सदस्य
७	श्री मा. रमा आले मगर	सदस्य
८	श्री घनश्याम गिरी	सदस्य
९	डा. कान्ता भट्टराई	सदस्य
१०	श्री. शिव कुमार महर्जन	सदस्य
११	श्री घनश्याम लुईंटेल्	सदस्य
१२	डा. कुश्मिला आचार्य	सदस्य
१३	श्री. राजेन्द्रविक्रम बानियाँ	सदस्य
१४	श्री मुकुन्द प्रसाद घिमिरे	सदस्य
१५	श्री देवेन्द्र प्रधान	सदस्य
१६	श्री वसन्त राज खत्री	सदस्य
१७	श्री वसन्त कुमार बराल	सदस्य
१८	श्री त्रि. वि. प्रतिनिधि	सदस्य
१९	श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता (क्याम्पस प्रमुख)	सदस्य सचिव

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस

(त्रिभुवन विश्व विद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त)

वर्ष ३२, अङ्क ३२ भाद्र २५, २०८०

संरक्षक

प्रा. डा. माधव भट्टराई
अध्यक्ष
क्याम्पस सञ्चालक समिति

प्रधान सम्पादक

शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता
(क्याम्पस प्रमुख)

सम्पादक मण्डल

कृष्णहरि आले मगर (किसन)
वसन्त कुमार बराल
गुरु प्रसाद पौडेल
भीम प्रसाद सापकोटा
सुरज कुमार बिष्ट

सम्पादन सहयोगी

प्रा. घनश्याम भण्डारी
शिव प्रसाद तिमल्सेना
युवराज देवकोटा
डिल्लीराज वेलबासे
ओमप्रकाश जोशी

व्यवस्थापक

मिनु केशरी लामा
विक्रम विश्वकर्मा
निशा शर्मा
सुस्मीता देवाली
दुर्गा थापा मगर
रामजी शर्मा
सरु शर्मा
रत्न बहादुर खत्री

प्रकाशक

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस
चन्द्रागिरि नगरपालिका-१०, सतुङ्गल
क्याम्पस मार्ग, विष्णुदेवी, काठमाडौं
फोन नं. ०१-४३१९८४३, ०१-५९९६०६०

अध्यक्षको कलमबाट

“गुणात्मक शिक्षाको लागि शिक्षक प्रशिक्षण” भन्ने मूल नाराका साथ वि.सं. २०४८ सालमा स्थापना भएको काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस जनस्तरबाट सञ्चालित शिक्षाशास्त्र सङ्कायतर्फको पहिलो सामुदायिक क्याम्पस हो । विभिन्न विश्व विद्यालयमा कार्यरत प्राध्यापकहरू, शिक्षक प्रेमी, प्राध्यापक तथा अभिभावकहरूको सामूहिक पहल र जमानीबाट सामुदायिक शैक्षिक संस्थाको रूपमा स्थापित यस क्याम्पसले आफ्ना प्रारम्भिक दिनहरूमा भानु मा.वि.रानी पोखरी र सो पश्चात् पद्मोदय मा.वि.को भवनबाट शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको भए तापनि वि.सं. २०७५ सालदेखि क्याम्पसले आफ्नै भवनबाट आफ्ना शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । क्याम्पसलाई स्थायित्व दिन क्याम्पसको आफ्नै भवन हुनु अपरिहार्य हुन्छ । यस सन्दर्भमा क्याम्पसको भवन निर्माणका लागि सहयोग गर्नुहुने विश्व विद्यालय अनुदान आयोग, सानो ठिमी भक्तपुर, वागमती प्रदेश सरकार, तत्कालीन जिल्ला विकास काठमाडौँ, चन्द्रागिरि नगरपालिका लगायतका सबै दातृ निकाय, दान दातव्य गरी सहयोग गर्नुहुने सङ्घ संस्था दानवीर महानुभावहरू संस्थाको कार्यकारी भूमिका सफलतापूर्वक निर्वाह गरिरहनु भएका क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता लगायत सबै पदाधिकारी एवम् शिक्षक कर्मचारीहरूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

आजको युग प्रविधिको युग हो । कोभिड १९ ले जनजीवनका साथै शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभावस्वरूप शैक्षिक संस्थाहरू प्रविधिमैत्री हुनुपर्ने आवश्यकता बोध गराएको सन्दर्भमा कोभिड विरुद्धको सङ्घर्षलाई दृढतापूर्वक जुटेर निस्तेज पार्न सफल भए पनि कतिपय कक्षाहरू पूर्ववत् रूपमा सुचारु गर्न कठिनाई भइरहेको छ । अनलाइन माध्यममा अभ्यस्त भएका र घरबाटै उच्च शिक्षाको अवसर पाइरहेका विद्यार्थीहरूको माग अभै पनि अनलाइन कक्षा हुनु प्रविधिले जुटाएको स्वर्णिम अवसर हो । यस्तो सङ्घर्षपूर्ण कठिन अवस्थालाई पनि सफलतापूर्वक सम्पन्न गरी क्याम्पसका शैक्षिक प्रशासनिक गतिविधिलाई निरन्तर रूपमा अगाडि बढाउन सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी, शिक्षक कर्मचारी, अध्ययनरत विद्यार्थी एवम् अभिभावकहरूप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

काठमाडौंको पश्चिमी भेगका जनताहरूलाई सर्वसुलभ रूपले उच्च शिक्षाको अवसर प्रदान गर्न सफल यस क्याम्पसमा दिनानुदिन विद्यार्थी भर्नामादेखाएको आकर्षण हालका लागि सुखद संयोग भए पनि बढ्दो विदेश पलायन, बिचैमा कक्षा छाड्ने प्रवृत्ति, नियमित कक्षामा उपस्थित नहुने विद्यार्थीहरूको सङ्ख्यामा गरेको वृद्धि हाम्रा लागि मात्र नभई राष्ट्रिय चिन्ताको विषय बन्दै गइरहेको छ भने अर्कोतर्फ उत्तीर्ण विद्यार्थीहरूले पनि रोजगारीको अवसर नपाउनाले युवा पलायनलाई प्रश्रय दिइरहेको छ । जुन अत्यन्त चिन्ताको विषय बन्दै गएको छ ।

विश्व विद्यालय अनुदान आयोगबाट गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन प्रमाण पत्र प्राप्त गर्ने दिशामा वि.सं. २०७१ सालबाट आसय पत्र (letter of intent) ले प्रयत्नशील यस क्याम्पसले अब निकट भविष्यमै सो प्रमाण पत्र प्राप्त गर्ने विश्वास लिएको छु । यसले क्याम्पसले प्रवाह गर्दै आएको सेवाप्रति गुणस्तर सेवाहरू गुणस्तरयुक्त हुनुका साथै सोप्रति समाजको थप विश्वास जागृत हुने विश्वास लिएको छु । क्याम्पसको समग्र भौतिक संरचना, पुस्तकालय ल्याब, आएसिटियुक्त कक्षा कोठाको व्यवस्था तथा विद्यार्थीको चौतर्फी विकासका लागि प्रत्येक हप्ता अतिरिक्त तथा सहक्रियाकलाप आयोजनालाई जोड दिँदै आएको छ । कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको कार्यक्षमता अभिवृद्धि तथा विद्यार्थीहरूमा सिर्जनात्मक तथा अनुसन्धानात्मक क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुँदै आएका छन् ।

क्याम्पसको अभिन्न अङ्गको रूपमा रहेको कक्षा ११/१२लाई छुट्टै व्यवस्थापन मार्फत् सञ्चालन हुँदै आएको छ । बढ्दो विद्यार्थी भर्ना र शैक्षिक कार्यक्रममा भएको व्यापकताको कारणले गर्दा क्याम्पसले क्याम्पसको अग्र भागमा प्रशासनिक तथा पुस्तकालय भवनको निर्माण गर्दै आइरहेको छ भने विद्यार्थी चापलाई ध्यानमा राखी अन्डरग्राउण्ड पार्किङ्का लागि डिपिआर तयार गरी सोको सहयोगका लागि विभिन्न दातृ निकायमा प्रस्ताव समेत पेस गरिसकको छ । क्याम्पसको यो वार्षिक प्रतिवेदन २०७९/०८० ले क्याम्पसको समग्र शैक्षिक अवस्था, आर्थिक अवस्था, समुदाय र क्याम्पस बिचको सम्बन्ध र क्याम्पसमा वर्ष २०७९/०८० मा भएका महत्त्वपूर्ण गतिविधिहरूलाई प्रष्ट रूपमा उजागर गर्ने विश्वास लिएको छु । अन्त्यमा यस वार्षिक प्रतिवेदनको तयारीमा संलग्न सबैप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

सादुवाद सहित हार्दिक शुभेक्षा ।

प्रा.डा. माधव भट्टराई
अध्यक्ष
क्याम्पस सञ्चालक समिति

सम्पादकीय

“गुणात्मक शिक्षाका लागि शिक्षक प्रशिक्षण” भन्ने मूल नाराका साथ वि.सं. २०४८ सालमा स्थापना भएको यो काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसले ३२ औं वसन्त पार गर्दै आफ्नो शैक्षिक गतिविधिलाई उच्च प्राज्ञिक स्तरमा उकास्न सफल हुँदै आएको छ । वि.सं. २०७९ सालदेखि विश्व विद्यालय अनुदान आयोगबाट गुणस्तर सुनिश्चितता प्रत्यायनका लागि आशय पत्र लिई क्याम्पसले आफ्ना सम्पूर्ण गतिविधिलाई सोही अनुकूल परिमार्जन गर्दै अन्तिम तयारीमा जुटेको छ । क्याम्पसको समग्र सुधारका लागि यस क्याम्पसमा कार्यरत सम्पूर्ण प्राध्यापक, कर्मचारी, विद्यार्थी, शुभचिन्तक, स्थानीय समुदाय, अभिभावक, सञ्चालक समिति, क्याम्पस प्रशासन, चन्दादाता तथा सहयोगी महानुभावहरू, क्याम्पसद्वारा स्थापित विभिन्न छात्रवृत्ति कोषका संस्थापकहरू, विश्व विद्यालय अनुदान आयोग, बागमती प्रदेश सरकार, चन्द्रगिरि नगरपालिका, तथा समस्त शुभेच्छुकहरू लगायत क्याम्पस सञ्चालनमा सहयोग गर्नुहुने सम्बन्धित सबैलाई स्मरण गर्दै शैक्षिक वर्ष २०७९/८० को यो वार्षिक प्रतिवेदनले क्याम्पसको समग्र शैक्षिक, आर्थिक, प्रशासनिक तथा भौतिक गतिविधिलाई पारदर्शी रूपमा उजागर गर्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छौं । क्याम्पसको वास्तविक अवस्थाको बारेमा तथ्यपरक र पारदर्शी तवरले सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने अभिभारालाई आत्मबोध गदै सौरभको यो ३२ औं प्रतिवेदन विज्ञ पाठक समक्ष प्रस्तुत गर्ने जमर्को गरेका छौं ।

क्याम्पसको मुखपृष्ठको रूपमा वार्षिक रूपमा प्रकाशन हुने सौरभको यस प्रतिवेदनमा विभागका गतिविधिहरू, वार्षिक क्रियाकलापहरू, विद्यार्थी भर्ना, उत्तीर्ण दर, विभिन्न समिति तथा इकाईहरूका प्रतिवेदनहरूले सरोकारवालाहरूलाई क्याम्पसको वास्तविक अवस्थाको बोध गराउने छन् । बदलिँदो विश्व परिवेश र पलायनतर्फ उन्मुख नेपाली युवाहरूको वास्तविकतालाई ध्यानमा राख्दै दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्नको लागि आफ्ना सम्पूर्ण शैक्षिक कार्यक्रम र गतिविधिहरूलाई सोही दिशातर्फ केन्द्रिकृत गराउने जमर्को गरिएको छ । उच्च शिक्षाको समान र समतामूलक पहुँचको लागि छात्रा, गरिब, दलित, जनजाति, सीमान्तकृत, सहिद परिवार, मधेसी तथा शारीरिक र मानसिक रूपमा फरक क्षमता भएका विद्यार्थीहरूको लागि विभिन्न छात्रवृत्तिहरूको व्यवस्था गरेका छौं ।

क्याम्पसलाई अनुसन्धानमूलक शैक्षिक क्रियाकलापहरूको माध्यमबाट अब्बल शैक्षिक संस्थाको रूपमा स्थापित गराउन स्थापनाकालदेखि नै समर्पित संस्थापकहरू र जमानीकर्ताहरूको योगदानलाई उच्च आदर सहित स्मरण गर्न चाहन्छौं । यसका अतिरिक्त क्याम्पसको वृहद् विकासमा निरन्तर खटिरहनु भएका सञ्चालक समिति, प्राध्यापक, कर्मचारी, विद्यार्थी, अभिभावक, चन्दादाता, नागरिक समाज, र सरोकारवाला समेतलाई अभि प्रभावकारी साथ, सहयोग र समर्थनको अपेक्षा सहित धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं ।

अन्त्यमा, यस प्रतिवेदनमा समावेश भएका सबै विषयवस्तुहरूलाई सकेसम्म वास्तविक, तथ्यपरक, सान्दर्भिक र त्रुटिरहित बनाउने प्रयत्न गरेका छौं । यसको बावजुद केही कमीकमजोरी भए आगामी अङ्कको प्रकाशनलाई अभि त्रुटिरहित बनाउनको लागि पाठकहरूबाट अमूल्य सुभाव प्राप्त गर्ने अपेक्षा समेत गरेका छौं ।

धन्यवाद !

शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता
प्रधान सम्पादक

विषय सूची

क्र.सं.	शीर्षकहरू क्याम्पसको सारांश		पृष्ठ सङ्ख्या
१	क्याम्पसको लक्ष्य, उद्देश्य, अभियान र मूल नारा क्याम्पसको मूल मन्त्र: "गुणात्मक शिक्षाका लागि शिक्षक प्रशिक्षण"		१
२	KSMC Organizational Chart		३
३	क्याम्पसका विशेषताहरू		३
४	काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसमा कार्यरत प्राध्यापकहरू आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को वार्षिक प्रतिवेदन	शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	४
५	आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा भएको प्रारम्भिक आम्दानी तथा खर्चको विवरण:	मिनु केसरी लामा	१२
६	सामुदायिक क्रियाकलापको प्रगति विवरण (Social Progress)		१३
७	सबल, दुर्बल पक्षहरू तथा अवसरहरू, चुनौतिहरू तथाआगामी कार्ययोजना सम्बन्धी सङ्क्षिप्त विश्लेषण		१४
८	आन्तरिक गुणस्तर सुनिश्चितता समिति वार्षिक प्रतिवेदन २०७९/०८० (Internal Quality Assurance Committee)		१९
९	काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस अन्तर्गत कार्यरत विभिन्न समितिहरू देहाय अनुसार रहेका छन् :		२२
१०	छात्रवृत्ति समितिको प्रतिवेदन २०७९/०८०		६९
११	क्याम्पस सञ्चालक समितिले वर्ष २०७९/८० मा गरेका मुख्य मुख्य निर्णयहरू		७२
१२	श्रद्धाञ्जलि तथा समवेदना		७३
१३	शिक्षक कर्मचारी पुनर्ताजगी तालिम भ्रमण प्रतिवेदन - २०८० मिति : २०८० असार १ र २, सिन्धुपाल्चोक सुकूट		७८
१४	काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसमा कार्यरत सम्पूर्ण शिक्षक/कर्मचारीहरू		८३
१५	Annual Report - 2078/79 Department of Management- KSC	Dilli Raj Belbase	८५
१६	बि.सि.ए. तथा आइ.सि.टि. विभाग वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन - २०७९/०८०	युवराज देवकोटा	९२
१७	आइ.सि.टि. विभागमा कार्यरत प्राध्यापकहरूको नामावली		९४
१८	आइ.सि.टि. विभागको भावी कार्ययोजना		९५
१९	शिक्षाशास्त्र विभागको वार्षिक प्रतिवेदन-२०७८/०७९	ओम प्रकाश	९७
२०	शिक्षाशास्त्र विभागमा कार्यरत प्राध्यापकहरूको नामावली		९९
२१	शैक्षिक सत्र २०७९-२०८० सालको शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत स्नातक तहको नतिजा विश्लेषण		१०१
२१	शैक्षिक सत्र २०७९-२०८० सालको शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तहको नतिजा विश्लेषण		१०१
२२	Research Management Cell (RMC) Annual Report- 2079/80		१०३
२३	Physical Facilities and Maintenance in KSC		११२
२४	Culture of Tracer study		११८
२५	Graduate List in F/Y 2019		१२२
२६	Kathmandu Shiksha Campus - Graduate List 2018 Sample list of KSC Tracer study- 2018		१२३
२७	कविता, गजल तथा गीतहरू		१२७
२८	अधुरो प्रेम	कृष्णहरि आले मगर	१३६
२९	"सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग"	पवित्रा सामल मगर	१४०
३०	"सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग"	सन्दीप राई	१४४
३१	मेरो जीवनको लक्ष्य	युनिशा सिग्देल	१४२
३२	तत्त्वका आधारमा 'लाहुरी भैंसी' कथाको विश्लेषण	गीता घले	१४६
३३	तत्त्वका आधारमा "मसान" नाटकको विश्लेषण	रस्मिता लम्साल	१४९
३४	मुनामदन खण्डकाव्यमा मनोविज्ञान	किसन आले मगर	१५८
३५	३२ औँ वार्षिकोत्सव तथा विदाई कार्यक्रम	जमुना खनाल	१६७
३६	Annual Action Plan of Master's Degree Program	Guru Prasad Paudel	१६९
३७	सूचना प्रविधि तथा EMIS वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन - २०७९	मिनु केसरी लामा	१७१
३८	मानव स्रोत व्यवस्थापन प्रतिवेदन - २०७९/०८०	वसन्त कुमार बराल	१७४
३९	काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसद्वारा सञ्चालित माध्यमिक तहको विद्यालय प्रतिवेदन	सुरज कुमार बिष्ट	१७८
४०	काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस पुस्तकालय प्रतिवेदन	विक्रम विश्वकर्मा	१८२
४१	पुस्तकालय तथा प्रयोगशाला व्यवस्थापन समिति २०७९		१८६
४१	वर्ष २०७९/८० मा एम.एड. शैक्षिक कार्यक्रमतर्फ सम्पन्न शोधपत्रहरूको विवरण एम.एड. स्वास्थ्य शिक्षा तर्फका सम्पन्न शोधपत्रहरू	निशा शर्मा	१८९
४२	अध्यात्मको संगम थलो-विष्णुदेवी मन्दिर	उप. प्रा.शारदा पोखरेल	१९३
४३	प्रणय दिवस :	सुस्मिता देवाली	१९५

क्याम्पसको लक्ष्य, उद्देश्य, अभियान र मूल नारा

क्याम्पसको मूल मन्त्र: "गुणात्मक शिक्षाका लागि शिक्षक प्रशिक्षण"

दूर दृष्टि (Vision)

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसलाई प्राज्ञिक, अनुसन्धानमूलक र नवप्रवर्तनमा उन्मुख समर्पित र प्रतिबद्ध नेतृत्वदायी उच्च शिक्षा प्रदायक स्वायत्त संस्थाको रूपमा राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय समुदायमाभू स्थापित गर्ने ।

गन्तव्य (Mission)

- प्राध्यापक, विद्यार्थी तथा कर्मचारीहरूलाई ज्ञान उत्पादन, प्रयोग र व्यवस्थापनमा उत्प्रेरित गर्न प्राज्ञिक तथा पेसागत वातावरण कायम राख्ने ।
- शैक्षिक कार्यक्रम, संरचना र संयन्त्र तयारीमा सदैव लचक, परिवर्तनमुखी र गतिशील रहने ।
- सिर्जनात्मक सीप नैतिक मूल्य र सामाजिक दायित्वले ओतप्रोत दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।
- समाज र समय सापेक्ष विषयवस्तुहरूमा अनुसन्धान कार्य अगाडि बढाउने ।

लक्ष्यहरू (Goals)

- राष्ट्र विकासको लागि विशिष्ट ज्ञान, सीप र अभिव्यक्तिले युक्त मानव स्रोत विकास गर्ने,
- उच्च शिक्षामा पहुँच र गुणस्तर वृद्धिका लागि राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्ने,
- आधुनिक प्रविधिको प्रयोगमार्फत् विद्यार्थीलाई आवश्यक गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने,
- प्रविधिमा आधारित शैक्षिक सामग्रीहरूको प्रयोगमार्फत् शिक्षणमा प्रभावकारिता ल्याउँदै समग्र शैक्षिक पद्धतिमा सुधार ल्याउने,
- समाजको आवश्यकता र समयको मागलाई सम्बोधन गर्न रोजगारमा आधारित नयाँ नयाँ शैक्षिक कार्यक्रमहरू थप गर्दै काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसलाई उच्च शिक्षाको आकर्षणको केन्द्र बनाउने ।

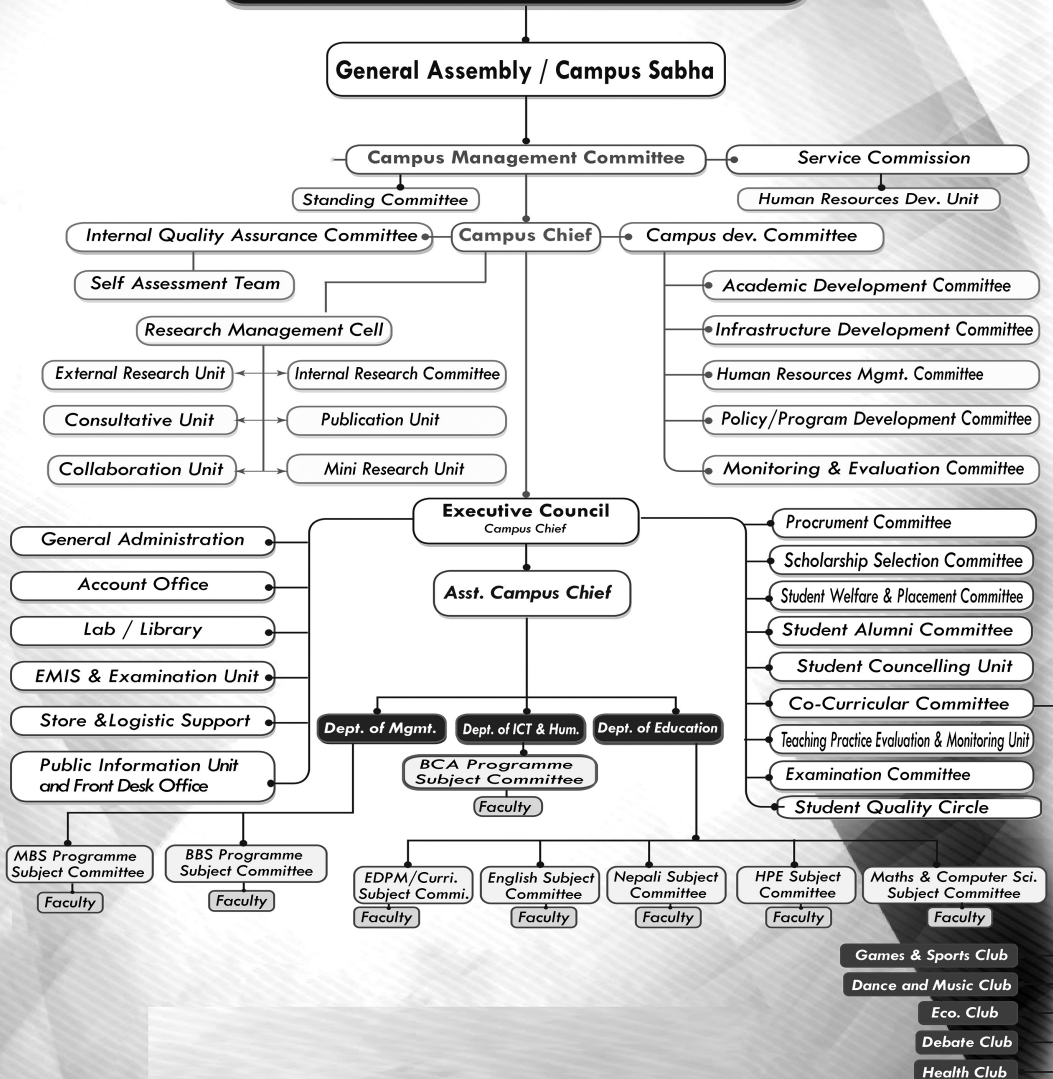
क्याम्पसका विशेषताहरू

- गुणस्तरीय शिक्षा सर्वोत्कृष्ट नतिजा
- नेपाली र अङ्ग्रेजी दुबै माध्यममा अध्यापन हुने
- उच्च प्रविधियुक्त कक्षा कोठाहरू
- स्वच्छ तथा शान्त शैक्षिक वातावरण
- आधुनिक र प्रर्याप्त पाठ्य सामग्रीसहितको व्यवस्थित पुस्तकालय
- अत्याधुनिक कम्प्युटर प्रयोगशाला
- गरीब, जेहेन्दार, दलित, जनजाति, सीमान्तकृत, सहिद परिवार र विपन्न वर्गका विद्यार्थीहरूका लागि क्याम्पसको आफ्नै छात्रवृत्ति कोषबाट छात्रवृत्तिको व्यवस्था
- लक्षित वर्गको लागि बृहत छात्रवृत्तिको व्यवस्था
- आकस्मिक प्राथमिक उपचार कक्षको व्यवस्था
- विषय छनोट तथा रोजगार परामर्श व्यवस्था
- आन्तरिक परीक्षा र निरन्तर पृष्ठपोषणको व्यवस्था
- आवश्यकतामा आधारित मनोवैज्ञानिक परामर्श सेवा
- परीक्षा तयारी कक्षाहरूको व्यवस्था
- स्थलगत भ्रमण, व्यक्तित्व विकास र अतिरिक्त क्रियाकलापहरूको आयोजना
- उच्च पूर्वाधारयुक्त भवन र कक्षा कोठाहरू
- खेल मैदानको व्यवस्था
- स्वच्छ तथा पोषणयुक्त चमेना गृह
- त्रि.वि.र राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डको परीक्षाहरूमा उत्कृष्ट नतिजा
- विश्वका शीर्ष विश्व विद्यालयहरूमा विद्यार्थी व्यवस्थापन
- व्यवस्थापन, शिक्षा, मानविकी सङ्कायहरूका शैक्षिक कार्यक्रमहरू र सूचना प्रविधि
- दक्ष तथा अनुभवि प्राध्यापकहरू र विद्यार्थीमैत्री कर्मचारीहरू
- विभिन्न युवा विकासका कार्यक्रमहरू
- सामाजिक क्रियाकलापहरूमा विद्यार्थी संलग्नता
- साप्ताहिक रूपमा व्यक्तित्व विकासका कार्यक्रम र अतिरिक्त क्रियाकलापहरू
- बहुउद्देश्यीय सभा हल

KATHMANDU SHIKSHA MULTIPLE CAMPUS

(Affiliated to Tribhuvan University)

KSMC Organizational Chart

काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसमा कार्यरत प्राध्यापकहरू

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को वार्षिक प्रतिवेदन

- शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता
क्याम्पस प्रमुख

पृष्ठभूमि :

जनस्तरबाट सञ्चालित काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस त्रिभुवन विश्व विद्यालय शिक्षा शास्त्र सङ्कायबाट सम्बन्धन लिई सञ्चालनमा आएको पहिलो सामुदायिक क्याम्पस हो । विभिन्न विश्व विद्यालयमा कार्यरत प्राध्यापकहरू तथा शिक्षाप्रेमीहरूको एक समूहले वि.सं. २०४८ सालमा संयुक्त जमानी बसी यो क्याम्पसको स्थापना गर्दै राजधानीको मुटु भानु माध्यमिक विद्यालय रानीपोखरीबाट आफ्नो शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रारम्भ गरेको थियो । प्रारम्भिक कालदेखि विश्व विद्यालयका अधिकांश शिक्षाविद् तथा अग्रणी व्यक्तित्वहरूले अध्यापन गराउँदै आएको हुनाले क्याम्पसले त्रि.वि.को शैक्षिक संस्कृतिलाई अँगाल्दै आएको छ ।

उच्च शिक्षामा हुने सुधार तथा दिगो विकासको लक्ष्य पूरा गर्न बजारोन्मुख, सीपमूलक र दक्ष जनशक्ति उत्पादन गराउन तथा राष्ट्रिय आवश्यकताको रूपमा शैक्षिक जनशक्ति उत्पादन गर्ने अभिप्रायले "गुणात्मक शिक्षाको लागि शिक्षक उत्पादन" गर्न महान् अभियानमा लागेको हुनाले यस क्याम्पसबाट उत्पादन भएका हजारौँ व्यक्तित्वहरू अन्य शैक्षिक क्षेत्रमा नेतृत्व गर्दै आएका छन् । स्थापनाकालदेखि नै अध्ययन, अध्यापन, अनुसन्धान, गुणस्तर र सान्दर्भिकतामा अभिवृद्धि गर्ने, अनुसन्धानमूलक उच्च शैक्षिक संस्कृतिको विकास गरी क्याम्पसमा सुशासन कायम गर्न अनुसन्धानमय वातावरण निर्माण गर्न आफ्नो भौतिक पूर्वाधार नभएकोले चुनौतिपूर्ण अवस्थाका बिचमा यस क्षेत्रमा भए गरेका उपलब्धीहरू क्याम्पसको लागि गौरवको विषय नै हो ।

स्थापनाकालदेखि वि.सं. २०७३ सालसम्म अन्य शैक्षिक संस्थाहरूसँग सहाकार्य गरी आफ्ना सीमित नियमित शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न क्याम्पसको बाध्यता नै थियो तर विश्वव्यापीकरणको परिवेश र आजको उच्च शिक्षाको क्षेत्रमा भइरहेको परिवर्तनलाई आत्मसात गर्दै क्याम्पस सञ्चालनका लागि चाहिने आवश्यक न्यूनतम भौतिक पूर्वाधारको विकास, गरिब, दलित, जनजाती, महिला तथा पिछडिएका वर्ग समुदायलाई उच्च शिक्षामा पहुँचको सुनिश्चितता एवम् अवसर उपलब्ध गराउन आवश्यक निःशुल्क वृत्ति र छात्रवृत्तिको व्यवस्था, सोधसहयोग, क्षमता अभिवृद्धिका लागि पुनर्ताजगी तालिम, अनुसन्धान विधिको प्रशिक्षण, विद्वत् वृत्ति, अनुसन्धान अनुदान तथा समुदायमा रहेका शैक्षिक संस्थाहरूको निकास, विस्तार तथा शिक्षक प्रशिक्षण र छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउँन विभिन्न सहयोगात्मक कार्यक्रमहरूको सञ्चालन गर्न आवश्यक रहेको छ ।

परिचय :

काठमाडौँ जिल्लाको पश्चिमी क्षेत्र चन्द्रागिरि नगरपालिका वडा. नं. १० विष्णुदेवी मन्दिरको छेउमा अवस्थित यो क्याम्पस नगरपालिका कै एक गौरवशाली शैक्षिक प्रतिष्ठानको रूपमा स्थापित हुँदै आएको छ । विगत ३ दशक भन्दा लामो शैक्षिक अनुभव बोकेको यस संस्थालाई समुदायले अपनत्व ग्रहण गर्दै गएको छ । विश्व विद्यालय अनुदान आयोगबाट प्रदान गरिने गुणस्तर सुनिश्चितता एवम् प्रत्यायन (QAA) को आवश्यक मापदण्ड तथा गुणस्तरीयतालाई ध्यानमा राख्दै क्याम्पसले आफ्ना सम्पूर्ण गतिविधिहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाउँदै लगेको छ ।

समुदाय, व्यक्ति, सहयोगी सङ्घ संस्थाको सहकार्य तथा नगरपालिका, प्रदेश सरकार र अनुदान आयोगको सहयोगमा क्याम्पसलाई आर्थिक रूपले सबल बनाउने उद्देश्यले समुदायको परिचालन गरी स्रोत साधन सम्पन्न बनाउन क्याम्पस सञ्चालक समितिका अध्यक्ष प्रा.डा. माधव भट्टराई लगायत सञ्चालक समितिका सदस्यज्यूहरू, सङ्घीय सांसद राजेन्द्र कुमार के.सी., बागमती प्रदेश सांसद माननीय रमा आले मगर, नगरपालिकाका प्रमुख श्री घनश्याम गिरी एवम् चन्द्रागिरि नगरपालिका वडा नं. १० का वडा अध्यक्ष शिव कुमार महर्जन र वडा नं. १५ का वडाध्यक्ष घनश्याम लुङ्गटेल लगायतका वडाध्यक्षज्यूहरू एवम् क्याम्पसलाई अथाह माया गर्ने चन्दादाताहरू, छात्रवृत्ति कोषका संस्थापकज्यूहरू तथा अनुदान आयोग लगायतका शुभेच्छुक सङ्घसंस्थाहरूले ठुलो सहयोग, समर्थन एवम् क्रियाशीलता प्रदर्शन गर्दै आउनु भएको छ ।

क्याम्पसलाई स्वायत्त शैक्षिक संस्थामा रूपान्तरणका लागि यसको भौतिक विकास गर्नु अनिवार्य आवश्यकता रहेकोले भौतिक पूर्वाधारको विकासका साथै शैक्षिक क्षेत्रमा सुधार ल्याउनेतर्फ क्याम्पस प्रशासन क्रियाशील रहेको छ । क्याम्पसको रणनीतिक योजना (Strategic Plan) अनुसार थप शैक्षिक कार्यक्रमहरूको लागि क्रियाशील बनाइएको छ । प्राध्यापक र कर्मचारीको वर्गीकरण तथा न्यूनतम पारिश्रमिकसँगै क्षमता अभिवृद्धि बढाउने गुरु योजना तयार गरी अघि बढाइएको छ । क्याम्पसले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय उच्च शैक्षिक संस्थाहरूसँग सहकार्यको लागि गृहकार्य अगाडि बढाएको छ । विद्यार्थी भर्नालाई अभियानकै रूपमा अगाडि बढाउँदै पश्चिमी भेगका जनताको जीवनस्तर तथा शैक्षिक अवसरको सहज पहुँचको लागि क्रियाशील रहेको छ । राज्य र समुदायले सुम्पेको उच्च शिक्षाको जिम्मेवारीलाई क्याम्पसले निष्ठापूर्वक निभाउँदै आएको छ भने थप शैक्षिक कार्यक्रम विस्तार गरी ICT Based संस्थाको रूपमा अगाडि बढाउने साभ्ना सङ्कल्प अघि सारेको छ । गरिव, दलित, जनजाति, महिला तथा आर्थिक रूपले विपन्न वर्गको शैक्षिक उत्थानको लागि तथा उच्च शिक्षाको अवसर पुऱ्याउने उद्देश्यले विशेष छात्रवृत्ति कोषको स्थापन गरी छात्रवृत्ति प्रदान गर्दै आएको छ । सहिद परिवार, द्वन्द्व पीडित तथा अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूलाई निशुल्क वृत्ति तथा विशेष छात्रवृत्ति प्रदान गर्दै आएको छ भने राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा ख्याति प्राप्त खेलाडीहरूलाई विशेष उत्प्रेरणा छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।

उच्च शिक्षामा देशमै एक स्थापित शैक्षिक संस्थाको पहिचान बनाउन सफल यस क्याम्पसले विगत ३२ वर्षदेखि उच्च शिक्षामा पुऱ्याउँदै आइरहेको शैक्षिक सेवालाई गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउने प्रयत्नमा क्याम्पस जुटेको छ । यसका लागि क्याम्पसले आफ्नो आन्तरिक अवस्थामा सुधार गर्ने र आर्थिक रूपमा सबल बनाउने अभियानमा निरन्तर लागि नै रहेको छ भने विश्व विद्यालय अनुदान आयोगमार्फत् क्याम्पसलाई गुणस्तर सुनिश्चितता प्रत्यायन (क्यूएए) प्रमाण पत्र प्राप्त गर्ने प्रक्रिया करिब अन्त्यतिर पुगेको छ ।

क्याम्पस विश्व विद्यालयको लक्ष्यमा पुग्नको लागि आफूलाई विकसित गर्ने गरी पूर्वाधारको विकास गर्न र शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार ल्याउने कार्यक्रममा जुटेको छ । क्याम्पसले ५ वर्षे रणनीतिक योजना कार्यान्वयनको चरणमा छ । न.पा. को अगुवाइमा प्राविधिक शिक्षाको पठनपाठन सञ्चालन गर्ने प्रक्रिया निकट भविष्यमा अगाडि बढाउन खोजिएको छ । प्राध्यापक र कर्मचारीको क्षमता विकास, पेसागत सुरक्षा, देशीविदेशी उच्च शैक्षिक, सामाजिक तथा व्यावसायिक संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्यको पाटोमा कार्य सुरु गरिएको छ ।

राज्य र समुदायले सुम्पेको उच्च शिक्षाको जिम्मेवारी निष्ठापूर्वक निभाउँदै करिब १ हजारको सङ्ख्यामा विद्यार्थीहरू पढाउँदै आइरहेको छ । यस क्याम्पसले दलित, महिला, जनजाति, दुर्गम, किसान, मजदुर र कमजोर आर्थिक अवस्था भएको परिवारबाट आएका विद्यार्थीहरूलाई छात्रावृत्ति प्रदान गर्नुका साथै उनीहरूलाई न्यून शुल्कमा कक्षा ११ देखि स्नातकोत्तर तहसम्मको अध्ययनको अवसर प्रदान गरेको छ ।

विद्यार्थीहरूलाई आन्तरिक तथा वार्षिक परीक्षाको नतिजाको आधारमा पुरस्कार तथा शुल्कमा छुट दिने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

यस क्याम्पसले स्नातक तहका गणित, विज्ञान शिक्षा र सूचना प्रविधिका विषय वि.सि.ए. र स्नातकोत्तर तहका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ ।

क्याम्पसले समुदायको लागि आवश्यक बि.बि.ए., कृषिर्तर्फ बि.एससी एग्रिकल्चर, जस्ता धेरै विषयहरूको पठनपाठनको व्यवस्था मिलाउन बाँकी छ । त्यसका लागि हामीलाई धेरै भवन, जग्गा, जनशक्ति र आर्थिक स्रोत आवश्यक हुन्छ जसका लागि हामीले समुदायका व्यक्ति, सङ्घसंस्था र सरकारबाट धेरै सहायता जुटाउन सक्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्नेदेखिन्छ ।

क्याम्पसका सञ्चालक समितिका अध्यक्ष प्रा.डा. माधव भट्टराईको अध्यक्षतामा रहेको भौतिक निर्माण तथा योजना तर्जुमा समितिले चन्द्रागिरि न.पा. बागमती प्रदेश सरकार र विश्व विद्यालय अनुदान आयोगबाट आर्थिक सहयोग जुटाएर क्याम्पसको अग्र भागमा निर्माणाधीन क्याम्पसको प्रशासनिक भवन निर्माण र क्याम्पसको परिसरमा सरस्वती मन्दिरको निर्माण, खानेपानीका लागि प्रशोधन केन्द्रको विकास, चन्द्रागिरि न.पा.को सहयोगमा क्याम्पसमा सोलार जडानका काम, प्रशासनिक भवनको भुइँतल्लामा चमेनागृहको निर्माण जस्ता कामहरू अगाडि बढाइरहेको छ । कक्षाकोठामा स्मार्ट टिभी, सिसी टिभी, क्यामेरा र इन्टरनेटको व्यवस्था, ई.आई.एम.एस. शाखाको स्थापना, कम्प्युटर, इ-लाइब्रेरी तथा बि.सि.एका लागि थप कम्प्युटरको व्यवस्था, कक्षाकोठा र कार्यालयको फर्निचर व्यवस्थापन, थप दरबन्दीमा प्राध्यापकको नियुक्ति तालिम, योग्यता वृद्धि र सञ्चयकोषको सञ्चालन अनुमति, विद्यार्थीका लागि विषयगत क्लवहरूको सबलीकरण, छात्रवृत्ति, भ्रमण, तालिमको व्यावस्थापन, क्युएए को मान्यता प्राप्तिका लागि पूर्वाधार तथा जनशक्ति व्यवस्थापनका कार्यहरू सम्पन्न गरेको छ ।

यस क्याम्पसको भौतिक अवस्था विस्तारका कार्यक्रमहरू आवश्यकता अनुसार निरन्तर अगाडि बढिरहेको छ । हाल क्याम्पसमा १ मूल शैक्षिक भवन, निर्माणाधीन पुस्तकालय तथा प्रशासनिक भवन, टिनको छानो भएको चमेनागृह र क्याम्पसमा एक ट्युवेल रहेको छ । जसमा मूल शैक्षिक भवन अन्तर्गत २० कोठा छन् जसमध्ये १ सेमिनार हल छ । क्याम्पसमा हाल ७ प्रशासनिक प्रयोजनार्थ कोठाको निर्माण गरिएको छ भने, १ विद्यार्थी आराम कोठा, १ प्राथमिक उपचार कोठा र बाँकी २० वटा कक्षा कोठाहरू रहेका छन् । क्याम्पसमा तथ्याङ्कको सुरक्षार्थ १ सर्वर कम्प्युटर, सि.सि.टि.भि., १ जेनेरेटर, १० प्रिन्टर, ५५ वटा कम्प्युटर, १ डिजिटल क्यामेरा, १६ वटा प्रोजेक्टर, २२ वटा ल्यापटप रहेका छन् ।

प्राध्यापक दरबन्दी : २०७९/०८०

क्र.सं.	पद	स्थायी	पूर्णकालीन करार	कोर्स करार	जम्मा
१	प्राध्यापक	-	-	-	-
२	सहप्राध्यापक	१	-	-	१
३	उपप्राध्यापक	२६	१५	-	४१
४	सहायक प्राध्यापक	-	-	-	-
५	शिक्षण सहायक	-	-	-	-
६	जम्मा	२७	१५	-	४२

कर्मचारी :

क्र.सं.	पद	स्थायी	करार	जम्मा
१	अधिकृत	१		
२	ना.सु.	२		
३	खरिदार	२		
४	मुखिया	१		
५	सहयोगी	३		
६	श्रेणी विहीन			
७	जम्मा	९		

Student profile

Gender-wise Student Enrollment in 2077/78

SN	Batch	Total	Male	Female	Male(%)	Female(%)	Ratio(M:F)
1	B.Ed 2074	4	2	2	50	50	01:01.0
2	B.Ed 2075	15	1	14	6.66667	93.33333	01:14.0
3	B.Ed 2076	11	2	9	18.1818	81.8182	01:04.5
4	B.Ed 2077	46	14	31	30.4348	67.3913	01:02.2
5	BBS 2075	8	1	7	12.5	87.5	01:07.0
6	BBS 2076	10	4	6	40	60	01:01.5
7	BBS 2077	19	9	10	47.3684	52.6316	01:01.1
8	BCA 2075	13	7	6	53.8462	46.1538	01:00.9
9	BCA 2077	56	40	12	71.4286	21.4286	01:00.3
10	BCA 2078	17	15	2	88.2353	11.7647	01:00.1
11	M.Ed 2075	37	14	23	37.8378	62.1622	01:01.6
12	M.Ed 2076	27	10	17	37.037	62.963	01:01.7
13	M.Ed 2077	39	16	23	41.0256	58.9744	01:01.4
14	MBS 2077	15	5	10	33.3333	66.6667	01:02.0
Total		317	140	172			

Gender-wise Student Enrollment in 2078/79

SN	Batch	Total	Male	Female	Male(%)	Female(%)	Ratio(M:F)
1	B.Ed IV Year	15	1	14	6.66667	93.33333	01:14.0
2	B.Ed III Year	12	3	9	25	75	01:03.0
3	B.Ed II Year	48	15	32	31.25	66.6667	01:02.1
4	B.Ed I Year	66	28	38	42.4242	57.5758	01:01.4
5	BBS IV Year	7	0	7	0	100	1:70000
6	BBS III Year	9	2	7	22.2222	77.7778	01:03.5
7	BBS II Year	22	9	13	40.9091	59.0909	01:01.4
8	BBS I Year	88	62	26	70.4545	29.5455	01:00.4
9	BCA 2075	6	3	3	50	50	01:01.0

10	BCA 2077	25	17	6	68	24	01:00.4
11	BCA 2078	17	15	2	88.2353	11.7647	01:00.1
12	BCA 2079	37	24	13	64.8649	35.1351	01:00.5
13	M.Ed 2076	27	10	17	37.037	62.963	01:01.7
14	M.Ed 2077	39	16	23	41.0256	58.9744	01:01.4
15	M.Ed 2079	49	16	33	32.6531	67.3469	01:02.1
16	MBS 2077	15	5	10	33.3333	66.6667	01:02.0
17	MBS 2079	19	9	10	47.3684	52.6316	01:01.1
Total		501	235	263			

Gender-wise Student Enrollment in 2079/80

SN	Batch	Total	Male	Female	Male(%)	Female(%)	Ratio(M:F)
1	B.Ed 2076	11	2	9	18.1818	81.8182	01:04.5
2	B.Ed 2077	46	14	31	30.4348	67.3913	01:02.2
3	B.Ed 2078	66	28	38	42.4242	57.5758	01:01.4
4	B.Ed 2079	76	25	51	32.8947	67.1053	01:02.0
5	B.Ed 2080 on going	8	1	7	12.5	87.5	01:07.0
6	BBS 2076	8	2	6	25	75	01:03.0
7	BBS 2077	22	9	13	40.9091	59.0909	01:01.4
8	BBS 2078	86	60	26	69.7674	30.2326	01:00.4
9	BBS 2079	106	56	50	52.8302	47.1698	01:00.9
10	BBS 2080 on going	7	4	3	57.1429	42.8571	01:00.7
11	BCA 2075	6	3	3	50	50	01:01.0
12	BCA 2077	25	17	6	68	24	01:00.4
13	BCA 2078	17	15	2	88.2353	11.7647	01:00.1
14	BCA 2079	37	24	13	64.8649	35.1351	01:00.5
15	BCA 2080 on going	9	9	0	100	0	1:00
16	M.Ed 2077	39	16	23	41.0256	58.9744	01:01.4
17	M.Ed 2079	49	16	33	32.6531	67.3469	01:02.1
18	MBS 2077	15	5	10	33.3333	66.6667	01:02.0
19	MBS 2079	19	9	10	47.3684	52.6316	01:01.1
Total		652	315	334			

क्याम्पसमा सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रम तथा विषयहरू :

यस क्याम्पसमा उच्च माध्यमिक तहदेखि स्नातकोत्तर तहसम्मको कक्षाहरू सञ्चालन भइरहेका छन् । उच्च माध्यमिक तह कार्यक्रम अलग व्यवस्थापनका साथ दिवा समयमा सञ्चालन गरिएको छ । यस क्याम्पसमा सञ्चालित स्नातक र स्नातकोत्तर तह अन्तर्गत सञ्चालन भएका कार्यक्रम तथा विषयहरू निम्नानुसार छन् ।

A. Master's Level	B. Bachelor's Level	Remarks
MBS Level	BCA	
M.Ed. Level	BBS	
M.Ed. Nepali	B.Ed. Science	
M.Ed. Health	B.Ed. General	
M.Ed. Mathematics	BBM	
M.Ed. Ed.PM	BSW	Proposed
M.Ed. English	BBA	Proposed
M.Ed. Curriculum	PGD Education	Proposed

सेमेस्टर प्रणालीमा कक्षा सञ्चालन :

क्याम्पसमा विगत ४ वर्षदेखि सेमेस्टर प्रणालीमा समेत अध्ययन अध्यापन भइरहेको छ । क्याम्पसमा पहिलो पटक स्नातक तहमा वि.एड.मा सूचना सञ्चार प्रविधि शिक्षा (आइसिटिडि) मा सेमेस्टर प्रणालीमा कक्षा सुरु गरिएको थियो । हाल स्नातक तहमा वि.वि.एस.का कक्षाहरू पनि सेमेस्टर प्रणालीमा सञ्चालित रहेका छन् भने स्नातकोत्तर तहमा एम.एड.मा नेपाली, अङ्ग्रेजी र इ.पि.एम., एम.ए.मा समाजशास्त्र र व्यवस्थापनमा एमविएसका कक्षाहरू पनि सेमेस्टर प्रणालीमा सञ्चालित रहेका छन् ।

कक्षा ११ र १२ :

क्याम्पसमा कक्षा ११ र १२ को अध्ययन अध्यापन दिवा सत्रमा हुँदै आएको छ । कक्षा ११ र १२ मा विज्ञान, शिक्षा, व्यवस्थापन, मानविकी र कानून समूहका विषयहरूको साथै समसामयिक र रोजगारमूलक विषयहरू विज्ञान, कम्प्युटर विज्ञान र होटल म्यानेजमेन्टका विषयहरूको अध्ययन अध्यापन हुने गरेको छ । हाल कक्षा ११ र १२ मा १५ जना प्राध्यापक र २ जना कर्मचारी कार्यरत छन् । यस क्याम्पसको कूल आम्दानीको लगभग ३८ प्रतिशत भन्दा बढी आम्दानी कक्षा ११ र १२ बाट प्राप्त हुने गरेको छ । कक्षा ११ र १२ को नतिजामा D+ वा सो भन्दा बढी ल्याउने विद्यार्थीहरू वा पास विद्यार्थीको सङ्ख्या हेर्दा कक्षा ११ मा १०५ र कक्षा १२ मा ८६ जम्मा १९१ रहेको थियो । २०७८/०७९ मा कक्षा ११ मा भर्ना भएका १०५ जना विद्यार्थीहरूलाई नै भर्ना शुल्क र आरक्षण कोटा अन्तर्गतको छात्रवृत्ति र कक्षा १२ मा अध्ययनरत ८६ जना विद्यार्थीहरू मध्ये उत्कृष्ट स्थान हासिल गर्ने तीन जना छात्र र तीन जना छात्रालाई उत्कृष्टतामा आधारित निःशुल्कवृत्ति र छात्रवृत्ति कक्षा ११ मा भर्ना हुँदा प्रदान गरिएको छात्रवृत्तिको प्रकारलाई कक्षा १२ पनि निरन्तरता दिइएको थियो । यसरी हेर्दा १९१ जना विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको थियो । यसै गरी चन्द्रागिरि बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाबाट कक्षा ११ मा २ जना र कक्षा १२ मा २ जना गरी जम्मा ४ जनालाई जनही रु. १० हजारको दरले जम्मा ४० हजार छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको थियो । माध्यमिक तह अन्तर्गतको कक्षा ११ र १२ महत्त्वपूर्ण आधार भएकाले कक्षा ११ र १२ मा अध्यापन गर्ने विषय तथा कार्यक्रमको दायरा अझ बढी फराकिलो र विश्वसनीय बनाउनु पर्ने एवम् कक्षा ११ र १२ का कार्यक्रमलाई निरन्तर कक्षा ९ र १० मा प्राविधिक विषयहरूको पठनपाठन गर्ने गरी कार्यक्रम थप गरी क्याम्पसको छाताभिन्न रहने गरी छुट्टै गुठीको रूपमा सञ्चालन गरी निरन्तरता दिनु पर्ने देखिन्छ । यस्तै कक्षा ११ र १२ अन्तर्गत पनि प्राविधिक धारका

विषय तथा कार्यक्रमहरू थप गरी समसामयिक एवम् प्राविधिक विषयहरू सञ्चालन गर्ने र समयानुकूल शुल्क परिमार्जन र समायोजन गर्दै दिगो आर्थिक स्रोतको पहिचान गर्नु पर्ने आजको टङ्कारो आवश्यकता रहेको छ । वर्तमानमा देखिएको विद्यार्थीहरूले कक्षा छाड्ने र बिचैमा विदेश पलायन हुने प्रवृत्तिको न्यूनिकरणको लागि पनि प्राविधिक र सीपमूलक शिक्षा सञ्चालन गर्नु आवश्यक छ ।

Student profile

Program	Year	FY 2077/78			FY 2078/79			FY 2079/80		
		Male	Female	Total	Male	Female	Total	Male	Female	Total
Grade	XI	29	49	78	36	57	93	42	63	105
	XII	27	45	72	33	53	86	39	54	93
Total										

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को आम्दानी तथा खर्चको अवस्था :

क्याम्पस विस्तारै आर्थिक आत्मनिर्भरतातिर लम्कदै गइरहेको छ । लगत-आपुरण नै क्याम्पसको प्रमुख आर्थिक नीति रहेको छ । विगत वर्षहरूको आर्थिक विश्लेषण गर्दा क्याम्पसको आम्दानीमा ९० प्रतिशत भन्दा बढी आन्तरिक स्रोतको योगदान रहने गरेको छ । विद्यार्थी शुल्क नै मुख्य आन्तरिक स्रोतमा रहेको छ । सञ्चालन खर्चलाई धान्ने गरी आन्तरिक स्रोत परिचालन गर्नु क्याम्पसको नीति रहेको छ । समुदायको दान र सरकारी स्रोतबाट आर्थिक सङ्कलन गरी पूर्वाधार निर्माणमा खर्च गर्ने नीतिलाई कार्यान्वयन गर्दै लिएको छ । हालसम्म क्याम्पसले सञ्चालन खर्चमा कुनै सरकारी स्रोतबाट कुनै पनि पटके वा नियमित आर्थिक सहायता पाउने गरेको छैन । विश्व विद्यालय अनुदान आयोगबाट हरेक वर्ष कार्यसम्पादनमा आधारित रहेर शैक्षिक प्रशासनिक र भौतिक सुधारका लागि सीमित आर्थिक सहायता पाउँदै आइएको छ । भौतिक विस्तारमा विश्व विद्यालय अनुदान आयोग, च.न.पा., वागमती प्रदेश सरकार र सांसद विकास कोषबाट प्राप्त आर्थिक सहायता नै सरकारी निकायबाट प्राप्त मुख्य आर्थिक सहयोगका क्षेत्रहरू रहेका छन् ।

खर्चको विश्लेषण :

हाललाई क्याम्पसको आम्दानीले सञ्चालन खर्च धान्न हम्मेहम्मे परिहेको अवस्था रहेको छ । तलब भत्तामा कूल आम्दानीको ९५ प्रतिशत भन्दा बढी खर्च हुने गरेको छ । क्याम्पसको भण्डै सबैजसो आम्दानी तलब भत्तामा खर्च गर्नुपर्दा अन्य शैक्षिक सुधार तथा भौतिक पूर्वाधार निर्माण विकास एवम् मर्मत संभारमा नगरी नहुने लगानी पनि कटौती गर्नुपर्ने अवस्था विद्यमान रहेको छ । पुस्तकालय, तालिम, स्थलगत अध्ययन, अतिथि प्राध्यापकबाट प्राध्यापन र अनुसन्धानमा लगानी एवम् खर्च कम हुन गएको छ । विद्यार्थीले बिचैमा अध्ययन छाड्ने कारणले आम्दानीको सही प्रक्षेपणमा हुन सकेको छैन । आ.व. २०७८/०७९ वर्षको मुख्य मुख्य लक्ष्यहरू : क्यूएए प्राप्तिको प्रक्रियालाई द्रुत गतिमा अगाडि बढाउन, प्राविधिक विषयहरूको थप तथा अध्ययन अध्यापन सुरु गर्ने, क्याम्पसको गुरु योजना अनुसार क्याम्पसको भौतिक निर्माण विकास अगाडि बढाउने, अनुसन्धान तथा नव प्रवर्तन र शोधखोज कार्यलाई अभियानकै रूपमा विस्तृत र व्यापक बनाउने, डिजिटल सिकाइका पूर्वाधार विकास गर्नु, क्याम्पसको सेवा समुदायमा विस्तार गर्दै क्याम्पस समुदाय सम्बन्ध प्रगाढ गर्ने, विद्यार्थीका नतिजा एवम् उपलब्धिमा आवश्यक सुधार गर्ने, प्राध्यापक कर्मचारीको वृद्धि विकासका लागि तालिम, गोष्ठी, भ्रमण, लघु अनुसन्धान जस्ता कार्यक्रमलाई कार्ययोजना बनाई लागु गर्ने, विद्यार्थी तथा प्राध्यापक कर्मचारीलाई र क्याम्पस हाताबाटै वैकिक सेवा प्रवाहको व्यवस्था गरी आ.व. २०८०/०८१देखि पूर्ण रूपमा नगदरहित आर्थिक कारोबारलाई कार्यान्वयन गर्ने गरी कार्यहरू अगाडि बढाउने यस आर्थिक वर्ष २०७९/०८० का मुख्य मुख्य लक्ष्यहरू रहेका थिए ।

वर्ष २०७९ र ८० मा सम्पादन गरिएका मुख्य मुख्य कार्यहरू :

वर्ष २०७९ र ८० मा क्युएए प्राप्तिका लागि पहिलो पि.आर.टि. भिजिट पछि प्राप्त सुभावाव बमोजिम पुस्तकालयको आमूल परिवर्तन हुने गरी सफ्टवेयर सिस्टमबाट बारकोर स्क्यानिङ पद्धतिबाट पुस्तकहरू इस्तु हुने गरी प्रविधिको सुरुवात, ६ ओटा कम्प्युटर सहितको ई-लाइब्रेरीको व्यवस्था कक्षा कोठामा च.न.पा १५ बाट ५ र शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाबाट १० ओटा गरी जम्मा १५ ओटा मल्टिमिडिया प्रोजेक्टरको जडान, च.न.पा.शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाबाट कम्प्युटर ल्यावका लागि जम्मा २० थान कम्प्युटर थप, विश्व विद्यालय अनुदान आयोगबाट विनियोजन भएको रु. १ करोडबाट क्याम्पसको अग्र भाग मूल गेटसँगैको प्रशासनिक तथा पुस्तकालय भवनको दोस्रो र तेस्रो तल्लाको सम्पूर्ण निर्माण कार्य सम्पन्न, क्युएए प्राप्त अन्तर्गत पि.आर.टि.बाट प्राप्त सुभावाव कार्यान्वयन गर्ने क्रममा क्याम्पसको आन्तरिक स्रोत परिचालन गरी क्याम्पसको सभा हल, आइक्युएसीको कार्यालय, अनुसन्धान व्यवस्थापनको कार्यालय १६ थान टेबुल, वि.सि.ए.का विद्यार्थीहरूका लागि कक्षा कोठामा ८० थान कुर्सी तथा ४० थान मेच निर्माण, ५ ओटा कार्यालय तथा कक्षा कोठालाई कस्मेटिक फ्लोरिङ गर्ने अफिस तथा विद्यार्थी चाप रहेको कक्षा कोठाहरूमा फ्यान जडान लगायतका निर्माण विकासका कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् ।

यसै गरी क्याम्पसका शैक्षिक, प्रशासनिक र आर्थिक गतिविधिलाई पारदर्शीका रूपमा अगाडि बढाउन तथा छिटो छरितो र विश्वसनीय बनाउन एकीकृत सूचना प्रणालीको जडान आइसिटिको प्रयोगमा बिस्तार गरी शिक्षण सिकाई क्रियाकलापलाई प्रविधिमैत्री बनाई थप प्रभावकारी बनाउने प्राध्यापक एवम् कर्मचारीहरूको दक्षता अभिवृद्धि गर्न तालिम, गोष्ठी र थप अध्ययनको व्यावस्था मिलाउने, प्राध्यापक एवम् कर्मचारीको पदोन्नतिको प्रक्रियालाई अघि बढाउने, ट्रेसर स्टडिको कार्यलाई निरन्तरता दिने, विद्यार्थी भर्नादर वृद्धि, शुल्क समायोजन, भौतिक सम्पतिको परिचालन, स्थानीय तथा प्रदेश सरकारको सहयोग र अन्य स्रोतहरूको खोजी गरी क्याम्पसलाई दिगो रूपमा आत्मनिर्भर बनाउने कार्यहरू अगाडि बढाउने जस्ता कार्यहरू वर्ष २०७९/०८० मा सम्पादन गरिएका मुख्य मुख्य कार्यहरू हुन् ।

क्याम्पसमा विद्यार्थी सङ्ख्यामा वृद्धि आएको कारणले यसमा आर्थिक सुधार आउदा प्राध्यापक कर्मचारीको नियमित तलवको व्यावस्था गर्ने, शोध तथा अनुसन्धान र उपदान कोषको व्यावस्था मिलाउने, छात्रवृत्तिको रकममा वृद्धि गर्ने, पूर्वाधार विकासलाई निरन्तरता दिने कार्यलाई क्रमिक रूपले अगाडि बढाइएको छ । अबका दिनमा थप आर्थिक सुधारका लागि समुदायको क्याम्पसप्रतिको विश्वास बढाउने, क्याम्पसको विद्यार्थी भर्ना, नतिजा, भौतिक पूर्वाधार, क्याम्पसको शैक्षिक विकासमा योगदान दिन सक्ने सम्बन्धित सरोकारवाला सरकारी तथा गैरसरकारी सङ्घसंस्था तथा समुदायसँगको सम्बन्धलाई सुमधुर बनाउनका लागि आगामी वर्ष थप प्रयत्न गर्नुपर्ने आवश्यक छ ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा भएको प्रारम्भिक
आम्दानी तथा खर्चको विवरणः

- मिनु केसरी लामा
सहायक लेखापाल

Actual Income Details	Amounts In RS	Expenses	Amount
Admission fees	3,355,830.00	Discount and scholarship	2,746,025.00
Alumni Membership	2,000.00	Education Tour & Practical	146,176.00
Annual fees	1,209,525.00	Electricity & Water Expenses	106,139.00
Examinations fees	1,070,900.00	E-Library Expenses	416,698.00
Bank Intrest	42,305.00	Employee Welfare (KK)	100,304.00
Character Certificate	29,100.00	Exam Center	330,035.00
Donations	507,450.00	Extra Curricular Activities Expenses	132,035.00
Fine	250.00	Fee Return Student Fee	41,980.00
Games and sports	4,600.00	Furniture	219,999.00
ID card	200.00	Game & Sports	14,175.00
Internal examinations	284,625.00	Gratuity Fund Expenses	25,000.00
Library	299,095.00	Health & sanitation	18,804.00
Monthly fees	3,563,280.00	Internal Exam Expenses	83,625.00
NEB exam form	87,500.00	TU Exam Expenses	1,137,430.00
Others Income	3,493,609.00	NEB Expense	56,400.00
Practical Fees	56,000.00	Office Expenses	515,954.00
Practicum fees	55,500.00	Research Expenses	125,670.00
Dues fees	1,242,130.00	Printing and publication Expenses	443,569.00
Thesis	503,700.00	Programme Expenses	203,257.00
Recommendations	6,000.00	Provident Fund Contribution(PFC)	333,062.00
Rent	14,500.00	Public Campus Renewal Expenses	63,500.00
Scholarship	35,225.00	Website Designing	20,000.00
Semester fees	3,848,650.00	Renumeration of Resource Persons	85,978.00
Teaching practice	394,500.00	Repairing and Maintenance Expenses	126,319.00
TMT	28,400.00	Research Expenses	319,600.00
TU registration	98,800.00	Responibility Allowance	370,000.00
Total A	20,233,674.00	Salary Expenses	6,603,550.00
UGC regular& other grants	9,580,910.00	Merit based Scholarship	1,397,140.00
Total A	29,814,584.00	Software Expenses (Mitra)	163,000.00
Expenses	Amount	Software Renewal Fee Old	55,000.00
Advertisement and Publicity	196,900.00	Srandajali Expenses	40,000.00
Audit Fee	45,000.00	Stationery Expenses	158,017.00
Building Construction	9,420,210.00	Teaching Practice & Practical	609,010.00
Campus Renewal	115,000.00	Telephone Expenses	48,700.00
Campus Shabha and Annual day	117,102.00	Transportation & Fuel Exp	109,750.00
Canteen Expenses & Refreshment	516,211.00	Total Expenses	17,365,901.00
Community Support Program	3,400.00		

स्रोत: लेखा शाखाको आन्तरिक प्रतिवेदनमा आधारित ।

सामुदायिक क्रियाकलापको प्रगति विवरण (Social Progress)

चालु शैक्षिक सत्रमा विभिन्न कारणले सामुदायिक क्रियाकलाप क्याम्पसले राखेको लक्ष्य सम्पन्न गर्न सकिएन । तथापि, क्याम्पसले केही सामुदायिक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरेको थियो । आगामी शैक्षिक सत्रमा सामुदायिक क्रियाकलापको प्रगति विवरण उल्लेख्य हुने व्यहोरा प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु । आगामी शैक्षिक सत्रमा क्याम्पसको रणनीतिक योजनामा उल्लेख गरिए बमोजिमका सामुदायिक क्रियाकलाप आयोजना गरी लक्षित सरोकारवालालाई लाभान्वित गराउने कार्य गरिने छ ।

संस्थागत सुशासन र यसको कार्यान्वयन

विधि र पद्धतिमा आधारित रहेर क्याम्पस सञ्चालन गरिएको छ । क्याम्पस सञ्चालनका लागि आवश्यक विधान, नियम, नियमावली, निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा संहिताहरू कार्यान्वयनमा रहेका छन् । विधि र पद्धति बसाली पद्धतिसङ्गत तवरले सञ्चालनमा रहनुले क्याम्पसले संस्थागत सुशासनको प्रत्याभूति गरेको छ । पारदर्शितालाई क्याम्पसले आफ्नो मूलमर्म बनाई कार्य गरिरहेको छ । प्रशासनिक दायीत्वको बाँडफाँड र सन्तुलन तथा नियन्त्रणको पद्धति नमुनायोग्य रहेको छ । निर्णयप्रक्रिया सरोकारवालाको सहभागितामा मात्र हुने गरेका छन् । उत्तरदायीत्व र जवाफदेहीताको पक्षलाई आत्मसात गरिएको छ । क्याम्पसको संस्थागत सुशासनका लागि हाल क्याम्पसमा सञ्चालनमा रहेका विधान, नियम, कानून, निर्देशिका तथा आचार संहिता देहाय बमोजिम रहेका छन् :

- क्याम्पसको विधान, २०७९
- आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियम, २०७७
- शिक्षक तथा कर्मचारी सेवा सम्बन्धी नियम, २०७७
- आन्तरिक गुणस्तर सुनिश्चितता निर्देशिका, २०७७
- छात्रवृत्ति सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
- एल्मुनाइ एशोसियशनको विधान, २०७७
- अनुसन्धान कार्य नीति
- विद्यार्थी आचार संहिता
- शैक्षिक तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप व्यवस्थित गर्न बनेको नियम, २०७९

आगामी दिनमा संस्था सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने अरु मापदण्ड, निर्देशिका तयार गरिनेछन् । साथै निर्माण भएका विधि, विधानहरूलाई समय सापेक्ष बनाउन आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा संशोधन र परिमार्जन गरिदै लगिने छ ।

सबल, दुर्बल पक्षहरू तथा अवसरहरू, चुनौतिहरू तथा आगामी कार्ययोजना सम्बन्धी सङ्क्षिप्त विश्लेषण

माथि शैक्षिक भूमिकामा उल्लिखित क्याम्पसका कार्यभारहरू तथा लक्ष र उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न संस्थाले आफ्नो SWOT विश्लेषणका आधारमा रणनीतिक विकल्पहरू तथा रणनीतिक निर्णय निर्माण गर्नु वाञ्छनीय हुन्छ । तसर्थ, क्याम्पसको SWOT विश्लेषण गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

सबल पक्षहरू (Strengths "S")

क्याम्पसका सबल पक्षहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

- ❖ क्याम्पसले दूरदृष्टि, कार्यविधि, लक्ष तथा उद्देश्यहरू निर्दिष्ट रूपमा किटान गर्न सकेको ।
- ❖ योजना, कार्यक्रम, रणनीति तयार पारी लक्ष्यमा केन्द्रित रहेको ।
- ❖ साङ्गठनिक संरचना तयार गरी निर्णय निर्माण र कार्यान्वयनको प्रक्रिया मिलाइएको ।
- ❖ आन्तरिक गुणस्तर सुपरीवेक्षणको संयन्त्र व्यवस्थित गरिएको जसका लागि आन्तरिक गुणस्तर सुनिश्चितता समिति गठन भई कार्य व्यवस्थित गरिएको, साथै आन्तरिक गुणस्तर तथा कार्यमूल्याङ्कनका लागि कानुनी प्रावधान मिलाई संस्थागत सुशासन कायम गरिएको ।
- ❖ विभिन्न शाखा, विभाग तथा समिति उपसमितिहरूको कार्यमा सन्तुलन तथा नियन्त्रणको पद्धति व्यवस्थित बनाइएको ।
- ❖ निरन्तर रूपमा Self-sustaining Non-credit Courses; सञ्चालन गरिएको ।
- ❖ संस्थाको नीति निर्माणमा सहयोग पुग्ने हेतुले संस्थाका सरोकारवालाबाट प्राप्त हुने पृष्ठपोषणको व्यवस्था गरिएको ।
- ❖ आन्तरिक गुणस्तर पद्धतिमा विद्यार्थीको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था गरिएको ।
- ❖ अध्ययन अध्यापन र अनुसन्धान कार्यलाई सँगसँगै लिएको ।
- ❖ भर्चुअल माध्यमबाट कक्षा व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिएको ।
- ❖ शैक्षिक लक्ष्य र उद्देश्यसँग सामञ्जस्य गराई अध्ययन अध्यापन कार्य गराइएको तथा त्यसले निरन्तरता पाउने व्यवस्था मिलाइएको ।
- ❖ विद्यार्थीहरूको आवश्यकता र चाहना बमोजिम समय अनुकूल हुनेगरी कार्यक्रमका सिफ्टहरूको यथासक्य व्यवस्थापन गरिएको साथै विद्यार्थीहरूलाई समान तहका अन्तरसङ्काय परिवर्तन तथा ऐच्छिक विषयहरूको छनौटका धेरै विकल्पहरू प्रदान गर्न सकिएको ।
- ❖ प्राज्ञ - उद्योग सम्बन्धलाई सुमधुर र व्यवस्थित बनाइएको ।
- ❖ विद्यार्थीहरूलाई नागरिक उत्तरदायित्व बोध गराउन निरन्तर क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने गरेको
- ❖ क्याम्पसमा नयाँ भर्ना हुने विद्यार्थीहरूका लागि भर्ना नीति तथा पद्धति व्यवस्थित गरिएको ।
- ❖ पढाइमा कमजोर विद्यार्थीहरूका लागि Remedial कक्षाहरू आयोजना गरी विद्यार्थीलाई परीक्षा उत्तीर्ण गर्न सक्ने बनाउने गरिएको ।
- ❖ दैनिक पाठयोजना तयार गरी अध्यापन कार्य गर्ने गरिएको ।
- ❖ विश्व विद्यालयको क्यालेन्डरसँग क्याम्पसको शैक्षिक क्यालेन्डरलाई सामञ्जस्य गराई शैक्षिक

- गतिविधि सञ्चालन गरिएको,
- ❖ नयाँ भर्ना हुने विद्यार्थीहरूलाई क्याम्पसको नीति, नियम, पद्धतिका बारेमा सामाजिकीकरण गराउन अभिमुखीकरण कार्यक्रम आयोजना गर्ने गरिएको ।
 - ❖ अनुसन्धान कार्यका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन गरी अनुसन्धानमूलक कार्यलाई अगाडि बढाइएको ।
 - ❖ क्याम्पसको भौतिक विकासका लागि एकीकृत गुस्स्योजना तयार पारी कार्य अगाडि बढाइएको ।
 - ❖ Open access library सुविधा भएको तथा पुस्तकालय आई. टि. ल्याबमार्फत विद्यार्थीलाई ई-लाइब्रेरी सुविधा प्रदान गरिएको ।
 - ❖ क्याम्पसको रोजगार समितिमार्फत् विद्यार्थीलाई रोजगारीमा सहयोग पुऱ्याइने गरेको ।
 - ❖ अतिरिक्त क्रियाकलाप व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्ने गरिएको ।
 - ❖ सूचना पद्धतिलाई व्यवस्थित बनाउन एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना पद्धति सञ्चालनमा रहेको ।
 - ❖ अनुभवी, विज्ञ, दक्ष शिक्षक तथा कर्मचारी तथा विभिन्न क्षेत्रका राष्ट्रिय व्यक्तित्वहरू सहभागी भएको सञ्चालक समितिको गठन गरिएको ।
 - ❖ स्थानीय जनसमुदायको अटुट समर्थन र सहयोग भएको ।
 - ❖ Need- based and Merit- based छात्रवृत्तिको सुविधाले विद्यार्थीहरूमा स्वच्छ शैक्षिक अध्ययनको प्रतिस्पर्धामा अभिवृद्धि भएको ।
 - ❖ ड्रप - आउट हुने विद्यार्थीको अनुपात अत्यधिक रहेको तर सो कुराको निदानको लागि आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइएको ।

दुर्बल पक्षहरू (Weaknesses "W")

क्याम्पसका दुर्बल पक्षहरूलाई देहाय बमोजिम चर्चा गर्न चाहन्छु :-

- ❖ विद्यार्थीहरूको मागअनुसार अध्ययनको लागि अझ पूर्ण रूपमा Time frame matching facilities प्रदान गर्न नसकिएको ।
- ❖ अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालनका लागि क्याम्पस हाताभित्र आवश्यक खेलमैदानको अभाव रहेको ।
- ❖ विदेशमा गएर अध्ययन गर्न चाहने विद्यार्थीहरूका लागि क्रेडिट ट्रान्सफर सुविधा उपलब्ध गराउन विदेशी विश्व विद्यालयसँग एम.ओ.यू गर्न नसकिएको ।
- ❖ स्नातक र स्नातकोत्तर तहका अधिकांश विद्यार्थीहरूलाई अनुसन्धानमूलक कार्यमा संलग्न गराउन नसकिएको ।
- ❖ Comprehensive Lab Manual तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइ नसकेको ।
- ❖ क्याम्पसका लागि आवश्यक भौतिक संरचना, उपकरण तथा ल्याबको पर्याप्तता नभएको ।
- ❖ कतिपय समिति तथा उपसमितिका कार्यलाई व्यवस्थित, गुणस्तर र निरन्तर बनाउन नसकिएको ।
- ❖ आर्थिक स्रोतको अपर्याप्तताका कारणले आधुनिक, नवप्रवर्तन प्रविधिलाई समयमै अडिगकार गर्न नसकिएको ।

अवसरहरू (Opportunity "O")

क्याम्पसका लागि देहायबमोजिमका अवसरहरू रहेको चर्चा गर्न चाहन्छु ।

- ❖ नयाँ तर्जुमा गरिएको उच्च शिक्षा नीति कार्यान्वयन आएका क्याम्पसको वृद्धि र विकासका लागि कोशेढुंगा सावित हुनेछ ।
- ❖ स्थानीय जनसमुदायको अटुट साथ र समर्थन रहेको हुँदा क्याम्पसको नीति, कार्यक्रम र योजना कार्यान्वयनमा सजिलो हुने स्थिति रहेको ।
- ❖ प्राज्ञ - उद्योग सम्बन्ध सुमधुर रहेकोले विद्यार्थीहरूले आफ्नो अध्ययनको क्षेत्रसँग सम्बन्धित संस्थामा इन्टर्न गर्न तथा रोजगारीका अवसर प्राप्त भएको ।
- ❖ तिन तहका सरकारले आर्थिक, भौतिक तथा प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने गरेको ।
- ❖ देशका सबै जिल्लाका विद्यार्थीहरूले यस क्याम्पसलाई गुणस्तरीयताका लागि प्रमुख केन्द्र ठान्नु ।

चुनौतिहरू (Threats "T")

क्याम्पसका लागि देहायबमोजिमका चुनौति रहेको चर्चा गर्न चाहन्छु ।

- ❖ सामुदायिक क्याम्पसको स्तरीकरण, स्थायित्व र विकासका लागि राज्यको अस्पष्ट नीति ।
- ❖ स्थानीय र प्रदेशको विशेषताअनुसारको कार्यक्रम सञ्चालन अनुमति दिन सम्बन्धित निकायले ध्यान नपुऱ्याएको ।
- ❖ सामुदायिक क्याम्पसहरूको कानुनी हैसियत सम्बन्धित पक्षले हालसम्म गराउन नसक्नु ।
- ❖ सम्बन्धन दिने विश्व विद्यालयले क्रेडिट टान्सर्फर सम्बन्धी कुनै व्यवस्था नल्याएकोले विद्यार्थीहरूलाई मर्का परेको ।
- ❖ विश्व विद्यालयबाट हुने तत्कालीन निर्णयहरूले कतिपय अवस्थामा क्याम्पसको शैक्षिक क्यालेन्डर प्रभावित हुने गरेको ।
- ❖ कतिपय अवस्थाको देशको अस्थिर राजनीतिले निम्त्याएको नचाहिँदो हस्तक्षेप, अस्थिर नीतिले क्याम्पसको सहज सञ्चालनमा बाधा पुग्ने गरेको ।
- ❖ क्याम्पसका सम्पूर्ण सूचनाहरू विद्युतीय माध्यममा राखिएकोले सूचना सुरक्षा चुनौतिपूर्ण रहेको छ ।
- ❖ सम्बन्धन दिने निकायबाट समयका मागअनुसारका विषयहरूको सम्बन्धन प्राप्तिमा कठिनाई ।
- ❖ परम्परागत विषय र शिक्षण पद्धतिका अलावा आधुनिक शिक्षण पद्धति एवम् समयको माग अनुसारका प्राविधिक, व्यावसायिक र रोजगारमुखी विषयहरू अध्यापन गराउन जस्ती छ । यसका लागि न्यून शुल्कमा अध्यापन गराउनुपर्ने बाध्यताले पुँजीको अभाव ।

आगामी कार्ययोजना (Work Plan)

क्याम्पस सभाको नीतिगत निर्देशन, क्याम्पस सञ्चालक समितिको निर्णय र क्याम्पससँग सरोकार राख्ने सबैको सहयोगमा क्याम्पसले देहाय बमोजिमका कार्य गर्नु पर्ने छ । आगामी कार्ययोजनालाई देहायबमोजिम वर्गीकरण गरेको छु ।

(क) अल्पकालीन योजना (१ वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने कार्य), (ख) मध्यकालीन योजना (३ वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने कार्य), (ग) दीर्घकालीन योजना (३ वर्षपछि गरिने कार्य)

अल्पकालीन योजना

- ❖ तोकिएका मापदण्डहरू पूरा गरी क्याम्पसलाई गुणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन पद्धति (Quality Assurance and Accreditation, QAA) मा प्रमाणीकरणका लागि योग्य भई प्रमाणीकृत हुने ।
- ❖ क्याम्पसका लागि अपूग भौतिक संरचना व्यवस्थापनका लागि क्याम्पस आसपासमा रहेका घरहरू भाडामा लिई कक्षा व्यवस्थित गर्ने तर स्थायी संरचना निर्माणका कार्यलाई निरन्तरता दिने ।
- ❖ समयका मागअनुसारका विषयहरू जस्तै बी.बी.ए., बी. एच. एम. , सूचना प्रविधि र प्राविधिक धारका विषयहरूसँगै विभिन्न विषयमा स्नातकोत्तर तहका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ क्याम्पसमा कार्यरत शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीहरूलाई अनुसन्धान कार्यमा संलग्न गराई क्याम्पसलाई अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा विकसित गर्ने ।
- ❖ मानव संशासधन विकास कार्यक्रमलाई व्यवस्थित ढंगले सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ प्राज्ञिक स्तरान्तिको लागि एम. फिल. र पी. एच. डी. उपाधी प्राप्तिको लागि शिक्षक तथा कर्मचारीलाई सुविधा प्रदान गरी अभिप्रेरित गर्ने ।

मध्यकालीन योजना

- ❖ क्याम्पसले क्यू. ए. ए. प्राप्त गरेपश्चात् गुणस्तरीय क्याम्पसले विभिन्न शीर्षकमा प्राप्त गर्ने आर्थिक रकम र वित्तीय संस्थाहरूबाट ऋण सहयोग लिई क्याम्पसको लागि २/३ रोपनी जग्गा खरिद गर्ने ।
- ❖ क्याम्पसलाई पूर्वाधारयुक्त बनाई सामुदायिक (प्रादेशिक/केन्द्रीय) विश्व विद्यालयको सदस्य क्याम्पस बन्ने ।
- ❖ रोजगारमूलक शिक्षा अध्यापनका लागि तोकिएका मापदण्ड पूरा गरी उच्च शिक्षाका Applied TVET कार्यक्रम सम्बन्धन लिई सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ क्याम्पसमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीलाई त्रिभुवन विश्व विद्यालयले विभिन्न तहमा प्रदान गर्ने प्रचलित तलब स्केलबमोजिम पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधाहरू उपलब्ध गराउन सक्षम क्याम्पस बनाउने ।
- ❖ क्याम्पसको शैक्षिक नतिजा देशमै सर्वोत्कृष्ट बनाउने ।
- ❖ सम्पूर्ण कक्षाकोठामा मल्टिमिडिया उपकरण जडान गरी प्रविधिमैत्री ढङ्गले अध्ययन/अध्यापन कार्य सञ्चालन हुने ।
- ❖ विकट ठाउँबाट अध्ययन गर्न आउने विद्यार्थी र अध्यापन गराउने शिक्षक तथा कर्मचारीका लागि

- छात्रावास, शिक्षक, कर्मचारी क्वार्टर व्यवस्था गर्ने जसबाट विद्यार्थी, कर्मचारी र शिक्षकलाई सहजता मात्र हुने नभई क्याम्पसको गरिमा समेत बढ्ने अपेक्षा गरेको छ ।
- ❖ समुदायमा सूचना सम्प्रेषणमा सहजता र आमसञ्चार तथा पत्रकारिताका विद्यार्थीहरूलाई प्रयोगात्मक कक्षाका लागि एफ. एम. स्टेशन स्थापन गर्नुपर्ने ।
 - ❖ विश्व विद्यालय अनुदान आयोगको सहयोगमा Online Lab निर्माण कार्य गरिनेछ । यसरी E-Learning Management System लाई व्यवस्थित बनाइने छ ।
 - ❖ मानित विश्व विद्यालयको रूपमा स्थापना भई प्रदेशको विशेषता, स्रोतसाधनहरूको उपलब्धता र त्यहाँको आवश्यकतालाई पहिचान गरी विभिन्न पाठ्यक्रम तयार गरी लागू गरिने छ ।
 - ❖ प्रत्येक तहमा भर्नाको सङ्ख्या निर्धारण गरी प्रवेश परीक्षाबाट Merit Basis मा मात्र भर्ना गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
 - ❖ Quality Enhancement (QE) को कार्यलाई व्यवस्थित बनाइने छ ।

दीर्घकालीन योजना

- ❖ दुई तिहाइभन्दा बढी शिक्षकहरूलाई एम. फिल. र पि. एच. डी. उपाधी प्राप्त गर्ने वातावरण मिलाइने छ ।
- ❖ थप जग्गा खरिद गरी दीर्घकालीन योजना कार्यान्वयनको शुस्मै क्याम्पसका लागि ५ तले अत्याधुनिक भवन निर्माण गरिने छ ।
- ❖ समयको मागअनुसारका प्रचलित सम्पूर्ण विषयहरूको सम्बन्धन लिई सञ्चालन गरी क्याम्पसलाई गुणस्तरको केन्द्र बनाइने छ ।
- ❖ क्यू. ए. ए. प्राप्तिको प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ । गुणस्तरका लागि तोकिएका सम्पूर्ण मापदण्ड तथा बेन्चमार्कहरू निरन्तर अगाडि बढाइने छ ।
- ❖ विद्यार्थी सङ्ख्यामा निरन्तर वृद्धि गरी परिमाण र परिणाम दुवैमा गुणस्तरीय क्याम्पस बनाइने छ ।
- ❖ देशलाई आवश्यक जनशक्तिको भरपर्दो स्रोतका रूपमा क्याम्पसको पहिचान स्थापित भइसकेको हुनेछ ।
- ❖ एम. फिल. र पि. एच. डी. उपाधी प्रदान गराउन सम्बन्धन लिई अध्यापन र अनुसन्धानको व्यवस्थित तयारी गरिने छ ।

उपसंहार

सामुदायिक रूपमा सञ्चालनमा रहेको यस क्याम्पसको शैक्षिक, भौतिक, आर्थिक र अतिरिक्त क्रियाकलाप व्यवस्थित रूपमा अगाडि बढेको छ । सरोकारवालाहरूको साथ, सहयोग र परम् सद्विश्वासका कारणले नै क्याम्पस आजको दिनमा आइपुग्नु सफल भएको हो । यसका लागि म सम्पूर्णमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

आन्तरिक गुणस्तर सुनिश्चितता समिति वार्षिक प्रतिवेदन २०७९/०८० (Internal Quality Assurance Committee)

क्याम्पसको शैक्षिक/प्राज्ञिक, अनुसन्धानमूलक तथा प्रशासनिक गतिविधिहरूको प्रभावकारिता तथा आवश्यक मापदण्ड, मानक र सूचकहरू निर्धारण गरी क्याम्पसको आन्तरिक गुणस्तर सुनिश्चित गर्नका लागि क्याम्पसको साङ्गठनिक ढाँचामा एक आन्तरिक गुणस्तर सुनिश्चितता समितिको प्रावधान रहेको छ । सो अनुसार शैक्षिक सत्र २०७९/०८० मा तपशील बमोजिमको समिति कार्यरत रहेको छ ।

क्र.सं.	पद	नामथर
१	संयोजक	श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता
२	सदस्य	श्री ओम प्रकाश जोशी
३	सदस्य	श्री डिल्ली राज वेलवासे
४	सदस्य	श्री युवराज देवकोटा
५	सदस्य	श्री भीम प्रसाद सापकोटा
६	सदस्य	श्री गुरु प्रसाद पौडेल
७	सदस्य	श्री युवक दाहाल
८	सदस्य	श्री निशा शर्मा
९	सदस्य	श्री वसन्त राज खत्री
१०	सदस्य	श्री मोहन कार्की
११	सदस्य सचिव	श्री वसन्त कुमार बराल

बैठक र निर्णयहरू

क्र.सं.	बैठक मिति	बैठकका महत्त्वपूर्ण निर्णयहरू	कार्यान्वयनको अवस्था
१.	२०७९/०८/२४	<ul style="list-style-type: none"> क्याम्पसमा अध्यापन र प्रध्यापकहरूले अनुसन्धानमूलक लेख लेखी प्रकाशन गरेमा उत्प्रेरणा अभिवृद्धिको लागि आर्थिक सहयोग गर्ने । वार्षिक कार्ययोजना सहितको शिक्षणमा जोड दिई शिक्षण सिकाई प्रगतिप्रति प्रतिवेदन पेश गर्ने । सूचना र प्रविधि सहितको शिक्षण गर्ने । 	श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता
२.	२०८०/०१/०८	<ul style="list-style-type: none"> गते वर्ष सम्पन्न यस क्याम्पसको Pre-PRT Visit मा दिएका सुभाबहरू कार्यान्वयनको अवस्था र गर्नुपर्ने कामहरूको विवरण तयार गरी आवश्यक कारवाहीको लागि क्याम्पस प्रमुखलाई जानकारी गराउने । विश्व विद्यालय अनुदान आयोगबाट QAA का लागि SSR परिमार्जनका लागि यस क्याम्पसका सहायक क्याम्पस प्रमुख वसन्त कुमार बरालको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय SSR परिमार्जन समिति गठन गर्ने । सो समितिमा यस क्याम्पस उपप्रध्यापक गुरु प्रसाद पौडेल र भीम प्रसाद सापकोटालाई जिम्मा दिने । मिति २०८०/०२/२१ गते विहान ८ बजे QAA प्राप्त कोटेश्वर बहुमुखी क्याम्पसका विज्ञ र यस क्याम्पसका प्रध्यापक र कर्मचारी बिच अन्तरक्रिया गर्ने । 	श्री ओम प्रकाश जोशी

३.	२०८०/०२/२२	<ul style="list-style-type: none"> • यस क्याम्पसका प्राध्यापक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीहरूलाई QAA प्रक्रियाको बारेमा अभिमुखीकरण गरिएको । • सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको सुझावलाई समावेस गरी विश्व विद्यालय अनुदान आयोगमा मिति २०८०/०४/०४ गते SSR प्रतिवेदन अनुसूची तथा आवश्यक कागजातहरू क्याम्पसको वेबसाईटमा अध्यावधिक गरी दस्तावेजहरू लक गर्ने । 	
----	------------	---	--

गुणस्तर सुधारका लागि सकारात्मक पक्षहरू:

- ▶ शिक्षण शिकाई क्रियाकलाप विद्यार्थीमुखी प्रभावकारी भएको ।
- ▶ शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूबाट सुझाव सङ्कलन गरी सुधारात्मक योजना निर्माण गरिएको ।
- ▶ शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूलाई अनुसन्धानमूलक लेख रचना प्रकाशनको लागि प्रोत्साहन गरिएको ।
- ▶ दैनिक पाठयोजना, लग बुक, वार्षिक कार्ययोजना सहितको शिक्षणको सुरुवात गरिएको ।
- ▶ आवश्यक विद्यार्थीहरूको लागि सुधारात्मक अतिरिक्त कक्षाहरूको व्यवस्था भएको ।
- ▶ गुणस्तर अभिवृद्धिको लागि शिक्षणमा सूचना र प्रविधिको प्रयोग थालनी भएको ।
- ▶ गुणस्तर मापनको लागि आन्तरिक परीक्षाहरूको नतिजा विश्लेषण गरी प्रभावकारी शिक्षण थालनी भएको ।
- ▶ विद्यार्थीहरूको व्यक्तिगत विकासको लागि नियमित अतिरिक्त क्रियाकलापहरूको सञ्चालन भएको ।

IQAC Plan of Action and Outcomes- 2080/081

Months/ Time	Plan & Programs	Activities/ Actions	Achievements/ Outcomes
Baishakh	- IQAC annual plans and programs development meeting with stakeholders - Releasing the annual plan of action and activities of IQAC	- A series of meetings with stakeholders will be held to discuss the proposed plans - Publication of plans and policies - Uploading plans and policies into website	- Comprehensive plans and programs for the year will be finalized. - Stakeholders will follow plans and programs of IQAC.
Jestha	Comprehensive interaction and discussion among cells, units and committee of the campus.	- Orientation to the representatives of cells and committees regarding their effective performance	- Proper coordination amongs the cells and committee will be maintained

Asar	- Workshop for academic and administrative audit	- Information collection and analysis for academic and administration audit - Discussion on key areas to be included in auditing	- Academic and administrative tasks of the campus will be evaluated. - Further plans will be made as per the audit reports.
Srawan	- Training for Faculties and Staff	- Need and expectation collection from staff and faculties - Use of ICT in campus administration and teaching learning activities	- Faculties and staff will be updated with new technology - Effective teaching learning activities - responsible and smart faculties/staff
Bhadra	- Personality development programs for students	- Debate, speech, dance, poem, drawing, competition in collaboration with cocurricular committee	- Students will be able to expose their hidden capabilities - Students will be creative - Overall development
Ashoj	- Class Monitoring	- IQAC meetings with subject experts - Experts will monitor faculties' classes - Interaction with faculties and experts	- Teaching learning activities will be effective as per annual plan - Faculties will get additional support regarding innovative teaching - will help to achieve better result
	- Monitoring departments and cells	- Implementation of annual plans or not - Observation of their performance with ToR and job description	- Departments and cells will perform their responsibilities as per annual plans and ToR/JD
Kartik	Festival Days		
Mansir	- Analysis of student attendance	- Students' attendance data collection from class teacher - Analysis of data with reasons of frequent absent - Parent consultation	- Students will be regular in class - Parents will be responsible
	- Interaction for performance appraisal form	- Discussion on areas of appraisal form - Finalization of form - Analysis of appraisal form	- Faculties will be able to evaluate themselves - Campus will know the status of faculties and staff
Poush	- Examination Reforms	- Question paper preparation training - Curriculum review and discussion - Result analysis	- Faculties will be able to set question paper properly - Teaching learning activities will be practiced as per curriculum

	IQAC quarterly Meeting	- Discussion on implementation of action plan - Submission of quarterly report of IQAC to campus chief	- IQAC will get feedbacks for further improvement
Magh	- Student interaction programs	- Semester/year wise interaction - Meeting with SQC - Feedback form distribution, collection and analysis	- Campus will get feedback from students. - SQC will work effectively - Students' expectation will be identified
Falgun	- Promoting students and faculties toward research and innovation	- Research article writing and publication workshop - Meeting with RMC - Additional classes on research article writing (for M.Ed. and MBS students) - Interaction with <i>Shiksha Shastra Saurabh</i> publication team	- Research skills of faculties and students will be developed - Innovative and research based teaching and learning
Chaitra	- IQAC meeting	- Analysis of Annual activities of IQAC - Plans and proposal for next year	- Campus will adapt new plans and policies as per the reflection given by IQAC

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस अन्तर्गत कार्यरत विभिन्न समितिहरू देहाय अनुसार रहेका छन् :

तालिका १: आन्तरिक गुणस्तर सुनिश्चितता समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	संयोजक/क्याम्पस प्रमुख
२	गुरुप्रसाद पौडेल	सदस्य RMC प्रतिनिधि
३	भीम प्रसाद सापकोटा	सदस्य
४	ओम प्रकाश जोशी	सदस्य/विभागीय प्रमुख
५	डिल्लीराज वेलवासे	सदस्य/विभागीय प्रमुख
६	युवराज देवकोटा	सदस्य/विभागीय प्रमुख
७	युवक दाहाल	सदस्य/विद्यार्थी प्रतिनिधि
८	निशा शर्मा	सदस्य/कर्मचारी प्रतिनिधि
९	वसन्त राज खत्री	सदस्य/अभिभावक प्रतिनिधि
१०	मोहन कार्की	सदस्य/उद्योगी प्रतिनिधि
११	वसन्त कुमार बराल	सदस्य सचिव

तालिका २: अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाई

क्र.सं.	नाम	पद
१	डा. भगवान् अर्याल	संयोजक
२	भीम प्रसाद सापकोटा	सदस्य
३	गुरु प्रसाद पौडेल	सदस्य
४	शिव प्रसाद तिमल्सेना	सदस्य
५	युवराज देवकोटा	सदस्य
६	भानुभक्त शर्मा	सदस्य
७	शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	सदस्य

तालिका ३: प्राज्ञिक समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	संयोजक
२	युवराज देवकोटा	सदस्य
३	ओम प्रकाश जोशी	सदस्य
४	डिल्ली राज बेलबासे	सदस्य
५	हरि विनोद अधिकारी	सदस्य
६	गगन सिंह ऐर	सदस्य
७	शिव प्रसाद तिमल्सेना	सदस्य
८	विष्णु कुमार अधिकारी	सदस्य
९	सुरज कुमार बिष्ट	सदस्य
१०	गुरु प्रसाद पौडेल	सदस्य
११	वसन्त कुमार बराल	सदस्य सचिव

तालिका ४: SAT समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	वसन्त कुमार बराल	संयोजक
२	भीम सापकोटा	सदस्य
३	गुरु प्रसाद पौडेल	सदस्य

तालिका ५: पुस्तकालय तथा ल्याब व्यवस्थापन समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	वसन्त कुमार बराल	संयोजक
२	ओम प्रकाश जोशी	सदस्य
३	डिल्ली राज बेलबासे	सदस्य
४	युवराज देवकोटा	सदस्य
५	युवक दाहाल	सदस्य
६	मिनु केशरी लामा	सदस्य

७	जमुना खनाल	सदस्य
८	सुस्मिता चौधरी	सदस्य
९	विक्रम विश्वकर्मा	सदस्य सचिव

तालिका ६: आन्तरिक परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	संयोजक
२	वसन्त कुमार बराल	सदस्य
३	डिल्ली राज वेलवासे	सदस्य
४	ओम प्रकाश जोशी	सदस्य
५	युवराज देवकोटा	सदस्य
६	सुरज कुमार विष्ट	सदस्य
७	मिनु केशरी लामा	सदस्य
८	निशा शर्मा	सदस्य

तालिका ७ : इको क्लब (Eco – Club)

क्र.सं.	नाम	पद
१	किरण सुब्बा	संयोजक
२	रूपा विष्ट	सदस्य
३	उषा गोतामे	सदस्य
४	रेजिना उग्रेति	सदस्य
५	रक्षा झवाली	सदस्य
६	सुदिप श्रेष्ठ	सदस्य
७	सुस्मिता चौधरी	सदस्य
८	शर्मिला सुनुवार	सदस्य
९	युवक दाहाल	सदस्य

तालिका ८ : शैक्षिक परामर्श समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	अप्सरा अधिकारी	संयोजक (परामर्शक)
२	ओम प्रकाश जोशी	सदस्य
३	सुरज कुमार विष्ट	सदस्य
४	युवराज देवकोटा	सदस्य
५	शारदा श्रेष्ठ	सदस्य

तालिका ९ : स्वास्थ्य तथा सरसफाई समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	रूपा विष्ट	संयोजक
२	रक्षा झवाली	सदस्य
३	जमुना खनाल	सदस्य
४	रचना गिरी	सदस्य
५	रविन्द्र राज मिश्र	सदस्य
६	सुस्मिता देवाली	सदस्य
७	रमेश न्यौपाने	सदस्य

तालिका १० : अतिरिक्त क्रियाकलाप समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	डा. शिवराज भट्ट	संयोजक
२	वसन्त कुमार बराल	सदस्य
३	सुरज कुमार बिष्ट	सदस्य
४	ओम प्रकाश जोशी	सदस्य
५	युवक दाहाल	सदस्य
६	गंगा थारु	सदस्य
७	किरण सुब्बा	सदस्य
८	लक्ष्मण रूम्बा	सदस्य
९	गणेश बड	सदस्य

तालिका ११ : कार्यकारी समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	क्याम्पस प्रमुख/संयोजक
२	गौरी प्रसाद दवाडी	सञ्चालक समिति/सदस्य
३	ओम प्रकाश जोशी	विभागीय प्रमुख/सदस्य
४	युवराज देवकोटा	विभागीय प्रमुख/सदस्य
५	सुरज कुमार विष्ट	सदस्य
६	निशा शर्मा	कर्मचारी प्रतिनिधि/सदस्य
७	वसन्त कुमार बराल	साहायक क्याम्पस प्रमुख/सदस्य सचिव

तालिका १२ : सूचना प्रविधि तथा EMIS समिति

क्र.सं.	नाम	पद
१	वसन्त कुमार बराल	संयोजक
२	मिनु केशरी लामा	सदस्य
३	निशा शर्मा	सदस्य
४	विक्रम विश्वकर्मा	सदस्य
५	सन्तोष कर्ण	परामर्शदाता कन्सलटेन्ट

तालिका १३ : साहित्य सङ्गम समाज

क्र.सं.	नाम	पद
१	कृष्णहरि आले मगर (किसन)	संयोजक
२	घनश्याम भण्डारी	सदस्य
३	अप्सरा अधिकारी	सदस्य
४	मालती वली	सदस्य
५	रमेश अधिकारी	सदस्य

तालिका १४ : Student Quality Circle

क्र.सं.	नाम	पद
१	युवक दाहाल	संयोजक
२	सुस्मिता चौधरी	सदस्य
३	सन्देश भट्टराई	सदस्य
४	नेहा थापा	सदस्य
५	विनोद राई	सदस्य
६	राकेश वि. क.	सदस्य
७	निशा घिमिरे	सदस्य
८	युनिशा सिग्देल	सदस्य
९	सुदिप श्रेष्ठ	सदस्य
१०	गोविन्द वि. क.	सदस्य
११	अनु श्रेष्ठ	सदस्य
१२	हिरा माया दिताल	सदस्य
१३	ममता थापा	सदस्य

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस

सञ्चालन नियमावली-२०४९ (सातौं संशोधन २०७९)

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस सञ्चालन नियमावली -२०४९ (छैटौं संशोधन, २०७५) लाई संशोधन गर्ने आवश्यक भएकाले मिति २०७९/०९/३० गते बसेको क्याम्पस सभाको बैठकले क्याम्पस सञ्चालक समितिले विभिन्न मितिमा पारित गरेको संशोधन प्रस्ताव अनुसार यस काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसको क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ (छैटौं संशोधन, २०७५) को केही दफा, उपदफाहरु संशोधन गरी लागु गरिएको छ ।

प्रस्तावना

गुणात्मक शिक्षाका लागि शिक्षक प्रशिक्षण गर्ने मूलमर्मलाई आत्मसात् गर्दै राष्ट्र निर्माणका लागि आवश्यक दक्ष, क्षमतावान, गुणस्तरयुक्त शैक्षिक जनशक्ति उत्पादन गर्ने उद्देश्य अनुरूप मुनाफा रहित क्याम्पस स्थापना गरी क्याम्पसको शैक्षिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक कार्यहरु पारदर्शी रूपले सञ्चालन गरी देशको सर्वोत्कृष्ट शैक्षिक केन्द्रका रूपमा विकसित गर्न वाञ्छनीय भएकाले, यो नियमावली तयार गरिएको छ ।

- १) जनस्तरबाट सञ्चालित मुनाफा रहित यस सामुदायिक क्याम्पसको नाम काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस रहने छ ।
- २) यो क्याम्पस काठमाडौं जिल्ला चन्द्रागिरि न.पा. वडा नं.१०, सतुङ्गलमा रहेको यस क्याम्पसको आफ्नै भवन वा सञ्चालक समितिले व्यवस्था मिलाएको अन्य भवनबाट सञ्चालन हुने छ ।
- ३) यस क्याम्पसको नाममा रहेको सम्पूर्ण चल-अचल सम्पत्ति व्यक्ति सरह काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसको हुने छ ।
- ४) यस क्याम्पसको सम्पूर्ण आम्दानी क्याम्पसको हितका लागि मात्र खर्च गरिने छ । कुनै कारणवश क्याम्पस सञ्चालन हुन नसकेमा यस क्याम्पसको सम्पूर्ण चल अचल सम्पत्ति प्रचलित कानुन वमोजिम सम्बन्धन दिने विश्व विद्यालय वा नेपाल सरकारमा जाने छ ।
- ५) यस क्याम्पसले वादी र प्रतिवादीको रूपमा व्यक्ति सरह कार्य गर्न सक्ने छ ।
- ६) त्रि.वि वाट शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न स्वीकृति प्राप्त भएको मिति २०४८/१/१५ लाई नै क्याम्पस स्थापना दिवस मानिने छ ।
- ७) क्याम्पस सञ्चालक समितिको निर्णयानुसार यस क्याम्पसले कुनै अर्का सामुदायिक क्याम्पससँग प्रचलित नियम अनुसार सहकार्य, गाभिन वा विलय गर्न, गराउन सक्ने छ ।
- ८) मुनाफारहित संस्थाको रूपमा क्याम्पस सञ्चालक समितिको निर्णय अनुसार यो क्याम्पस अन्य निकायमा दर्ता भई सञ्चालन हुन सक्ने छ ।

अनुच्छेद १. प्रारम्भिक

१) यो नियमावलीको नाम "काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस, क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ (सातौं संशोधन, २०७९)" रहन छ ।

१.१) यो नियमावली क्याम्पस सभाले स्वीकृत गरेको भित्तै देगि लागू र मान्य हुने छ ।

२. परिभाषा

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा

- (१) "क्याम्पस" भन्नाले काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (२) "क्याम्पस सभा" भन्नाले यस क्याम्पसको क्याम्पस सभालाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (३) "सञ्चालक समिति" भन्नाले क्याम्पस सञ्चालनको लागि गठित समितिलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (४) "अध्यक्ष" भन्नाले सञ्चालक समितिको अध्यक्ष सम्भन्नु पर्दछ ।
- (५) "उपाध्यक्ष" भन्नाले सञ्चालक समितिको उपाध्यक्ष सम्भन्नु पर्दछ ।
- (६) "सदस्य" भन्नाले सञ्चालक समितिको सदस्य सम्भन्नु पर्दछ । उक्त शब्दले अध्यक्षलाई समेत जनाउँदछ । साथै यो शब्दले यस नियमावली अन्तर्गत गठित विभिन्न समितिका सदस्य समेतलाई जनाउँदछ ।
- (७) "क्याम्पस प्रमुख" भन्नाले क्याम्पस व्यवस्थापनको कार्यकारी प्रमुख वा प्रिन्सिपल (प्राचार्य) सम्भन्नु पर्दछ ।
- (८) "सहायक क्याम्पस प्रमुख" भन्नाले क्याम्पसका सहायक क्याम्पस प्रमुखलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (९) "विभागीय प्रमुख" भन्नाले क्याम्पसमा रहेका विभिन्न संकायका वा विषयका वा क्याम्पस सञ्चालक समितिले निर्णय गरे अनुसार शिक्षण समितिका प्रमुखहरूलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (१०) "सदस्य-सचिव" भन्नाले क्याम्पस प्रमुख वा सञ्चालक समितिद्वारा गठित समिति, उपसमितिको सदस्य -सचिव समेतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (११) "संयोजक" भन्नाले यस नियमावली अन्तर्गत गठित विभिन्न समिति, उपसमितिहरूको संयोजक वा विषय समितिका संयोजकहरूलाई समेत सम्भन्नु पर्दछ ।
- (१२) "बजेट" भन्नाले सञ्चालक समितिबाट अनुमोदित क्याम्पसको वार्षिक वा अन्य आम्दानी खर्चको विवरण भन्ने सम्भन्नु पर्दछ । यस शब्दले संशोधित वा पूरक आयव्यय विवरण समेत जनाउँदछ ।
- (१३) "कोष" भन्नाले क्याम्पसको सबै प्रकारको रकम जम्मा हुने मूल खाता र कार्य सञ्चालन खाता लगायत क्याम्पसको नाम रहेको अन्य बैंक खाता वा कोषलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (१४) "लेखा" भन्नाले स्याहा ? सेस्ता र हिसाब हरुसंग सम्बन्धित कागजपत्रलाई समेत सम्भन्नु पर्दछ ।
- (१५) "अधिकार प्राप्त अधिकारी" भन्नाले क्याम्पस प्रमुख, सहायक क्याम्पस प्रमुख, विभागीय प्रमुख तथा क्याम्पसको नियमावली अनुसार गठित विभिन्न समितिका संयोजक तथा क्याम्पस सभा र सञ्चालक समिति, तोकिएका अन्य अधिकारीलाई प्राप्त अधिकारी सम्भन्नु पर्दछ ।
- (१६) "अध्यापक" शब्दले क्याम्पसमा अध्यापनरत प्राध्यापक, सहप्राध्यापक, सहायक प्राध्यापक, शिक्षण सहायक, प्रशिक्षक र आंशिक प्राध्यापक समेतलाई जनाउँदछ ।

2 | Page KSC Regulation Sixth Revision 2079

- १७) "कर्मचारी" भन्नाले क्याम्पसको प्रशासनिक तथा लेखा कार्यका लागि नियुक्त जुनसुकै तहका कर्मचारीलाई सम्झनु पर्दछ ।
- १८) "विद्यार्थी" भन्नाले क्याम्पसमा नियमित अध्ययनरत छात्रछात्रालाई सम्झनु पर्दछ ।
- १९) "तोकिएको वा तोकिए धर्मोपजिम" भन्नाले सञ्चालक समितिले तोके धर्मोपजिम भन्ने सम्झनु पर्दछ ।
- २०) "अभिभावक" भन्नाले यस क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीका आमा/बुवा वा सम्बन्धित विद्यार्थीको अभिभारा लिने व्यक्ति वा सस्थालाई सम्झनु पर्दछ ।
- २१) "शिक्षक" भन्नाले यस क्याम्पसमा अध्यापनरत सम्पूर्ण अध्यापकलाई जनाउँदछ ।
- २२) "जमानी कर्ता" भन्नाले क्याम्पस स्थापनाका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालयमा सम्बन्धनका लागि जमानी बस्नु हुने प्राध्यापकहरूलाई जनाउँदछ ।
- २३) "उपभोक्ता समितिले कुनै खास प्रयोजनका लागि क्याम्पस सभाबाट गठित समिति वा क्याम्पस सञ्चालक वा भेलाबाट गठित समितिलाई जनाउँदछ ।
- २४) "स्थायी समिति" भन्नाले संस्थापक सदस्यहरु, जमानीकर्ता, सञ्चालक समितिका पूर्व अध्यक्ष, पूर्व क्याम्पस प्रमुख, विभागीय प्रमुख, विभिन्न समिति, उपसमिति, अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाईका सयोजक, क्याम्पसमा कार्यरत वरिष्ठ प्राध्यापक र क्याम्पसको निर्माण विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएका शिक्षा प्रेमी, समाजसेवी, स्थानीय बुद्धिजीवि सम्मिलित यस नियामावली धर्मोपजिम गठन भएको समितिलाई जनाउँदछ ।

२.१ : क्याम्पस सभा

(क) क्याम्पसको सर्वोपरि उर्दान र विकासका लागि जन सहभागिता समेत जुटाई क्याम्पसलाई सक्षम र सुदृढ ढङ्गले व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि क्याम्पसको सर्वोच्च निकायका रूपमा "क्याम्पस सभा" रहने छ ।

(ख) क्याम्पस सभा सदस्य पदका लागि प्रचलित नेपाल कानूनले अयोग्य नठहरिएको जुनसुकै नेपाली नागरिक क्याम्पसको सभा सदस्य बन्न सक्नेछन् (सातौं संशोधन, २०७८) ।

२.१.१ क्याम्पस सभाको गठन

(क) क्याम्पस सभामा विभिन्न क्षेत्रको प्रतिनिधित्व हुने गरी कम्तीमा ५१ (एकाउन्ल) सदस्य रहेको क्याम्पस सभा रहने छ । जसमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरू रहने छन् :

- १) सञ्चालक समितिका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू सबै - १९ जना
- २) जमानी कर्ता, पूर्व अध्यक्ष, पूर्व क्याम्पस प्रमुख, वरिष्ठ अध्यापक, विभिन्न समितिका संयोजक तथा विभागीय प्रमुखहरू मध्येबाट - ५ जना
- ३) स्थानीय निर्वाचित सङ्घीय सभासद - १ पदेन
- ४) स्थानीय निर्वाचन प्रादेशिक सभासद - १ पदेन
- ५) स्थानीय निर्वाचित नगर पालिकाको वडा अध्यक्ष - १ पदेन
- ६) चन्द्रागिरि नगरपालिका उद्योग वाणिज्य संघको सभापति समेत अन्य गरी जम्मा - २ जना
- ७) स्थानीय विध्यवासीनी मन्दिर र विष्णुदेवी मन्दिरका प्रतिनिधिहरू मध्ये - १ जना
- ८) एक लाख वा सो भन्दा माथि चन्दा दिने चन्दादाता, समाज सेवी, स्थानीय बुद्धिजीवीहरू - सबै
- ९) नगरपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयका प्राचार्यहरू - सबै
- १०) लेखा अधिकृत वा कर्मचारी प्रशासन प्रमुख वा कर्मचारी प्रतिनिधि - १ पदेन
- ११) विद्यार्थी प्रतिनिधि (स्ववियु वा Students Quality Circle) को अध्यक्ष - १ जना
- १३) स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनका पूर्व सभापतिहरू मध्येबाट - १ जना
- १४) अभिभावकहरू मध्येबाट - ५ जना
- १५) पूर्व विद्यार्थीहरूको सङ्गठनका अध्यक्ष वा प्रतिनिधि - १ जना
- १६) महिला तथा पिछाडिएको समुहबाट - ५ जना
- १८) सञ्चालक समितिका अध्यक्षको सिफारिसमा - ५ जना

२.१.२ क्याम्पस सभा सञ्चालन कार्यविधि

क) २११ (क) बमोजिम मंडित क्याम्पस सभाको अध्यक्षता क्याम्पस सभाको अध्यक्ष, उपअध्यक्ष वा प्रिन्सिपल सभ्यताले गर्ने छन । क्याम्पस सभाको सञ्चालन सभाका सदस्य र्चायव क्याम्पस प्रमुख, सहायक क्याम्पस प्रमुखले क्याम्पस सञ्चालक समितिले पारित गरेको क्याम्पस सभा सञ्चालन कार्यविधि वा निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

ख) क्याम्पस सभा सदस्यहरूको अभिलेखीकरण गर्न क्याम्पस सञ्चालक समितिले प्रस्तावित कानून, र क्याम्पसको परम्परा र नियमावली बमोजिम क्याम्पस सभा सदस्य अभिलेखीकरण समिति गठन गर्न सक्नेछ । सो समितिले क्याम्पस सभा सदस्यहरूको अध्यापक सहितको श्रृंखला नामावली सभा बस्नु भन्दा कम्तीमा ३२ दिन अगावै क्याम्पसमा मुद्राउनु पर्नेछ ।

ग) क्याम्पस सभाको पदवीविधि वा नियमावली स्वीकृति भएको मितिदेखि (४) चार वर्षको हुने छ ।

घ) क्याम्पस सभा सञ्चालन गर्न अध्यक्षको अनुमतिमा क्याम्पस प्रमुखले कम्तीमा १२ दिनको समय दिई प्रथम पटकका लागि सभा बोलाउन सक्ने छ ।

ङ) प्रथम पटकका गणपूरक सदस्य नपुगेमा अध्यक्षको अनुमति दिई सदस्य र्चायवबाट बढीमा ७ दिनको समय दिई सभा बोलाउन सकिने छ ।

च) सञ्चालक समितिमा प्रतिनिधित्व गर्न १ महिला र ७ जना सदस्य गरी जम्मा ८ जना निर्वाचनका लागि क्याम्पस सञ्चालक समितिले क्याम्पस सभा हुनु भन्दा कम्तीमा एक महिना अगावै क्याम्पस सञ्चालक समिति निर्वाचन समिति गठन गर्न सक्नेछ । निर्वाचन सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले बनाउने छ ।

छ) सामान्यतया प्रत्येक नया वर्षको प्रारम्भिक दिन महिना भित्र वा क्याम्पस सञ्चालक समितिले निर्णय गरे बमोजिम क्याम्पस सभाको बैठक बस्ने छ । केही कारणवशा घोषित मितिमा क्याम्पस सभाको बैठक बस्न नसके सो पछि हुने क्याम्पस सभाको बैठकबाट सो को अनुमोदन गराउनु पर्नेछ ।

२.१.३. क्याम्पस साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

क) नेपाल सरकार, विश्व विद्यालय अनुदान आयोग र धिभुवन विश्व विद्यालयको नीति एवम् निर्देशन अनुरूप क्याम्पसको नीति परिमार्जन गर्ने तथा क्याम्पस सञ्चालन गर्नका लागि सञ्चालक समितिद्वारा पारित क्याम्पसका नीति तथा कार्यक्रम अनुमोदन गर्ने ।

ख) सञ्चालक समितिमा प्रतिनिधित्वका लागि एक जना महिला सहित ८ जना सदस्यको निर्वाचन गर्ने ।

ग) क्याम्पसको दीर्घ कालीन नीति तथा योजना तर्जुमा गर्ने तथा पारित गर्ने ।

घ) सञ्चालक समिति र क्याम्पस प्रमुखलाई आवश्यक परामर्श दिने, निर्देशन दिने ।

ङ) सञ्चालक समितिबाट पारित वार्षिक कार्यक्रम, वार्षिक प्रतिवेदन, लेखा परीक्षण प्रतिवेदन तथा अन्य प्रतिवेदनहरू अनुमोदन गर्ने ।

च) क्याम्पसको सम्पति संरक्षण र आर्थिक स्रोतको पहिचान गरी क्याम्पसको दिगो विकासका लागि अन्य कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।

छ) क्याम्पस सुव्यवस्थित रूपले आर्थिक स्रोतको पहिचान गर्ने तथा आर्थिक स्रोत जुटाउने ।

ग) क्याम्पस सभाले आवश्यक ठानेमा सभामा रहेका सबै वा अपरिष्कृत अधिकार सञ्चालक समिति वा क्याम्पस प्रमुखलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्ने छ ।

घ) क्याम्पसको नियमावली अनुसार गठित विभिन्न समिति, उपसमिति तथा पदाधिकारी एवम् सदस्यहरूको कार्यकालको समीक्षा गर्ने ।

ङ) क्याम्पस विकासका लागि सभाले आवश्यक ठानेका अन्य कामहरू गर्ने ।

२.१.४. क्याम्पस सभाबाट छनोट हुने ८ जना सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको प्रतिनिधित्व देहाय बमोजिम हुने छ ।

(क) सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयका प्राचार्यहरूमध्येबाट जम्मा १ जना,

(ख) स्थानीय उद्योग वाणिज्य सघको प्रतिनिधित्व हुने गरी जम्मा १ जना,

(ग) एक लाख वा सो भन्दा बढी दिनु हुने २ जना महिला र अन्य ३ जना गरी जम्मा ५ जना,

(घ) जनानी कर्ता, सञ्चालक समितिका पूर्व अध्यक्ष, पूर्व क्याम्पस प्रमुख, विभागीय प्रमुख, विभिन्न समिति, उपसमिति, अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइ, क्याम्पसमा कार्यरत वरिष्ठ प्राध्यापकमध्येबाट जम्मा १ जना,

२.१.५. क्याम्पस सभाको बैठक

क) क्याम्पस सभाको बैठक साधारणतया वर्षमा १ पटक सञ्चालक समितिले तोकेको स्थान, मिति र समयमा बस्ने छ । तर एक तिहाई क्याम्पस सभासदहरूले लिखित रूपमा क्याम्पस सभाको माग गरी क्याम्पस सञ्चालक समितिका अध्यक्ष समक्ष अनुरोध गरेमा एक महिनाभित्र अध्यक्षले क्याम्पस प्रमुख नाफात् विशेष क्याम्पस सभा बोलाउनु पर्ने छ ।

ख) सभाको निर्णय अध्यक्ष र सदस्यसचिवले सयुक्त रूपमा प्रमाणित गर्ने छ ।

२.१. ६ क्याम्पस सभाको बैठक र गणपूरक सङ्ख्या

क) क्याम्पस सभाको गणपूरक सङ्ख्या ५१ (एकाउन्त) प्रतिशत हुने छ । उक्त बैठक बस्नका लागि प्रथम पटक एकाउन्त प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित नभएमा दोस्रो पटक उपस्थित सङ्ख्याबाट सभा सञ्चालन हुन बाधा पुग्ने छैन । बैठकको निर्णय सर्व सम्मत वा बहुमत बाट हुने छ ।

२.२. सञ्चालक समिति

क्याम्पस सभा पछिको सर्वोच्च निकायका रूपमा कम्तीमा १९ जना सम्मको क्याम्पस सञ्चालक समिति हुने छ जसले क्याम्पस सञ्चालनको सम्पूर्ण जिम्मेवारी वहन गर्ने छ । सञ्चालक समितिको सदस्यहरूको योग्यता देहाय अनुसार हुनु पर्ने छ ।

(क) नेपाली नागरिक हुनु पर्ने ।

(ख) कानून बमोजिम अयोग्य नभएको

(ग) क्याम्पसलाई हानि नोक्सानी नपुऱ्याएको तथा क्याम्पसको हित विपरीत क्रियाकलापमा संलग्न नभएको ।

२.२.१ सञ्चालक समितिको गठन

क) क्याम्पस सभाबाट निर्वाचित ८ जना, पदेन सदस्य ५ जना, क्याम्पस स्थायी समितिको निर्वाचनबाट निर्वाचित सदस्य ५ जना र स्थानिय समाजसेवी, बुद्धिजीवी, शिक्षा-प्रेमीहरू मध्ये सञ्चालक समितिबाट अध्यक्षको सिफारिसमा मनोनित १ जना गरी जम्मा १९ सदस्य क्याम्पस सञ्चालक समितिको गठन देहायनुसार हुनेछ ।

(ख) क्याम्पस सभाबाट चयन गरिएका २ जना महिला र अन्य ६ जना गरी जम्मा- ८ जना निर्वाचित

(ग) संस्थापक, जमानी कर्ता, पूर्व क्याम्पस प्रमुख, सञ्चालक समितिका पूर्व अध्यक्ष एवम् क्याम्पसको निर्माण विकासमा उत्कृष्ट योगदान गरेका व्यक्तिहरू मध्येबाट स्थायी समितिका सिफारिस र मौजुदा सञ्चालक समितिबाट अनुमोदित - ५ जना सदस्य

(घ) सदस्य, त्रिभुवन विश्व विद्यालयका प्रतिनिधि -१ जना पदेन

(ङ) सदस्य, स्थानीय नगर पालिकाको प्रमुख वा प्रतिनिधि -१ जना पदेन

(च) सदस्य, पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक संघ क्याम्पस एकाइका अध्यक्ष वा प्रतिनिधि -१ जना पदेन

(छ) सदस्य, सम्बन्धित वडाका वडा अध्यक्ष - १ जना पदेन

(ज) सदस्य सचिव, क्याम्पस प्रमुख -१ जना पदेन

(झ) सदस्य, निर्वाचन अध्यक्षको सिफारिसमा क्याम्पस सभाका सदस्यहरू मध्येबाट क्याम्पस सञ्चालक समितिको पहिलो बैठकबाट मनोनयन गरिएका - १ जना

२.२.२ सञ्चालक समितिका पदाधिकारी एवम् सदस्यको निर्वाचन, बैठक र मनोनयन

(क) क्याम्पस सभाबाट ८ जना, स्थायी समितिबाट ५ जना र पदेन ५ जना गरी जम्मा १८ सदस्यीय क्याम्पस सञ्चालक समितिका सदस्यहरू निर्वाचित भए पछि क्याम्पस सञ्चालक समितिको पहिलो बैठक निवर्तमान अध्यक्ष वा जेष्ठ सदस्यको अध्यक्षतामा बस्ने छ ।

(ख) क्याम्पस सभाबाट निर्वाचित सदस्यहरूले क्याम्पस सञ्चालक समितिका पदेन सदस्यहरू बाहेकका सदस्यहरू मध्येबाट सर्व सम्मति वा बहुमतको आधारमा क्याम्पस सञ्चालक समितिको अध्यक्ष चयन गर्ने छ ।

(ग) क्याम्पस सञ्चालक समितिको उपाध्यक्षको चयन अध्यक्षको सिफारिसमा क्याम्पस सञ्चालक समितिले गर्ने छ ।

(घ) सञ्चालक समितिले अध्यक्षको सिफारिसमा बढीमा एक जना स्थानीय समाज सेवी, शिक्षाप्रेमी तथा बुद्धिजीवीलाई सञ्चालक समितिको सदस्यको रूपमा मनोनयन गर्ने छ ।

२.२.३ सञ्चालक समितिको बैठकबाट निर्वाचित हुने अध्यक्ष/उपाध्यक्ष को शैक्षिक योग्यता

(क) अध्यक्षका लागि न्यूनतम शैक्षिक योग्यता स्नातकोत्तर र सञ्चालक समितिमा कम्तीमा दुई कार्यकाल सदस्य भई कार्य गरेको हुनु पर्ने ।

(ख) उपाध्यक्षका लागि न्यूनतम शैक्षिक योग्यता स्नातक र सञ्चालक समितिमा कम्तीमा एक कार्यकाल सदस्य भई कार्य गरेको हुनु पर्ने ।

२.२.४ सञ्चालक समितिको बैठक, निर्णय प्रक्रिया र प्रमाणीकरण

(क) सञ्चालक समितिको बैठक वर्षको कम्तीमा ६ (छ) पटक बस्ने छ । आतंश्रयक अनुसार अध्यक्षको राय अनुसार क्याम्पस प्रमुखले सञ्चालक समितिको बैठक बोलाउने प्रक्रिया हुनेछ ।

(ख) सञ्चालक समितिको पहिलो बैठकको गण पुरक ५१ प्रसिद्ध हुने तारमागते पछिको बैठकलाई गणपुरक सङ्ख्या वाञ्छनीय हुने छैन।

(ग) सञ्चालक समितिका निर्णयहरू उपस्थित सदस्यहरूको सर्वसम्मत वा बहुमतबाट गरिने छ।

(घ) सञ्चालक समितिको निर्णय प्रमाणीकरण अध्यक्ष र सदस्य सचिवले संयुक्त रूपमा गर्ने छ।

२.२.५. सञ्चालक समितिको कार्यकाल र गठन प्रक्रिया र अध्यावधिकीकरण

(क) सामान्यतया सञ्चालक समितिको अवधि ४ (चार) वर्ष वा त्रिभुवन विश्व विद्यालय को नियमानुसार हुने छ।

(ख) सञ्चालक समितिको अवधि समाप्त हुनुभन्दा कम्तीमा १ महिना अगावै मीजुदा क्याम्पस सञ्चालक समितिले क्याम्पस सभाको बैठक बोलाई नियमानुसार सञ्चालक समिति गठन गर्ने छ।

(ग) केही कारणवश क्याम्पस सभाको बैठक तोकिएको समयमा हुन नसकेमा थप्टीमा १ वर्षसम्म योही सञ्चालक समितिले गरेको काम कारवाही वैधानिक र मान्य हुने छ।

(घ) नयाँ क्याम्पस सञ्चालक समिति गठन भए पछि सोको जानकारी क्याम्पस प्रमुखले त्रिभुवन विश्व विद्यालय, विश्व विद्यालय अनुदान आयोग र अन्य सम्बन्धित निकायहरूमा गराउनु पर्ने छ।

२.२.६. सञ्चालक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

(क) क्याम्पस सुव्यवस्थित उद्देश्यले सञ्चालनका लागि नीति नियम र विनियम बनाउने।

(ख) क्याम्पसका लागि आवश्यक चन्दा अनुदान, दान दातव्य आदि भौतिक स्रोत जुटाउने र जन सहभागिता बढाउने।

(ग) क्याम्पस प्रमुख र सहायक क्याम्पस प्रमुखको नियुक्ति गर्ने।

(घ) क्याम्पसका लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न पद सिर्जना गरी काम, कर्तव्य र अधिकार तोक्ने।

(ङ) क्याम्पसलाई आवश्यक पर्ने विभिन्न समिति, उपसमिति गठन गरी काम, कर्तव्य र अधिकार तोक्ने।

(च) क्याम्पसको नीति तथा कार्यक्रम अनुमोदन गरी स्वीकृतिका लागि क्याम्पस सभामा पेश गर्ने।

(छ) क्याम्पसको वार्षिक बजेट स्वीकृत गर्ने।

(ज) क्याम्पस प्रमुख, सहायक क्याम्पस प्रमुख, शैक्षणिक विभाग प्रमुख तथा क्याम्पसको नियमावली अनुसार गठित समिति, उपसमिति तथा विभिन्न एकाइमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको पदोन्नति, विद्वत्वृत्ति, वृत्ति विकास, तलब वृद्धि तथा नसिहत, ग्रेड रोक्का एवम् अवकाश दिने जस्ता कार्य गर्ने।

(झ) बाह्य लेखा परीक्षक नियुक्त गरी क्याम्पसको वार्षिक आय/व्ययको लेखा परीक्षण प्रतिवेदन, मूल्याङ्कन गरी अनुमोदन गर्ने।

(ञ) क्याम्पसका पदाधिकारी, प्राध्यापक, कर्मचारी र विद्यार्थीहरू प्रति अनुशासनात्मक कारवाहीको अन्तिम टुङ्गो लगाउने।

(ट) वि.वि. तथा अन्य सरोकारवाला निकायको निर्देशन पालना गरी शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

(ठ) शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि विभिन्न प्रकारका छात्रवृत्ति तथा विद्वत्वृत्तिको व्यवस्था गर्ने।

(ड) अध्यापकको बगीकरणको लागि कार्य योजना निर्धारण गरी लागु गर्ने।

(ड) क्याम्पस समाले तोकैको र प्रचलित नीति नियम अनुसारको अन्य कामहरू गर्न मनाउने ।

२.२.७ सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको पद रिक्त हुने अवस्था

निम्न अवस्थामा सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको पद रिक्त हुने छ

(क) लिखित राजीनामा स्वीकृत गरेमा,

(ख) पदावधि समाप्त भएमा,

(ग) मानसिक सन्तुलन गुमाएमा वा देहान्त भएमा,

(घ) बिना सूचना लगातार चार पटक सम्मको बैठकमा अनुपस्थित रहेमा,

(ड) क्याम्पसको हित विपरीत काम गरेको आर्थिक हिनामिना गरेको प्रमाणित भई सञ्चालक समितिको बहुमतबाट हटाइएमा । यसरी हटाउनु पदा आफ्नो सफाइ पेस गर्न निजलाई कमतीमा १५ दिनको म्याद दिनु पर्ने छ,

च) पदेन सदस्यका हकमा निज सम्बन्धित निकाय वा पदमा कार्यरत नरहेमा,

छ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा,

२.३. स्थायी समिति

संस्थापक सदस्यहरू समेत रहेको बढीमा ७ जना सदस्यहरू भएको एक स्थायी समिति रहने छ । स्थायी समितिले आफ्नो कार्यविधि आफै तर्जुमा गर्ने छ र सो कार्यविधि सञ्चालक समितिले अनुमोदन गरेपछि लागु र मान्य हुने छ । स्थायी समितिमा देहाय बमोजिमका १ जना संयोजक सहित बढीमा सात जना सदस्यहरू रहने छन् ।

२.३.१ स्थायी समिति गठन

(क) संस्थापक सदस्य - ४ जना सदस्य,

(ख) सदस्य १ जना - स्थायी समितिको सिफारिसमा समितिबाट नियुक्त,

(ग) सदस्य १ जना - त्रिभुवन विश्व विद्यालयका प्रतिनिधि,

(घ) (सदस्य सचिव) क्याम्पस प्रमुख ।

२.३.२ स्थायी समितिको पद पूर्ति र संयोजकको चयन :

(१) केही कारणवस स्थायी समितिको कुनै पद रिक्त भएमा सञ्चालक समितिले आवश्यकता अनुसार सो पदको पूर्ति संस्थापक सदस्यहरू, जमानीकर्ता, सञ्चालक समितिका पूर्व अध्यक्ष, पूर्व क्याम्पस प्रमुख, विभागीय प्रमुख, विभिन्न समिति, उपसमिति, अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाई संयोजक, क्याम्पसमा कार्यरत वरिष्ठ प्राध्यापकहरू र क्याम्पसको निर्माण विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याएका शिक्षाप्रेमी, समाजसेवी, स्थानीय बुद्धिजीवीबाट सो पदको पूर्ति गर्नु पर्ने छ ।

(२) स्थायी समितिको संयोजकको चयन स्थायी समितिको सर्वसम्मत वा बहुमतको आधारमा हुनेछ ।

(३) स्थायी समितिको मनोनित सदस्यको पदावधि सामान्यतया ४ वर्षको हुनेछ ।

२.३.२. स्थायी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) सस्थापक, जमानी कर्ता, पूर्व क्याम्पस प्रमुख, सञ्चालक समितिका पूर्व अध्यक्ष एवम् क्याम्पसको निर्माण विकासमा उल्लेखनीय योगदान गरेकाहरु मध्येबाट सञ्चालक समितिका लागि ५ जना सदस्य मनोनयन गर्ने ।
- (ख) क्याम्पसको नियमावली अनुसार गठित समिति, उपसमिति तथा विभिन्न एकाइमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको पदोन्नति, विद्वत् वृत्तिविकास तथा नसिहत, ग्रेड रोक्का एवम् अवकाश दिने जस्ता कार्य सिफारिस गर्ने ।
- (ग) असाधारण परिस्थिति आइ परेमा त्यस स्थितिलाई सम्हाल्न क्याम्पस प्रमुखलाई सहयोग गर्ने ।
- (घ) क्याम्पसका लागि आवश्यक चन्दा अनुदान, दान दातव्य आदि भौतिक स्रोत जुटाउने र जन सहभागिता परिचालन गर्ने ।
- (ङ) क्याम्पसको शैक्षिक, भौतिक पूर्वाधार विकासका लागि क्याम्पस प्रमुखलाई सहयोग गर्ने
- (च) क्याम्पस सभा वा सञ्चालक समितिले तोकेका अन्य कामहरु गर्ने ।
- (छ) सञ्चालक समिति/क्याम्पस सभाको निर्णय कार्यान्वयन भए नभएको एकिन गरी सो कार्यका लागि पहल गर्ने ।
- (ज) देश भित्र वा वाहिरका विश्व विद्यालय, शैक्षिक प्रतिष्ठान, सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्था कुटनीतिक नियोग तथा अन्य निकायहरु संग समन्वय, सम्वन्ध स्थापना एवम् विस्तार गरी Collaborative Network को लागि गुरु योजना तयार पार्ने ।
- (भ) क्याम्पसको गुरु योजना, दृष्टिकोण, रणनीतिक योजना तथा दीर्घकालीन महत्वका काम गर्ने ।
- (ञ) क्याम्पसको बाँकी सम्झौता, पेशी असुल उपर तथा मिनाहा एवम् कारवाहीका लागि सञ्चालक समितिमा सिफारिस गर्ने ।

२.३.३. स्थायी समिति सदस्य नरहने अवस्था

निम्न अवस्थामा स्थायी समिति सदस्यहरूको पद रिक्त हुने छ :

- (क) सदस्यले दिएको लिखित राजीनामा सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत भएमा ।
- (ख) सदस्यको पदावधि समाप्त भएमा ।
- (ग) मानसिक सन्तुलन गुमाएमा वा देहान्त भएमा ।
- (घ) बिना सूचना लगातार चार पटक सम्मको बैठकमा अनुपस्थित रहेमा ।
- (ङ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा
- (च) क्याम्पसको हित विपरित काम गरेको, आर्थिक हिनामिना गरेको प्रमाणित भई सञ्चालक समितिको बहुमतबाट हटाइएमा ।
- (छ) निज संस्थापक सदस्य नरहेमा वा निजको उमेर ७५ वर्ष नाघेमा ।

अनुच्छेद - ३ क्याम्पसको प्रशासनिक तथा विभागीय प्रमुखहरूको नियुक्ति, कर्तव्य र अधिकार

३.१ क्याम्पस प्रमुख

- (क) क्याम्पसमा एक पूर्णकालीन क्याम्पस प्रमुख रहने छन । सञ्चालक समितिले आन्तरिक प्रतिस्पर्धाद्वारा क्याम्पस प्रमुखको नियुक्ति गर्ने छ ।
- (ख) क्याम्पस प्रमुखको न्यूनतम पारिश्रमिक, मत्ता तथा अन्य सुविधा वि.वि.को सह प्राध्यापक सरह वा सञ्चालक समितिले ताके बमोजिमको हुनेछ । (साली संशोधन, २०७९)
- (ग) क्याम्पस प्रमुखको कार्यवधी साधारणतया चार (४) वर्षको हुने छ, र आवश्यक दक्षिणमा सञ्चालक समितिले अग्रदूतको सिफारिसमा पूल नियुक्ति गर्न सक्ने छ । क्याम्पस प्रमुखको नियुक्ति सञ्चालक समितिको सर्वसम्मेल वा बहुमतको आधारमा हुने छ ।
- (घ) क्याम्पस प्रमुखले राजीनामा दिनु पर्दा सञ्चालक समितिको अग्रदूत मार्फत सञ्चालक समितिमा पेश गर्नु पर्ने छ ।
- (ङ) क्याम्पस प्रमुखलाई कुनै कारणवश हटाइनु परेमा प्रचलित प्रशासनिक प्रक्रिया पुर्याई सञ्चालक समितिको निर्णयबाट हटाउन सकिने छ ।

३.२ क्याम्पस प्रमुखको लागि चाहिने योग्यता

- (क) नेपाली नागरिक र कार्यरत पूर्णकालीन अध्यापक हुनु पर्ने ।
- (ख) कानून बमोजिम अयोग्य नभएको ।
- (ग) प्रशासनिक दक्षता, जेष्ठता, कार्य क्षमता, उच्च शैक्षिक योग्यता एवम् नेतृत्व क्षमता भएको ।
- (घ) न्यूनतम शैक्षिक योग्यता स्नातकोत्तर र १० वर्ष पूर्णकालीन अध्यापक भई कार्य गरेको हुनु पर्ने ।
- (ङ) निजको उमेर ४० वर्ष पूर्वा ५३ वर्ष ननाघेको हुनु पर्ने ।

३.३. क्याम्पस प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार

- क) क्याम्पसको शैक्षिक, प्रशासनिक तथा आर्थिक जिम्मेवारी लिई कार्य सञ्चालन गर्ने ।
- ख) अनुशासनहीनताको रेकर्ड हुने विद्यार्थीलाई क्याम्पसमा प्रवेश दिनबाट बञ्चित गर्न सक्ने ।
- ग) अनुशासन उल्लङ्घन गर्ने अध्यापक तथा कर्मचारीसँग स्पष्टीकरण माग्ने र उचित कारवाहीका लागि सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने । यसरी स्पष्टीकरण मागिएका शिक्षक तथा कर्मचारीले सञ्चालक समिति समक्ष सफाई दिन मौकाको व्यवस्था गर्ने ।
- घ) शिक्षण समितिका सदस्यको गण लिई आंशिक शिक्षकको नियुक्ति गर्ने ।
- ङ) शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दीका लागि श्रौंचत्य सहित सिफारिस गर्ने ।
- च) विद्यार्थीको अनुशासन कायम राख्न आवश्यकता हेरी अनुशासन सम्बन्धी व्यवस्था तथा कारवाही गर्ने गराउने ।

छ) क्याम्पसको शैक्षिक कार्यक्रमका लागि कार्य योजना तयार गरी सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने ।

ज) विद्यार्थी कल्याण तथा विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने ।

झ) विद्यार्थी सम्बन्धी समस्या समाधान गर्ने ।

- अतिरिक्त क्रियाकलापको व्यवस्था गर्ने ।
- ट) क्याम्पसको वार्षिक बजेट तयार गर्न लगाई स्वीकृतिका लागि सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने ।
- ठ) क्याम्पसको लागि आवश्यक सरसामान खरिद, छपाइ आदि कार्य गर्ने, गर्न लगाउने ।
- ड) सञ्चालक समितिको निर्णय अनुसार निर्माण र ठेक्कापट्टाको व्यवस्था गर्ने ।
- ढ) क्याम्पस प्रमुखले सामानहरूको मूल्याङ्कन, औचित्य एवम् अवस्था विचार गरी रु १०,००० (दश हजार) सम्मको टुटेफुटे, नासिएका सामानहरूको मिनाहा दिन सक्ने छन् ।
- ण) अध्यापक र कर्मचारीलाई भ्रमण आदेश दिने ।
- त) क्याम्पसको हिसाब राख्ने र राख्न लगाउने ।
- थ) क्याम्पसको सम्पतिको सरक्षण, मर्मत सम्भार तथा सुरक्षा गर्ने ।
- द) नगदी तथा जिन्सी खाता ठिक दुरुस्तसंग राख्न लगाउने ।
- ध) तलवको निकामा गर्ने र गराउने ।
- न) क्याम्पसका शिक्षक र कर्मचारीहरूमा अनुशासन कायम राख्ने ।
- प) शिक्षक र कर्मचारीहरूको काम विभाजन गर्ने ।
- फ) सेवा सम्बन्धी अभिलेख राख्ने वा राख्न लगाउने ।
- ब) विदा स्वीकृत गर्ने ।
- भ) क्याम्पसको वार्षिक प्रतिवेदन तयार पारी सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने ।
- म) क्याम्पसका लागि चाहिने पानी, बत्ती, सरसफाइ, मर्मत, पाले पहराको व्यवस्था भिलाउने ।
- य) आफ्नो अनुपस्थितिमा सहायक क्याम्पस प्रमुख भए निजलाई र नभए कुनै वरिष्ठ शिक्षकलाई निमित्त भई काम गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- र) कुनै पनि असाधारण परिस्थिति आइ परेमा त्यस स्थितिलाई सम्हाल्न आवश्यकता अनुसार व्यवस्था गर्ने र तुरुन्त सञ्चालक समितिलाई जानकारी दिने ।
- ल) क्याम्पसको विविध प्रशासनिक एवम् शैक्षिक प्रयोजनको लागि विभिन्न विभाग तथा शिक्षण सम्बन्ध समिति गठन एवम् सोको मयोजन गर्ने ।
- (श) प्रत्येक आर्थिक वर्षको आय व्यय लेखा परीक्षणका निमित्त आर्थिक विवरण तयार गरी लेखा अद्यावधिक राख्न लगाई सोको आन्तरिक लेखा परीक्षण गराउनु क्याम्पस प्रमुखको कर्तव्य हुने छ ।
- (ष) लेखा परीक्षणवाट बेरुजुहरु भएको देखिएमा यथाशीघ्र बेरुजु फछ्यौट गर्न लगाउनु क्याम्पस प्रमुखको कर्तव्य हुने छ ।
- (स) क्याम्पस प्रमुखमा रहेका अधिकारहरूमध्ये केही वा सबै अधिकार आवश्यकता अनुसार सहायक क्याम्पस प्रमुख वा कुनै वरिष्ठ शिक्षकलाई पत्यायोजन गर्न सकिने छ ।
- (ह) छनोट समितिको सिफारिसमा प्राध्यापक तथा कर्मचारीको नियुक्ति एवम् बदला गर्ने ।

३.४ सहायक क्याम्पस प्रमुख

- (क) क्याम्पसमा कम्तीमा एक जना पूर्णकालीन सहायक क्याम्पस प्रमुख रहने छन्।
- (ख) क्याम्पस प्रमुखको सिफारिसमा सञ्चालक समितिले सहायक क्याम्पस प्रमुखको नियुक्ति गर्ने छ।
- (ग) सहायक क्याम्पस प्रमुखको कार्यावधि साधारणतया चार (४) वर्षको हुने छ र आवश्यक देखिएमा सञ्चालक समितिले क्याम्पस प्रमुखको सिफारिसमा पुनः नियुक्ति गर्न सक्ने छ।
- (घ) सहायक क्याम्पस प्रमुखले राजीनामा दिन चाहेमा क्याम्पस प्रमुख मार्फत सञ्चालक समितिमा दिनु पर्ने छ।
- (ङ) सहायक क्याम्पस प्रमुखको न्यूनतम पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य सुविधा त्रि.वि.को उपप्राध्यापक सरह वा सञ्चालक समितिले तोके बमोजिमको हुनेछ (सातौं संशोधन, २०७९)।
- (च) सहायक क्याम्पस प्रमुखलाई कुनै कारणवश हटाउनु परेमा प्रचलित प्रशासनिक प्रक्रिया पुऱ्याई क्याम्पस प्रमुखको सिफारिसमा क्याम्पस सञ्चालक समितिको निर्णयबाट हटाउन सकिने छ (सातौं संशोधन, २०७९)।

३.५ सहायक क्याम्पस प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (क) क्याम्पस प्रमुखको अधीनमा रही क्याम्पस प्रमुखलाई सहयोग गर्ने।
- (ख) क्याम्पस प्रमुखको अनुपस्थितिमा क्याम्पस प्रमुखले तोके अनुसार आंशिक या सम्पूर्ण जिम्मेवारी वहन गर्ने।
- (ग) क्याम्पसको दैनिक प्रशासन सञ्चालन गर्ने।
- (ङ) क्याम्पसको भर्ना अभिवृद्धि, शैक्षिक पात्रोको निर्माण गर्ने।
- ड) अभ्यास शिक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि व्यवस्था गर्ने र सो प्रयोजनका लागि शिक्षण अभ्यास प्रमुखको नियुक्ति गर्ने।
- ३.६ सहायक क्याम्पस प्रमुखको लागि चाहिने योग्यता :
- (क) नेपाली नागरिक र कार्यरत पूर्णकालीन अध्यापक हुनु पर्ने।
- (ख) कानून बमोजिम अयोग्य नभएको।
- (ग) प्रशासनिक दक्षता, जेष्ठता, कार्य क्षमता, उच्च शैक्षिक योग्यता एंवम् नेतृत्व क्षमता भएको।
- (घ) न्यूनतम शैक्षिक योग्यता स्नातकोत्तर गरी कम्तीमा ५ वर्ष पूर्णकालीन अध्यापक भई कार्य गरेको हुनु पर्ने।
- (ङ) निजको उमेर ३५ वर्ष पुगी ६३ वर्ष ननाघेको हुनु पर्ने।

३.७ विभागीय प्रमुख :

- (क) क्याम्पसमा कम्तीमा तीन जना पूर्णकालीन विभागीय प्रमुख रहने छन्।
- (ख) कार्यकारिणी समितिको सिफारिसमा क्याम्पस प्रमुखले विभागीय प्रमुखको नियुक्ति गर्ने छ।
- (ग) विभागीय प्रमुखको कार्यावधि साधारणतया चार (४) वर्षको हुने छ र आवश्यक देखिएमा क्याम्पस प्रमुखले पुनः नियुक्ति गर्ने।

- (घ) विभागीय प्रमुखले राजीनामा दिन चाहेमा सहायक क्याम्पस प्रमुख (विभागीय-क्याम्पस) प्रमुख समक्ष पेश गर्नु पर्ने छ।
- (ङ) विभागीय प्रमुखको न्यूनतम पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य सुविधा सञ्चालक समितिले तोके बमोजिमको हुनेछ।
- (च) विभागीय प्रमुखलाई कुनै कारणवश हटाउनु परेमा प्रचलित प्रशासनिक प्रक्रिया पुर्याई कार्यकारी समितिको सिफारिसमा क्याम्पस प्रमुखले हटाउन सकिने छ।

३.८ विभागीय प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) क्याम्पस प्रमुख, सहायक क्याम्पस प्रमुखको अधीनमा रही क्याम्पसको विभागीय कार्यहरू गर्ने।
- (ख) विभागको दैनिक शैक्षणिक कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने।
- (ग) विद्यार्थीको लागि कक्षा बोटाको व्यवस्थापन, विभागीय सूचना समुपेयण, आन्तरिक परीक्षाको कार्यक्रम प्रकाशन, मूल्याङ्कन तथा नतिजा प्रकाशन गर्ने।
- (घ) विभागीय भर्ना अभिवृद्धि गर्ने, विभागीय कार्य योजना तर्जुमा गर्ने तथा लागु गर्ने।
- ङ) अभ्यास शिक्षण, प्रयोगात्मक, Intership, Field visit सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि व्यवस्था गर्ने र सो प्रयोजनका लागि तोकिएका पदाधिकारीलाई सहयोग गर्ने।
- च) विभाग अन्तर्गत विद्यार्थीहरूको अभिलेख, तथ्याङ्क, दैनिक हाजिरी, दैनिक कार्य योजनाको निर्माण र सोको कार्यान्वयनलाई अध्यावधिक गरी राख्ने
- छ) विभागीय पुस्तकालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने।
- ज) विभागीय अभिमुखिकरण, परीक्षा फर्म अध्यावधिक, विभाग अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रममा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू र कार्यरत शिक्षकहरूको अभिलेख राख्ने। विभागीय Routine बनाई सहायक क्याम्पस प्रमुखलाई पेश गर्ने।
- झ) विभाग भित्र कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन गरी क्याम्पस प्रमुख समक्ष पेश गर्ने।
- ञ) दैनिक कक्षामा कारणवश अनुपस्थित हुने शिक्षकको कक्षा सञ्चालनको लागि सञ्चालनको लागि व्यवस्था गर्ने।
- ट) आन्तरिक परीक्षामा प्रथम, द्वितीय र तृतीय हुने विद्यार्थीहरूको लगत राखी मेधावी विद्यार्थी छात्रवृत्तिका लागि सिफारिस गर्ने।
- (ठ) पठन पाठन नियमित, स्तरयुक्त बनाउन विभागका प्राध्यापकहरूको बैठक राखी विषयको वाँडफाँड गर्ने।
- (ड) आफ्नो विषय समिति अन्तर्गतका अध्यापकहरूलाई वाँडफाँड गरिएका विषयहरूको पाठ्यभार विभाजन (कोर्स ट्रेक डाउन) अनुसार तोकिएको समयभित्र पठन पाठन पुरा भए नभएको हेर्ने र पुरा हुन नसक्ने भएमा कारण सहित समयमै क्याम्पस प्रमुख समक्ष जानकारी-एवम् सल्लाह दिने।
- (ढ) आफ्नो विषय अन्तर्गतका आशिक शिक्षक छनोटका लागि कक्षा अवलोकनको व्यवस्था मिलाउने।
- (ण) त्रैमासिक र वार्षिक परीक्षा फल प्रकाशित भएपछि विषयगत परीक्षाको मूल्याङ्कन गर्ने।

३.९ विभागीय प्रमुखको लागि चाहिने योग्यता

- (क) नेपाली नागरिक र पूर्ण कान्चीन अध्यापक हुनु पर्ने ।
- (ख) कानून बमोजिम अयोग्य नभएको ।
- (ग) प्रशासनिक दक्षता, जेष्ठता, कार्य क्षमता, उच्च शैक्षिक योग्यता एवम् नेतृत्व क्षमता भएको ।
- (घ) न्यूनतम शैक्षिक योग्यता स्नातकोत्तर गरी कम्तीमा ३ वर्ष अध्यापक भई कार्य गरेको हुनु पर्ने ।
- (ङ) निजको उमेर ३० बर्ष पुगी ६३ बर्ष ननाघेको हुनु पर्ने ।

४. विषय समिति संयोजक

एकै विषयमा न्यूनतम ५ जना शिक्षक वा स्नातकोत्तर तहका शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन भएका विषयहरूमा क्याम्पसको आवश्यकता अनुसार विषय समिति संयोजकको नियुक्ति विभागीय प्रमुखको सिफारिसमा क्याम्पस प्रमुखले गर्ने छन् । तर कुनै विषयमा ५ जनाभन्दा कम विषयगत अध्यापक भएमा ती विषयहरूका लागि संयुक्त शिक्षण समिति गठन हुने छ ।

- (क) क्याम्पसमा कम्तीमा पाँच जना विषय समिति संयोजक रहनेछन् ।
- (ख) विषय समिति संयोजकको कार्यावधि साधारणतया चार (४) वर्षको हुने छ र आवश्यक देखिएमा क्याम्पस प्रमुखले पुन नियुक्ति गर्न सक्नेछन् ।
- (ग) विषय समिति संयोजकले राजीनामा दिन चाहेमा सहायक क्याम्पस प्रमुख मार्फत क्याम्पस प्रमुख समक्ष पेश गर्नु पर्ने छ ।
- (ङ) विषय समितिको संयोजकको न्यूनतम पारिश्रमिक, भत्ता तथा अन्य सुविधा सञ्चालक समितिले तोके बमोजिमको हुनेछ ।
- (च) विषय समिति संयोजकलाई कुनै कारणवश हटाउनु परेमा प्रचलित प्रशासनिक प्रक्रिया पुन्याई कार्यकारी समितिको सिफारिसमा क्याम्पस प्रमुखले हटाउन सकिने छ ।

३.५ विषय समितिको संयोजकको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) क्याम्पस प्रमुख, सहायक क्याम्पस प्रमुख, विभागीय प्रमुखसँग समन्वय गरी आफ्ना समिति अन्तर्गत का शैक्षणिक कार्यक्रमको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ख) स्नातकोत्तर तहका शोध पत्र अभिमुखीकरण, आन्तरिक परीक्षा, गृहकार्य, तथा प्रयोगात्मक परीक्षाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- (ग) विषय समिति अन्तर्गत का विषयको वाडफाँड, अध्यापन प्रगति समीक्षा तथा मूल्याङ्कन, सम्बन्धित विषयको शिक्षकलाई तोकिएको कार्यभार, विषयगत सूचना सम्प्रेषण, आन्तरिक परीक्षाको कार्यक्रम प्रकाशन, मूल्याङ्कन एवम् समिति अन्तर्गत का विषयगत नतिजा प्रकाशन गर्ने ।

(घ) आ-आफ्ना विषयको भर्ना अभिवृद्धि गर्ने, शैक्षणिक कार्य योजना तर्जुमा गर्ने तथा लागु गर्ने ।

ङ) अभ्यास शिक्षण, प्रयोगात्मक, Intership, Field visit सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनका लागि विभागीय प्रमुख एवम् तोकिएका अन्य पदाधिकारीहरूलाई सहयोग गर्ने ।

- च) विषय अन्तर्गत विद्यापीठका अभिलेख, तथाइक, दैनिक हाजिरी, दैनिक रूपि योजनाको निर्माण र सोको कार्यान्वयनलाई अध्यावधिक गर्ने
- छ) विषयगत अभिमूवीकरण, परीक्षा फर्म अध्यावधिक, विषय समिति अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रममा अध्ययनरत विद्यापीठक र कार्यरत शिक्षकहरूको अभिलेख राख्ने ।
- ज) विषय समिति अन्तर्गत कार्यरत शिक्षकहरूको कार्य सम्पादन मूल्याइकन गरी क्याम्पस प्रमुख समक्ष पेस गर्ने ।
- झ) दैनिक वक्षामा कारणवश अनुपस्थित हुने शिक्षकको कक्षा सञ्चालनको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।
- ञ) शिक्षण भार तथा अन्य नैपरी आउने शिक्षण सम्बन्धी विषयहरूमा विभागीय प्रमुख र सहायक क्याम्पस प्रमुखलाई जानकारी एवम् सल्लाह दिने ।
- ट) शैक्षिक कार्य योजना तर्जुमा गर्न लगाई दैनिक शिक्षण कार्य विवरण राख्न लगाउने ।
- ठ) आफ्नो समितिका गतिविधि, प्रगति विवरण प्रस्तुत गर्ने तथा बैठकको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने कार्यमा क्याम्पस प्रमुखलाई आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने ।
- ड) अध्यापनमा नियमितता ल्याई गुणस्तरीय शैक्षिक वातावरण कायम गर्न लगाउने र प्रत्येक शैक्षिक वर्षको अन्तमा सम्बन्धित विषयको अध्यापकको समीक्षा गराई अर्को वर्षका लागि मार्ग दर्शनको निमित्त शिक्षण समन्वय समितिमा विवरण पठाउने ।
- ढ) विषय अन्तर्गत कार्यरत अध्यापकको कार्य मूल्याइकन गर्ने ।
- ण) तोकिएका अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- ३.६ विषय समिति संयोजकका लागि चाहिने योग्यता
- (क) नेपाली नागरिक हुनु पर्ने ।
- (ख) कानून बमोजिम अयोग्य नभएको
- (ग) प्रशासनिक दक्षता, जेष्ठता, कार्य क्षमता, उच्च शैक्षिक योग्यता एवम् नेतृत्व क्षमता भएको
- (घ) न्यूनतम शैक्षिक योग्यता स्नातकोत्तर गरी कम्तीमा ५ वर्ष अध्यापक भई कार्य गरेको हुनु पर्ने ।

अनुच्छेद -४ क्याम्पसका समितिहरू

क्याम्पसका शैक्षिक उन्नयन, प्राज्ञिक स्वतन्त्रता तथा क्याम्पसका वृहत्तर विकासका लागि क्याम्पसमा देहाय अनुसारका समितिहरू रहने छन् ।

४.१ कार्यकारिणी समिति

क्याम्पसको आन्तरिक प्रशासन सञ्चालन गर्नका लागि एक कार्यकारिणी समिति रहने छ । जसको गठन देहाय बमोजिम हुने छ :

(१) क्याम्पस प्रमुख - अध्यक्ष

(२) सञ्चालक समितिले तोकेका प्रतिनिधि सदस्य ३ जना

16 | Page KSC Regulation - Sixth Revision 2079

- (३) विभागीय प्रमुखहरु मध्ये क्याम्पस प्रमुख द्वारा मनोनित-१ जना
- (४) कर्मचारी प्रशासन प्रमुख वा प्रतिनिधि सदस्य १ जना
- (५) सहायक क्याम्पस प्रमुख (सदस्य सचिव)
- ४.१.१ कार्यकारिणी समितिको बैठक र निर्णय प्रक्रिया
- क) कार्यकारिणी समितिको बैठक महिनामा एक पटक बस्ने छ ।
- ख) निर्णयहरु उपस्थित सदस्यहरुको सर्वसम्मति वा बहुमतद्वारा गरिने छ ।
- ४.१.२ कार्यकारिणी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
- (क) क्याम्पसको आन्तरिक प्रशासन लाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्ने ।
- (ख) क्याम्पसको सर्वाङ्गीण विकासका लागि विभिन्न शैक्षिक, प्रशासनिक, आर्थिक लगायतका योजना तर्जुमा गर्ने ।
- (ग) क्याम्पसमा आवश्यक पर्ने विभिन्न तहका प्राध्यापक तथा कर्मचारीको दरबन्दी सिर्जना गर्ने ।
- (घ) विद्यार्थी भनाका लागि नीति नियम बनाई सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने ।
- (ङ) वार्षिक बजेट तयार पार्ने र क्याम्पसको नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्ने ।
- (च) क्याम्पसमा अनुशासन पालना गर्ने र गर्न लगाउने ।
- (छ) आशिक र करारमा प्राध्यापक तथा कर्मचारी नियुक्त गर्ने ।
- (ज) राम्रो काम गर्ने प्राध्यापक वा कर्मचारीलाई ग्रेड थप वा पुरस्कार दिन सञ्चालक समितिलाई सिफारिस गर्ने ।
- भ) आन्तरिक परीक्षा, मूल्याङ्कन, अभ्यास शिक्षण तथा परि आएका अन्य आन्तरिक समस्याको समाधान गर्ने । आन्तरिक र बाह्य परीक्षाको परीक्षाफल प्रकाशन भएपछि आ-आफ्नो सङ्काय र तहको परीक्षा नतिजाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन बुझाउने ।
- (ञ) कार्यकारिणी समितिले सामानहरूको मूल्याङ्कन, औचित्य एवम् अवस्था विचार गरी २५,०००।। रू.पच्चीस हजार मात्र) सम्मको टुटेफुटे, नासिएका सामानहरूको मिनाहा दिन सिफारिस गर्ने ।
- (ट) नियमित रूपमा विभागीय प्रमुख र सम्बन्धित अध्यापकसंग समन्वय गरी प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने, गर्न लगाउने ।
- (ठ) विभागीय प्रमुखसंग समन्वय गरी कक्षाको समय तालिका तयार पार्ने तथा कक्षा कोठाको व्यवस्था गर्ने ।
- (डं) विद्यार्थी हाजिरीलाई व्यवस्थित गर्ने । दैनिक प्रशासनलाई सञ्चालन गर्ने । क्याम्पसमा आईपरेका दैनिक समस्याहरु समाधान गर्ने ।
- (ढ) तोकिए बमोजिमका अन्य कामहरु गर्ने ।

४.२ लेखा तथा अनुगमन समितिको गठन

क्याम्पस सञ्चालक समितिले क्याम्पसको कार्यकारी पदमा रहेको व्यक्ति नरहने गरी एक जना सञ्चालक समितिका सदस्यको संयोजकत्वमा लेखा तथा अनुगमन समितिको गठन गर्ने छ । यो

समितिको कार्यवाही ४ बागको हुने छ । समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार साथै सेवा सर्त र सुविधा क्याम्पस सञ्चालक समितिले ताके बमोजिम हुनेछ । यस समितिमा निम्न लिखित व्यक्तिहरु संयोजक र सदस्य रहने छन् :

(क) सञ्चालक समितिद्वारा मनोनित - १ जना

(ख) क्याम्पसमा प्राध्यापनरत वरिष्ठ प्राध्यापकहरूमध्ये लेखा सम्बन्धी ज्ञान भएको व्यक्ति सदस्य १

(ग) विभागीय प्रमुखहरूमध्येबाट सदस्य १

४.३. शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट एवम् बढुवा समिति

गुणात्मक शिक्षा र स्तरीय सेवा प्रदान गरिने उद्देश्यले आवश्यक शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट एवम् बढुवाका लागि क्याम्पसमा एक उच्च स्तरीय शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट तथा बढुवा समितिको गठन सञ्चालक समितिले गर्ने छ । समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार साथै सेवा सर्त र सुविधा क्याम्पस सञ्चालक समितिले ताके बमोजिम हुनेछ । सो समितिको सरचना देहाय अनुसार हुने छ ।

४.५.१ शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट तथा बढुवा समिति गठन विधि

क) अध्यक्ष - प्राज्ञिक व्यक्तित्व मध्येबाट सञ्चालक समितिद्वारा मनोनित १ जना,

ख) सदस्य - सम्बन्धित विषयको संयोजक,

ग) सदस्य - सम्बन्धित सहायको विभागीय प्रमुख,

घ) विषयगत विशेषज्ञ सदस्य १ जना,

ङ)सदस्य सचिव - क्याम्पस प्रमुख ।

स्पष्टिकरण: १) विषयगत विशेषज्ञको नियुक्ति छनोट समितिको अध्यक्षको सिफारिस बमोजिम वा त्रि.वि सेवा आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ ।

२) समितिका सदस्यहरु आफै उम्मेदवार भएमा निज सो समितिमा बस्ने छैनन् ।

३) छनोट समितिको अध्यक्षको पदावधि ३ वर्षको हुने छ ।

४) छनोट समितिले सिफारिस गरेको व्यक्तिलाई सञ्चालक समितिबाट अनुमोदन भएपछि स्थायी वा बढुवाको नियुक्ति दिइने छ ।

४.५.२ छनोट तथा बढुवा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

क) क्याम्पसमा रिक्त दरवन्दीमा कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीको नियुक्ति गर्दा विज्ञापन गरी खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा लिखित परीक्षा र अन्तर्वातिका आधारमा छनोट गरी नियुक्तिका लागि क्याम्पस प्रमुख मार्फत सञ्चालक समितिमा सिफारिस गर्ने ।

(ख) छनोट तथा बढुवा समितिले त्रिभुवन विश्व विद्यालय सेवा आयोगको निर्देशिका अनुरूप हुने गरी आफै निर्देशिका तयार गरी सांही अनुसार अध्यापक तथा कर्मचारीहरूको छनोट गर्न सक्ने छ ।

ग) छनोट तथा बढुवा समितिले सिफारिस गरेका उम्मेदवारहरूलाई सञ्चालक समितिको बैठकले अनुमोदन गरेपछि ३५ दिनभित्र नियुक्त गरिनेछ ।

घ) स्थायी नियुक्त भइ सकेका प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूलाई क्याम्पसको नियमानुसार संचयकोष र उपदानको व्यवस्था गरिने छ ।

- ड) छनोट तथा बहुवा समितिको उम्मेदवार चयन तथा बहुवा सम्बन्धि निर्णय उपर निवेदकहरूले नियमानुसार क्याम्पस सञ्चालक समिति वा प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित प्रक्रियाहरूमा दावी विरोध गर्न सक्नेछ।

अनुच्छेद - ५ अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइ, छापाइ तथा प्रकाशन

५.१ अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइ

क्याम्पसमा नियमित रूपले सभा, सेमिनार, गोष्ठी, अन्तरक्रिया, संवाद, अनुसन्धानमूलक कार्यहरू गर्ने गराउने उद्देश्यले एक अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइ रहने छ। साथै एकाइले आफ्नो छुट्टै कार्यविधि बनाउन सक्ने छ र सो कार्यविधि सञ्चालक समितिबाट अनुमोदन भएपछि लागु हुने छ।

५.१.१ अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइको संरचना

क्याम्पसमा आन्तरिक तथा बाह्य अनुसन्धानात्मक गतिविधिका लागि एक अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइ रहने छ जसको संरचना देहाय अनुसारको हुने छ। क्याम्पसले आन्तरिक तथा बाह्य विज्ञहरू मध्ये क्याम्पससंग आवद्ध प्राज्ञ एवम् अनुसन्धानमा रूचि भएका व्यक्तित्वहरूबाट एक विज्ञ समूह गठन गर्ने छ। विज्ञ समूहले आफूहरू मध्येबाट उत्कृष्टता, दक्षता, नतिजामूलक एवम् आन्तरिक तथा बाह्य अनुसन्धान कार्यलाई अगाडि बढाउन सक्ने इच्छाशक्ति भएका बढीमा ३ जना व्यक्तिलाई अध्यक्ष नियुक्तिको लागि क्याम्पस प्रमुख माफत सञ्चालक समितिमा पेश गर्नु पर्ने छ। यस एकाइमा ९ सदस्य रहने छन्। यसको पदावधि ४ वर्षको हुने छ।

क) अध्यक्ष - सञ्चालक समितिले अध्यक्षको मनोनयन गर्ने छ,

ख) सदस्य - विभागीय प्रमुखहरू मध्येबाट क्याम्पस प्रमुखको सिफारिसमा सञ्चालक समितिद्वारा नियुक्त सदस्य ३ जना,

ग) सदस्य - क्याम्पस प्रमुखको सिफारिसमा सञ्चालक समितिद्वारा मनोनित अन्य सदस्य ४ जना,

घ) सदस्य सचिव - क्याम्पस प्रमुख वा निजले तोकेका व्यक्ति।

५.१.२ अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइका काम, कर्तव्य र अधिकार

अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिमको हुने छ :

(क) अनुसन्धान तथा प्रकाशन सम्बन्धी वार्षिक कार्यक्रम तथा कार्यविधि तयार गरी सञ्चालक समितिको बैठकमा प्रस्तुत गर्ने।

(ख) अनुसन्धान सम्बन्धी कार्याशाला गोष्ठी, सेमिनार तथा अनुसन्धानमुखी कार्यक्रमको आयोजना गर्ने।

(ग) क्याम्पसले सञ्चालन गर्ने लघु अनुसन्धान परियोजनाको प्रस्ताव आह्वान गर्ने, मूल्याङ्कन गर्ने, प्रस्ताव स्वीकृत गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने तथा अनुगमन गर्ने, प्रतिवेदन स्वीकृत गर्ने र भुक्तानीका लागि सिफारिस गर्ने।

(घ) क्याम्पसले प्रकाशित गर्ने जर्नल, वार्षिक कार्य योजना तथा अन्य स्रोत सामाग्रीहरूको प्रकाशनका लागि प्राविधिक तथा सम्पादन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गरी प्रकाशनार्थ आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।

(ड) क्याम्पसमा आन्तरिक तथा बाह्य अनुसन्धानमुखी वातावरण तयार गर्ने।

- (च) अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइलाई स्वायत्त इकाइको रूपमा विकसित गरी गुरु योजना तयार गर्ने ।
- (छ) क्याम्पस भित्र सञ्चालित स्नातकोत्तर कार्यक्रमका विद्यार्थीद्वारा पेस गरिएका सोधपत्रहरू आवश्यक मूल्याङ्कन गरी उत्कृष्ट शोधपत्रको घोषणा गर्ने तथा पुरस्कारका लागि सिफारिस गर्ने ।
- (ज) विश्व विद्यालय अनुदान आयोग लगायत देशभित्र तथा बाहिरका अनुसन्धानमुखी संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी अनुसन्धानात्मक गतिविधि सञ्चालन गर्ने ।
- (झ) शिक्षाशास्त्र सौरमलाई विशुद्ध प्राज्ञिक तथा व्यावसायिक शोधमूलक एवम् सहपाठी पुनरावलोकनका आधारमा (Peer Reviewed Journal) को रूपमा प्रकाशन गर्ने ।
- (ञ) अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइको सञ्चालन, समन्वय तथा विकासका लागि आवश्यक काम गर्ने ।
- (ट) अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइले आफ्नो कार्यविधि बनाई आवश्यक कानुनी मापदण्डका लागि सञ्चालक समितिमा पेस गर्ने ।

५.२ छपाई तथा प्रकाशन समिति

यस क्याम्पसद्वारा प्रकाशन गरिने सम्पूर्ण सामाग्रीहरू अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइ (Research Management Cell) को नाममा प्रकाशन गरिने छन् । यसको प्रयोजनार्थ देहायानुसार एक छपाई तथा प्रकाशन समिति रहने छ ।

- १) संयोजक: क्याम्पस प्रमुख,
 - २) सदस्य : सहायक क्याम्पस प्रमुख,
 - ३) सदस्य : विभागीय प्रमुखमध्ये एक जना,
 - ४) सदस्य: अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाइका अध्यक्ष वा प्रतिनिधि,
 - ५) सदस्य सचिव : लेखा प्रमुख वा सहायक ।
- क) समितिले सार्वजनिक खरिद ऐन अथवा त्रिभुवन विश्वविद्यालयको खरिद नियमावली वा क्याम्पसको आफ्नै वस्तु तथा विनियमय खरिद विनियमावली अनुसार क्याम्पसद्वारा खरिद गरिने सेवा वा वस्तुको खरिद गर्ने सक्ने छ ।

५.३ मर्मत सम्भार तथा खरिद समिति

क्याम्पसको भौतिक संरचना तथा सामाग्रीहरूको मर्मत सम्भार, निर्माण विकासका लागि खरिद गर्नु पर्ने सेवा तथा वस्तुहरू एवम् क्याम्पसमा टुटफुट रहेका सामाग्रीहरूको विक्री तथा व्यवस्थापनका लागि क्याम्पसमा एक मर्मत सम्भार तथा खरिद समिति रहनेछ । समितिमा देहायनुसारको पदाधिकारी एवम् सदस्यहरू रहनेछन् ।

- क) संयोजक - सहायक क्याम्पस प्रमुख,
- ख) सदस्य - क्याम्पस सञ्चालक समितिले तोकेका १ जना,
- ग) सदस्य - विभागीय प्रमुखहरू मध्ये क्याम्पस प्रमुखले तोकेका २ जना,
- घ) सदस्य सचिव - कर्मचारी प्रशासन प्रमुख वा प्रतिनिधि ।

५.३.१ मर्मत सम्भार तथा खरिद समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

सौरम संघिय तथा खरिद समितिको पञ्चालिन नेपाल ऐन कानून, सामाजिक, धार्मिक, ऐन तथा विधिमावली र स्वास्थ्यको कार्यको विद्यमानको सम्बन्धमा तयार क्याम्पसमा विद्यमान रूपमा गर्ने पनि शैक्षिक स्तरका र साधारीको समेत सम्भार एवम् क्याम्पसको निर्माण, शैक्षिक गुणस्तर विकासका लागि खरिद गर्नु रने कर्नु तथा सेवाको लागि बजार अनुभवन गरी तथा आपसी छवफल, यान्त सम्भार गरी सम्भारको आधारमा क्याम्पसको भर्ना सम्भारको कार्य गर्ने गराउने छ । समितिको काम, कार्य र अधिकार देखायुक्त हुनेछ ।

का. क्याम्पसको शैक्षिक साधारी तथा उपकरणहरूको भर्ना सम्भारका लागि रु १२०००-सम्मको कामका लागि समेत गर्ने कोर्ने बजार अनुभवन गरी खरिद गर्न सक्नेछ । यो भन्दा बढि रकमको भर्ना सम्भार तथा खरिद गर्नु गर्न भए क्याम्पस पञ्चसदस्य पुर्ण सहमति निवै समितिको निर्णयानुसार रु १००,०००-सम्म र को भन्दा बढि भए क्याम्पस पञ्चसदस्यको सिफारिसमा क्याम्पस सञ्चालक समितिले निर्णय गरी सञ्चालन हुनेछ ।

का. भर्ना सम्भार तथा खरिद समितिको बैठक भत्ता क्याम्पसको बजेटमा व्यवस्था, भए सञ्चालन हुनेछ। का. भर्ना सम्भार तथा खरिद समितिको अन्य कार्य तोकिए सञ्चालन हुनेछ ।

२. आन्तरिक सूचिश्चतता समिति :

२.१ क्याम्पसको शैक्षिक पत्रिका अनुसन्धानमूलक तथा पेशासकीय कार्यमा आवश्यक गुणस्तर कायम गर्न एक डिप्लोमातीय पणालीको स्थापना गरी गुणस्तरलाई संस्कृतिको रूपमा अङ्कित गदै उत्तम अर्थमा गुणस्तरलाई संस्थागत गरी क्याम्पसद्वारा सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रमहरूको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न क्याम्पसमा देखायुक्तको एक आन्तरिक गुणस्तर सूचिश्चतता समिति रहनेछ । समितिको कार्यविधि स्वास्थ्यक सञ्चालन समितिले छुट्टै निर्माण गर्न सक्नेछ ।

का. संयोजक - क्याम्पस पञ्चसदस्य वा क्याम्पस सञ्चालक समितिले तोकेका पदाधिकारी,

का. सदस्य ११ अ-१ कार्यकमको विभागीय प्रमुख,

का. सदस्य डिप्लोमातीय पञ्चसदस्य शिक्षा शाखा,

का. सदस्य डिप्लोमातीय पञ्चसदस्य - व्यवस्थापन सञ्चाल,

का. सदस्य सान्त्वनाकार कार्यक्रम संयोजक,

का. सदस्य अनुसन्धान व्यवस्थापन एकादका संयोजक वा प्रतिनिधि,

का. सदस्य विद्यार्थी Quality Circle को संयोजक वा प्रतिनिधि,

का. सदस्य : सम्बन्धी प्रशासन पञ्चसदस्य वा प्रतिनिधि,

का. सदस्य सञ्चालक - Self Assessment Team (SAT) को संयोजक ।

२.२.१ समितिको सचिव सञ्चालकको काम SAT को संयोजक वा विभागीय प्रमुखहरूमध्येबाट समितिको बैठकले तोके सञ्चालन हुनेछ ।

२.२.२ समितिको काम, कार्य र अधिकार :

का. शिक्षा विद्यालय अनुदान आयोगले निर्धारण गरेका शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि सम्बन्धि मापदण्ड, मानक र सूचकहरू (Criteria Benchmark's and Indicators) लाई न्यूनतम आधार मानी क्याम्पसको शैक्षिक, शैक्षिक, अनुसन्धानमूलक तथा पेशासकीय, गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने ।

- १ -
- (ख) क्याम्पसका शैक्षिक, प्राज्ञिक, अनुसन्धानमूलक तथा प्रशासकीय गतिविधिहरूमा आवश्यक गूणस्तर अभिवृद्धिका लागि संस्थागत, शैक्षिक उपाधिको विषयगत विविधता तथा मौलिक आवश्यकता समेतका आधारमा गूणस्तरका थप मापदण्ड, मानक र सूचकहरू निर्धारण गरी लागू गर्ने ।
- (ग) स्वअध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- (घ) क्याम्पसमा गूणस्तर संस्कृति (Quality culture) सहित गूणस्तर सुनिश्चितता तथा प्रत्यायन सचेतना अभिवृद्धिका लागि कार्य गर्ने ।
- (ङ) क्याम्पसको शैक्षिक गूणस्तरलाई अभिवृद्धि गर्न आन्तरिक तथा वाप्य गोष्ठी, सेमिनार, अभिमूखीकरण, तालिम तथा पेशागत विकासका अन्य कामहरू गर्ने । सो कार्यको अभिलेखीकरण गर्ने ।
- (च) क्याम्पसको एकिकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Integrated EMIS) लाई क्रियाशील बनाउन आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- (छ) गुनासो व्यवस्थापन कार्यमा सहजीकरण गर्ने ।
- (ज) नियमित रूपमा गूणस्तर अन्तर विश्लेषण (Quality GAB Analysis) गरी सो अनुरूप थप सुधारका लागि योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- (झ) सरोकारवालाहरूका लागि व्यवसायिक आचरण (Professional ethics) र आचार संहिता (Code of conduct) तयार गरी लागू गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- (ञ) गूणस्तर सुनिश्चितता र प्राज्ञिक तथा शासकीय सम्परीक्षण सम्बन्धी वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी क्याम्पस संचालक समितिमा पेश गर्ने ।
- ६.२.१ क्याम्पसले आन्तरिक गूणस्तर सुनिश्चितता समितिको कार्यालयको व्यवस्था गरी आवश्यक बजेट, अन्य शैक्षिक पूर्वाधारहरू र कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्ने छ ।

अनुच्छेद ६ प्राध्यापक तथा कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था

६.१ दरबन्दी सिर्जना र पदको वर्गीकरण

६.१.१ दरबन्दी सिर्जना :

- क) क्याम्पसका प्राध्यापक तथा कर्मचारीको दरबन्दी स्वीकृतिका लागि क्याम्पस प्रमुखले कार्यकारीणी समितिको निर्णयानुसार सञ्चालक समिति समक्ष सिफारिस गर्नु पर्ने छ ।
- ख) दरबन्दी सिर्जना गर्दा विद्यार्थी सङ्ख्या, कक्षाभार, जेष्ठता, क्याम्पसको कार्यबोझ र क्याम्पसको आर्थिक स्थितिलाई समेत ध्यानमा राखेर गरिने छ ।
- ग) दरबन्दी सिर्जना गर्दा नै सेवाको प्रकार तोकिने छ ।

६.१.२ पदको वर्गीकरण

क्याम्पसमा देहाय वर्गोच्चमका पदहरू रहने छन् ।

अ. प्राध्यापनतर्फ

- क) प्राध्यापक ख) सहप्राध्यापक ग) उपप्राध्यापक घ) सहायक प्राध्यापक

(Handwritten signatures and notes at the top of the page)

ड) शिक्षण सहायक वा) प्राध्यापक छ) आंशिक प्राध्यापक ज) कोर्स करार
आ. कर्मचारी तर्फ

१ अधिकृत तर्फ :

क. अधिकृत प्रथम श्रेणी ख. अधिकृत द्वितीय श्रेणी ग. अधिकृत तृतीय श्रेणी

२.सहायक तर्फ :

क. सहायक प्रथम श्रेणी ख. सहायक द्वितीय श्रेणी

इ. श्रेणी विहीन तर्फ :

क. सवारी चालक, सुरक्षा गार्ड, सहयोगी, कुचकार र माली आदि ।

६.२ सेवाको किसिम र नियुक्तिका प्रकारहरु

६.२.१ स्थायी सेवा र नियुक्ति :

क्याम्पसमा सिर्जना गरिएको वा रिक्त रहेको दरबन्दीमा अन्यत्र कहीं कतै नियुक्ति नभएका प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरू बीच प्रतिस्पर्धा गराई शिक्षक/कर्मचारी छनोट तथा बढुवा समितिको सिफारिसमा सञ्चालक समितिले स्थायी सेवामा नियुक्त गर्ने छ ।

६.२.२ विशेष करार सेवा :

क) यस क्याम्पसमा स्थायी सेवामा नियुक्त भइ सकेपछि वा हुनु पूर्व नेपाल सरकार, विश्व विद्यालय लगायत अन्य सङ्गठित सङ्घ/सस्थामा स्थायी नियुक्ति पाएका तर क्याम्पस सञ्चालन व्यवस्थापन र पठन पाठन कार्यमा महत्त्वपूर्ण योगदान गर्ने प्राध्यापक एवम् कर्मचारीहरूको हकमा क्याम्पसमा निजहरूले गर्ने सेवामा अवरोध नपुग्ने अवस्थामा निजहरूको सेवा स्वतः विशेष करार सेवामा परिणत हुने छ । यस्ता अवस्थामा निजहरूले खाईपाई आएको सुविधामा कुनै कटौती गरिने छैन ।

ख) यो नियमावली लागू भइ सकेपछि, यस क्याम्पसका स्थायी प्राध्यापक (आधारभूत कक्षा) तथा कर्मचारी अन्यत्र कहीं कतै स्थायी भएमा निजको सेवालार्इ विशेष करार सेवाभित्र ल्याइने छ ।

६.२.३ करार सेवा नियुक्ति :

क) सामान्यतया कम्तीमा तिन वर्षसम्म पुरा कक्षाभार लिई आंशिक प्राध्यापकमा काम गरि सकेको प्राध्यापकलाई क्याम्पसले सिर्जना गरेको दरबन्दीमा करार सेवामा नियुक्तिका लागि प्राथमिकता दिइने छ । करार सेवा एक वर्षका लागि हुने छ । यो पुनः नवीकरण गर्न सकिने छ र स्थायी सेवाका लागि यसको अनुभव गणना गरिने छ ।

ख) यस नियमावलीमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै विशेष शैक्षिक तथा अन्य कार्यक्रम वा विषय सञ्चालन गर्ने आवश्यक पर्ने भएमा खास व्यक्तिलाई निजको योग्यता, दक्षता र कार्य अनुभवको आधारमा नियुक्ति गर्न आवश्यक ठानी कार्यकारिणी समितिले सोभै करार सेवामा नियुक्त गर्न सक्नेछ । यस्ता व्यक्ति क्याम्पसमा कार्यरत वा अन्यत्रबाट समेत ल्याउन सकिने छ ।

ग) कुनै पनि स्वदेशी तथा विदेशी लब्ध प्रतिष्ठित विद्वान सिस्पायन तथा प्राध्यापकलाई आगन्तुक करार प्राध्यापकका रूपमा नियुक्त गर्न सकिने छ ।

६.२.४ आंशिक सेवा :

23 | Page KSC Regulation - 5th Revision 2078

(Handwritten signatures and notes at the bottom of the page)

(क) क्याम्पसका लागि केही समय वा वेंदी कक्षा पढाउनेको प्रस्तावको अंगीकार आवश्यक पर्ने प्राध्यापक वा कुनै काम गर्न आवश्यक पर्ने कर्मचारीलाई तोकिए बमोजिमको सेवा, सर्त, सुविधा हुने गरी विभागीय प्रमुखको सिफारिसमा क्याम्पस प्रमुखले आशिक सेवामा नियुक्त गर्न सक्ने छ ।

६.३ सुरु नियुक्ति पाउने उमेरको हद :

(क) शिक्षण पेशा बाहेक सुरु नियुक्तिमा उमेरको हद १८ वर्ष पुगी ४० वर्ष ननाघेको हुनु पर्ने छ ।

(ख) शिक्षण पेशाका लागि २५ वर्ष पुग भई ४५ वर्ष ननाघेको हुनु पर्ने छ तर करार र आशिक प्राध्यापकको हकमा निजले प्राध्यापन गर्न सकेमा उमेरको हद लागू हुने छैन ।

६.४ विदा सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) क्याम्पसमा कार्यरत प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूले देहाय बमोजिमको विदा पाउने छन् ।

(क) क्याम्पस प्रमुख वा सहायक क्याम्पस प्रमुखले वर्षको दुई महिना विदा पाउने छन् । विदा उपभोग नगरी सञ्चित भएमा आर्थिक वर्षको अन्तमा तलब स्केलको आधारमा एकमुष्ट रकम पाउने छन् ।

(ख) शिक्षकहरूले ले हिउदे र वर्षे विदा गरी क्याम्पसले तोकेको समयमा ६० दिन विदा पाउने छन् । यसका अतिरिक्त शिक्षकहरूलाई १५ दिनको तलबी विदा दिइने छ ।

(ग) क्याम्पसका कर्मचारीहरूले वर्षभरिमा ३० दिन विदा पाउने छन् उक्त विदा सञ्चित भएमा तलब स्केलको आधारमा वर्षको अन्तमा एकमुष्ट रकम पाउने छन् ।

६.४.१ किरिया विदा :

क्याम्पसमा कार्यरत प्राध्यापक, कर्मचारीहरूका परिवारका सदस्यहरूको मृत्यु भई आफैँ किरिया वस्तु परेमा वा क्रियापुत्रीलाई नगर्घाई नहुने अवस्था परेमा कुलधर्म हेरी वढीमा १५ दिन किरिया विदा पाउने छन् ।

६.४.२ प्रसूति विदा :

क्याम्पसमा कार्यरत महिला प्राध्यापक तथा महिला कर्मचारी गर्भवती भएमा सुत्केरी हुनु अघि पछि गरी जम्मा ४५ दिन सुत्केरी विदा पाउने छन् । यस्तो विदा २ पटक भन्दा बढी प्रदान गरिने छैन ।

६.५ तलब, भत्ता एवम् सुविधाहरु :

(क) क्याम्पसमा कार्यरत शैक्षणिक एवम् प्रशासनिक कर्मचारीहरू, अध्यापकहरूको तलब, अतिरिक्त पारिश्रमिक तथा अन्य सेवा, सर्त र सुविधा तथा पारिश्रमिक सञ्चालक समितिले तोके बमोजिम हुने छ ।

(ख) शैक्षिक क्रियाकलापको सम्बन्धमा कुनै शिक्षक वा कर्मचारीले क्षेत्रगत भ्रमण गर्नु परेमा तोके अनुसारको दैनिक भत्ता पाउन सक्ने छन् ।

(ग) वजेटमा व्यवस्था नभएका अन्य आर्थिक सुविधाको हकमा सञ्चालक समितिको निर्णय बमोजिम हुने छ ।

(घ) यस नियमावली अन्तर्गत गठित विभिन्न समिति, उपसमिति तथा विशेष कार्यका लागि गठित अन्य विभिन्न समितिका पदाधिकारी एवम् सदस्यहरूको सेवा सर्त र सुविधा वजेटमा व्यवस्था भए बमोजिम वा सञ्चालक समितिले तोके बमोजिम हुने छ ।

अनुच्छेद-७ आचार संहिता, सजाय एवम् पुनरावेदन

७.१ आचार संहिता

यस नियमावली अन्तर्गत गठित क्याम्पसको कार्यकारिणी समितिले सरोकारवालाहरूसँग छलफल र परामर्श गरी क्याम्पसको सहज सञ्चालन, व्यवस्थापन र शैक्षिक मर्यादा, प्राज्ञिक स्वतन्त्रता तथा आर्थिक अनुशासन कायम गर्नको लागि छुट्टाछुट्टै शिक्षक, कर्मचारी र विद्यार्थीले अनिवार्य रूपमा पालना गर्नु पर्ने आचार संहिता निर्माण गर्ने छ। आचार संहिता सञ्चालक समितिले अनुमोदन गरेपछि लागू र मान्य हुने छ। सो आचार संहिताको पालना गर्नु पर्ने सबैको दायित्व र कर्तव्य हुने छ।

७.१.१ सजाय एवम् पुनरावेदन

(क) शिक्षक तथा कर्मचारीले जानी जानी क्याम्पस आचार संहिता पालना नगर्नाले क्याम्पसलाई हुन आएको हानि नोक्सानी निजको सम्पूर्ण वा आंशिक तलब बाट कटौत गरी असुल गर्ने।

(ख) निम्न अवस्थामा कार्य कारिणी समितिको सिफारिसमा सञ्चालक समितिले सेवाबाट हटाउन वा बर्खास्त गर्न सक्ने छ। बर्खास्तगीका सम्बन्धमा शिक्षक तथा कर्मचारीलाई आफ्नो सफाङ्ग पेस गर्नबाट वञ्चित गरिने छैन। सम्बन्धित शिक्षक-कर्मचारीले पनि आफ्नो स्पष्टीकरण अर्झियागर्नालाई तोकेंको समयभित्र पेस गर्नु पर्ने छ।

- (१) अनुशासनहीनताको काम, कारवाही गरे वा गराएमा।
- (२) आफ्नो काम कर्तव्यपति लापरवाही गरेमा।
- (३) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतले कसुरदार ठहराएमा।
- (४) भ्रष्टाचार गरेमा।
- (५) कार्य दक्षताको अभाव भएमा।

अनुच्छेद-८ आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी

८.१ क्याम्पस कोषको व्यवस्था

यस क्याम्पसको कोषमा देहाय बमोजिमको रकम रहने छ :

- (क) सञ्चालक समितिलाई प्राप्त रकम।
- (ख) क्याम्पसले सापटी लिएको रकम।
- (ग) क्याम्पसका लागि दान, दातव्य र आर्थिक सहायता स्वरूप सङ्घ संस्थाबाट प्राप्त अनुदान।
- (घ) विद्यार्थी शुल्कबाट प्राप्त रकम।
- (ङ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम।

८.२ छुट्टै कोष सञ्चालन गर्न सकिने

क्याम्पसको नियमित शीर्षकदेखि बाहेक अन्य स्रोतबाट आम्दानी भएमा त्यस्तो आम्दानीबाट सञ्चालक समितिको निर्णय अनुसार क्याम्पसको विकास, शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीहरूको विकासका निमित्त खर्च गर्ने गरी छुट्टै कोषको स्थापना र सञ्चालन गर्न सकिने छ।

८.३ क्याम्पस कोषको प्रयोग

- (१) क्याम्पस कोष सञ्चालक समितिले निम्न लिखित उद्देश्य पूर्तिका लागि प्रयोग गर्न सक्ने छः
- (क) क्याम्पसले लिएको ऋण तिर्ने ।
- (ख) क्याम्पस भवन, छात्रावास निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने ।
- (ग) भ्रमण तथा अन्य भत्ता दिन ।
- (घ) क्याम्पसका पदाधिकारी शिक्षक तथा कर्मचारीको तलब भत्ता र उपदान सञ्चय कोष दिन ।
- (ङ) पूर्व स्वीकृत भ्रमण, दैनिक तथा अन्य भत्ता दिन ।
- (च) क्याम्पसले कुनै कानुनी कारवाहीका लागि बेहोनु पर्ने खचको व्यवस्था गर्ने ।
- (छ) क्याम्पसको प्रयोजनका लागि खर्च हुने भनी सञ्चालक समितिले ठहर्‍याएको अन्य खर्च ।
- (ज) नयाँ कार्यक्रम सम्बन्धन तिन तथा सोको पूर्वधार विकास गर्ने ।
- (२) नेपाल सरकार, सम्बन्धन दिने विश्व विद्यालय तथा कुनै सरकारी तथा गैरसरकारी संस्था, व्यक्तिवाट निश्चित कार्यका लागि प्रदान गरिएको चन्दा, आर्थिक सहयोग वा अतिरिक्त शुल्कको पुरै रकम सोही कार्यका लागि खर्च गरिने छ ।
- (३) सञ्चालक समितिले क्याम्पसको विकासका निम्ति क्याम्पस कोषको लगानी गर्न सक्ने छ ।

८.४ बैङ्क खाताको व्यवस्था र सञ्चालन

- (१) क्याम्पस कोषको प्रयोजनका लागि वित्तीय कारोवार गर्न बैंक खाता खोल्नु पर्ने छ । उक्त बैंक खाता माफत मात्र वित्तीय कारोवार गर्नु पराउनु पर्ने छ ।
- (२) क्याम्पसको वित्तीय कारोवार "मुलखाता" र "कार्य सञ्चालन खाता" माफत सञ्चालन गरिने छ । अन्य आय वा कोष वा रकमवाट हुने वित्तीय कारोवारका लागि अवस्था र प्रयोजन अनुसार सञ्चालक समितिले निर्णय बमोजिम अन्य बैंकमा खाताहरु खोली सञ्चालन गर्नु पर्ने छ ।
- (३) क्याम्पस कोषमा रहने रकम मुल खातामा जम्मा गरिने छ । बजेट निकासका अतिरिक्त सञ्चालक समितिले निर्णय गरे बाहेक मुल खातावाट रकम निकास गर्न सकिने छैन ।
- (४) केन्द्रीय खाताको सञ्चालन अध्यक्ष र सदस्य-सचिवको संयुक्त हस्ताक्षरवाट हुने छ ।
- (५) क्याम्पसको दैनिक कार्य सञ्चालनका लागि ८.४(३) बमोजिम निकास भएकै रकम कार्य सञ्चालन खातामा जम्मा गरिने छ र क्याम्पस प्रमुख र लेखा प्रमुख वा सञ्चालक समितिले निर्णय बमोजिम उक्त खाता सञ्चालन गरिने छ ।

८.५ बजेट तर्जुमा तथा स्वीकृति

- (१) आगामी आर्थिक वर्षका लागि क्याम्पसको बजेट तर्जुमा सम्बन्धी कार्य क्याम्पस प्रमुखले आर्थिक वर्ष सुरु हुनुभन्दा तिन महिना अगावै पारम्भ गर्नु पर्ने छ ।
- (२) क्याम्पस प्रमुखले साधारणतया देहायका कुराहरुमाथि समेत मध्य नजर राखी क्याम्पसको विस्तृत कार्यक्रम बजेट तर्जुमा गर्ने छन् ।
- (क) क्याम्पसको वित्तीय स्थिति

- (ख) क्याम्पसको योजना र कार्यक्रम
- (ग) सञ्चालक समितिकाट वार्षिक प्रतिवेदन उपर भएको छनफलका आधारमा दिइएको बजेट सम्बन्धी निर्देशन ।
- (घ) गत आर्थिक वर्षको वास्तविक तथा चालु आर्थिक वर्षको आय-व्ययको (संगोधन समेत) अनुमान ।
- (ङ) प्रस्तावित बजेट सम्बन्धी छाप व्यहोर्ने आगसोत ।
- (च) प्रस्तावित बजेटमा समावेश भएका शैक्षिक, प्राज्ञिक, अनुसन्धान तथा विकास सम्बन्धी नयाँ कार्यक्रम वा चालु कार्यक्रममा निरन्तरता दिने विषय ।
- (३) क्याम्पस प्रमुखले आगामी आर्थिक वर्षका लागि तयार पारेको बजेट आर्थिक वर्ष सुरु हुनुभन्दा सामान्यतया १५ दिन अगाडै सञ्चालक समितिमा स्विकृतिका लागि पेश गर्ने छन ।
- (४) नयाँ बजेट स्वीकृत नभए सम्म चालु बजेटकै अधीनमा रही दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न बाधा पुग्ने छैन ।

८.६ बजेट रकमान्तरण

(१) बजेट रकमान्तरको प्रयोजनका लागि जुन बजेट शीर्षकबाट अर्को बजेट शीर्षकमा थप गरी बजेट रकमान्तर गर्नु पर्ने हो सोही बजेट शीर्षकको देहायका प्रतिशतसम्म बजेट रकमान्तरण गर्न पाउने अधिकार देहायको अंस्तयारवालालाई हुने छ :

- (क) ३० (तिस) प्रतिशतसम्म क्याम्पस प्रमुख
- (ख) ३० (तिस) प्रतिशतभन्दा माथि : सञ्चालक समिति

८.७ सम्पत्तिको जिम्मा, त्यसको तगत र संरक्षण

- (क) क्याम्पसको कुनै स्रोतबाट प्राप्त हुन आएको रकम, सामान र सम्पति सम्बन्धित खेस्ता र लेखामा पाँच दिनभित्र आम्दानी बांधी सक्नु पर्ने छ ।
- (ख) उपर्युक्त बमोजिम तगत खडा गरी राखिएका जिन्सी सामानहरु के कस्ता अवस्थामा छन् क्याम्पस प्रमुखले वर्षमा बमोजिम एक पटक स्वयम् वा कर्मचारी वा पविधिजद्वारा निरीक्षण गरी वा गर्न लगाई त्यसको विवरण लिखित रूपमा लेखी वा लिइ राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्छ ।
- (ग) सम्बन्धित कर्मचारीको जिम्मा रहेको सम्पत्तिको हिनामिना नहुने गरी लगत खेस्ता सहित त्यसको संरक्षण गर्ने कर्तव्य क्याम्पस प्रमुखको हुने छ ।

८.८ पुराना तथा वेकम्मा सामग्रीको बिक्री एवम् व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) क्याम्पसको सामान पुरानो भई काममा आउन नसक्ने वा टुटफुट भई वेकम्मा भएका र बिक्री गर्नुपर्ने भन्ने सम्बन्धित पविधिक वा क्याम्पस प्रमुखले जाँचबुझका लागि गठन गरेको समितिको सिफारिसमा लेखा तथा अनुगमन समितिको निर्णय अनुसार ७ दिने सूचना दिई बिक्री गर्न सकिने छ ।
- (ख) लेखा तथा अनुगमन समितिको सिफारिसमा क्याम्पसको कार्यकारिणी समितिले क्याम्पसमा रहेका वेकम्मा, टुटफुट तथा काम नलाग्ने सामग्रीहरु कुनै गैरनाफामुलक संस्थालाई उपहार स्वरूप दिन सक्नेछ ।

ग) कार्यकारिणी समितिले क्याम्पसका काम नलाग्ने पुराना पुस्तकहरु, जर्नलहरु, पत्रपत्रिकाहरु, तथा अभिराजे छापेका अभिलेखहरु मूल्यांकन गरी विद्यमानतया विस्थापन तथा व्यवस्थापन गर्न सकेछ।

८.१० पेस्की र त्यसको फट्टुगोट सम्बन्धी व्यवस्था

(क) क्याम्पसको सम्भोजता वा क्वारन्टाइन खास कामका लागि पेस्की दिने व्यवस्था भएमा खोली बमोजिम पेस्की दिइने छ।

(ख) क्याम्पसको पराश्रमकारी शिक्षक, कर्मचारी, सङ्गठित संस्था वा व्यक्तिलाई पेस्की दिनु पर्ने पर्याप्त कारण भएमा समयमै फट्टुगोट गर्ने देखिएमा रातै गराई पेस्की दिन सकिने छ।

(ग) जुन कामका लागि क्याम्पसको पराश्रमकारी, शिक्षक कर्मचारी, सङ्गठित संस्था वा व्यक्तिले पेस्की लिएको हो सो काम सम्पन्न भएको ३५ दिनभित्र खर्च भएको फट्टुगोट र बाँकी रहन गएको रकम समेत बुझाई पेस्की फट्टुगोट गर्नुपर्ने छ।

(घ) पेस्की फट्टुगोट नगरेमा क्याम्पसले सरोकारवालाको तलबबाट कट्टा गरी पेस्की रकम असुल गर्न सक्ने छ।

८.११ लेखा परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

(१) आन्तरिक लेखा परीक्षकको नियुक्ति सञ्चालक समितिले गर्ने छ।

(२) आन्तरिक लेखा परीक्षकले आन्तरिक लेखा परीक्षण सम्बन्धी मूलभूत सिद्धान्तहरूका आधारमा लेखा पद्धति र त्यसको कार्यान्वयन तथा पालन, लेखा र मौज्जातका सम्बन्धमा, बजेट निकासा, खर्च र आमदानीका सम्बन्धमा, सामान र सम्पतिको धरिदका सम्बन्धमा, निर्माण मर्मतका सम्बन्धमा बेरुजु, मिनाहा, लिलाम विधीका सम्बन्धमा तथा सञ्चालक समितिबाट तोकिएका अन्य विषय वस्तुका सम्बन्धमा समेत जाच गर्नु पर्दछ।

(३) आन्तरिक लेखा परीक्षकले आफ्नो आन्तरिक लेखा परीक्षण प्रतिवेदनमा देहायका कुराहरु समावेश गर्नु पर्ने छ :

(क) लेखा पद्धति र विधीय प्रणाली सम्बन्धी त्रुटि,

(ख) आर्थिक कारोबारमा भएका अनियमितता तथा नियमित हुनु पर्ने र गर्न सकिने आर्थिक कारोबारहरु।

(ग) असुल उपर गरिनु पर्ने रकम क्याम्पसमा देखिएका बेरुजु रकमहरु।

(घ) आर्थिक अनुशासन कायम राख्न आवश्यक देखिएका कुरा तथा सुझावहरु।

(४) आन्तरिक लेखा परीक्षकले आफ्नो लेखा परीक्षण प्रतिवेदन सञ्चालक समितिमा प्रस्तुत गर्नु पर्ने छ। सञ्चालक समितिले प्रस्तुत प्रतिवेदनमा देखाइएको त्रुटि अनियमितता, बेरुजु तथा आर्थिक अनुशासन कायम राख्न तथा आर्थिक प्रशासनमा सुदृढता ल्याउन गरिएको सुझाव मापि आवश्यक लागेमा लेखा तथा अनुगमन समितिको राय सुझाव समेत लिई आवश्यक काम कारवाहीका लागि अधिकार प्राप्त अधिकारीलाई निर्देशन दिने छ।

अनुच्छेद ९ बटुवा सम्बन्धी व्यवस्था

९.१) बटुवाको सामान्य विद्यालय

- (क) क्याम्पसमा नवयुवक प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूलाई जर्गीहरूको शैक्षिक योग्यता, कार्यक्षमता, अनुभव, निजता सेवा र सम्पत्तिलाई कटोर गरी समग्र समयमा बटुवा गर्न गरिने छ ।
- (ख) बटुवा गर्दा प्राध्यापकलाई निजको सम्पादन मूल्यांकन र कर्मचारीलाई उसको कार्य क्षमतालाई मूल्यांकन आधार बनाइने छ ।
- (ग) बटुवा गर्दा जून सेवामा छ र ग्रीड सेवामा मात्र बटुवा गरिने छ ।
- (घ) बटुवा गर्दा क्याम्पसको आर्थिक स्थितिलाई ध्यानमा राखेर मात्र गरिने छ ।
- (ङ) क्याम्पसमा स्थायी रूपमा नवयुवक योग्यता पुगेका कर्मचारी शिक्षण सेवामा जान सकिने विजलाई शिक्षण कालमा नैजान गरिने छ । तर निजको शिक्षण सन्तोषजनक नभएमा इन्टोड तथा बटुवा समितिको सिफारिसमा मात्र सेवा परिवर्तन गर्न गरिने छ ।

९.१.१. बटुवाका लागि देशय नभोगिनमा आधारहरू हुनेछन् ।

- (क) बटुवा गर्दा सम्बन्धन दिने विश्वविद्यालयको व्यवस्थालाई आधार मानी सम्बन्धित शीर्षकहरूको अनुभव विभाजन गरिने छ । यसका लागि प्राध्यापकको हकमा उपलब्धी शैक्षिक योग्यता, अध्ययन स्तर, समयको परिपालना र कार्यक्षमता तथा कर्मचारीको हकमा उसको शैक्षिक योग्यता, कार्यक्षमता र समयको परिपालनालाई मूल्यांकन आधार बनाइने छ ।
- (ख) कर्मचारीहरूका हकमा एउटै पदमा ६ वर्ष सेवा गरिसकेपछि प्रकिया पूरा गरी एक तह पढीसक्नु गरिने छ तर उक्त व्यक्ति सो पदको शैक्षिक योग्यता नपुगेको स्थितिमा सेवा अवधिभरमा एक पटक मात्र बटुवा गरिने छ ।
- (ग) प्राध्यापन क्षेत्रको हकमा एउटै पदमा ६ वर्ष सेवा गरिसकेपछि प्रकिया पूरा गरी एकतह बटुवा गरिने छ तर प्राध्यापक पदमा बटुवा हुनका लागि भने सम्बन्धन दिने विश्वविद्यालयले तोकिएको मापदण्ड पूरा गर्ने अपरिहार्य हुने छ ।

९.१.२. परीक्षण काल

- (क) इन्टोड समितिद्वारा सिफारिस गर्नु सन्त्याक्त समितिद्वारा नियुक्त स्थायी प्राध्यापक वा कर्मचारीको १ वर्षको परीक्षण काल रहने छ ।
- (ख) परीक्षण कालमा रहेको प्राध्यापक कर्मचारीको कार्य सम्पादन सन्तोषजनक नभएमा उक्त अवधिभर निजलाई हटाउन सकिन्छ ।
- (ग) नियुक्ति सदर अर्पणपछि परीक्षणकालमा रहेको अवधि पनि उचागी सेवाको अवधिमा गणना गरिने छ ।

अनुच्छेद -१० पद रिक्त हुने अवस्था

१०.१ पद रिक्त हुने अवस्था

क्याम्पसका प्रदाधिकारी, प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूको देहायका अवस्थामा पद रिक्त हुने छ :

- (क) लिखित राजीनामा दिई सञ्चालक समितिलाई स्वीकृत भएमा ।
- (ख) मातृसिक सन्तुलित गुमाएमा वा देहान्त भएमा ।
- (ग) क्याम्पस प्रमुख, सहायक क्याम्पस प्रमुख, विभागीय प्रमुखको हकमा निजहरूको तोकिएको पदावधि समाप्त भएमा । यस्तो अवस्थामा अध्यापक पद भने कायम रहने छ ।
- (घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा ।
- (ङ) आफ्नो पदको दायित्व निर्याह नगरेको वा क्याम्पसको हित विपरीत आचरण गरेको ठहराई कार्यकारिणी समितिको सिफारिसमा सञ्चालक समितिले हटाएमा । तर यसरी हटाउँदा निजलाई आफ्नो सफाइको सबुत पेश गर्ने कम्तीमा १५ दिनको म्याद दिनु पर्ने छ ।

अनुच्छेद -११ सेवा,सर्त र सुविधामन्वन्धी व्यवस्था

११.१ सेवा, सर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था

- क) क्याम्पसमा कार्यरत प्रदाधिकारी, प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूको सेवा, सर्त र सुविधा त्रिभुवन विश्व विद्यालयको शिक्षक कर्मचारीको सेवा सर्त र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था भए सरह वा क्याम्पस सञ्चालक समितिले क्याम्पसको आर्थिक अवस्थालाई ध्यानमा राखी क्याम्पसको बजेटमा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

११.१.१ शिक्षक तथा कर्मचारीको कार्यभार :

शिक्षक तथा कर्मचारीको कार्यभार निर्धारण क्याम्पसको आवश्यकता अनुसार गरिनेछ । सामान्यतया :

- क) शिक्षकको अधिकतम कार्यभार भन्नाले दैनिक ४ पिरियड अथवा साप्ताहिक २४ पिरियड कक्षा लिएको हुनेछ ।
- (ख) कर्मचारीको कार्यभार विहानको सबका लागि विहान ६ बजेदेखि २ बजेसम्म र दिउसोको हकमा विहान १० बजेदेखि ५ बजेसम्म र सन्ध्याकालीन सबका लागि दिउसो १ बजेदेखि ८ बजेसम्म हुनेछ ।

११.२ तलब, भत्ता, ग्रहवृद्धि एवं अन्य सुविधा

- क) तलब, भत्ता, भ्रमणभत्ता, पारिश्रमिक तथा अन्य व्यवस्था आदिका सम्बन्धमा क्याम्पसको प्रचलित स्केललाई ध्यानमा राखी क्याम्पसको आर्थिक स्थिति अनुसार निर्धारण गर्न सकिने छ ।
- (ख) सामान्यतया सुट नियुक्त हुने व्यक्त, जुन पदमा नियुक्त भएको छ । त्यही अनुसार त्यही पदको स्केलमा उल्लेख भएको न्यूनतम तलब एवं भत्ता पाउने छन् ।
- (ग) स्थायी नियुक्त भएको र बटुवा भएका प्राध्यापक तथा कर्मचारीले काम गरेको १ वर्ष पुरा भएपछि तोकिए अनुसार वार्षिक ग्रेड पाउने छन् तर ग्रेड १० भन्दा बढी हुने छैन ।

११.३ चाडपर्व खर्च

क्याम्पसका प्राध्यापक तथा कर्मचारीको प्रत्येक वर्ष चाडपर्व आएको एक महिनाको लागि बराबरको रकम चाडपर्व खर्चको रूपमा पाउने छ। तर चाडपर्व खर्च पाउने प्राध्यापक वा कर्मचारीलाई घटस्थापनाको अवधि ६ महिना सेवा अवधि पूराको भए मात्र सो खर्च दिइने छ।

११.४ अतिरिक्त काम गरेको थप पारिश्रमिक

- क) क्याम्पसको आवश्यकता अनुसार पदाधिकारीको हकमा न्यूनतम ६ घण्टा र कर्मचारीको हकमा निश्चिन्त आठ घण्टा भन्दा बढि समय वा अतिरिक्त समय पूर्व स्वीकृती भिई काम गरेबापत समसक आधारमा लोकिए अनुसारको पारिश्रमिक उपलब्ध गराइनेछ ।
- ख) आवासीय कर्मचारीको हकमा अतिरिक्त पारिश्रमिकको व्यवस्था बजेटमा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।
- ग) विभागीय प्रमुख, विषय समिति संयोजक र अन्य प्राध्यापक तथा कर्मचारीको अतिरिक्त पारिश्रमिकको व्यवस्था पूर्व आपसी सहमति बमोजिम हुनेछ ।

११.५ पढाई शुल्क मोहनाको सुविधा :

क्याम्पसमा पुरा समय काम गर्ने पदाधिकारी, प्राध्यापक, वा कर्मचारीले आफु भातल रहेसम्म क्याम्पसमा आफ्ना छोरा/छोरी वा पति/पत्नी, एकै परिवार भित्रका भाई/बहिनीलाई पढाउनु परेमा लोकिए बमोजिम मासिक र बर्ना शुल्क पूर्ण भिनाता गरिने छ ।

११.६ कल्याणकारी कोष सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) क्याम्पसका बहालवाला सञ्चालक समिति सदस्य, प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूलाई पर्न सक्ने दुर्घटना, मृत्यु, स्वास्थ्य उपचार तथा प्राकृतिक प्रकोपबाट उत्पन्न जटिल अवस्था आर्थिक सहायताका लागि एक कल्याणकारी कोषको व्यवस्था गरिने छ र उक्त कोष विनियम बनाई सञ्चालक समितिले अनुमोदन गरेपछि सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- (ख) क्याम्पसमा कार्यरत कुनै पनि प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूको प्रत्येक वर्ष चाड पर्व खर्च वापत प्राप्त गर्ने रकम बाट ५ प्रतिशत रकम कट्टा गरी सोही बराबरको रकम क्याम्पसले थप गरी उक्त कोषको स्थापना गर्ने छ ।
- (ग) सञ्चालक समितिका पदाधिकारी एवम् सदस्यहरूको हकमा प्रति वर्ष प्रथम एक बैठकको बैठक भत्ता यस कोषमा जम्मा गरिने छ ।
- (घ) उक्त कोषको रकम छुट्टै खातामा राखिने छ ।

११.६.१ कोषबाट देहाय बमोजिमको सहयोग गरिने छ :

- १) कार्यरत सञ्चालक समिति सदस्य, प्राध्यापक, कर्मचारीको जुनसुकै कारणले मृत्यु भएमा निजका आश्रित परिवारलाई निजले चाडपर्व आएको छ महिना बराबरको तलब प्रदान गरिने छ । सञ्चालक समितिका पदाधिकारी एवम् सदस्यहरूको हकमा यस क्याम्पसका वरिष्ठ प्राध्यापकहरूले प्राप्त गर्ने तलबमान अनुसार उक्त व्यवस्था मिलाइने छ ।
- २) दुर्घटना वा असाध्य रोगबाट पीडित भई पुनः क्याम्पसको काम काज गर्न नसक्ने अवस्थामा निज जिवित छँदै उक्त रकम पदान गरिने छ ।

३) क्याम्पसमा कार्यरत शीर्षक तथा कर्मचारीहरूको एका घरको सदस्यको मृत्यु-भ्रष्टाचार विरुद्ध कार्य बापत रु २५,०००/- निजलाई उपलब्ध गराउनेछ।

अनुच्छेद -१२ सञ्चयकोष, उपदान तथा राहत कोष सम्बन्धी व्यवस्था

१२.१ सञ्चयकोष सम्बन्धी व्यवस्था :

(क) क्याम्पसका स्थायी प्राध्यापक तथा कर्मचारीको तलबबाट १० (दश) प्रतिशत रकम कट्टा गरी योही बराबरको रकम थप गरी सञ्चय कोषमा वा नागरिक लगानी कोषमा जम्मा गरिने छ।

(ख) परीक्षणकाल अर्थात्मा सञ्चयकोष वा नागरिक लगानी कोषकट्टा गरिने छैन।

१२.२ उपदान सम्बन्धी व्यवस्था

क) कुनै कारणवश यस क्याम्पसका स्थायी सेवामा कार्यरत शिक्षक र कर्मचारीले क्याम्पस सेवा छोड्न चाहेमा वा अवकास लिएमा क्याम्पसले निवृत्तिभरण बापत देहायानुसारको रकम उपदान स्वरूप उपलब्ध गराउनेछ।

सेवा वर्ष	पछिल्लो आधार तलबको
३ देखि ५ वर्ष	५ महिना बराबर
६ देखि १० वर्ष	१० महिना बराबर
११ देखि १५ वर्ष	१५ वर्ष बराबर
१६ देखि २० वर्ष	२ वर्ष बराबर
२१ देखि माथि	३ वर्ष बराबर

स्पष्टिकरण: बुक्तबुक्तार्थ गनुपर्ने प्राध्यापक वा कर्मचारीले आफ्नो जिम्मामा रहेको नगदी जिनसी नबुझाउँदा सम्म निजको उपदान रोक्का गर्न सकिने छ।

१३.६ अवकाश

क) उमरको हदबाट

न्यायमन्त्रको कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीको उमर ६२ वर्ष पूर्णपछि निजसाथै सेवाबाट पूर्णपछि अग्रिवाच अवकाश दिने छ ।

ख) राबीलमाबाट

न्यायमन्त्रको कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीको सेवाबाट राजीनामा दिन चाहिँमा दुई महिना पहिले लिखित सूचना दिनु पर्ने छ अन्यथा एक महिना अगावरीको समय कटा गरिने छ ।

ग) सम्बन्धित शैक्षिक कार्यक्रम समाप्री सम्बन्धि व्यवस्था

- १) न्यायमन्त्रद्वारा सम्बन्धित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन हुन नसके भएमा वा क्याम्पसको कुनै शिक्षण विभाग अन्तर्गत का शिक्षणक्रममा लगातार तीन वर्ष सम्म विचापी सम्भएमा वा क्याम्पसलाई आर्थिक मद्दत मिल्नमा भएमा सम्बन्धित विभाग अन्तर्गत का कार्यरत शिक्षक र कर्मचारीको सेवा पूर्व सूचना दिई सम्मानित गन सक्नेछ ।
- २) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोग लागेमा अदालतबाट दोषी प्रमाणित नभए सम्भमा सम्बन्धित शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा भिलम्बन हुनेछ र अभियोग प्रमाणित भएमा सम्बन्धित शिक्षक कर्मचारीको स्वातः समाप्री हुनेछ ।

अनुच्छेद -१४ विदा सम्बन्धी व्यवस्था

१४.१ विदा

न्यायमन्त्रका पदाधिकारी, प्राध्यापक तथा कर्मचारीले निम्न बमोजिमको विदा पाउन सक्ने छन :

- १) भैपरी आउने विदा (वार्षिक छ दिन)
- २) बिरामी विदा (वार्षिक ७ दिन)
- ३) हिउँदे र दसैँ विदा (वार्षिक ३० दिन)
- ४) सुत्केरी विदा (६० दिन)
- ५) किरिया विदा (१५ दिन)
- ६) असाधारण विदा (वेतलको घडीमा ३ वर्ष)
- ७) अध्ययन विदा तोकिए बमोजिम

१४.१.१ भैपरी आउने विदा

क्याम्पसका स्थायी शिक्षक वा कर्मचारी दुवैले वर्षको ६ दिन नवछाई भैपरी आउने विदा उपभोग गर्न पाउनेछन् । यस विदामा पुरा तलब पाइने छ । यो विदा अर्को वर्षका लागि सञ्चित हुने छैन ।

१४.१.२ विरामी विदा

क) क्याम्पसका स्थायी शिक्षक वा कर्मचारी विरामी भएमा, दुर्घटनामा परेमा वा अस्पताल भर्ना भएमा निजले वार्षिक रूपमा ७ दिन पुरा तलवी विरामी विदा पाउनेछ । विरामी विदा लामो भएमा डाक्टरको सिफारिस र क्याम्पस सञ्चालक समितिले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

ख) विरामी विदा सेवा अवधि भरीमा बढीमा १५० (एक सय पचास) दिनसम्म संचित गर्न पाइनेछ । १५० दिनभन्दा बढी हुन आउने विरामी विदाको रकम भुक्तानी गरिने छैन ।

ग) सञ्चित विरामी विदाको रकम सेवाचाट अवकाश पाएपछि अवकाश पाउंदाको अवस्थाको पाउने तलबको दरले हुन आउने रकम बमोजिम पाउनेछ । अध्ययन र असाधारण विदामा बस्दाको अवधिभर विरामी विदा उपभोग गर्न पाइने छैन ।

१४.१.३ हिउँदे एवम् वर्षे विदा :

क) क्याम्पसमा कार्यरत प्राध्यापक एवम् कर्मचारीले वर्षे, हिउँदे र दसैँ गरी ३० दिन तलवी विदा पाउने छन् ।

(ख) पठन पाठनलाई ध्यानमा राखी यो विदा क्याम्पसले उपयुक्त समयतालिका वा शैक्षिक पात्रोमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(ग) वर्षे या हिउँदे विदामा क्याम्पसको दैनिक प्रशासनिक कार्य सुचारु गर्नका लागि क्याम्पसमा काम गर्ने पदाधिकारी, प्राध्यापक तथा कर्मचारीले आफूले काम गरेको दिनको पूरा तलब पाउनेछन् ।

१४.१.४ सुत्केरी विदा :

क्याम्पसको स्थायी महिला प्राध्यापक वा कर्मचारी सुत्केरी भएमा, हनुभन्दा अगाडि र पछाडि गरी जम्मा ६० दिनका दरले पूरा तलवी सुत्केरी विदा पाउनेछ । यस्तो विदा बढीमा २ पटक सम्म मात्र लिन सकिनेछ । पुरुष शिक्षक तथा कर्मचारीले सुत्केरी स्थाहार विदा वापत ११ दिनको पूर्ण तलवी विदा पाउनेछ । यो सुविधा लिन सम्बन्धि महिला तथा पुरुष शिक्षक वा कर्मचारीले पूर्व सूचना दिई प्रसूती भएको ३५ दिन भित्र बच्चाको जन्म दर्ता वा अस्पतालको अभिलेख पेस गर्नु पर्नेछ ।

१४.१.५ किरिया विदा :

क्याम्पसमा कार्यरत सबै शिक्षक र कर्मचारीले कुल धर्म अनुसार आफैँ किरिया बस्नुपरेमा निजले आफ्नो कुलधर्म अनुसार बढीमा १५ दिनसम्मको पूरा तलवी किरिया विदा पाउनेछन् ।

१४.१.६ अध्ययन विदा

क) सामान्यतया ७ वर्ष सेवा गरिसकेका क्याम्पसका स्थायी शिक्षक र कर्मचारीले क्याम्पसलाई उपयोगी हुने विषयमा विद्यावारिधि (पि एच डी) वा एम फिल डिग्री हासिल गर्नका लागि सेवा अवधिभर बढीमा पि.एच.डीका लागि बढीमा ३ वर्ष र एम.फिलका लागि बढीमा १ वर्ष सम्मको निजको आधार तलब बराबरको तलवी अध्ययन विदा पाउन सक्नेछ ।

ख) क्याम्पसको कामलाई अन्तर सापने गरी कुनै पदाधिकारीले विद्यावागमि/पिएच.डी.का पदमा मिलन चाहनेमा क्याम्पसले कुनै एक सत्रमा मात्र काम लगाई अन्य सत्रमा पूर्ण तलवी अधीनमा विदा दिन सक्नेछ।

१४.१.७ वेतलवी काज :

नेपाल सरकार वा सम्बन्धित प्रदान गर्ने विश्व विद्यालय वा सरकारी स्वामित्व रहेको संघ संस्थाहरूले यस क्याम्पसका स्थायी प्राध्यापक तथा कर्मचारीको सेवा आवश्यकता महसुस गरी भाग गरेमा निजको पद कायम रहने गरी सम्बन्धित संघ संस्था वा कार्यालयबाट तलब, भत्ता खाने गरी सञ्चालक समितिको स्वीकृती लिई वेतलवी काज लिई जान सक्नेछन्। वेतलवी काज बनेको अवधीको सेवा अवधीमा गणना गरिने छैन।

११.२ विदा स्वीकृत गर्ने अधिकारी

क) क्याम्पसका पदाधिकारी, प्राध्यापक तथा कर्मचारीको विदा स्वीकृत गर्ने अधिकारी देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) शिक्षकको हकमा	विभागीय प्रमुखको सिफारीसमा सहायक क्याम्पस प्रमुखले
(ख) विभागीय प्रमुखको हकमा	सहायक क्याम्पस प्रमुखको सिफारीसमा क्याम्पस प्रमुखले
(ग) क्याम्पसको अन्य पदाधिकारी र कर्मचारीको हकमा	क्याम्पस प्रमुखले
(घ) क्याम्पस प्रमुखको हकमा	सञ्चालक समितिको अध्यक्षले

२.१ विदा स्वीकृत नगराई गयल हुने प्राध्यापक तथा कर्मचारीको सम्बन्धमा :

क) यस नियम बमोजिम विदा नलिई कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीले आफ्नो कार्यालयबाट गयल हुन पाउने छैन। यसरी गयल भएमा गयलको पवृती हेरी सोही बमोजिम विभागीय कारवाही गरिने छ।

परिच्छेद १२
आचार संहिता सम्बन्धी व्यवस्था

१२.१ प्राध्यापक तथा कर्मचारीको आचार संहिता सम्बन्धी व्यवस्था

क) समय परिपालना र नियमितता :

१) क्याम्पसमा पूरा समय काम गर्ने शिक्षक तथा कर्मचारीहरूले तोकिएको समयसम्म नियमित रूपले क्याम्पसमा उपस्थिति भई काम गर्नु पर्नेछ ।

२) क्याम्पसका स्थायी शिक्षक र कर्मचारीले तोकिएको समयभित्र अन्य निकायमा पूरा वा आंशिक समय काम गर्न पाउने छैन ।

(ख) अनुशासन र मर्यादा :

क्याम्पसका प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूले आफू भन्दा माथिका पदाधिकारी, प्राध्यापक एवम् कर्मचारीलाई यथोचित आदर भाव एवम् मर्यादा राख्नु पर्दछ ।

(ग) सेवाप्रति निष्ठा र आदर :

क्याम्पसका प्राध्यापक तथा कर्मचारीले क्याम्पसको सेवाप्रति आस्था, विश्वास र भरोसाको भावना राख्नुका साथै अध्यापन, अनुसन्धान र सिर्जनात्मक क्रियाकलापलाई मुख्य लक्ष्य बनाई त्यसैमा सलग्न रहनु पर्ने छ ।

(घ) राजनीतिक क्रियाकलापमा असंलग्नता :

क्याम्पसका प्राध्यापक तथा कर्मचारीले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा क्याम्पस हाताभित्र कुनै राजनीतिक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न वा राजनीतिक अभिप्रायले, अभिप्रेरीत संघ, संस्था आदि स्थापना गर्न पाउने छैन तर पेशागत संघ संगठन खोल्न बाधा पुग्ने छैन ।

ङ) प्रचार प्रसारमा प्रतिबन्ध :

१) क्याम्पसको सेवामा कार्यरत कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीले क्याम्पसको मर्यादा एवम् प्रतिष्ठामा प्रतिकूल प्रभाव कुनै कुरा प्रचार प्रसार गर्न क्याम्पसको नीति र उद्देश्य विरुद्ध कुनै कुरा लेखी प्रकाशन गर्नु गराउनु हुदैन ।

२) क्याम्पसको कुनै प्राध्यापक र कर्मचारीले आफ्नो कर्तव्य पालन गर्दा क्याम्पससँग सम्बन्धित गोपनीयता भन्दा गर्न नहुने खालको आफूले पाएको, लेखेको वा सङ्कलन गरेको कुनै कागज वा कुनै समाचार अनधिकृत कुनै व्यक्ति वा सञ्चार माध्यम आदिलाई सम्बन्धित निकायको पूर्व स्वीकृतिबिना सूचना गर्नु वा दिनु हुदैन ।

१२.२ वरवृत्तारथ :

कुनै पनि प्राध्यापक वा कर्मचारीले आफूले बुझाउनु पर्ने नगदी वा जिन्सी वा कागजात जे जति छ । सबै म्याद भित्र बुझिलिनु पर्नेछ र बुझाउनु पर्नेले पनि म्याद भित्र बुझिलिनु पर्ने छ । वरवृत्तारथ नगर्ने शिक्षक, कर्मचारी र पदाधिकारीहरूलाई वरवृत्तारथ नगरे सम्म क्याम्पसले कुनै सुविधा उपलब्ध गराउने छैन ।

१२.३ विद्यार्थीहरूको आचार संहिता

क्याम्पसका विद्यार्थीले देहायबमोजिम आचार संहिता पालन गर्नु पर्नेछ :

36 | Page KSC Regulation - Sixth Revision 2079

परिच्छेद १२
आचार संहिता सम्बन्धी व्यवस्था

- (क) विद्यार्थीहरूले विषय अनुसार अनुशासनमा राख्नु पर्दछ ।
- (ख) क्याम्पसले जारी गरेको विषय कानूनमा समुचित विद्यार्थीको कर्तव्य हुनेछ ।
- (ग) क्याम्पस प्रमुखको पूर्व स्वीकृत विना क्याम्पस हाताभार कुनै सभा सम्मेलन गर्ने, बाहिरका व्यक्तिलाई आमन्त्रित गरी भोजन पत्राचार, नाटक नाचगान आदि कार्यक्रम गर्न पाइने छैन ।
- (घ) क्याम्पस हाताभार जुटारिट गर्ने, शांतीगालीज गर्ने र हातहतियार लिई उपस्थित हुन पाइने छैन ।
- (ङ) क्याम्पसका प्राध्यापक तथा कर्मचारीलाई क्याम्पसमै जुटारिट गर्ने, शांतीगालीज गर्ने, सेखेर र बोलेर इसारा मस्किले देउनुजस्त गर्ने पाइने छैन ।
- (च) क्याम्पसका पुस्तक, कनिष्ठ उपकरण आदिबस्तु सम्पत्तिको दुरुपयोग वा हितभंगिता गर्न पाइने छैन ।
- १२.३.१ विद्यार्थी आधार सहिता उत्सर्जन गर्ने विद्यार्थीको बारेमा अभिभावकलाई सूचना गर्ने र क्याम्पस प्रमुखले उचित छानबिन गरी नसकित दिने हामी नोक्सानीको क्षतिपूर्ति गराउने, अपराधको प्रकृत र मात्रा अनुसार आर्थिक जरिवाना गर्ने, केही समयका लागि कक्षाबाट तिलम्बन गर्ने तथा क्याम्पसमा अध्ययन गर्न तयारुने गरी निष्कासन गर्ने सक्नेछ ।

परिच्छेद १३ सजाय र पुनरावेदन

१३.१ सजाय र पुनरावेदन

उचित र पर्याप्त कारण भएमा क्याम्पसका प्राध्यापक र कर्मचारीलाई क्याम्पसले देहायको सजाय गर्न सकिनेछ :

- (क) स्पष्टीकरण सोध्ने,
- (ख) नसिहत दिने,
- (ग) तलम वृद्धि, वा गेड वा पदोन्नती रोक्का गर्ने,
- (घ) तिलम्बन गर्ने,
- (ङ) नोकरीबाट हटाउने वा बर्खास्त गर्ने,

१३.१.१ स्पष्टीकरण सोध्ने

देहायको अवस्थामा प्राध्यापक तथा कर्मचारीलाई स्पष्टीकरण माग्न सकिनेछ :

- (क) प्राध्यापक तथा कर्मचारीले अनुशासनको पालना नगरेमा,
- (ख) सम्बन्धित प्रमुखले दिएको निर्देशन एवम् जिम्मेवारीको पालना नगरेमा,
- (ग) दिएको काम सन्तोषजनक ढङ्गले सम्पन्न नगरेमा,
- (घ) तोकिएको जिम्मेवारी पूरा नगरेमा,
- (ङ) क्याम्पसको प्रतिष्ठामा आंच आउने तथा क्याम्पसलाई कुनै पनि प्रकारले हानी नोक्सानी पुऱ्याउने कार्य गरेमा,

(च) पूर्व स्वीकृत नौवट्टे विदा भयमा,

१३.१.२ नयिहत दिने :

क) दुईपटकसम्म स्पष्टीकरण दिइसकेपनि सुधार नभएको अवस्थामा ,

(ख) पूर्व स्वीकृत नौवट्टे बारम्बार अनुपस्थित रहेमा,

(ग) उत्तरपुस्तिका परीक्षण र नतिजा प्रकाशन तोकिएको समयमा पूरा नगरेमा,

(घ) तोकिएको समयमा तोकिएको कार्य सम्पादन नगरेमा,

१३.१.३ तलब वृद्धि, ग्रेड वा पदोन्नति रोक्का गर्ने सम्बन्धमा :

(क) बारम्बार अनुशासन हीन काम गरेमा ।

(ख) कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीले आफूलाई सुझाएको काम प्रति बारम्बार हेतुचक्र्याई गरेमा ।

(ग) बारम्बार नयिहता पाइ सकेका प्राध्यापक वा कर्मचारीले आफ्नो आचरणमा सुधार नल्याएमा ।

घ) आफूलाई सुझाएको जिम्मेवारी वा पदीय दायित्व चहन गर्न नसकेमा वा नगरेमा ।

१३.१.४ निलम्बन गर्ने :

क) क्याम्पसको कुनै पनि प्राध्यापक एवम् कर्मचारीले बारम्बार अनुशासन हीन काम गरेमा, पदीय मर्यादा विपरीत आचरण गरेमा, पटक पटक नोसयत दिंदा पनि नसुधेमा, क्याम्पसको मान मर्यादा सम्मानमा आँच आउने गरी सम्पत्तिको अभिव्यक्ति आचरण वा कार्य गरेमा निजलाई कार्य कारिणी समिति वा सञ्चालक समितिले, निलम्बनमा राखी कारवाही गर्न सक्नेछ ।

(ख) निलम्बनमा राख्न सकिने अवधि : क्याम्पसका कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीलाई निलम्बन गर्दा सामान्यतया (सात) महिनाभन्दा बढी निलम्बनमा राखिने छैन र सो अवधिभित्र सजाय दिने अधिकारीले कारवाहीको किलारा लगाए सक्नु पर्ने छ ।

(ग) स्वतः निलम्बन: कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारी नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा गिरफ्तार भई थुनामा परेकोमा त्यसरी थुनामा रहेको अवधिभर स्वतः निलम्बन भएको मानिने छ । यसरी स्वतः निलम्बनमा रहेका प्राध्यापक वा कर्मचारीले सो अवस्थाको पाउने तलब र अन्य सुविधाको सम्बन्धमा निजको कुनै हकदावी लाग्ने छैन ।

(घ) निलम्बनको समाप्ति: निर्वाचित कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारी आफ्नो पदमा पुनः स्थापित भएमा वा नोकरीबाट हटाइएमा वा बर्खास्त गरिएमा निजको निलम्बन सो भएगरेकै मितिदेखि समाप्त भएको मानिने छ ।

(ङ) क्याम्पसले निलम्बन गरी कारवाही गर्दा कुनै पनि प्राध्यापक कर्मचारी निर्दोष ठहरिई क्याम्पसमा पुनः बहाल भए निजले निलम्बन अवधिभरको आधा तलब पाउने छन् ।

१३.१.५ नोकरीबाट हटाउने वा बर्खास्त गर्ने,

क) देहायको कुनै अवस्थामा क्याम्पसका कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीहरूलाई भविष्यमा क्याम्पस सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाउने वा सामान्यतः भविष्यमा क्याम्पस सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गर्न सकिने छ ।

१. अयोग्य नठहरिने

अयोग्यता वा कार्यक्षमताको अभावको कारण आफ्नो पदको काम गर्ने नसकेमा र आफूलाई सुम्पिएको जिम्मेवारी वा पदीय दायित्व वहन गर्न नसकेमा र आफूलाई सुम्पिएको जिम्मेवारी वा पदीय दायित्व वहन गर्न नसकेमा वा नगरेमा ।

२. बराबर अनुशासन हीन काम गरेमा वा आचरण सम्बन्धी नियम उल्लंघन गरेमा,

३. मानसिक सन्तुलन गुमाएमा,

४. नियमअनुसार पाठन सक्ने विदा स्वीकृत नगराई लगातार ४५ (पैतालिस दिन सम्म अनुपस्थित भएमा वा स्वीकृत विदाको समाप्ति पछि पनि बढीमा ४५ (पैतालिस) दिन भित्र हाजिर हुन नआएमा,

२. अयोग्य ठहरिने :

क) भ्रष्टाचार गरेमा,

(ख) क्याम्पसको नीति नियम र कार्यक्रम प्रतिकूल हुने काम गरेमा,

(ग) क्याम्पसको गोपनीयता भंग गरी क्याम्पसलाई हानी नोक्सानी हुने काम गरेमा,

(घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट दोषी प्रमाणित भई सजाय पाएमा,

विविध

अनुच्छेद - १४

- १.१ संक्षिप्त नाम : काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसको संक्षिप्त नाम नेपालीमा "का.शि.क्या." र अंग्रेजीमा "K.S.C" रहने छ ।
- १.२ क्याम्पसको छाप र लोगो: क्याम्पसको छाप र लोगो अनसूची - १ मा देखाए बमोजिम हुने छ ।
- १.३ शैक्षिक सत्र: सम्बन्धन प्रदान गर्ने विश्व विद्यालयले निर्धारण गरे बमोजिम शैक्षिक सत्र कायम हुने छ ।
- १.४ बाधा-अडकाउ हटाउने
यस नियमावली बमोजिम काम-कारवाही गर्दा गराउदा कुनै बाधा-अडचन पर्न गएमा त्यस्तो बाधा-अडकाउ हटाउने वा फुकाउने अधिकार सञ्चालक समितिलाई हुने छ ।
- १.५ नियमहरूको व्याख्या
अन्यथा देखिएमा बाहेक यो नियमावलीमा उल्लेखित नियमहरूको व्याख्या गर्ने अन्तिम अधिकार सञ्चालक समितिलाई हुने छ ।
- १.६ विनियम तथा कार्य विधि
सञ्चालक समितिले क्याम्पस सञ्चालनका लागि यसै नियमावली अन्तर्गत रही आर्थिक, प्रशासनिक तथा अन्य आवश्यक विनियमहरू तथा कार्य विधि बनाई लागु गर्न सक्ने छ ।
- १.७ नियमावली संशोधन
सञ्चालक समितिको २/३(दुई तिहाइ) बहुमतले यो नियमावलीमा संशोधनका लागि क्याम्पस सभामा प्रस्ताव पेश गर्न सकिने छ । क्याम्पस सभाबाट अनुमोदन भएपछि नियमावली संशोधन भएको मानिनेछ ।
- १.८ स्थापनाकाल देखि नियमावली स्वीकृत भएसम्म यस क्याम्पसबाट भए गरेका सम्पूर्ण कामहरू यसै विनियमावली अनुसार भएको मानिने छ ।

(अनुच्छेद ८ को दफा ३३ संग सम्बन्धित)

क्याम्पसको छाप

क्याम्पसको छापको आकार गोला हुने छ। गोलाकारको माथिल्लो भागमा नेपालीमा काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस र तल्लो भागमा अंग्रेजीमा Kathmandu Shiksha Campus लेखिने छ। गोलाकारभित्र पटकोग र पटकोगभित्र खुला पुस्तकमाथि KSC पटकोगको तल्लो बाहिरी भागको बायाँतिर नेपाली २०४८ र बायाँतिर अंग्रेजीमा १९९१ लेखिने छ। क्याम्पसको छापको गोलाकार रेखाभित्रको भाग क्याम्पसको लोगो हुने छ।

संस्थापक सदस्यहरूको नामावली

१. प्रा.डा.हेमाङ्ग राज अधिकारी
२. डा.माधव भट्टराई
३. प्रा.डा.प्रेम नारायण अर्याल
४. प्रा. हरि विनोद अधिकारी

अनुसूची -३ (अनुच्छेद २ को नियम २.१.१ को(३) संग सम्बन्धित)

क्याम्पस स्थापना गर्न जमानी दिने जमानीकर्ताहरूको नामावली

क्र.स	जमानीकर्ता नामावली	क्र.स	जमानीकर्ता नामावली
१	प्रा.डा. राजेन्द्र कुमार रोगाङ्ग	१७	प्रा.डा.होमनाथ भट्टराई
२	सुश्री सुनिता मालाकार	१८	श्री चित्र देवकोटा
३	प्रा.डा. विद्यानाथ कोइराला	१९	प्रा.डा.पुरुषोत्तम वास्कोटा
४	प्रा.डा.प्रेमनारायण अर्याल	२०	श्री चुडा वहादुर बुढाथोकी
५	प्रा.रत्नलाल प्रधान	२१	प्रा.डा.केशवानन्द गिरी
६	प्रा.डा. यजराज पन्त	२२	प्रा.डा.दामोदर ज्ञवाली
७	श्री अनन्त सुन्दर श्रेष्ठ	२३	श्री उत्तमराज भट्टराई

41 | Page KSC Regulation - Sixth Revision 2079

छात्रवृत्ति समितिको प्रतिवेदन २०७९/८०

सामुदायिक तवरबाट सञ्चालित यस काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसले संविधानले समावेशिताका लागि व्यवस्था गरेका आरक्षित कोटा अन्तर्गतका विद्यार्थीहरूलाई र शिक्षक तथा चन्द्रागिरि नगरपालिकामा स्थायी बसोबास गरिरहेका अभिभावकका छोराछोरीहरूलाई क्याम्पसमा भर्ना हुने क्रममा सञ्चालक समितिबाट छुट तथा छात्रवृत्ति दिँदै आएको छ भने अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले क्याम्पसबाट लिइने आन्तरिक रूपमा सञ्चालित परीक्षाहरूमा प्रथम, दिवतीय र तृतीय स्थान हासिल गर्न सफल विद्यार्थीहरू, सम्बन्धन दिने विश्व विद्यालयबाट सञ्चालन हुने वार्षिक तथा शत्रान्त परीक्षामा उत्कृष्ट अङ्क ल्याउने र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका खेलकुद प्रतियोगिता, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा आयोजना हुने कला, साहित्यसँग सम्बन्धित प्रतियोगिताहरूमा उत्कृष्ट स्थान हासिल गर्न सफल विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति समितिबाट सिफारिस भए बमोजिम क्याम्पसले नगद पुरस्कार तथा छात्रवृत्ति प्रदान गर्दै आइरहेको छ । क्याम्पसमा हाल क्रियाशील छात्रवृत्ति समिति यसप्रकार छ :

सि.नं	नाम थर	पद
१	श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता (क्या.प्रमुख)	क्याम्पस प्रमुख
२	श्री गौरी प्रसाद दवाडी (सं.सं. प्रतिनिधि)	सदस्य
३	श्री डिल्ली राज वेलवासे (व्यवस्थापन वि.प्र.)	सदस्य
४	श्री ओम प्रकाश जोशी (शिक्षा वि.प्र.)	सदस्य
५	श्री युवराज देवकोटा (आईसिटी वि.प्र.)	सदस्य
६	श्री सुरज कुमार विष्ट (कार्यक्रम संयोजक)	सदस्य
७	श्री युवक दाहाल (एस.क्यु.सि. प्रतिनिधि)	सदस्य
८	श्री मिनु केशरी लामा (लेखा, परीक्षा प्रतिनिधि)	सदस्य
९	श्री वसन्त कुमार बराल (सहायक क्या. प्रमुख)	सदस्य सचिव

यसै सन्दर्भमा आ.व.२०७९/८० मा विभिन्न विधाअन्तर्गत उत्कृष्ट स्थान हासिल छात्रवृत्ति समितिबाट छात्रवृत्तिका लागि सिफारिस भई छात्रवृत्ति प्राप्त गरेका विद्यार्थीहरूको विवरण यसप्रकार छ :

सि.नं.	नाम थर	तह,वर्ष, सेमेस्टर	छात्रवृत्तिको प्रकार	रकम रु.
१	सरिता पाण्डे	वि.सि.ए. सातौं र आठौं सेमेस्टर	प्रथम प्रिबोर्ड परीक्षा	६,०००।
२	रचना गिरी	वि.सि.ए. सातौं र आठौं सेमेस्टर	द्वितीय प्रिबोर्ड परीक्षा	४,०००।
३	विक्रम विश्वकर्मा	वि.सि.ए. सातौं सेमेस्टर	तेस्रो प्रिबोर्ड	१,०००।
४	पवन आचार्य	वि.सि.ए. आठौं सेमेस्टर	मिड परीक्षा	१,०००।
५	रेजिना खनाल	वि.सि.ए. चौथो सेमेस्टर	प्रथम मिड परीक्षा	३,०००।
६	उषा गोतामे	वि.सि.ए. चौथो सेमेस्टर	मिड परीक्षा दोस्रो	२,०००।
७	सौरभ मणी महर्जन	वि.सि.ए. चौथो सेमेस्टर	मिड परीक्षा तेस्रो	१,०००।
८	लुजा महर्जन	वि.सि.ए. प्रथम सेमेस्टर	प्रिबोर्ड दोस्रो	२,०००।
९	याम बहादुर वि.क.	वि.सि.ए. प्रथम सेमेस्टर	प्रिबोर्ड तेस्रो	१,०००।
१०	सीता इटैनी	वि.सि.ए. छैठौं सेमेस्टर	त्रि वि बोर्ड प्रथम	५,०००।
११	गंगा थारु	वि.एड. दोस्रो वर्ष सेमेस्टर	त्रि वि बोर्ड प्रथम	५,०००।

१२	श्रद्धा कार्की	वि.एड. तेस्रो वर्ष	त्रि. वि. बोर्ड प्रथम	५,०००।
१३	समिता कार्की	वि.वि.एस. प्रथम वर्ष	आन्तरिक परीक्षा प्रथम	३,०००।
१४	कान्छी श्रेष्ठ	वि.सि.ए. दोस्रो सेमेष्टर मिड परीक्षा र प्रिबोर्ड परीक्षा	प्रथम र दिवतीय	५,०००।
१५	अस्विन वि.क.	वि.वि.एस. तेस्रो वर्ष	प्रिबोर्ड प्रथम	३,०००।
१६	सुदिप श्रेष्ठ	वि.सि.ए. दोस्रो सेमेष्टर मिड परीक्षा र प्रिबोर्ड परीक्षा	दिवतीय र तृतीय	३,०००।
१७	रोनक थापा मगर	वि.सि.ए. दोस्रो सेमेष्टर प्रिबोर्ड परीक्षा	तृतीय	१,०००।
१८	रक्षा ज्ञवाली	वि.एड प्रथम वर्ष	प्रथम त्रैमासिकमा प्रथम र दिवतीय त्रैमासिकमा दोस्रो	५,०००।
१९	विनेश राई	वि.सि.ए. प्रथम सेमेष्टर	मिड परीक्षा प्रथम	३,०००।
२०	नेहा थापा	वि.सि.ए. प्रथम सेमेष्टर	मिड परीक्षा दोस्रो	२,०००।
२१	गजुन थापा	वि.सि.ए. प्रथम	प्रिबोर्ड प्रथम र मिड परीक्षामा तृतीय	४,०००।
२२	लक्ष्मण रुम्बा	वि.सि.ए. प्रथम सेमेष्टर र त्रिवि परीक्षामा प्रथम र वि.सि.ए. दोस्रो र प्रिबोर्ड परीक्षामा प्रथम	वि.सि.ए. प्रथम सेमेष्टर र त्रिवि परीक्षामा प्रथम र वि.सि.ए. दोस्रो र प्रिबोर्ड परीक्षामा प्रथम	८,०००।
२३	मनोज पुन मगर	वि.सि.ए. तेस्रो सेमेष्टर	त्रिवि परीक्षामा प्रथम	५,०००।
१६	जमुना खनाल	वि.एड प्रथम वर्ष	आन्तरिक प्रथम त्रैमासिकमा दिवतीय र दोस्रो त्रैमासिकमा प्रथम	५,०००।
१७	सरस्वती रूपाखेती	वि.एड प्रथम वर्ष	प्रथम त्रैमासिक परीक्षामा तेस्रो	१,०००।
१८	मन्जिता उप्रेती	वि.वि.एस. प्रथम वर्ष	प्रथम त्रैमासिक परीक्षा प्रथम	३,०००।
१९	शोभा राना मगर	वि.वि.एस. प्रथम वर्ष	प्रथम त्रैमासिक परीक्षा दिवतीय	२,०००।
२०	विन्दु अर्जेल	वि.वि.एस. प्रथम वर्ष	प्रथम त्रैमासिक परीक्षा तृतीय	१,०००।
२१	सन्देश भट्टराई	वि.वि.एस. प्रथम वर्ष	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा प्रथम	३,०००।
२२	पवित्रा खतिवडा	वि.वि.एस. प्रथम वर्ष	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षा दिवतीय	२,०००।
२३	रेखा लामिछाने	वि.एड प्रथम वर्ष	दोस्रो त्रैमासिक परीक्षामा तेस्रो	१,०००।
कूल छात्रवृत्ति रकम रु.				९६,०००।

यसै गरी वर्ष २०७९।०८० मा विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा भाग लिई उत्कृष्ट स्थान हासिल गरेवापत देहायका विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति समितिको सिफारिसमा देहाय बमोजिम नगद पुरस्कार तथा छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको थियो ।

सि.नं.	नाम थर	तह, वर्ष, सेमेष्टर	छात्रवृत्तिको प्रकार	रकम
१	विजया कुमारी वाइबा	एम.एड. प्रथम सेमेष्टर	अन्तर्राष्ट्रिय हापकिडो प्रतियोगितामा स्वर्ण पदक जिते वापत	नगद रु. १५,०००। र निःशुल्क वृत्ति
२	सानु माया थिङ	वि.एड. दोस्रो वर्ष	नवौँ राष्ट्रिय खेलकुदमा स्वर्ण पदक विजेता	१०,०००।
३	प्रमिला भूमि	वि.एड. दोस्रो वर्ष	नवौँ राष्ट्रिय खेलकुदमा रजत पदक विजेता	५,०००।
४	युवक दाहाल	वि.सि.ए. चौथो सेमेष्टर	चन्द्रागिरि नगर स्तरीय उत्कृष्ट तेक्वान्दो कोचको उपाधि	१०,०००।
कूल छात्रवृत्ति रकम रु.				४०,०००।

क्याम्पस सञ्चालक समितिले वर्ष २०७९/८० मा गरेका मुख्य मुख्य निर्णयहरू

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसको कार्यकारी निकाय क्याम्पस सञ्चालक समितिको यस आर्थिक वर्ष २०७९/०४/०१ गतेदेखि २०८०/०२/१७ सम्ममा गरेर जम्मा ८ ओटा बैठक बस्यो । क्याम्पस सञ्चालक तथा व्यवस्थापनको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको यस समितिको बैठकहरूले सर्वसम्मत रूपमा अत्यन्तै महत्त्वपूर्ण र दीर्घकालीन महत्त्वका प्रस्तावहरू पारित गर्दै कार्यान्वयन समेत गरेको छ । यस अवधिमा क्याम्पस सञ्चालक समितिले गरेका केही महत्त्वपूर्ण बैठक र उपलब्धीहरूलाई देहायअनुसार लिपिबद्ध गरिएको छ ।

मिति २०७९/०४/०१ गतेको बैठकले विश्व विद्यालय अनुदान आयोगले क्याम्पसको अग्र भागमा निर्माण हुने पुस्तकालय तथा प्रशासनिक भवन निर्माणका लागि रु. १ करोड विनियोजन गरेकोमा आयोगलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै निर्माण कार्य विश्व विद्यालय अनुदान आयोगसँग सम्भौता भएबमोजिम अगाडि बढाइ सो योजना समयमै सम्पन्न गर्ने निर्णय गरेको थियो ।

सोही २०७९/०४/०१ गते कै बैठकको निर्णयबाट आर्थिक वर्ष २०७९/८०देखि क्याम्पसमा पूर्णकालीन र स्थाई रूपमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारी गरी जम्मा १२ जनालाई (हाललाई) कर्मचारी सञ्चय कोषसँग सम्भौता गरी कर्मचारी वचत वृद्धि, अवकास कोषमा नियमानुसार रकम पठाउने व्यवस्था गर्ने, त्यसको जिम्मा सहायक क्याम्पस प्रमुख वसन्त कुमार बराललाई जिम्मा दिने निर्णय कार्यान्वयन गरिएको थियो भने सङ्ख्यालाई क्रमिक रूपमा बढाउँदै लैजाने निर्णय गरेको थियो ।

२०७९/०५/०५ गते बसेको सञ्चालक समितिको बैठकले क्याम्पसको प्रशासनिक तथा पुस्तकालय भवनको निर्माणका लागि च.न.पा. १० का प्रा.इ.ले. पेस गरेको जम्मा रु. ११०८८,९३८.०७ (भ्याट सहित) को ल.इ. स्वीकृत गर्दै मिति २०७९/०५/०६ गतेको राष्ट्रिय दैनिक नेपाल समाचार पत्र दैनिकमा सूचना प्रकाशित गरी बोलपत्र माग गर्ने निर्णय गरेको थियो, साथै सोही बैठकले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लेखा परीक्षणका लागि २०७९/०४/०१ गते प्रकाशित सूचना बमोजिम प्राप्त आवेदनबाट क्याम्पसको क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ को छैटौं संशोधन २०७५ को अनुच्छेद दुईको दफा २.२.६ 'भ' बमोजिम पि. मैनाली एण्ड एशोसिएटका पुरुषोत्तम प्रसाद मैनालीलाई आ. व. २०७८/७९ को आर्थिक लेखा परीक्षक नियुक्त गर्ने निर्णय गरेको थियो । यसैगरी बैठकले क्याम्पस सञ्चालनका लागि तयार गरिएका विभिन्न ऐन, नियम, कार्यविधिहरूको सङ्ग्रह एकीकृत नियमावली स्वीकृत गर्नुका साथै २०० प्रति छपाइ गर्ने निर्णय गरेको थियो । उक्त बैठकले क्याम्पसको सभा हलमा जडानका लागि १० थान भित्ते पङ्खा उपलब्ध गराएकोमा च.न.पा. १० का वडाध्यक्ष श्री शिवकुमार महर्जन र वडा नं. १० परिवारलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्नुका साथै IQAC द्वारा पेस भएको शैक्षिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक शैक्षिक योजनालाई अनुमोदन गरेको थियो । बैठकले क्याम्पसको रणनीतिक योजना (२०२२-२६)लाई संशोधनसहित पारित गरेका थियो । बैठकले गौरी प्रसाद दवाडीको संयोजकत्वमा पाँच सदस्यीय बोल पत्र मूल्याङ्कन उपसमिति पनि गठन गरेको थियो ।

मिति २०७९/०६/२ गते बसेको सञ्चालक समितिको बैठकले पि.मैनाली यशोसिएटका लेखा परीक्षक श्री पुरुषोत्तम प्रसाद मैनालीले गरेको यस क्याम्पसको आ.व.२०७८/७९ को लेखा परीक्षणको प्रतिवेदन पारित गर्नु भन्ने सोही बैठकले UGC/NCB/C/01/079.80 को बोल पत्र मूल्याङ्कन उपसमितिले तयार गरेको निर्माण सम्बन्धी आसय पत्र अनुमोदन गर्नु भन्ने झिम्वे कन्सट्रक्सन प्रा.लि.लाई प्रशासनिक तथा पुस्तकालय भवन निर्माण ठेक्का दिन बोल पत्र मूल्याङ्कन उपसमितिले गरेको सिफारिसलाई अनुमोदन गरेको थियो । यसै गरी उक्त बैठकले मिति २०७८/१२/१९ गते बसेको क्याम्पस सभाको तेस्रो बैठकको निर्णयअनुसार

क्याम्पसको क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ को छैटौं संशोधन २०७५ को अनुच्छेद २ नियम २.२.५ 'ग' र अनुच्छेद १४ को नियम ४.४ 'क' ४.५ बमोजिम सञ्चालक समितिको म्याद मिति २०७९/११/०५ सम्म कायम गरेकोमा क्याम्पस सभाका सदस्यहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गरेको थियो भने सञ्चालक समिति गठनका लागि कार्यतालिका प्रकाशन गर्ने निर्णय गरेको थियो ।

२०७९/०८/१४ गते बसेको सञ्चालक समितिको बैठकले 'यौन हिंसा हैरानी तथा व्यभिचार नियन्त्रण' कार्यविधि २०७९, गुनासो सम्बोधन निर्देशिका २०७९, स्नातकोत्तर तहका कक्षालाई Online blended mode बाट सञ्चालनको निरन्तरताको अनुमोदन गर्नुका साथै Fire Extinguisher and power backup का लागि Eco-friendly Solar plant जडान गर्ने र सोको आवश्यक व्यवस्थाका लागि खरिद उपसमितिलाई जिम्मेवारी दिने निर्णय गरेको थियो । यसै गरी NHEP को REQUIREMENT र जलवायु परिवर्तन र विश्वव्यापी उष्णीकरण र तिनको वातावरणीय प्रभाव सम्बन्धी विद्यार्थीहरूमा आवश्यक सचेतनाका लागि सोसँग सम्बन्धित सङ्घ संस्थासँग सहकार्य गरी गोष्ठी तथा सेमिनारको आयोजना गर्न क्याम्पस प्रमुखलाई जिम्मेवारी दिने निर्णय गरेको थियो ।

श्रद्धाञ्जलि तथा समवेदना

यस क्याम्पसका क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ताकी ममतामयी माता श्री गुलावदेवी गुप्ताको मिति २०७९/०७/२२ गते भएको दुखद निधनले क्याम्पस परिवार स्तब्ध भएको छ । यस दुःखद घडीमा क्याम्पस परिवार दिवङ्गत आत्माको चिर शान्तिको कामना गर्दै हार्दिक श्रद्धाञ्जलि व्यक्त गर्दछ, साथै शोकाकूल परिवारजनमा धैर्यधारण गर्न सक्ने शक्ति ईश्वरले प्रदान गरून् भनी हार्दिक समवेदना प्रकट गर्नुको साथै उक्त शोक सन्देश सम्बन्धित परिवार तथा इष्टमित्र समक्ष पुन्याउने हेतुले १३ औं दिनको पुण्य स्मृतिमा कान्तिपुर राष्ट्रिय दैनिकमा प्रकाशित श्रद्धाञ्जलि तथा समवेदना सन्देशको अनुमोदन मिति २०७९/०८/१४ को बैठकले गरेको थियो ।

मिति २०७९/१०/१४ गते बसेको सञ्चालक समितिको बैठकले मिति २०७९/०९/३० गते सम्पन्न क्याम्पस सभाको अधिवेशनबाट निर्वाचित क्याम्पस सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको पहिलो बैठकबाट निवर्तमान अध्यक्ष प्रा.डा. माधव भट्टराईलाई सञ्चालक समितिको अध्यक्षमा क्याम्पसको सञ्चालन नियमावली २०४९ छैटौं संशोधन २०७५ को अनुच्छेद र नियम २.२. 'क' बमोजिम छनोट गर्‍यो । यसै गरी २०७९/०९/३० को क्याम्पस सभाको बैठकको निर्णय बमोजिम समाजसेवी तथा बुद्धिजीविहरूमध्ये माननीय रमा आले मगर, समाजसेवी तथा शिक्षाप्रेमी मुकुन्द मिधिरे र देवेन्द्र प्रधानलाई सञ्चालक समितिको सदस्यमा मनोनयन गर्ने निर्णय गरेको थियो भने यससँगै क्याम्पसको सञ्चालक समिति १९ सदस्यीय बनेको छ ।

मिति २०८०/०१/१० गते बसेको क्याम्पस सञ्चालक समितिको बैठकले क्याम्पसको ३२ औं वार्षिक दिवस समारोहमा सङ्घीय शिक्षामन्त्री अशोक कुमार राईको प्रमुख आतिथ्यमा गर्ने साथै सो अवसरमा पूर्व विद्यार्थी एवम् सङ्घीय शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्री अशोक कुमार राई, पूर्व विद्यार्थी सङ्घीय सांसद् मा. सुशिला श्रेष्ठ, पूर्व विद्यार्थी एवम् गण्डकी प्रदेशका निर्वाचित सांसद् मा. डिल्लीराम सुवेदी, पूर्व क्याम्पस प्रमुख केशव पौडेल र पब्लिक क्याम्पस सङ्घको केन्द्रीय अध्यक्षमा निर्वाचित हुनु भएकोमा क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्तालाई क्याम्पसद्वारा मायाको चिनो, कदर पत्र र दोसल्लाद्वारा सम्मान गर्ने निर्णय गरेको थियो । सोही बैठकले क्याम्पसको अग्र भागमा विश्व विद्यालय अनुदान आयोगको सहयोगमा निर्माण भइरहेको क्याम्पसको प्रशासनिक तथा पुस्तकालय भवनको तला थप सम्बन्धी सम्झौता बमोजिम काम सम्पन्न भएकोले च.न.पा. का प्राविधिक इन्जिनियर विजयालक्ष्मी पन्तले तयार गरेको कार्य सम्पन्न

मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको खर्च रकम रु. ९१ लाख ६ हजार ८ सय ४ र ८२ पैसाको अनुमोदन गर्दै समयमै कार्य सम्पन्न गरेकोले निर्माण जिम्मा प्राप्त ठेकेदार कम्पनी ड्रिमवे कन्सट्रक्सन प्रा.लि.लाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नुका साथै नाप जाँच भई आएको दोस्रो किस्ता वापतको रकम रु. ४२ लाख ४३ हजार ९ सय ५२ र पैसा ३३ मात्रको सोध बर्नाको लागि विश्व विद्यालय अनुदान आयोग समक्ष माग गर्ने । यसै गरी उक्त बैठकले वर्ष २०७९/०८० मा क्याम्पसको शैक्षणिक लगायत अन्य अतिरिक्त तथा सहक्रियाकलाप सञ्चालनमा उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गरेवापत यस वर्ष प्रोत्साहन पुरस्कार स्वरूप क्याम्पसका उप प्रध्यापक श्री कृष्णहरि आले मगरलाई नगद रु. १० हजारबाट सम्मान गर्ने निर्णय गरेको थियो । यसै गरी बिसिए प्रथम सेमेष्टरको सत्रान्त परीक्षामा आआफ्नो विषयमा सत प्रतिशत विद्यार्थी उत्तीर्ण गराउन सफल देहायका शिक्षकहरूलाई प्रोत्साहन स्वरूप तपशील बमोजिमको नगद पुरस्कार द्वारा सम्मान गर्ने निर्णय गरेको थियो । उक्त निर्णय बमोजिम पुरस्कृत शिक्षकहरूको नामावली र पुरस्कार रकम यसप्रकार छ :

सि नं.	नाम थर	विषय	रकम
१	शत्रुघ्न प्र.गुप्ता	गणित (3 cr.)	५,०००।
२	भीम प्रसाद सापकोटा	अङ्ग्रेजी (3 cr.)	५,०००।
३	वसन्त कुमार बराल	Society & Technology (1.5 cr.)	२५,००।
४	सुजना श्रेष्ठ	Society & Technology (1.5 cr.)	२५,००।
५	शालु खड्का	Fundamentals of Computer (1.5 cr.)	२५,००।

मिति २०८०।०२।१७ गते बसेको क्याम्पस सञ्चालक समितिको बैठकले क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ छैटौँ संशोधन २०७५लाई संशोधन गर्न गठित समितिले तयार गरेको क्याम्पसको सञ्चालन नियमाली सातौँ संशोधनलाई क्याम्पस सभाको विभिन्न मितिमा बसेको बैठकबाट अनुमोदित यस काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसको क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ सातौँ संशोधन २०७९ लाई समितिको बैठकबाट यस क्याम्पसको नियमावलीको २ प्रति तलमाथि हस्ताक्षर गरी आजैका मिति (२०८०।२।१७ गते) देखि लागु गर्ने निर्णय गरी सोको छायाँप्रति विश्व विद्यालय अनुदान आयोग, त्रिभुवन विश्व विद्यालय योजना महाशाखा, चन्द्रागिरि नगरपालिका लगायत सम्बन्धित सरोकारवाला निकायमा पठाउने साथै सो नियमावलीलाई क्याम्पसको वेब साइटमा अपलोड गर्ने निर्णय गरेको थियो ।

यसै गरी उक्त बैठकले क्याम्पसको सञ्चालन नियमावली २०४९ को सातौँ संशोधन २०७९ को अनुच्छेद ५ को नियम ६.१ ले गरेको व्यवस्था बमोजिम क्याम्पसको आन्तरिक गुणस्तर सुनिश्चित समितिलाई क्याम्पस प्रमुखको नेतृत्वमा रहने गरी पुनर्गठन गर्ने जिम्मेवारी क्याम्पस प्रमुखलाई दिने र यथाशक्य QAA प्राप्तिका लागि विश्व विद्यालय अनुदान आयोगको QAA Division मा बसेको विज्ञहरूको Portfolio बाट प्राप्त सुभाब यथाशक्य छिटो कार्यान्वयन गरी QAA प्राप्तिका लागि आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाउन IQAC का संयोजक तथा क्याम्पस प्रमुख श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्तालाई जिम्मा दिने निर्णय गरिएको थियो ।

सोही बैठकबाट क्याम्पसको गुणस्तर अभिवृद्धि र कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रमसँग सम्बन्धित भई गरिएका कामहरू : सेमिनार, गोष्ठी, तालिम र खरिद गरिएका सामग्रीहरूको प्रतिवेदन तयार गरी विश्व विद्यालय अनुदान आयोगमा बुझाउन क्याम्पस प्रमुखलाई जिम्मा दिने निर्णय गरिएको थियो ।

यसै गरी उक्त बैठकले अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाईको आयोजना र विश्व विद्यालय अनुदान आयोगको आर्थिक सहयोगमा मिति २०८०।२।१२ देखि १४ सम्म सञ्चालित Refresher Training on Teaching Sexuality Education को कार्यक्रम सफलतापूर्वक सम्पन्न भएकोले सोको भुक्तानी माग गर्ने साथै

अनुसन्धान व्यवस्थापन एकाईमार्फत् हुने अनुसन्धानात्मक गतिविधिलाई प्रवर्द्धन विकास गर्न च.न.पा. भित्र सञ्चालित संस्थागत तथा सामुदायिक विद्यालयहरूसँग, CERID, TU लगायत संस्थासँग गरेको सहकार्यको सम्भौता अनुमोदन गरिएको थियो भने QAA Division बाट प्राप्त सुभाब बमोजिम शैक्षिक वर्ष २०८०/८१देखि क्याम्पसमा सँगै सञ्चालित कक्षा ११, १२ को सञ्चालन तथा व्यवस्थापनालाई छुट्टै गर्ने र सोका लागि छुट्टै आर्थिक कारोबार एवम् भौतिक व्यवस्थापनको व्यवस्था मिलाउने निर्णय भएको थियो ।

नेपाल पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घ इकाई समिति
काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसको वर्ष २०७९/०८० का गतिविधिहरू

आज मिति २०७४/०९/२७ गते यस काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घ इकाई अधिवेशनको बैठक इकाईका अध्यक्ष वसन्त कुमार बरालको अध्यक्षता र क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ताको समुपस्थितिमा भयो । उक्त अधिवेशनको उपस्थिति र निर्णय यसप्रकार छन् :

उपस्थिति	पद
१. श्री वसन्त कुमार बराल	(अध्यक्ष)
२. श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	(क्या.प्रमुख/विशेष उपस्थिति)
३. श्री सुरज कुमार बिष्ट	(सदस्य)
४. श्री डिल्ली राज बेलवासे	(सदस्य)
५. श्री ओम प्रकाश जोशी	(सदस्य)
६. श्री युवराज देवकोटा	(सदस्य)
७. श्री सुजना श्रेष्ठ	(सदस्य))
८. श्री शारदा श्रेष्ठ	(सदस्य)
९. श्री सन्तोष आचार्य	(सदस्य)
१०. श्री कृष्णहरि आलेमगर	(सदस्य)
११. श्री मालती वली	(सदस्य)
१२. श्री शारदा पोरखेल	(सदस्य)
१३. श्री मोनिका पौडेल	(सदस्य)
१४. श्री चोला राज पाण्डे	(सदस्य)
१५. श्री माया कुमारी ऐर	(सदस्य)
१६. डा. शिवराज भट्ट	(सदस्य)
१७. श्री भक्तबहादुर शाही	(सदस्य)
१८. श्री सन्जु आचार्य	(सदस्य)
१९. श्री माया कुमारी ऐर	(सदस्य)
२०. श्री आनन्द आचार्य	(सदस्य)
२१. श्री भीम प्रसाद सापकोटा	(सदस्य)
२२. श्री रञ्जु दवाडी	(सदस्य)

निर्णय नं .१ अधिवेशन भेलाले पूर्व कार्य समितिलाई धन्यवाद दिँदै संरक्षक तथा क्याम्पस प्रमुख श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ताको समुपस्थितिमा सर्वसम्मत रूपमा देहाय अनुसारको ९ सदस्यीय पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घ काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस इकाई समिति निर्वाचित गर्‍यो । सर्वसम्मत निर्वाचित कार्य समिति देहायनुसार छ :

क्र.सं.	नाम थर	पद
१.	श्री वसन्त कुमार वराल	(अध्यक्ष)
२.	श्री सुरज कुमार बिष्ट	(उपाध्यक्ष)
३.	श्री शारदा श्रेष्ठ	(कोषाध्यक्ष)
४.	श्री डिल्ली राज वेलवासे	(सचिव)
५.	श्री कृष्णहरि आले मगर (किसन)	(सह-सचिव)

६.	श्री सुजना श्रेष्ठ	(सदस्य)
७.	श्री युवराज देवकोटा	(सदस्य)
८.	श्री रञ्जु दवाडी	(सदस्य)
९.	श्री ओम प्रकाश जोशी	(सदस्य)

त्यसै गरी उक्त बैठकले मिति २०७९ फागुन ६ र ७ गते काठमाडौंमा सम्पन्न हुन गइरहेको पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घको चौथो राष्ट्रिय महाधिवेशनमा सहभागिताको लागि महाधिवेशन प्रतिनिधिका रूपमा श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता (क्याम्पस प्रमुख), श्री वसन्त कुमार बराल (सहायक क्याम्पस प्रमुख) र श्री डिल्लीराज वेलवासे (सचिव) लाई पठाउने निर्णय गरेको थियो ।

त्यसै गरी मिति २०७९/११/०५ गते नेपाल पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घ, काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस इकाई समितिको आयोजनामा आसन्न चौथो राष्ट्रिय महाधिवेशन सम्बन्धी तयारी एवम् समसामयिक छलफलको आयोजना भयो । उक्त बैठक भेलाको उपस्थिति र निर्णयहरू यसप्रकार छन् :

१. श्री वसन्त कुमार बराल	अध्यक्ष इकाई समिति
२. रमेश कुमार जोशी	अध्यक्ष नेपाल प्राध्यापक सङ्घ
३. गोपाल प्रसाद पाण्डे	सभापति पब्लिक क्या.प्रा.सङ्घ नेपाल
४. सन्तोष पण्डित	के.स. पब्लिक क्या.प्रा. सङ्घ नेपाल
५. जगत तिमिल्सिना	अध्यक्ष प्र.प्रा.सङ्घ नेपाल
६. डा विष्णु प्रसाद पोखरेल	सचिव पब्लिक क्या.प्रा.सङ्घ नेपाल
७. बेदहरि तिमिल्सिना	पूर्व सचिव पब्लिक क्या.प्रा.सङ्घ नेपाल
८. बालानाथ सिग्दल	केन्द्रीय सदस्य पब्लिक क्या.प्रा.सङ्घ नेपाल
९. हरिकृष्ण सिटौला	क्याम्पस प्रमुख नेत्रावती सामुदायिक क्याम्पस, धादिङ
१०. खिला सापकोटा	के.स. पब्लिक क्या.प्रा.सङ्घ नेपाल
११. शैलेन्द्र कुईकेल	क्या.प्रमुख, कान्तिपुर क्याम्पस काठमाडौं
१२. प्रहलाद राज गौतम	सहायक क्या. प्रमुख गणेशमान सिंह बहुमुखी क्याम्पस
१३. ईश्वरी प्रसाद काफ्ले	क्याम्पस प्रमुख गणेशमान सिंह बहुमुखी क्याम्पस
१४. शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	क्याम्पस प्रमुख काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस
१५. नानीबाबु घिमिरे	उपप्राध्यापक शिद्धज्योति शिक्षा क्याम्पस
१६. महाप्रसाद हड्खले	क्याम्पस प्रमुख आदिकवि भानुभक्त क्याम्पस

निर्णयहरू

उल्लिखित उपत्यकामा उपलब्ध पब्लिक क्याम्पस सङ्घ र पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घमा लामो समय कार्य अनुभव हासिल गरिसक्नु भएका विशिष्ट व्यक्तित्वहरूको समुपस्थितिमा नेपाल पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घको चौथो राष्ट्रिय अधिवेशनलाई सहमतिमा अधिवेशन बनाई सहमतिमा नेतृत्व छान्ने र पब्लिक क्याम्पसमा कार्यरत प्राध्यापकहरूका मर्यादाक्रम निर्धारण वृत्ति विकास, स्थायित्व जस्ता क्षेत्रमा सशक्त रूपमा अगाडि बढ्ने, सहमतिमा नेतृत्व चयन गर्न सबैले विशेष पहल गर्ने निर्णय भयो ।

यस इकाइले २०७९ चैत्र २४ र २५ गते देशभर छरिएर रहेका ६ सय बढी सामुदायिक क्याम्पसहरूको छाता सङ्गठन नेपाल पब्लिक क्याम्पस सङ्घको काठमाडौंमा सम्पन्न १२ राष्ट्रिय महाधिवेशनबाट केन्द्रीय अध्यक्ष जस्तो गरिमामय पदमा सर्वसम्मत रूपमा निर्वाचित हुन सफल हुनु भएकोमा क्याम्पसका क्याम्पस प्रमुख श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्तालाई काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घ इकाई समितिले क्याम्पसको ३२ औं वार्षिक दिवश समारोह (मिति २०८० वैशाख १५ गते) मा

दोसल्ला र कदरपत्रबाट सम्मान गरेको थियो ।

त्यसै गरी मिति २०८०/०१/१९ गते यस काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घ इकाई समितिका अध्यक्ष श्री वसन्त कुमार बरालको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले नेपाल पब्लिक क्याम्पस सङ्घको मिति २०७९/१२/२४ र २५ गते काठमाडौँमा सम्पन्न राष्ट्रिय महाधिवेशनबाट नवनिर्वाचित कार्यसमितिका पदाधिकारी एवम् सदस्यहरूलाई क्याम्पसमा स्वागत गर्‍यो । उक्त कार्यक्रमको उपस्थिति यसप्रकार थियो :

उपस्थिति

- १ श्री वसन्त कुमार बराल
- २ श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता
- ३ श्री टेक प्रसाद पौडेल
- ४ श्री राजन श्रेष्ठ
- ५ श्री कृष्ण प्रसाद खनाल
- ६ श्री वसन्त कुमार पौडेल
- ७ श्री धर्मदेव भट्ट
- ८ श्री विकास प्रसाद उप्रेती
- ९ श्री कृष्ण प्रसाद न्यौपाने
- १० श्री शैलेन्द्र कुईकेल
- ११ श्री लोकराज भण्डारी

पद

- (अध्यक्ष, इकाई समिति का. शि.क्या.)
(अध्यक्ष, नेपाल पब्लिक क्याम्पस सङ्घ)
(उपमहासचिव, नेपाल पब्लिक क्याम्पस सङ्घ)
(सदस्य, नेपाल पब्लिक क्याम्पस सङ्घ)
(अध्यक्ष, लुम्बिनी प्रदेश)
(केन्द्रीय सदस्य नेपाल पब्लिक क्याम्पस सङ्घ)
(उपाध्यक्ष, नेपाल पब्लिक क्याम्पस सङ्घ)
(सदस्य, नेपाल पब्लिक क्याम्पस सङ्घ)
(मैयादेवी कन्या कलेज, चितवन)
(कान्तिपुर क्याम्पस)
(जनप्रिय बहुमुखी क्याम्पस, पोखरा)

त्यसै गरी यस इकाईले क्याम्पसमा कार्यरत शिक्षकहरू विशेष गरी आई.सि.टि. र व्यवस्थापन सङ्काय अन्तर्गत) को क्षमता अभिवृद्धिका लागि मिति २०८०/०२/१६ र १७ गते दुई दिने शैक्षणिक योजना निर्माण तालिम कार्यशाला गोष्ठीको आयोजना/सम्पन्न भएको थियो भने शिक्षक कर्मचारीको पुनर्ताजगी को लागि मिति २०८० असार १ र २ गते गरी २ दिने शिक्षक कर्मचारी पुनर्ताजगी तालिम भ्रमण आयोजना गरेको थियो, जुन कार्यक्रमको प्रतिवेदन तयारीको जिम्मा इकाईका अध्यक्ष वसन्त कुमार बराल, सहसचिव कृष्णहरि आले मगर र प्रा. घनश्याम भण्डारी, शारदा पोखरेल र अप्सरा अधिकारीलाई दिइएको थियो । उक्त समितिको प्रतिवेदन यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

शिक्षक कर्मचारी पुनर्ताजगी तालिम भ्रमण प्रतिवेदन - २०८०

मिति : २०८० असार १ र २, सिन्धुपाल्चोक सुकुटे

१. परिचय :

काठमाडौँ शिक्षा बहुमुखी क्याम्पस सामुदायिक तवरबाट सञ्चालित शिक्षाशास्त्र सङ्कायतर्फको त्रि.वि.द्वारा सम्बन्धन प्राप्त देशकै पहिलो सामुदायिक क्याम्पस हो । वि.सं. २०४८ सालमा ३१ जना मूर्धन्य शिक्षाविद् तथा समाजसेवीहरूले तत्कालीन समयमा आफ्ना शैक्षिक प्रमाण पत्रहरूलाई जमानी राखी रात्रीकालीन क्याम्पसको रूपमा सञ्चालन स्वीकृति लिई देशकै पुरानो विद्यालय दरबार हाइस्कूलको भुईँ तल्ला भाडामा लिई त्रि.वि.बाट सम्बन्धन लिई एक वर्ष तथा दुई वर्ष बि.एड.तहका शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै विद्यार्थीको आकर्षण र चापलाई उक्त दरबार स्कुलको उपलब्ध गराएको कक्षा कोठाहरूले थेग्न

नसकेपछि रामशाह पथस्थित पद्मोदय मा.वि. बाट आफ्ना शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन एवम् समसामयिक रूपमा शैक्षिक कार्यक्रम पनि थप गर्दै आइरहेको भए पनि एकल पथीय कार्यक्रम मात्र सञ्चालन हुँदै गरेको अवस्थामा क्याम्पसलाई सन्ध्याकालीनबाट प्रातः तथा दिवा सत्रमा पनि सञ्चालनमा ल्याउने र भाडाको भवनबाट आफ्नै शैक्षिक तथा प्रशासनिक भवनमा आफ्ना शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने अटोटका साथ २०६९/७० मा काठमाडौँ जिल्लाको सतुङ्गलमा भवन निर्माण कार्य शुभारम्भ भयो । वि.सं. २०७२ को विनाशकारी भूकम्पको कारण पद्मोदय मा.वि.को भवन पनि बस्न अयोग्य भएकाले २०७२/७३ सम्म जसोतसो TLC बाट कक्षा सञ्चालन गर्दै रहेको अवस्थामा २०७३ देखि आफ्ना सम्पूर्ण शैक्षिक कार्यक्रम आफ्नै भवनमा स्थानान्तरण भई सञ्चालन हुन थाल्यो । यसै गरी नुवाकोटस्थित रानीपौवा भवानी क्याम्पसलाई मर्जर गरी व्यवस्थापन सङ्कायतर्फ स्नातक कार्यक्रम पनि २०७५ देखि सञ्चालनमा आयो भने शैक्षिक सत्र २०७७/०७८ देखि व्यवस्थापन सङ्कायतर्फ नै स्नातकोत्तर कार्यक्रम थप भई सञ्चालनमा आउन थालेबाट हाल क्याम्पसमा व्यवस्थापन र शिक्षाशास्त्र सङ्कायतर्फका कार्यक्रम स्नातक तथा स्नातकोत्तर र मानविकी सङ्कायतर्फ स्नातकको IT कार्यक्रम BCA कार्यक्रम थप गरी क्याम्पस एकल पथीय स्वरूपबाट बहुपथीयमा रूपान्तरण भई सञ्चालनमा रहेको पूर्वाधार निर्माण विकास पनि सँगसँगै अगाडि बढ्दै जाँदा हाल क्याम्पसमा अत्याधुनिक सुविधा सम्पन्न भूकम्पीय प्रविधियुक्त भूकम्पबाट पूर्णसुरक्षित पाँच तल्ला २१ वटा कक्षा कोठा र ६ वटा प्रशासनिक तथा परीक्षा ल्याब, पुस्तकालय गरी २६ कोठा र ६ वटा र दुईवटा Office Reception कोठासहित आठकोठाको अत्याधुनिक निर्माणाधीन पुस्तकालय तथा प्रशासनिक भवन गरी दुईवटा भवनहरू निर्माण भएका छन् । भौतिक संरचनाको निर्माण विकासले शैक्षिक प्रशासनिक गतिविधि सञ्चालनमा सहजता आएको छ भने सञ्चालनका क्रममा हुने जटिलता एवम् जोखिम तथा विद्यार्थीहरूका लागि वातावरणमैत्री खेल मैदान तथा क्याम्पस परिसर निर्माण, ल्याव तथा पुस्तकालय भवन आदिमा हुन सक्ने आगलागी तथा निर्माण गर्दा नै भूकम्पीय प्रविधियुक्त र सुरक्षा सुनिश्चितताको प्रत्याभूति सहित भवन निर्माणको काम भइसकेको छ ।

शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नको लागि हरसम्भव प्रयासहरू भएका छन् । विद्यार्थीहरूको अवलोकन भ्रमण, स्वास्थ्य सेवा, शिक्षकहरूको लागि विविध प्रकारका तालिमहरूका साथै समय समयमा अवलोकन भ्रमणको समेत काम भइरहेको छ । त्यसको लागि नगरपालिका, वडा, प्रदेश, विश्व विद्यालय अनुदान आयोग र विभिन्न दातृ निकायहरूसँग समेत सहयोग आदानप्रदान गरिएको छ । हाल भएको शैक्षिक तथा अवलोकन भ्रमण पुनर्ताजगी तथा पर्यटकीय अनुभव आदान प्रदान गर्ने उद्देश्यले यो भ्रमणको आयोजन गरिएको हो ।

२. उद्देश्य :

- क्याम्पसको शैक्षिक गतिविधिलाई स्तरीय र समयानुकूल बनाउने,
- प्राध्यापनरत शिक्षकहरूलाई पुनर्ताजगी, स्थलगत अध्ययन र विविध अनुभवबाट दक्ष र स्फूर्त बनाउने,
- प्रशासनमा रहेका कर्मचारीहरूलाई समयानुकूल सेवा प्रदान गर्न हौसला र प्रोत्साहनका साथै मनोरञ्जन समेत प्रदान गरी काममा जिम्मेवारी बोध गराउने,
- शिक्षक र कर्मचारी बिचमा पारस्परिक सहयोग र सद्भाव विकास गर्न,
- यस क्याम्पसका सम्पूर्ण प्राध्यापक कर्मचारीहरूमा आपसी सद्भाव, सहकार्य र विकासमा जिम्मेवारी बोध गराउँदै क्याम्पसको गुणस्तरीयतामा अभिवृद्धिमा सहयोग पुगाउनु आदि ।

३. गतिविधि :

मिति २०८० असार महिनाको १ गतेका दिन काठमाडौँ शिक्षा बहुमुखी क्याम्पसद्वारा आयोजित २ दिने शैक्षिक अवलोकन भ्रमणमा ३७ जना शिक्षक कर्मचारीहरूको सहभागिता थियो । यस क्याम्पसका

क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता र सहायक क्याम्पस प्रमुख वसन्तकुमार बरालको सक्रियता र नेतृत्वमा यो भ्रमण निकै फलदायी रह्यो । शिक्षकहरूको सहभागिता रहेको यो भ्रमण चन्द्रागिरि नगरपालिका वडा नं. १० मा अवस्थित यस क्याम्पसबाट प्रारम्भ भई सिन्धुपाल्चोकको सुकुटे बिचसम्मको थियो । यात्राको क्रममा शैक्षिक गतिविधिका बारेमा विभिन्न प्रकारका वृहस तथा छलफलहरू भएका थिए । उक्त छलफलमा सम्बोधन गर्दै क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ताले यो क्याम्पसलाई एउटा सुन्दर बगैँचाको रूपमा हेर्न चाहनु भएको र यस क्याम्पसको विगत र वर्तमानलाई केलाउने हो भने यस क्याम्पसले लामो यात्रा तय गर्ने क्रममा विभिन्न आरोह तथा अवरोह पार गर्दै अगाडि बढिरहेको कुरा जानकारी गराउनु भयो । यस क्याम्पसमा स्रोत, साधन र विविध सुविधाहरूले गर्दा शिक्षाको गुणस्तर पनि उच्च रहेको छ ।

यात्राका दौरानमा चन्द्रागिरि सतुङ्गल १०, काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसलाई पछाडि पाउँदै नैकाप चोक, कलङ्की, बल्खु हुँदै चिल्लो रिङ्गरोडको सडकमा गुड्दै बस कोटेश्वरमा पुग्यो । त्यहाँ दुईचार जना सरहरूलाई राखेर बस अफ अगाडि बढ्यो । सबैजना बसभित्र बसेर दोहोरी र अन्ताक्षरीको रौनकमा हामी सबै एउटै आमाका सन्तान भई बनेर बसभित्र रमाइलो गरिरह्यौँ ।

हामीभित्र सिन्धुपाल्चोकस्थित सुकुटेको पर्यावरणीय अवस्था कस्तो होला भन्ने कौतुहलताले साउने बादल जसरी विगत एक हप्तादेखि सुनामी बेगमा मडारिरहेको थियो । ती सुनामी बेगमा हराउँदै भक्तपुर, साँगा, बनेपा, धुलिखेल, पाँचखाल, दोलालघाट, खाडीचौर, हरहरे, जलविरे वरपर बग्नेली बलेका आँप, लिची, भान्टा, घिउ सिमीलाई रसिलो पाराले खाएको अनुभूति गर्दै कोदारी राजमार्गको चिल्लो सडकमा बसका खुट्टारूपी पाङ्गाले चुप्पचुप्प म्वाइँ खाँदा र मुसार्दा कताकता काउकुतीले हृदयमा भुइँचालो गएजस्तो हुन्थ्यो ।

यसरी हामीहरू रमाउँदै सिन्धुपाल्चोकको सुकुटेस्थित River-Bay Rafting and Resort मा पुग्यौँ । यस क्याम्पसले बुकिङ्ग गरेअनुसारको बस यात्राबाट साँभ ४ बजे त्यहाँ पुगिएको थियो । केही थकाइ र गर्मी भए तापनि रोमाञ्चक अनुभवले भरिएका हामीहरू त्यो रिसोर्टको मनोरम वातावरणमा पुगेर थकाई बिसार्थौँ । केही नास्ताहरू गरेर र त्यहाँको सुन्दर वातावरण भोटेकोशीको कलकल अग्ला टाकुराहरू, जङ्गली परिवेश र कृत्रिम पोखरी (पौडी पोखरी), छहरा, हेर्दाहेर्दै हामीहरू त्यो पोखरीमा पौडिन लागेका विविध पर्यटकहरू जलक्रिडा गरेको देखेपछि गर्मी र थकानले आक्रान्त हामीहरू पनि पौडीमा सहभागी भयौँ । जलक्रिडाको आनन्द, साथीसाथी बिच पानी छ्यापाछ्याप, जान्ने साथीहरू पौडिएको दृश्य र नजान्ने साथीहरूको डराएको मन अनि सबैमा नयाँ अनुभवको रमाइलोले गर्दा कतिखेर साँभ भयो पत्तै भएन । सन्ध्याकालीन सङ्गीविरङ्गी बिजुलीको सजधजमा त्यो ठाउँ साँच्चै हेर्न लायकको थियो । पर्यटकहरूका आनन्दमय वातावरणमा हामी पनि रङ्गिदै गयौँ । त्यहाँको गानाबजाना र नृत्यमा जानीनजानी सहभागी भयौँ । करिब १० बजेतिर खानपिनको कार्य समापन गरी कोही साथीहरू कोठामा आराम गरे भने कसैले भने तम्बुमा शयन गर्ने नयाँ अनुभव हासिल गरियो ।

सामान्य गर्मी र नयाँ अनुभवको कारणले निद्रा भने छिटै परेन । गर्मी र भोलि बिहानको नास्तासँगै हुने प्रशिक्षक कार्यशाला गोष्ठी, पुनर्ताजगी तालिम र डर र कौतुहलता मिसिएको नौका विहार (Rafting) को सोचाइमा र योजनाको कारणले अबेरसम्म निद्रा परेन । रात छिप्पिदै गएपछि हामीहरू कतिखेर निदाइएछ पत्तै भएन । बिहान प्रातःकालीन समय खोलाबाट छड्छड आवाज, चराचुरुङ्गीहरूले मिठो सङ्गीतको कारणले सूर्योदय हुनुभन्दा केही अगावै हामीहरू निद्राबाट व्युँभेर नित्य कर्महरूपछि बिहानको चिया नास्ता लियौँ । यसपछि हाम्रो पूर्वनिर्धारित कार्यक्रम अनुसार पुनर्ताजगी तालिममा सरिक भयौँ । यस कार्यक्रममा सभापतित्व क्याम्पस प्रमुखले गर्नु भएको र सञ्चालन वसन्त बरालले गर्नु भएको थियो । यस कार्यक्रममा कार्यपत्र वरिष्ठ प्राध्यापक घनश्याम भण्डारीले प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । टिप्पणीकर्ताको रूपमा

शिव तिमिलिसना र किसन आले मगरले गर्नु भएको थियो । यसै कार्यक्रममा विष्णु अधिकारी र अनिशा थापाले गीत समेत सुनाउनु भएको थियो । सो कार्यक्रमका माध्यमबाट हामीहरूले निकै ज्ञान र अनुभवहरू साटासाट गर्ने मौका पायौं ।

यसपछि दिवा भोजनको कार्यक्रम भयो । नयाँ त्रास र उमङ्ग मिश्रित भोटेकोशीमा नौका विहारको कार्यक्रम प्रारम्भ हुनै लागेको थियो । हामी साथीहरूमा केही डर, केही उत्सुकताले भरिएको मनमस्तिष्क थियो । हामी बसेको रिसोर्टबाट नौ कि.मी. उत्तरतर्फ बलेफी भन्ने ठाउँसम्म रिसोर्टकै बसको माध्यमले पुग्यौं र त्यहाँ भोटेकोशीको किनारमा डुङ्गा (Boat) को छेउमा पुगिसकेपछि केही न्याफ्टिङ्ग गाइडले हामी सबैलाई र्याफ्टिङ्गको नियम, बच्ने तरिका, दुर्घटनाको सम्भावना अनि समूहगत रूपमा बहना चलाउने तालिम तथा निर्देशन दिँदै यसमा हुने खतराहरूको बारेमा पूर्ण जानकारी गराए । जानकारी लिँदै गर्दा हामीहरूमा निकै डर र हतोत्साही हुने समेतको अवस्था सिर्जना भएको थियो । हामीहरूले यसको प्रयोग गर्दा हुने खतराको जिम्मेवारी स्वयम् हुने छौं भनेर सही गरिसकेका थियौं । सो कुरा समेत त्यहाँ स्मरण गराउँदा थप डर लागेको थियो । कतै आफैँ सही गरेर खतरापूर्ण कार्यमा सहभागी भएर गल्ती त गरेका छैनौं ? भन्ने पनि सम्भ्रियौं । जुनसुकै अवस्थामा पनि अब न्याफ्टिङ्गमा सहभागी हुने नै भयौं । हामी ३७ जना बाहेक अन्य थुप्रै नै यसको तरखरमा थिए । सबैको अनुहारमा भय र कौतुहलता समान रूपमा देखिन्थ्यो । रबरका टुलाटुला राता, पहेला र नीला डुङ्गाहरू, लाइफ ज्याकेटमा सजिएका हामीहरू टाउकामा हेलमेट हातमा बहना खाली खुट्टासहित डुङ्गामा बस्यौं । डुङ्गा चालकले हाम्रो जिम्मेवारी र सतर्कताको बारेमा बताएको निर्देशन पुनः सम्झाए । हामीहरूले उनको निर्देशनमा सबै कार्यहरू गनुपर्ने थियो र विस्तारै हामीलाई डुङ्गा ठेल्दै भोटेकोशीको मफधारमा पुगाएर बहना चलाउने निर्देशन दिँदै गए । हामीले दिएको निर्देशन कहिले बिसिने र सम्झिने गर्दै बहना खियाउन थाल्यौं । भोटेकोशीका उर्लदा छालमा रबरका डुङ्गामाथि हामीहरू डर र रमाइलोले चिच्याएका थियौं । हिमनदी भोटेकोशीको चिसो पानी छेपाछेप र हल्लाले भन रमाइलो भइरहेको थियो । भोटेकोशीको गतिसँगै हामी बगिरहँदा कहिले डुङ्गामा ठोक्किन्थ्यौं त कहिले पानीको भुँमरीमा घुम्थ्यौं । डुङ्गा माथिबाट तल भर्दा डरको सीमा नै रहँदैनथ्यो । डुङ्गाबाट भरिएला जस्तो हुन्थ्यो तापनि हामीहरूमा त्यस्तो खालका कुनै दुर्घटना भने भएन । केही कि.मी. को यात्रापछि विश्रामको लागि फराकिलो स्थलमा हामीलाई अवतरण गराई विविध प्रकारका खेलहरू समेत खेलाइयो । फोटो खिच्ने र गीत गाउँदै रमाउने काम पनि भयो । पुनः डुङ्गामा चढ्दा केही अनुभव र रोमाञ्चकताले गर्दा हामीहरूमा डर कम भइसकेको थियो । हामीहरू भन रमाउँदै पुनः र्याफ्टिङ्गमा बग्दै निर्दिष्ट स्थानमा पुगेर हाम्रो यात्रा समापन भयो । किनारमा रमाउँदै विभिन्न प्रकारका फोटो र भिडियोहरू खिच्यौं । पुनः उक्त रिसोर्टको गाडीबाट रिसोर्टको लागि चिसै कपडामा सवार भयौं र रिसोर्टमा पुगेपछि लाइफ ज्याकेट, हेलमेट र बहाना बिसायौं । नास्तापानी गरिसकेपछि करिब ३ बजेतिर हामी सुकुटे बिचबाट क्याम्पसतर्फ फर्कियौं ।

४. सुभावहरू :

यस क्याम्पसको गुणस्तर वृद्धि गर्नको लागि विद्यार्थी, अभिभावक, शिक्षक र प्रशासनबिच सुमधुर सम्बन्ध हुनु पर्ने आवश्यक छ । जसरी शिक्षकहरू ज्ञान र अनुभवले परिपक्व हुनु आवश्यक छ त्यसै गरी विद्यार्थीहरूमा अनुशासन र लगनशीलता अपरिहार्य छ । क्याम्पसको विकासको लागि प्रशासन र कर्मचारी वर्गको उत्तिकै महत्त्वपूर्ण योगदान आवश्यक छ । यी सबैको तालमेल मिलाएर मात्र कुनै पनि क्याम्पसले विकास गर्न सक्दछ । यसको अभावमा क्याम्पस अधोगतितिर लाग्ने सम्भावना हुन्छ । यस क्याम्पसले यी सबै कुराहरूलाई मध्यनजर गर्दै क्याम्पसका विविध गतिविधिहरूलाई सुचारु रूपमा परिचालन गर्न नियम नै बनाएर अघि बढिरहेको छ । विविध समयमा हुने शैक्षिक भ्रमणहरू कहिले संयुक्त रूपमा त कहिले एकल

रूपमा विविध प्रकारका गोष्ठी कार्यशाला र पुनर्ताजगी, तालिम तथा भ्रमणको व्यवस्था भइरहेको छ । यस क्याम्पसको विकासको लागि शिक्षक, कर्मचारी र विद्यार्थीहरूलाई समसामयिक बनाउन विविध प्रकारका कार्यक्रमहरू थप गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । ती कुराहरूलाई निम्न बुँदाहरूबाट स्पष्ट पार्न सकिन्छ :

१. गुणस्तरीय शिक्षाको लागि प्रयोगात्मक विधि अपरिहार्य हो भन्ने कुरालाई मध्यनजर गर्दै पढेको शिक्षालाई व्यावहारमुखी बनाउन विषयगत कार्य क्षेत्रमा लैजानु आवश्यक छ ।
२. पाठ्यक्रम र एकाइगत अभ्यासको लागि सम्बन्धित विषय विज्ञको अनुभव पटक पटक थाहा पाउन कार्यशाला गोष्ठीको मात्रा बढाउनु पर्नेदेखिन्छ ।
३. आधुनिक जवानामा समसामयिक हुनका लागि सम्बन्धित विषयको प्राधान्यता रहेको ठाउँको अध्ययन, अवलोकनका साथै लेखन र अभिव्यक्तिको समेत व्यवस्था र प्रोत्साहन गर्नुपर्नेदेखिन्छ ।
४. विद्यार्थीहरूलाई आंशिक रोजगारको अवसर प्रदान गरी आयमूलक काममा सहभागी गराउन विविध कम्पनीहरूसँग सहकार्य गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।
५. शिक्षक, कर्मचारीहरूको सम्मान र आयवृद्धिका लागि विशेष कार्यक्रमहरू जस्तै : प्रतिवेदन लेखन, योजना तयारी लेखन, कर्मचारीहरूको लागि, प्रशिक्षण र क्याम्पस परिवारका सबै सदस्यहरूलाई एकापसमा सहभागितामूलक कार्यक्रमहरू निर्माण गरी सञ्चालन गर्ने ।
६. भ्रमण र अनुभवको आदानप्रदान गर्दा पढाइलाई सहयोग पुग्ने खालका कार्यक्रमहरू तय गर्नुपर्ने ।
७. भौतिक संसाधन र सुविधाको सदुपयोग गर्नका साथै आधुनिक प्रविधिको प्रयोगको लागि समेत तालिम र अवलोकन भ्रमण गर्नु गराउनु आवश्यक छ ।

५. निष्कर्ष :

यस पटकको शैक्षिक भ्रमण, अवलोकन, गोष्ठी निकै नै फलदायी भएको कुरा सम्पूर्ण शिक्षक कर्मचारीहरूले महसुस गर्नु भएको छ र क्याम्पस प्रमुख र प्रशासनले यो कार्यक्रमलाई वढो सुभ्रुभुका साथ सम्पन्न गर्नु भएको छ । यो कार्यक्रमले नयाँ अनुभव कार्यमा दक्षता, अनुभवको आदानप्रदान र नयाँ कामहरू गर्न प्रेरणा प्रदान गरेको छ । चन्द्रारि नगरपालिकाको अनुदान सहयोगमा यो कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुँदा सो नगरपालिकाको प्रमुख र नगरपालिका परिवारलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं र हाम्रो शैक्षिक स्तरोन्नतिका लागि सदासर्वदा सहयोग सुभाबको अपेक्षा गर्दछौं ।

धन्यवाद ज्ञापन

शिक्षक कर्मचारीहरूको पुनर्ताजगी भ्रमण तालिमको आयोजना गरी सम्पन्न गरेकोमा क्याम्पस प्रमुख लगायत क्याम्पस प्रशासनप्रति हार्दिक आभार सहित धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छौं । यस भ्रमणको क्रममा क्याम्पस गेटदेखि भ्रमण तालिम स्थलसम्म लैजाने ल्याउने कार्य गर्ने सम्बन्धित रिसोर्टका बस चालक तथा सहचालक स्तरीय आतिथ्यता गराउने River-bay Resort का प्रोपाइटरलाई धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं । विशेष गरी भ्रमण तालिम सञ्चालनको लागि आवश्यक आर्थिक पक्षको व्यवस्थापनमा सहकार्य गरिदिनु भएकोमा चन्द्रारि नगरपालिकाका मेयर श्री घनश्याम गिरी र उहाँमार्फत् सम्पूर्ण नगरपालिका परिवारलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं । अन्तमा यस्तो कार्यक्रमको आयोजनाको लागि क्याम्पस प्रशासन समक्ष अनुरोध गरी सफल पारेकोमा पब्लिक क्याम्पस प्राध्यापक सङ्घ इकाई कमिटी काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं ।

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसमा कार्यरत सम्पूर्ण शिक्षक/कर्मचारीहरू

काठमाडौं शिक्षा बहुमुखी क्याम्पस, सतुङ्गल

पुनर्ताजगी भ्रमण तालिमका सहभागी शिक्षक/कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद र विषय
१	श्री शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	क्याम्पस प्रमुख
२	श्री वसन्त कुमार बराल	सहायक क्याम्पस प्रमुख
३	श्री डिल्लीराज बेल्वासे	व्यवस्थापन विभागीय प्रमुख
४	श्री ओम प्रकाश जोशी	शिक्षा विभागीय प्रमुख
५	श्री युवराज देवकोटा	आइ.सि.टी. विभागीय प्रमुख
६	श्री घनश्याम भण्डारी	नेपाली
७	श्री शिव प्रसाद तिमलसिना	संयोजक नेपाली शिक्षा विषय
८	श्री विष्णु कुमार अधिकारी	संयोजक स्वास्थ्य तथा शारीरिक विषय
९	श्री भानु भक्त शर्मा	संयोजक व्यवस्थापन, एम.बि.एस.
१०	श्री मनोज भण्डारी	इ.पी.एम.
११	श्री प्रकाश निरौला	इ.पि.एम.
१२	श्री राजेन्द्र पोखरेल	इ.पि.एम.
१३	श्री तिलक रावत	नेपाली
१४	श्री मुना लामिछाने	जनसङ्ख्या
१५	श्री प्रेम सिंह श्रेष्ठ	इ.पि.एम.
१६	श्री श्रवण कुमार मण्डल	अङ्ग्रेजी
१७	श्री कृष्णहरि आले मगर (किसन)	नेपाली
१८	श्री विनोद थापा	आइ.सि.टी.
१९	श्री साक्षी गुप्ता	आइ.सि.टी.
२०	श्री चोला राज पाण्डे	गणित
२१	श्री कोसन पन्त	अङ्ग्रेजी
२२	श्री रन्जु दवाडी	बजार शास्त्र
२३	श्री सन्तोष आचार्य	अर्थशास्त्र
२४	श्री मोनिका पौडेल	एम.पि.ए.
२५	श्री सन्जु आचार्य	अङ्ग्रेजी
२६	श्री सविना महर्जन	वित्तशास्त्र
२७	श्री आनन्द आचार्य	अर्थशास्त्र
२८	श्री मालती वली	नेपाली
२९	श्री अप्सरा अधिकारी	नेपाली
३०	श्री शारदा पोखरेल	इ.पि.एम.
३१	श्री अनिशा थापा	अङ्ग्रेजी
३२	श्री शारदा श्रेष्ठ	अङ्ग्रेजी
३३	श्री सरु शर्मा	कार्यालय सहयोगी
३४	श्री रत्न बहादुर खत्री	गेट किपर/सुरक्षा गार्ड
३५	श्री रामजी शर्मा	कार्यालय सहयोगी
३६	श्री किरण पौडेल	आइ.सि.टी.
३७	श्री शैलेन्द्र सोना	एम.पि.ए.

मिति : २०८०/०३/०६

खर्च विवरण

सि.नं.	विवरण	बिल रकम
१.	व्यानर	४००।-
२.	गाडी भाडा (आतेजाते)	३०,०००।-
३.	रिसोर्ट बिल (प्याकेज बमोजिम)	१,३०,१७६।- (भ्याट सहित)
४.	मसलन्द (बाटोमा आउदा जाँदा चिया खर्च)	१५,०००।-
५.	विज्ञ पारिश्रमिक	१५०००।-
६.	विज्ञ सामग्री तयारी तथा छपाई	१००००।-
	जम्मा खर्च रू.	२,००,५७६।-

Annual Report -2078/79

Department of Management- KSC

- Dilli Raj Belbase/ HOD

Introduction

The political revolution in 1979/80 and its effect in the field of education inspired some of the fore-sighted university teachers to establish a Campus entirely dedicated to the growth and development of a separate educational institution in Kathmandu Valley. The initiation and hard labor of these thirty-one educationist and social worker the KSC has got its foundation. In order to cover all expenses, apart from students' fees some teachers committed to teach voluntarily which was mandatory to grant affiliation of the community campuses or any campus wanted to affiliate without deposit. They were altogether 33 university teachers who have committed to work voluntarily after affiliation though the application for affiliation to TU was submitted in 1989, it was approved only in the academic session of (1990/91)AD. On April 28, 1991. To fulfill the needs of education in the community, KSC was formally established on April 28, 1991. At first there was only one year B.Ed. program.

In year 2075 KSC has successfully started its management program in Bachelor level (BBS), and Master in Business studies (MBS) in since 2078 BS. The department has successfully completed its cycle in BBS, however the Masters in Business Studies (MBS) program have not completed its full first cycle.

Objectives of Management Program

The general objective of MBS is to develop students into dynamic managers having the ability to handle responsibility in every sector. This program helps to prepare students to become competent, skilled, confident, and socially responsive professionals. Likewise, the general objectives of BBS program is to make students the catalyst of change in Nepalese society by motivating them to explore their entrepreneurial capabilities. BBS creates a necessary and passionate environment for higher studies so that students involve themselves in teaching, research, consultancy, etc

Department of Management (DOM)

Sn	Name	Position	Qualification	Status	Subject
1	Dilli Raj Belbase	HOD Mgmt.	MBS	Permanent	Account
2	Bhanu Bhakta Sharma	MBS Coordinator	M. Phil/ MBS	Course Contract	Research
3	Santosh Acharya	Lecturer	MA	Permanent	Economics
4	Monika Poudel	Lecturer	MPA	Permanent	HRM

5	Ranju Dabadi	Lecturer	MBS	Permanent	Marketing
6	Sabina Maharjan	Assist. Lecturer	MBS	Permanent	Finance
7	Bishnu Naupane	Lecturer	MBS	Course Contract	Finance
8	Madan Pokheral	Lecturer	MBS	Course Contract	OB

Student Enrollment for Academic Year 2079/80

Masters level of Management (MBS program)

Semester/ Year	Total Enrolled
Second Sem	19
Forth Sem	15

Bachelors in Business Studies (BBS program)

Batch	Year	Total Enrolled
2079	1st	113
	2nd	86
	3rd	22
	4th	8
Total		229

Academic and Professional Activities of the Department

KSC has started its journey from 2078 in MBS with initial intake of 30 students. The Alumni of Management. A team of dynamic, entrepreneurs, industrialist & committed professionals .These strong disciplined team continue to produce value based education to technocrats & managers with an incremental rise in two decades.

Plan/ Academic events - (2075 – 2080 BS)

The Department of Management at KSC has fixed its academic activities for the overall development of our students.

S.No	Planed Events	Descriptions of Events and activities performed
1	Orientation Day	It has been organized in the beginning in the session. The guests from the faculty of Management(FOM,TU) and other HR experts have been called for orientation program

2	Assessment/ Feedbacks and remedial classes	It is clearly understandable that every student is significantly different in terms of intelligence. Remedial instruction is a type of clinical teaching. It is a spiral process of assessment-instruction-reassessment. The subjects are targeted at low achievement learners, or under-prepared students. Department successfully conducted this remedial classes after feedbacks from students.
3	Academic and job placement Counselling	Our career counselling helped the needy and deserving students to reach their study goals and fulfill the need of Job placement. Currently, about 15 students have placed in the job market in our initiation.
4	Sports Week	<p>DOM with the association with sports club of KSC has created plenty of space for various kinds of sports; outdoor as well as indoor games that the Campus organizes for its students. In lead of the sports club represented and coordinated by SQC members in guidance of sportsmen appointed as coaches, the sports facilities are used by students at KSC.</p> <p>Generally, out-door games are organized by the students' club for the interested students in the model of competition participated by students from different programs in the model of inter-program competitions. Besides, KSC students get plentiful opportunities to participate in the inter-college sports competitions as well as a number of sports organized during the annual fiesta or sports meet taking place annually. KSC has basketball ground which is at the par the standard required in size. There is Badminton Court separately for the Girls. The grounds are also availed with TT Boards, Badminton court and sports venues for indoor games.</p>
5	Refreshing Party	A kind gesture of a warm welcome for the new enrolled students along with a couple of drinks, a wholesome meal, and a lot of dancing is what a Fresher's party event is all about. It is one of those euphoric moments that every student in campus zestfully waits for.

6	HR Event	<p>HR Panel Discussion: This is a discussion with HR professionals on a current HR topic. The discussion can be moderated by a faculty member or a student.</p> <p>HR Expo: This is an event where students can learn about different HR career paths and resources. The expo can feature booths from HR companies, government agencies, and non-profit organizations.</p> <p>HR share: HR Share is a venue for thorough information exchange where we invite speakers from top companies to share their expertise, perceptions, and experiences with the delegates and students. Esteemed HR leaders and professionals from premier organizations converge to share their invaluable expertise, intricate perspectives, and real-world experiences with an eclectic audience of Delegates and Students of KSC.</p> <p>HR Workshop: This is a workshop on a specific HR topic, such as compensation and benefits, employee relations, or talent management. The workshop can be led by an industry expert or a faculty member.</p>
7	Guest Lecturer	<p>KSC by its annual budget has a provision of Guest lecturers are expert educators who assists work students. They usually have experience in specific subjects or specializations and do not have the same responsibilities or benefits as a regular professor. DOM has called many lecturer working in many other organizations.</p>
8	Industrial and educational Tour	<p>Educational and industrial visits help the students to go for the right careers. DOM at KSC plans one to three days excursion for students once during the entire tenure of the study in industrial estate to provide the first hand information, and industrial exposure. It provides opportunities to students to discover new things for themselves, through participation in hands-on activities. KSC provides transportation facilities to students for the visit as per the rules of campus which only meets the limited expenses of the visit.</p>

9	Management Festival	<p>It is an event to showcase the talent of students for generating new business ideas with innovation and technology in addition with their passion; Project idea topic must be</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aid Designing • Tag the Brand • Idea Pitching • Public speaking Presentations • Business debate • Case analysis • Entrepreneurship
10		The Department of Management has performed an workshop on digital marketing. It's a nice platform to motivate the students
11	Research Report Writing	A Management Research Report is a document of around 7,000 words which reports, for a management audience, the outcome of an organization-based HR research project and provides recommendations for action and an implementation plan. As it a course for the partial fulfillment of the course in BBS level, the Department has organized the workshop to enhance the knowledge of its students in the regular basis.
12	Management Meet	College fests are a memorable part of our lives where extravagant decorations, sizzling celebrities/ stars and most importantly many, fun-driven events add to the flavor.
13	Graduation Program	The Department of Management has planning to organize the graduation program after the completion of its cycle.
14	Farewell Party	Farewell party was organized by the junior students in the campus premises annually. All the students gathered in the campus with great joy and enjoyed the party. There were few cultural programs like ramp walk, group dances & skits performed by students.

Scholarship achievers from KSC in FY 2079/80

Kathmanu Shikaha Campus, department of management provides a scholarship scheme for undergraduate students who can demonstrate high academic attainment. Besides, it also facilitate the students to achieve the performance based and other scholarships provided by the other organizations including University Grants Commission (UGC).

SN	Name of the Student	Address	Category of Scholarship	Scholarship provided by	Amount
1	Amit Lama	Makwan Pur	Poor	UGC	15,000.
2	Anita Thapa	Kathmandu	Poor	UGC	15,000.

3	Apsara Shrestha	Ramechhabe	Poor	UGC	15,000.
4	Ashika Devkota	Sindhuli	Poor	UGC	15,000.00
5	Bindu Arjel	Gulmi	Poor	UGC	15,000.00
6	Dipika Ghatani	Kavre palanchowk	Dalit	UGC	15,000.00
7	Ganga Lwagun	Kathmandu	Dalit	UGC	15,000.00
8	Himal Kandel	Kailali	Poor	UGC	15,000.00
9	Niruta Baima Magar	Dang	Poor	UGC	15,000.00
10	Priya Lwagun	Kathmandu	Dalit	UGC	15,000.00
11	Rajesh Sarki	Bajura	Poor	UGC	
12	Ram Chandra Sejuwal	Mugu	Poor	UGC	15,000.00
13	Sushmita Chaudhary	Dang	Poor	UGC	15,000.00
14	Junu Keshari Lama		Internal Exam	KSC	5000
15	Aswin BK		Internal Exam	KSC	5000
16	Samita Karki		Internal Exam	KSC	5000
17	Nisha Ghimire		Internal Exam	KSC	5000
18	Namesh Shrestha		Internal Exam	KSC	5000
19	Anu Shrestha		Internal Exam	KSC	5000

SWOT Analysis

I. Strengths:

- Highly qualified and experienced faculty members.
- Coordination among faculty members.
- Combine effort of students and faculty members on various matters.
- Practical based teaching & learning activities.

II. Weakness:

- Lack of proper financial facilities.
- Lack of sufficient trainings for faculty members.
- Lack of sufficient career development activities of faculty.
- Lack of sufficient research based activities.

III. Opportunities:

- Facilitate the students with academic excellence from remote rural areas, Poverty stricken families, marginalized and minority group from the side of three layers of governments
- Advanced technological condition for teaching learning process due to the development of the invention of new technology like zoom.MS team, Google classroom etc
- The leading Campus in the municipality is one of the opportunities for the campus to run its academic activities through the availability of students.
- Introduction of new programs offered by TU
- Political situation, advance technology, Location of campus etc. are the scope of

market expansion.

IV. Threats:

- Weak economic condition of parents
- More competition on the basis of government policy, technological advancement
- Students' attraction towards abroad studies.
- Frequently Political changes
- Instability of the educational policy of the nation.

Major Decisions of Department of Management

1. Physical classes successfully conducted after Covid 19 impact.
२. वि.वि.एस. प्रथम वर्षका कक्षाहरू ०७९/०८/२५ देखि सञ्चालन गर्ने निर्णय गरिएको थियो । जसमा प्राध्यापकहरूसँग समन्वय गरि रूटिन निर्माण गरिएको थियो ।
३. वि.वि.एस. प्रथम वर्षको विभिन्न विषयहरूको प्रश्नपत्र निर्माण गरी Question Bank बनाउने निर्णय गरिएको थियो ।
४. ०७९/१२/२५ गते वसेको बैठकले आन्तरिक परीक्षाको नतिजा प्रकाशसन गर्ने र राम्रो नतिजा ल्याउने छात्र/छात्राहरूलाई पुरस्कार वितरण गर्ने निर्णय गरिएको थियो ।
५. ०८०/०२/०९ बाट वि.वि.एस. दोस्रो वर्षका कक्षाहरू सञ्चालन गर्ने निर्णय गरिएको थियो ।
६. वि.वि.एस. प्रथम वर्षको दोस्रो त्रैमासिक परीक्षाको नतिजा प्रकाशन ०८०/०४/२२ गते प्रकाशसन गरिएको थियो र प्रथम, दिवतीय, तृतीय हुनेलाई पुरस्कार वितरण गर्ने निर्णय गरियो ।
७. वि.वि.एस. चौथो वर्षका कक्षाहरू सञ्चालन मिति ०८०/०५/१० गतेदेखि सञ्चालन गर्ने निर्णय गरियो ।

बि.सि.ए. तथा आइ.सि.टि. विभाग
वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन - २०७९/०८०

- युवराज देवकोटा
विभागीय प्रमुख

परिचय

आजको २१ औं शताब्दीमा विद्यार्थीहरूको माग आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसले बि.सं. २०७४ सालदेखि मानविकी तथा समाजिकशास्त्र सङ्कायतर्फका सेमेस्टरमा आधारित बि.सि.ए. कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याएको छ । २१ वटा कक्षा कोठा, परीक्षा ल्याब, पुस्तकालय, Office Reception कोठासहित अत्याधुनिक पुस्तकालय तथा प्रशासनिक भवन गरी दुईवटा भवनहरू निर्माण भएका छन् । भौतिक संरचनाको निर्माण विकासले शैक्षिक प्रशासनिक गतिविधि सञ्चालनमा सहजता आएको छ भने सञ्चालनका क्रममा हुने जटिलता एवम् जोखिम तथा विद्यार्थीहरूका लागि वातावरणमैत्री खेल मैदान, हरियाली वातावरण र खाजाको लागि राम्रो व्यवस्था गरिएको छ ।

शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नको लागि हरसम्भव प्रयासहरू भएका छन् । विद्यार्थीहरूको अवलोकन भ्रमण, स्वास्थ्य सेवा, शिक्षकहरूको लागि विविध प्रकारका तालिमहरूका साथै समय समयमा अवलोकन भ्रमणको समेत काम भइरहेको छ । त्यसको लागि नगरपालिका, वडा, प्रदेश, विश्व विद्यालय अनुदान आयोग र विभिन्न दातृ निकायहरूसँग समेत सहयोग आदानप्रदान गरिएको छ । काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसबाट पढाई पूरा गरी धेरै विद्यार्थीहरूले आ-आफ्ना सुन्दर भविष्य तय गरिसकेका छन् । कोही डाक्टर भए । कोही मन्त्री भए । कोही पाइलट भए । कोही वकिल पनि भइसकेका छन् । यसरी यस क्याम्पसले विस्तारै शिक्षाको ज्योति संसारभर फैलाउन सफल भइसकेको छ ।

विभागका उद्देश्यहरू:

यस विभागका उद्देश्यहरू निम्नानुसार छन्:-

१. विभागका नियमित कार्यक्रमहरू व्यवस्थित रूपले सञ्चालन गरी समयमा सम्पन्न गर्ने ।
२. निर्देशित पाठ्यक्रम अनुरूप शैक्षणिक क्रियाकलाप तथा मूल्याङ्कन समयमानै गर्ने ।
३. विभाग अन्तर्गत अध्यापनरत विद्यार्थीहरूलाई आवश्यक मार्गदर्शन, समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
४. विभागलाई गुणस्तरीय शैक्षणिक एवम् प्राज्ञिक कार्यमा सूचित गर्ने ।
५. प्रयोगात्मक परीक्षा, शोधपत्र, फिल्ड भिजिट, प्रोजेक्ट वर्क आदिमा विद्यार्थीहरूसँग सहकार्य, समन्वय तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
६. विभागमा आवश्यक स्रोत सामग्रीहरूको खोजी गरी परिचालन गर्ने ।
७. विद्यार्थीहरूलाई सुधारात्मक (Remedial Class) कक्षा सञ्चालन गर्ने ।
८. शिक्षक तथा विद्यार्थी, शिक्षकको स्व-मूल्याङ्कन र विद्यार्थीको शिक्षकप्रतिको मूल्याङ्कन वार्षिक रूपमा गर्ने ।
९. शिक्षकहरूको कार्य सम्पादन तथा मूल्याङ्कन क्याम्पस प्रमुखसमक्ष पेश गर्ने ।
१०. प्राध्यापकहरूलाई सेवा प्रवेश तालिमको व्यवस्था गर्ने ।
११. विभागीय पुस्तकालयको सञ्चालन, रेखदेख तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

विभाग अन्तर्गत सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रम तथा विषयहरू:

क्र.सं.	कार्यक्रम	विषयहरू
१.	४ वर्षे स्नातक तह (वि.सि.ए.)	<ul style="list-style-type: none"> — Computer Application (71 cr.) — Electives (12 cr.) — Math & Stat. (9 cr.) — Language (6 cr.) — Management & Social (15 cr.) — Project & Internship (13 cr.)

आइ.सि.टि. विभागमा कार्यरत प्राध्यापकहरूको नामावली

क्र.सं.	नाम	पद र विषय
१.	युवराज देवकोटा	उप-प्रा./विभागीय प्रमुख
२.	शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता	क्याम्पस प्रमुख/गणित
३.	विनोद थापा	उप-प्रा./आइ.सि.टी.
४.	अखिलेश यादव	उप-प्रा./कम्प्युटर
५.	सन्तोष पन्जियार	उप-प्रा./कम्प्युटर
६.	किरण पौडेल	शिक्षण सहायक/आइ.सि.टी.

आइ.सि.टि. विभागबाट गत शैक्षिक वर्षमा सम्पन्न भएका कार्यक्रमहरू:

१. यस विभागले ५ दिने Python Training शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको सीप विकासको लागि तालिम दिइएको ।
२. स्नातक तहमा पाठ्यक्रम सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।
३. चन्द्रागिरि नगरपालिका भित्रका क्याम्पसका शिक्षकहरूलाई लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी ३ दिने तालिम प्रदान गरिएको ।
४. कार्यरत शिक्षकहरूलाई वार्षिक कार्य योजना तथा पाठयोजनालाई समय सान्दर्भिक बनाउन तालिम प्रदान गरिएको ।
५. शिक्षण सिकाई कार्यलाई प्रभावकारी, प्रविधि मैत्री बनाउन शिक्षक एवम् विद्यार्थीहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको ।
६. विद्यार्थी सङ्कलनको लागि भर्ना अभियान प्रचार प्रसार गरिएको ।
७. कमजोर विद्यार्थीहरूलाई शैक्षिक सत्रको अन्त्यमा पृष्ठपोषण कक्षाहरू सञ्चालन गरिएको ।
८. विद्यार्थीहरूलाई पुनर्ताजगिकरणका लागि समय समयमा वनभोज तथा पदयात्रा कार्यक्रम गरिएको ।
९. स्नातक तहअर्न्तगतका विद्यार्थीहरूलाई शोध पत्र, रिपोर्ट राइटिङ सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको ।

आइ.सि.टि. विभागको भावी कार्ययोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम	वार्षिक लक्ष्य
क.	वार्षिक शैक्षिक कार्यक्रम	
१.	भर्ना फाराम	त्रि.वि.को नियमानुसार
२.	प्रवेश परीक्षा	सम्बन्धित डिन कार्यालयको
३.	सम्बन्धित तहको विद्यार्थी अभिमुखीकरण	नियमानुसार
४.	कक्षा सञ्चालन	प्रवेश परीक्षाको नतिजा आएको १५
५.	परीक्षा सञ्चालन	दिनभित्र
	— एकाइ परीक्षा	नियमित
	— त्रैमासिक परीक्षा	
	— प्रि-वोर्ड	
६.	शोधपत्र अभिमुखीकरण	प्रत्येक एकाइको अन्त्यमा
		तीन महिनाको एक पटक
		वर्षमा एक पटक
७.	विद्यार्थीलाई सल्लाह, सुभावा र परामर्श	आठौँ सेमेष्टरको सत्रान्त परीक्षा
८.	शिक्षक प्रशिक्षण क्षमता विकास	समापन भएको २ हप्ता भित्र ।
९.	शैक्षिक भ्रमण	
१०.	योजना निर्माण (कार्य योजना), अभिमुखीकरण	२ पटक
		१ पटक
		शैक्षिक वर्षको सुरुवातको पहिलो हप्ता
(ख)	अतिरिक्त क्रियाकलाप	
१.	खेलकुद कार्यक्रम—	अतिरिक्त क्रियाकलाप
२.	हाजिरी जवाफ	समितिसँगको सहकार्यमा ।
३.	वादविवाद	
४.	सांस्कृतिक कार्यक्रम	
५.	नाटक प्रदर्शन	
६.	कविता प्रतियोगिता	
(ग)	भौतिक व्यवस्था	
१.	शैक्षिक उपकरण र सामग्री निर्माण	२ पटक
(घ)	विविध कार्यक्रम	
१.	विभागीय बैठक (मासिक रूपमा) १५ गते	१ पटक
२.	त्रैमासिक, अर्ध वार्षिक र प्रि-वोर्ड नतिजा प्रकाशन	तीन महिनाको एक पटक र एक
३.	अभिभावक भेटघाट, नतिजाको विश्लेषण ।	वर्षको एक पटक
४.	अध्यापक पृष्ठपोषण बैठक	३ पटक -वर्षमा
५.	क्याम्पस प्रशासनसंग बैठक	आन्तरिक परीक्षा सम्पन्न भएको
६.	कार्यकारिणी समितिसंग बैठक	१५ दिनभित्र ।
		नतिजा विश्लेषण लगत्तै
		(आवश्यकता अनुसार)

विभागले भोग्नु परेका कठिनाइहरू

१. विद्यार्थीहरूको नियमिततामा समस्या ।
२. शैक्षिक सत्रको बिचमा पढाई छोड्ने दर बढी ।
३. पर्याप्त स्रोत सामग्रीहरूको समस्या ।
४. प्राध्यापकहरूलाई नियमित तालिमको कमी ।

विभागले क्याम्पस प्रशासन र क्याम्पस

व्यवस्थापन समिति समक्ष राखेका अपेक्षाहरू:

१. क्याम्पस सेवा आयोग समय-समयमा लिनुपर्ने ।
२. प्राध्यापकहरूलाई उचित पारिश्रमिक तथा समय सापेक्ष अनुसार पहल गर्ने ।
३. कार्यरत प्राध्यापकहरूलाई एक शिक्षक एक ल्यापटप भन्ने नारालाई मूर्त रूप दिनुपर्ने ।
४. क्याम्पसमा कार्यरत सम्पूर्ण प्राध्यापकहरूलाई अनिवार्य पोशासकको व्यवस्था गरिनु पर्ने ।
५. अनुसन्धान लेखनको लागि विज्ञहरूद्वारा विभाग अन्तर्गतका प्राध्यापकहरूलाई तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

शिक्षाशास्त्र विभागको वार्षिक प्रतिवेदन-२०७८/०७९

- ओम प्रकाश जोशी, विभागीय प्रमुख

परिचय

काठमाडौँ शिक्षा बहुमुखी क्याम्पस सामुदायिक तवरबाट सञ्चालित शिक्षाशास्त्र सङ्कायतर्फको त्रिभुवन विश्व विद्यालयद्वारा सम्बन्धन प्राप्त देशकै पहिलो सामुदायिक क्याम्पस हो । वि.सं. २०४८ सालमा स्थापना भएको यस कलेजले दरबार हाइस्कूलको भुँइ तल्ला भाडामा लिई एक वर्ष तथा दुई वर्षे वि.एड.तहका शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको थियो । विद्यार्थीको आकर्षण र चापलाई उक्त दरबार हाइस्कूलको कक्षा कोठाहरूले थग्न नसकेपछि रामशाह पथस्थित पद्मोदय माध्यमिक विद्यालयबाट आफ्ना शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन एवम् शैक्षिक कार्यक्रम पनि थप गर्दै आइरहेको भए पनि एकल पथीय कार्यक्रम मात्र सञ्चालन हुँदै गरेको अवस्थामा क्याम्पसलाई सन्ध्याकालीनबाट दिवा सत्रमा पनि सञ्चालनमा ल्याउने र भाडाको भवनबाट आफ्नै शैक्षिक तथा प्रशासनिक भवनमा आफ्ना शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने अठोटका साथ २०७९/८० मा काठमाडौँ जिल्लाको चन्द्रागिरि नगरपालिकास्थित सतुङ्गलमा भवन निर्माण कार्य सुभारम्भ भयो । वि.सं. २०७४ देखि आफ्ना सम्पूर्ण शैक्षिक कार्यक्रम आफ्नै भवनमा स्थानान्तरण भई सञ्चालन हुन थाल्यो । शैक्षिक सत्र २०७७/०७८ देखि व्यवस्थापन सङ्कायतर्फ नै स्नातकोत्तर कार्यक्रम थप भई सञ्चालनमा आउन थालेबाट हाल क्याम्पसमा व्यवस्थापन र शिक्षाशास्त्र सङ्कायतर्फका कार्यक्रम स्नातक तथा स्नातकोत्तर र मानविकी सङ्कायतर्फ स्नातकको IT कार्यक्रम BCA कार्यक्रम थप गरी क्याम्पस एकल पथीय स्वरूपबाट बहुपथीयमा रूपान्तरण भई सञ्चालनमा रहेको पूर्वाधार निर्माण विकास पनि सँगसँगै अगाडि बढ्दै जाँदा हाल क्याम्पसमा अत्याधुनिक सुविधा सम्पन्न भूकम्पीय प्रविधियुक्त भूकम्पबाट पूर्णसुरक्षित भवन निर्माण गरी शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ ।

आजको २१ औँ शताब्दीमा विद्यार्थीहरूको ध्यानलाई मध्यनजर गर्दै र समयसापेक्ष शिक्षामा विशेष जोड दिँदै प्रोजेक्टरबाट कक्षा सञ्चालन गरिदै आएको छ । २१ वटा कक्षा कोठा, परीक्षा ल्याब, पुस्तकालय, Office Reception कोठासहित अत्याधुनिक पुस्तकालय तथा प्रशासनिक भवन गरी दुईवटा भवनहरू निर्माण भएका छन् । भौतिक संरचनाको निर्माण विकासले शैक्षिक प्रशासनिक गतिविधि सञ्चालनमा सहजता आएको छ भने सञ्चालनका क्रममा हुने जटिलता एवम् जोखिम तथा विद्यार्थीहरूका लागि वातावरणमैत्री खेल मैदान, हरियाली वातावरण र खाजाको लागि राम्रो व्यवस्था गरिएको छ ।

शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नका लागि हरसम्भव प्रयासहरू भएका छन् । विद्यार्थीहरूको अवलोकन भ्रमण, स्वास्थ्य सेवा, शिक्षकहरूको लागि विविध प्रकारका तालिमहरूका साथै समय समयमा अवलोकन भ्रमणको समेत काम भइरहेको छ । त्यसको लागि नगरपालिका, वडा, प्रदेश, विश्व विद्यालय अनुदान आयोग र विभिन्न दातृ निकायहरूसँग समेत सहयोग आदानप्रदान गरिएको छ । काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसबाट पढाई पूरा गरी धेरै विद्यार्थीहरूले आ-आफ्ना सुन्दर भविष्य तय गरिसकेका छन् । कोही डाक्टर भए । कोही मन्त्री भए । कोही पाइलट भए । कोही वकिल पनि भइसकेका छन् । यसरी यस क्याम्पसले विस्तारै शिक्षाको ज्योति संसारभर फैलाउन सफल भइसकेको छ ।

विभागका उद्देश्यहरू :

यस विभागका उद्देश्यहरू निम्नानुसार छन् :-

१. विभागका नियमित कार्यक्रमहरू व्यवस्थित रूपले सञ्चालन गरी समयमा सम्पन्न गर्ने ।

२. निर्देशित पाठ्यक्रम अनुरूप शैक्षणिक क्रियाकलाप तथा मूल्याङ्कन समयमा नै गर्ने ।
३. विभाग अन्तर्गत अध्यापनरत विद्यार्थीहरूलाई आवश्यक मार्गदर्शन, समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
४. विभागलाई गुणस्तरीय शैक्षणिक एवम् प्राज्ञिक कार्यमा सूचित गर्ने ।
५. अभ्यास शिक्षण, प्रयोगात्मक परीक्षा, शोधपत्र, फिल्ड भिजिट, प्रोजेक्ट वर्क आदिमा विद्यार्थीहरूसँग सहकार्य, समन्वय तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
६. विभागमा आवश्यक स्रोत सामग्रीहरूको खोजी गरी परिचालन गर्ने ।
७. विद्यार्थीहरूलाई सुधारात्मक (Remedical Class) कक्षा सञ्चालन गर्ने ।
८. शिक्षक तथा विद्यार्थी, शिक्षकको स्व-मूल्याङ्कन र विद्यार्थीको शिक्षकप्रतिको मूल्याङ्कन वार्षिक रूपमा गर्ने ।
९. शिक्षकहरूको कार्य सम्पादन तथा मूल्याङ्कन क्याम्पस प्रमुख समक्ष पेश गर्ने ।
१०. प्राध्यापकहरूलाई सेवा प्रवेश तालिमको व्यवस्था गर्ने ।
११. विभागीय पुस्तकालयको सञ्चालन, रेखदेख तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

विभाग अन्तर्गत सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रम तथा विषयहरू :

क्र.सं.	कार्यक्रम	विषयहरू
१.	४ वर्षे स्नातक तह (साधारणतर्फ)	<ul style="list-style-type: none"> – अङ्ग्रेजी शिक्षा – नेपाली शिक्षा – गणित शिक्षा – स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा – जनसङ्ख्या शिक्षा
२.	४ वर्षे स्नातक तह (विज्ञानतर्फ)	<ul style="list-style-type: none"> – भौतिक, रसायन, जीव विज्ञान
३.	स्नातकोत्तर तहतर्फ (४ सेमेष्टर)	<ul style="list-style-type: none"> – अङ्ग्रेजी शिक्षा – नेपाली शिक्षा – गणित शिक्षा – स्वास्थ्य शिक्षा – पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन – शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन

शिक्षाशास्त्र विभागमा कार्यरत प्राध्यापकहरूको नामावली

क्र.सं.	नाम	पद र विषय	सम्पर्क नं.
१.	उप-प्राध्यापक ओम प्रकाश जोशी	विभागीय प्रमुख	९८४८७२६९६१
७	उप-प्रा. वसन्तकुमार बराल	सहायक क्याम्पस प्रमुख	९८४१२९२३९९
२.	प्रा. हरिविनोद अधिकारी	संयोजक इ.पि.एम. तथा शिक्षा विषय	९८४९८४८७९९
३.	सह-प्रा. घनश्याम भण्डारी	नेपाली	९८४००६७१७६
३.	उप-प्रा. गगन सिंह ऐर	संयोजक अङ्ग्रेजी शिक्षा विषय	९८५१०४६६४७
४.	उप-प्रा शिवप्रसाद तिमल्सिना	संयोजक नेपाली शिक्षा विषय	९८४१९२२९३७
५.	उप-प्रा विष्णुकुमार अधिकारी	संयोजक स्वास्थ्य तथा शारीरिक विषय	९८४९०९७९७७
६.	उप-प्रा. डा. भगवान अर्याल	संयोजक आर.एम.सी.	९८५१२२७५५५
९.	उप-प्रा. मनोज भण्डारी	इ.पी.एम.	९८४९६४९११२
१०.	उप-प्रा. गुरुप्रसाद पौडेल	अङ्ग्रेजी	९८५१०७९६१३
११	उप-प्रा. भक्तबहादुर शाही	शिक्षा	९८४९६४९८७२
१२.	उप-प्रा. आषिक सिंह	शिक्षा	९८६८४४७५०५
१३.	उप-प्रा. प्रकाश निरौला	इ.पि.एम.	९८४९०६७६८
१४.	उप-प्रा. राजेन्द्र पोखरेल	इ.पि.एम.	९८४९५३३४५१
१५.	उप-प्रा. तिलक रावत	नेपाली	९८४९६७४११६
१६.	उप-प्रा. प्रेमसिंह श्रेष्ठ	इ.पि.एम.	९८४९०५०९८८
१७	उप-प्रा. मुना लामिछाने	जनसङ्ख्या	९८४१२४१७९१
१८.	उप-प्रा. डा. शिवराज भट्ट	शारीरिक शिक्षा	९८४८७६८१०५
१९	उप-प्रा. कृष्णहरि आले मगर (किसन)	नेपाली	९७६१०२५९९५
२०.	उप-प्रा.रामबाबु मण्डल	शिक्षा	९८४५१८६८५५
२२.	उप-प्रा. रमेश अधिकारी	नेपाली	९८४१५९२२९२
२३.	उप-प्रा. मालती वली	नेपाली	९८४८०२५९१६
२४.	उप-प्रा. अप्सरा अधिकारी	नेपाली	९८४९६५६६२२
२५.	उप-प्रा. शारदा पोखरेल	इ.पि.एम.	९८५१०३८२६६
२६.	उप-प्रा. शारदा श्रेष्ठ	अङ्ग्रेजी	९८४३९०३४५८
२७.	उप-प्रा. कोशण पन्त	अङ्ग्रेजी	

शिक्षाशास्त्र विभागबाट गत शैक्षिक वर्षमा सम्पन्न भएका कार्यक्रमहरू :

१. स्नातक र स्नातकोत्तर तहमा पाठ्यक्रम सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।
२. चन्द्रागिरि नगरपालिका भित्रका क्याम्पसका शिक्षकहरूलाई लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी ३ दिने तालिम प्रदान गरिएको ।
३. कार्यरत शिक्षकहरूलाई वार्षिक कार्य योजना तथा पाठयोजनालाई समय सादरनीक बनाउन तालिम प्रदान गरिएको ।
४. शिक्षण सिकाई कार्यलाई प्रभावकारी, प्रविधिमैत्री बनाउन शिक्षक एवम् विद्यार्थीहरूलाई तालिम प्रदान गरिएको ।
५. विद्यार्थी सङ्कलनको लागि भर्ना अभियान प्रचार प्रसार गरिएको ।
६. स्नातक र स्नातकोत्तर तह अन्तर्गतका विद्यार्थीहरूलाई अध्यापन अनुमतिपत्र र शिक्षक सेवा आयोगलाई सहयोग पुग्ने गरी तालिम प्रदान गरिएको ।
७. कमजोर विद्यार्थीहरूलाई शैक्षिक सत्रको अन्त्यमा पृष्ठपोषण कक्षाहरू सञ्चालन गरिएको ।
८. विद्यार्थीहरूलाई पुनर्ताजगिकरणका लागि समय समयमा वनभोज तथा पदयात्रा कार्यक्रम गरिएको ।
९. स्नातक र स्नातकोत्तर तहअन्तर्गतका विद्यार्थीहरूलाई अभ्यास शिक्षण, शोध पत्र, रिपोर्ट राइटिङ सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको ।

शिक्षाशास्त्र विभागको भावी कार्ययोजना

क्र.सं.	कार्यक्रम	वार्षिक लक्ष्य
क.	वार्षिक शैक्षिक कार्यक्रम	
१.	भर्ना फाराम	त्रि.वि.को नियमानुसार
२.	प्रवेश परीक्षा	सम्बन्धित डिन कार्यालयको नियमानुसार
३.	सम्बन्धित तहको विद्यार्थी अभिमुखीकरण	प्रवेश परीक्षाको नतिजा आएको १५
४.	कक्षा सञ्चालन	दिनभित्र
५.	परीक्षा सञ्चालन	नियमित
	— एकाइ परीक्षा	
	— त्रैमासिक परीक्षा	प्रत्येक एकाइको अन्त्यमा
	— प्रि-वोर्ड	तीन महिनाको एक पटक
६.	शोधपत्र अभिमुखीकरण	वर्षमा एक पटक
	विद्यार्थीलाई सल्लाह, सुझाव र परामर्श	चौथो सेमेष्टरको सत्रान्त परीक्षा समापन
७.	शिक्षक प्रशिक्षण क्षमता विकास	भएको २ हप्ताभित्र ।
८.	शैक्षिक भ्रमण	
९.	योजना निर्माण (पाठ योजना, कार्य	२ पटक
१०.	योजना), अभिमुखीकरण	१ पटक
		शैक्षिक वर्षको सुरुवातको पहिलो हप्ता

(ख)	अतिरिक्त क्रियाकलाप	
१.	खेलकूद कार्यक्रम—	अतिरिक्त क्रियाकलाप समितिसँगको सहकार्यमा ।
२.	हाजिरी जवाफ	
३.	वादविवाद	
४.	सांस्कृतिक कार्यक्रम	
५.	नाटक प्रदर्शन	
६.	कविता प्रतियोगिता	
(ग)	भौतिक व्यवस्था	
१.	शैक्षिक उपकरण र सामग्री निर्माण	२ पटक
(घ)	विविध कार्यक्रम	
१.	विभागीय बैठक (मासिक रूपमा) १५ गते	१ पटक
२.	त्रैमासिक, अर्ध वार्षिक र प्रि-वोर्ड	तीन महिनाको एक पटक र एक वर्षको
३.	नतिजा प्रकाशन	एक पटक
४.	अभिभावक भेटघाट, नतिजाको विश्लेषण ।	३ पटक -वर्षमा
५.	अध्यापक पृष्ठपोषण बैठक	आन्तरिक परीक्षा सम्पन्न भएको १५
६.	क्याम्पस प्रशासनसँग बैठक	दिनभित्र ।
	कार्यकारिणी समितिसँग बैठक	नतिजा विश्लेषण लगत्तै (आवश्यकता अनुसार)

शैक्षिक सत्र २०७९-२०८० सालको शिक्षाशास्त्र सङ्काय
अन्तर्गत स्नातक तहको नतिजा विश्लेषण

S.No.	Level	Result Date	Total Students	Pass	Failed
1.	B.Ed. 1 st year [4 year]	2079/10/27	25	7	18
2.	One year B.Ed.	2079/06/07	93	24	69
3.	B.Ed. 2 nd year	2079/01/25	30	9	21
4.	B.Ed. 2 nd year	2080/02/04	26	10	16
5.	B.Ed. 3 rd year	20			
6.	B.Ed. 4 th year	2079/08/08	6	3	3
7.	One year B.Ed. [2077]	2079/04/10	163	105	58

शैक्षिक सत्र २०७९-२०८० सालको शिक्षाशास्त्र सङ्काय
अन्तर्गत स्नातकोत्तर तहको नतिजा विश्लेषण

S.No.	Level	Result Date	Total Students	Pass	Failed
1.	M.Ed. 1 st Sem.	2079/11/16	37	3	34
2.	M.Ed. 2 nd Sem.	2079/12/12	58	25	33
3.	M.Ed. 3 rd Sem.	2080/01/23	26	7	19
4.	M.Ed. 4 th Sem.	2079/07/18	36	7	29

विभागले भोग्नु परेका कठिनाइहरू

१. विद्यार्थीहरूको नियमिततामा समस्या ।
२. शैक्षिक सत्रको बिचमा पढाई छोड्ने दर बढी ।
३. पर्याप्त स्रोत सामग्रीहरूको समस्या ।
४. प्राध्यापकहरूलाई नियमित तालिमको कमी ।
५. सम्बन्धित विषय शिक्षकलाई पाठ्यपुस्तकको समस्या ।

विभागले क्याम्पस प्रशासन र क्याम्पस व्यवस्थापन समिति समक्ष राखेका अपेक्षाहरू:

१. क्याम्पस सेवा आयोग समय-समयमा लिनुपर्ने ।
२. प्राध्यापकहरूलाई उचित पारिश्रमिक तथा समय सापेक्ष अनुसार पहल गर्ने ।
३. कार्यरत प्राध्यापकहरूलाई एक शिक्षक एक ल्यापटप भन्ने नारालाई मूर्त रूप दिनुपर्ने ।
४. क्याम्पसमा कार्यरत सम्पूर्ण प्राध्यापकहरूलाई अनिवार्य पोसाकको व्यवस्था गरिनु पर्ने ।
५. अनुसन्धान लेखनको लागि विज्ञहरूद्वारा विभाग अन्तर्गतका प्राध्यापकहरूलाई तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

Research Management Cell (RMC)

Annual Report- 2079/80

Introduction:

Kathmandu Shiksha Campus (KSC) is the pioneer educational institution in the field of teaching learning and research. For the promotion of research activities KSC has established Research Management Cell (RMC) in 2070 with the support of University Grants Commission (UGC). Finance is an important factor in conducting research. To help the faculties in conducting researches the RMC has been providing incentives to conduct faculty research. mini research and collaborative researches are conducted each year. RMC also provides the incentives to the students for thesis writing. Since the establishment of RMC, we are conducting the various National and International research in collaboration with national and international agencies. Along with the regular internal research work, we focus on:

- Publication of Research journals,
- Research methodology training,
- Article writing training,
- Thesis writing training and evaluation,

We are also conducting collaborative research with different national and international research institutions. Whether the research work is internal or external and collaborative or non-collaborative or that may be the research related activities conducting inside the campus, we prepared the RMC Annual Operational Plan at the beginning of the year and approval from RMC and the Campus Management Committee.

Purpose of Research Management Cell

- To enable excellence in multidisciplinary research at KSC
- Improve the faculty members' and students research capability and their professional development with their research output and create an environment and infrastructure
- that fosters and supports high quality research across the full range of disciplines in the campus.
- Support multidisciplinary research by building research teams and encourage cooperation.
- Conduct or facilitate to conduct interdisciplinary faculty and student research.
- Arrange the facilities, academic human resources and financial aid to develop the Culture of different research activity.
- Provide the professional consultancy services.
- Regular publication and sale of research outputs through its journals.

Collaboration

Facilitate partnerships and collaborative activity with internal / external takeholders, including community colleges, research institutions, and government agencies and so on. And all the research related activities will be done as per the approved annual plan of RMC.

Mini-Research Grants for Faculty

RMC from the very beginning has established a culture of promoting research activities in the campus. For this every year the RMC has awarded one faculty member with mini-research grants. For this, KSC has a budgetary provision to support the interested faculties in different areas. For this a selected proposal is awarded with Rs 25,000(twenty five thousands). This is to paid on installments basis on the recommendation of RMC. Also, the installments are provided to the achievers on their performance basis. The details of the mini-research conducted through this organization have been attached here for more clarity. The amount of the grants has clearly mentioned in the each year budget .The details of the researchers are as shown in the table1.

Table1: Mini-Research Grants from KSC for Working Faculty Members

SN	Topics/study area	Researcher	Completion Year
1.	KSC institutional profile	Shatrghan Prasad Gupta	Completed
2.	Thesis manual	Kathmandu Shiksha Campus	In progress
3.	Writing course papers in education	Kathmandu Shiksha Campus	In progress
4.	Style guidelines preparation for master's student	Kathmandu Shiksha Campus	In progress
5.	+2 level Question Evaluation	Dinesh Ghimire	2072
6.	Assessing the situation teaching sexual and reproductive health in secondary level school of Kathmandu	Basanta Kumar Baral	2072
7.	Perception assessment and challenges in practice teaching	Ashok Sapkota	2072
8.	Social Studies in Nepalese Schools	Uttam Raj Bhattarai	2073
9.	A Follow-up study of In-service Primary Teacher Training Program	Shatrugna Prasad Gupta Dilli Ram Rimal	2012
10.	A Study of Effectiveness in Teaching Professional Education Courses	Prem Narayan Aryal	1999
11	Students' Knowledge, Opinion and Skills on Population Related Issues: A Study of Three Years Bachelors Level	Damodar Gyawali	1998

12	The Tharus of Guleria Area, Bardia in Nepal Terai: A Study of Population and Health Perspective	Damodar Gyawali	1998
13.	Environment Change and its Impact to the Health of Deula (Pode) Community of Kirtipur Municipality	Hari Maharjan	2055
14.	Spatial Distribution Threshold of Secondary Level Schools: A case study of Bhaktapur district	Prem Raj Khaniya Basu Dev Bhatta	2055
15.	A study of Model Questions of Class Nine and Ten, Nepali Subject	Dilli Rimal	1996
16.	Attitudes of Teachers and Students Towards Geography Teaching: A study of Kathmandu Valley Campuses	Damodar Gyawali	1995
17	A Study of the Implementation of Practice Teaching Course of the Faculty of Education	Prem Narayan Aryal Madhav Prasad Dhakal	2051 BS
18	Causes of failure in mathematics (A case study of KSC)	Prof. Dr. Shivram Naupane and Mr. Loknath Bhattra	2010

Table 6. Research activities by the RMC

Descriptions of work	Year wise descriptions completed by the campus							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Master's thesis completed	47	37	43					63
Mini Research Grants awarded	1	1	1		Covid	Covid	covid	1
Training/symposium/seminar conducted	2	4	3	1	1	1	1	1
Journal Publication	1	1	1	1			1	1
Roster training for the faculty	1	1	1					
External Research by Cell	1	0	0					

Thesis Research

KSC has a long history in Teaching and Research. Students of KSC have submitted the thesis shown in the table below. Others research works carried by the faculty of KSC has not mentioned here.

Table 7: Year-wise thesis approval sheet

Year	English	Health	Nepali	EDPM	Curriculum	Total
2080/81	Running					
2079/80	15	19	4	21		60
2078/79	5	14	8	11		32
2074/75	8	23	11	2	0	44
2073/74	13	18	17	7	0	55
2072/073	9	12	11	12	2	56
2071/2072	10	19	9	11	1	50
2070/2071	3	5	5	3	0	16
2069/2070	3	6	6	1	1	17
2068/ 2069	2	7	0	3	3	15
2067/2068	2	0	3	18	3	26
2066/2067	4	4	3	7	1	19
2065/2066	4	5	3	7	0	19
Up to 2065	6	3	5	4	1	19
Before 2064	13	0	20	7	10	50
Total						

Source: KSC Administration and examination record, 2074

USAID Supported Research

KSC has a glorious history of conducting the external research. KSC has completed a Nepal Early Grade Reading Materials Assessment with an association with CDC and the other education offices of Nepal involved to raise the standard of the early graders in Nepal. It was an external research of 32 000 USD dollor. In which most of the faculties were involved in research works.

M/Phil/PhD Support for Faculty

KSC has a history of support to our faculty members for further studies. Under these schemes the following faculty members were benefited in the campus.

Table2: Faculty members achieving M.Phil/Ph.D support grants from KSC

Sn	Name of the faculty	Support for	Year of completion
1	Mr Shatrughan Pr Gupta - Ongoing	Ph.D	TU
2	Mr Bhakta Bdr Shahi- Ongoing	Ph.D	TU
3	Mr Gagan Singh Air- Ongoing	Ph.D	Farwestern University
4	Mr Basant Ku Baral-Ongoing	M.Phil	TU
5	Mr Tilak Raut- Ongoing	Mphil	TU
6	Krishna Hari Ale Magar	Mphil	2078
7	Mr Ashik Singh	Mphil	2079
8	Dr Bhagwan Aryal	Ph.D	2078
9	Dinesh Ghimire	Ph.D	2075
10	Prof. Dr. Prem Narayan Aryal	Ph.D	2070
11	Mr. Hari Binod Adhikari	Ph.D	2074
12	Mr. Shatrughan Prasad Gupta	M.Phil	1998
13	Mr. Bhagwan Aryal	M.Phil/Ph.D	2068
14	Mr. Gagan Singh Air	M.Phil	2073
15	Mr. Ashok Sapkota	M.Phil	2071
16	Mr. Dilli Ram Rimal	M.Phil	2069
17	Mr. Damodar Gywali	Ph.D	2065
18	Mrs. Manju Yadav	M.Phil	2068
19	Mr. Ashish Acharya	M.Phil	2073
20	Mr. Ram Chandra Pandey	Ph.D	2074

Efforts for empowering team

The campus is continuously making efforts through whatever resources it has to develop its people; this is reflected in Table below

Table : Efforts for empowering team and developing faculties

Faculty Development Programs	No. of Beneficiaries
PhD Grants	4
M Phil Grants	7
Mini Research Grants	13
Full Study leave	3
Workshop on culture of Inquiry	30
Research Methodology Training	20
Thesis Writing Workshop	10
Teaching Practice External Evaluation Workshop- Capacity Building Program-Nepali	05
Teaching Practice External Evaluation Workshop- Capacity Building Program-English	05

Sources: KSC Account and Administration, 2074

RMC proposed the five year expenditure plan in the table mentioned below with the details of descriptions.

Table 8: Five Years RMC Plan of Expenditure

Descriptions of works	Five Years plan of expenditure				
	2021	2022	2023	2024	2025
1. Research infrastructure					
Laptops					
Computers					
LCD projector					
Photocopier					
Printer					
Table and sofa set and rack development for Research hall					
2. Institutional Capacity Building					
Publication of Cell Manuals and Journal					
Staffs Training and capacity enhancement					
On Job training to research year students					
Educational Symposium/workshops/seminars and proposal writing training to the research year students					
Faculty participation in international conferences					
3. Academic/Administrative expenditure					
Master's Thesis Abstract Publication					
RMC Profile preparation and Publication					
Stationary					
RMC Restructure					
Electricity and power backup					
Book Racks					
Research Books and Journals					
Project Development Costs					
Refreshments and hospitality costs					

Current Budget of RMC

Sn	Descriptions	Number	Rate	Total
1	RMC meeting expenses @ 6 times	7.00	400.00	16,800.00
2	RMC Refreshments 6 times	7.00	300.00	12,600.00
3	Extra Renumeration to Staffs	12.00	5,000.00	60,000.00
4	Journal Publication	500.00	200.00	100,000.00

5	Research Abstract Publication	100.00	200.00	20,000.00
6	Peer Reviewed Renumeration	15.00	3,000.00	45,000.00
7	Editoorial Board Supports	5.00	5,000.00	25,000.00
8	Physical Audit	3.00	5,000.00	15,000.00
9	Proposal development For external Grants	5.00	10,000.00	50,000.00
10	Research Books/ Journals	10.00	1,000.00	10,000.00
11	Research Based traning to facilty and staffs	3.00	25,000.00	75,000.00
12	Mini Research Grants to faculties	3.00	30,000.00	90,000.00
13	Faculty Research Grants to Faculty	1.00	50,000.00	50,000.00
14	Best Thesis Awards	4.00	5,000.00	20,000.00
15	Article Publication Supports	5.00	5,000.00	25,000.00
16	Workshop on Thesis Writing 3 days	40.00	1,000.00	40,000.00
17	Research Equipments	1.00	60,000.00	60,000.00
	Total Expenditure			714,400.00

Issues and Challenges

For over two decades, KSC has been working to uplift its educational standard by providing quality higher education to their students but there are many obstacles and hurdles that are emerging. The problems plaguing in KSC are multi-dimensional like low enrolment, high dropout, lack of teaching resources, less participation of community, lack of qualified man power, inconsistency in campus policies, student political interference in management, and poor implementation, less external research works to promote the campus activities, teachers dissatisfaction towards remunerations and facilities etc.

Opportunities

The following are the major opportunities envired by the campus for students:

- Increased awareness of educations in new areas of Chandragiri Municipality.
- KSC is the only degree campus in the Chandragiri Municipality.
- Regarding outer ring road, KSC will be a centre point and accessible to all people living in the Western Part of Kathmandu Valley.
- The growing concerns of the stakeholders are very encouraging and appreciable.
- Learning has got high priority individually or organizational wise.
- There is a big scope to conduct the research works due to heavy research environment and infrastructure.
- Availability of skilled manpower/human resources are another positive dimension of campus.
- New premises and environment will be highly academic rather politics.
- New ways and techniques of teaching, learning and research are being subject of discussion.
- Create opportunities for professional development.
- Make the campus more visible in various ways including the use of social media.
- Build more connections to the Institute versus the individual units.

Threats

- Competitors are growing from national and international perspectives.
- Students are demanding more facilities and research based environment.
- Government intervention is increasing and financing is decreasing.
- Role of affiliating university (TU) is not community campus friendly
- Low enrolment in educational research is a big threats to the campuses

Strengths

KSC has an unique in the connection to Chandragiri municipality. Strong partnerships with the municipality, the state, and industry allow for the research to influence policy and to be put into practice. Relationship with the FOE and TU allows us to interact with students and faculty to provide teaching practice and research partners. Vast collections provide rich opportunities for ongoing research.

Weaknesses

What are the real or perceived weaknesses or things that need to be changed?

- Low salaries to the researchers and faculties
- Lack of full time research faculties
- Lack of professional staffs for administrative services
- Lack of sufficient resources to focus and carried out the research activities
- Lack of commitment, and resources for research activities
- Lack of proper staffing and leadership, efficient administration, modern facilities and equipment, and adequate funding to support the work

Priorities are for improvement

Improve the connection to campus and to academic units by creating incentives for better alignment

- Develop a clear mission across units that does not homogenize the units and set clear goals, expectations, and challenges.
- Develop a comprehensive HR strategy. Focus on the retention of researchers/staff. Create succession planning by mentoring newer staff members
- Work on setting a clear funding structure that would increase funding to allow for facility upgrades, IT upgrades, and personnel advancement.
- Create an interdisciplinary network for collaboration and communication across Institute units, including environmental conservation, research, and evaluation.
- Improve bottom-up approach rather than a top down approach at the campus level.

Work plan of RMC

Baishakh-Jestha:

- Review and update research policies, guidelines, and procedures.
- Organize workshops or training sessions on research methodologies.
- Call Mini Research proposals.
- Call research article for Journal: Shiksha Shastra Saurav (Nepali version).
- Publicize the Academic Calendar of the Campus.

Aashad-Shravan:

- Announce and publicize internal and external research funding opportunities.
- Conduct preliminary evaluations of mini research proposals and provide feedback to researchers.
- Publicize the mini research Grants achiever's Name list.
- Publicize the Peer Reviewed Journal: Shiksha Shastra Saurabh (Nepali Version) in both online in Nepjol and hard copy.

Bhadra-Aashwin:

- Finalize the evaluation of research grant proposals and announce funding decisions.
- Coordinate mini research works and assign mentors or advisors to researchers.
- Display the progress report of ongoing mini research work.

Kartik-Mangsir

- Facilitate teacher staffs in submission and review process for research grant from UGC, Deans Office and other agencies applications.
- Conduct article writing training to the faculties.
- Monitor the progress of ongoing research projects and provide necessary support.
- Assist researchers in obtaining ethical clearance for their studies, if required.
- Call research article for Journal: Shiksha Shastra Saurav (English version).
- Explore collaborations with external research institutions or industry partners.

Poush- Magh:

- Final Defence of the mini research by the achievers.
- Assist researchers in patenting or commercializing their inventions, if applicable.
- Evaluate the impact and outcomes of completed research works.
- Correspond the campus administration and account section to release the mini research grant.

Falgun-Chaitra:

- Organize research meetings or exhibitions to promote interdisciplinary collaborations with various stakeholders.
- Publicize the Peer Reviewed Journal: Shiksha Shastra Saurabh (English version) in both online in Nepjol and hard copy.
- Develop and maintain a research database or storehouse for the institution.
- Prepare annual reports summarizing research activities and achievements.
- Submission of RMC report to the CMC of KSC.

Conclusion:

Throughout the year, the Research Management Cell (RMC) of Kathmandu Shiksha Campus may engage in different activities such as thesis evaluation, conducting research-related workshops, fostering research collaborations, organizing research funding drives, and providing administrative support to researchers, provide research related advice to the campus, representing campus in different research related forum and institutions etc.

Physical Facilities and Maintenance in KSC

Physical facilities of **Kathmandu Shiksha Campus** are wide and varied. These consists of Computer and IT Laboratory and others, Classrooms, and Computers and so on. All of these facilities are provided for use to students admitted to the various respective departments in the campus such as MBS/M.Ed./ BCA/BBS and Computer courses , and so on. The Campus ensures that the maintenance of all these facilities is streamlined and performed regularly, including housekeeping checks, cleanliness, calibrations, and updation. The campus also conducts regular checks and inspections of all aspects of the facilities periodically and regularly to ensure optimum working of each system and facility. In the BCA and IT department, all systems are well equipped and installed with antivirus packages. The Caampus labs are efficiently managed and regularly monitored by the authorized Lab Assistants under the supervision of the Department in-charge. Campus labs and are enables to work effectively ad they are provided with power backup. The Campus has a power generate to provide power, in the event of main electricity failure. The Campus has the additional facility of online/offline UPS, which provide automatic backup in case of main electricity failure. All labs are regularly upgraded with software packages and latest systems. For each department, the authorized representatives and Department Heads conduct their detailed internal audits and they are supported and advised by IQAC representatives to ensure effectiveness of the same. The Campus also has five extinguishers that are maintained and placed strategically in keeping with fire safety norms.

The Campus classrooms, boards, and furniture facilities, are used regularly by the students during the day for their specific activities like lectures, tutorials and so on. In addition, the lab facilities and equipment's in the, computer lab are fully utilized by students for performing lab practical's. The Campus ensures that the maintenance and the cleaning of the classrooms and the laboratories are efficiently done by the non-teaching staff on a daily basis. The campus has an adequate number of the computers and the computers are enabled with Internet connections including the library. All staff and students are given full opportunity to use college facilities as per the rules and guidelines of the college. The library is also equipped with Local Area Network facility in the computers and students are allowed to use the computer systems for their study and research work. Many of the staff members also have their own laptops and they can connect to Internet facility for their work. The Campus has a well-developed and effective system of academic support with its well-equipped library, its national level sports facilities and the other platforms to enable and support the overall development and. up skilling of the students. Activities include Workshops and Seminars. These activities provide a platform for students to broaden their knowledge and horizon. The Campus also conducts regular and specific cleanliness drives and activities like fumigation and keeping entire campus clean is done precisely and regularly. The Campus has various committees that oversee the work and performance in the respective area of responsibility. The Gardening Committee also takes care of the aesthetic aspects of the campus and ensures that the Campus participates in annual gardening exhibitions and shows. The Sports committee of the campus is optimized with a full sports ground and synthetic track. The maintenance of these facilities is being done by the deputed members of the staff regularly.

Physical facilities

Sn	Descriptions	Requirements	Availability
A. Infrastructure of the Campus			
0	Land in the name of campus	3	Ropanies
1	Academic Buildings	2	1
2	Administrative Buildings	1	1
3	Underground Paking	1	0
4	Library	1	1
5	Labs	4	1
6	Classrooms	32	
7	Canteen	1	1
8	Playground	1	1
9	Gardening	1	1
10	Seminar Hall	2	2
11	Office of the campus chief	1	1
12	Office of Assist, Campus Chief	1	1
13	Office of School Principal	1	1
14	IQAC	1	1
15	Health Unit	1	1
16	Account Section	2	1
17	Staffs Canteen	1	1
18	Rest Room for Girls	10	7
19	Rest Room for Staffs	5	4
20	Rest room for Boys	7	7
21	Office of SQC	1	1
22	Staffs Room/Security	2	2
23	Changing Room	3	3
24	Councelling Room	1	1
25	Research Management Cell	1	1
26	Office for the Departments	3	2
27	Reading Room in library	1	1
28	IT section in library	1	1
29	Library Desk	1	1
30	Backup Room	1	1
31	Exam and administration	1	1
32	Store andlogistic support	1	1
33	Front Desk Office	2	1
34	Deep Boring	1	1
B. Digital Infrastructure		Requirements	Availability
1	Laptop for the faculties	45	20
2	Laptop for the officials	10	5
3	Computer In Lab	35	33
4	Computer In the library	10	7
5	Computer in Account	3	2
6	Computer In store	1	0
7	Computer in Exam	1	1
8	Computer In front desk office	1	1

9	Computer in Departments	3	3
10	Printers for the office	12	7
11	Surber computer	1	1
12	CCTV	32	16
13	Digital camera	1	1
14	PPT Projector	20	16
15	Landline number	2	2
16	Fax machine	1	1
17	Seniatry Vending Machine	1	0
18	Digital Notice Board	1	1
19	Digital Teachers attendance	1	0
20	Videos Conferencing equipments	1	0
21	Digital Lab and equipments	1	1
22	Networking in the computer	40	40
	C. Furniture and Fixture	Requirements	Availability
1	Desk Bench Set 4 seater	250	
2	Desk Bench set 3 seater		
3	Desk Bench set 2 seater	40	40
4	Desk bench others		
2	Office Table	10	10
3	Office Round Rack	3	2
4	Office Moving Chair	12	10
5	Office Chair wood		
6	Chair iron made general	100	100
7	Chair with one hand		
8	Chair with two hand		
9	Kitchen Chair		
10	Kitchen owel Table	1	1
11	Rack 8 feet made with iron	4	4
12	Cash Counter in account	2	2
13	Cash Tijori in account	1	1
14	Rack in the account section	2	2
15	Rack in ACC room	1	1
16	Rack in Front desk office	2	2
17	Rack in library- Reference	2	2
18	Book Rack in library	12	12
19	Computer table In library	4	4
20	Reading table in library	2	2
21	Chair In library	8	8
22	Journal Rack in library	1	1
23	Signature table in library	1	1
24	Podium in classroom	32	16
25	Computer Table in lab	13	13
26	Net box in computer lab	1	1
26	Digital lab/equipments with rack	1	1
27	Rack in Staffs Kitchen	3	3
28	Plate rack in staff kitchen	1	1
29	Computer table indepartment	3	3

30	Book Rack in Department	6	4
31	Rack in Health Unit	1	1
32	Rack in counselling room	2	2
33	Table in RMC	2	2
34	Office Rack in RMC	3	3
35	Teachers Rack in RMC	1	1
36	Softset in office- 2 seater	4	4
37	Softset In office 3 seater	3	3
38	Sofaset singal set	3	3
39	Rack in store room		
40	Seminar table in hall	12	12
41			

Profile of KSC

A.1	Name of the Organization	Kathmandu Shiksha Campus (KSC)
A	Date of Establishment	Establish year: April 28,1991 (Baishakh 15,2048)
B	Nature of Organizations	Not for profit making-Public/Community Campus
C	Ownership and Legal Provision	Public Campus/If dissolve all the property will be transformed to the Government of Nepal
A.2	Program Offering	<ul style="list-style-type: none"> • Masters Degree in (Health education, Nepali education, Curriculum, English education and Educational planning and Management) . • Bachelors in Education One year and Four year • Consultancy Services in research and spot training through Research Management Cell
A6.1	Head Of Institutions	Campus Chief
A.7	Owners Details	KSC Governed By Campus Management Committee
A.8	Focal Person/ Officially Contact Person	Mr. Shatrughan Prasad Gupta , Campus Chief Email: yespgupta@gmail.com Cell: 9851152148/014230240 (available after 3 only)
A.9	Physical Address2	Chandragiri Municipality-24 near Bishnu devi Mandir,Satungal,Kathmandu www.ksc.edu.np
A.10	Contact Details	Email: kscrmc13@gmail.com / yespgupta@gmail.com Phone/Fax: Cell:9851152148/ 9841344152/ 9841292399/9841325900

B	KSC Regular Publications	<ul style="list-style-type: none"> • A Journal Of Educational Research (<i>Shiksha Shastra Saurabh</i>) Up To 20 Volume • A Hand Book Of Teaching Practice For Bachelor's Degree Students • A Hand Book Of Teaching Practice For Master's Degree Students • A Guideline For Writing Course Papers In Education • A Practical/Practicum Guideline For KSC Students • Annual Calendar Of Operation • Campus Annual Prospectus • Procurement Plan Of The Year
B1	External Research Experiences	<ul style="list-style-type: none"> • Nepal Early Grade Reading Materials Assessment (NEGRMA)-2014 ; A Research Report Submitted to USAID, Nepal • Self-Study Report(SSRP)-2015: A Research Report Submitted to University Grants Commission, Sanothimi, Bhaktapur, Nepal
B2	Internal Research Experiences	Mini Research Conducted By KSC Under Faculty Development Program
B3	Gupta,S.P(2014)	Kathmandu Shiksha Campus Institutional Profile.
B4	Gupta,S.P(2014)	Thesis Manual Preparation for Master's Students: Kathmandu Shiksha Campus
B5	Gupta,S.P(2014)	Writing Course Papers In Education: Kathmandu Shiksha Campus
B6	Gupta,S.P(2014)	Style Guidelines Preparation For Master's Student: Kathmandu Shiksha Campus
B7	Ghimire, D(2015)	Evaluation system in higher Secondary Education in Nepali: A Mini Research Submitted to Research Management Cell: Kathmandu Shiksha Campus
B8	Baral ,B.K.(2072)	Assessing The Situation Teaching Sexual And Reproductive Health In Secondary Level School Of Kathmandu: A Mini Research Submitted to Research Management Cell: Kathmandu Shiksha Campus
B9	Sapkota, A (2072)	Perception Assessment And Challenges In Practice Teaching: A Mini Research Submitted To Research Management Cell: Kathmandu Shiksha Campus
B10	Bhattarai,U.R(2012)	Social Studies In Nepalese Schools: A Mini Research Submitted To Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus

B11	Gupta S.P & Rimal Dr(2013)	A Follow-Up Study Of In-Service Primary Teacher Training Program: A Mini Research Submitted To Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus
B12	Aryal,P.N(1999)	A Study Of Effectiveness in Teaching Professional Education Courses : A Mini Research Submitted to Research Management Cell: Kathmandu Shiksha Campus
B13	Gyawali,D(1998)	Students' Knowledge, Opinion And Skills On Population Related Issues: A Study Of Three Years Bachelors Level: : A Mini Research Submitted To Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus
B14	Gyawali,D(1999)	The Tharus Of Guleria Area, Bardia In Nepal Terai: A Study Of Population And Health: : A Mini Research Submitted to Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus
B15	Maharjan, H(2055)	Environment Change And Its Impact to the Health of Deula (Pode) Community of Kirtipur Municipality: : A Mini Research Submitted to Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus
B16	Bhatta,BD & Khaniya P.R(2056)	Spatial Distribution Threshold of Secondary Level Schools: A Case Study of Bhaktapur District: : A Mini Research Submitted to Research Management Cell: Kathmandu Shiksha Campus
B17	Rimal,D(1996)	A Study of Model Questions Of Class Nine and Ten, Nepali Subject: A Mini Research Submitted to Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus
B18	Gyawali,D(1995)	Attitudes of Teachers and Students Towards Geography Teaching: A Study of Kathmandu Valley Campuses: : A Mini Research Submitted to Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus
B19	Aryal,PN& Dhakal,M.P(2051)	A Study of The Implementation of Practice Teaching Course of the Faculty of Education: : A Mini Research Submitted to Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus
B20	Naupane S& Bhattra,LN(2010)	Causes of Failure in Mathematics(A Case Study Report of Kathmandu Shiksha Campus): A Mini Research Submitted to Research Management Cell, Kathmandu Shiksha Campus

Culture of Tracer study

Background of the Study

Kathmandu Shiksha Campus(KSC) has been conducting Graduate Tracer Studies (GTS) since 2015. The main aim is to identify the relevancy between the academic program and the demand of the market. Furthermore, it also aims to find out whether, KSC is achieving satisfactory learning outcomes and value-added input to Nepalese society or not. This tracer study is designed to investigate the employability of graduates who graduated in 2019 AD from KSC. In addition, it focuses on the quality of education and the condition under which the graduates have been employed. Graduates role in job-seeking, the duration of the time for the graduates took before getting employed and how their areas of work are related to the programs offered by the institutioun. Additionally, the study is expected to identify what types of academic programs are still relevant to the current scenario of the market's demands.

Tracer study is a system of tracing its graduates and getting feedback regarding the nature and type of work, further study or other activities that they have been involved since they completed their study from this academic institution (Kathmandu Shiksha Campus, 2018). This GTS involved the identification and follow-up of graduates. KSC has established as an education campus with a slogan *“teacher development for quality education”* may not fulfill without the quality of graduates (KSC, 2015). KSC had conducted so many training programs that have a direct relation with the job market i.e. teaching through the in-service and pre-service teacher training program with an association to the Ministry of Education and other training organizations of the country (KSC, 2018). Human beings need higher education to receive information from the external world, to acquaint their history and to receive all information regarding the need of the present day. Without education, the human is as though in a closed room; however, with education one finds himself in a room with all its windows open toward the outside world of opportunities and success as cited in (KSC, 2015). So, the systematic and effective procedure of assessing institution's services and programs like tracer studies has a great role behind its success.

1.2. The Rationale of the Study

KSC has tracing its graduates to give careful consideration of how graduates view their experiences that they underwent during their study and their transition to the job market. Furthermore, the Campus also needs to identify either it needs to improve its teaching, learning, research and training activities for its graduates.

In this regard, this study will assist the organization in systematic academic planning and identify its future needs. It is also the type of quality process under which output and operations of educational programs are evaluated by the institution itself to measure the quality of education provided to the students. It is, therefore a great opportunity for us to review our whole educational as well as the administrative strengths and weakness through the eyes of our graduates (KSC, 2017).

In this report, the institutional efficiency on different grounds and bench marks is accessed and reviewed through the different criteria. As a first education community campus, KSC

has envisioned its concept for teacher development with a slogan of '*teacher development for quality education*' since its establishment when the government adopted the policy that all teachers must receive 10 months training after the establishment of National Centre for Educational Development (NCED) in 1993. KSC started a teacher training and development program with an association with NCED as a partner organization. NCED started teacher training program through the 9 primary teacher training centers (PTTCs) located regionally in Bhojpur, Sunsari, Dhanusha, Bara, Kavre, Tanahu, Rupandehi, Surkhet, and Dipayal with a view to deliver in-service primary teacher training programs through the Extensive Training Network (ETN) from the FY 2059/60 under the partnership concept (NCED & KSC, agreement paper, 2053). Concluding this, NCED intends to establish a partnership with the KSC for the purpose of conducting in-service teacher training to the primary teachers under the cluster of Kavre Training Centre. Further, NCED sets quota to be served by the KSC for 6 years. Around 400 primary teachers were benefited through KSC's program in the project periods (Gupta, 2017).

KSC has a long history in the in-service and pre-serves teacher training program. Our graduates were considered to be unique and qualified in the field of education. KSC is still the first choice of students studying in the education program in community sector. The product has spread all over the country. In the beginning, there was a pressure for seeking admission. But the circumstances have changed. Currently, there was a lack of students in all the campus conducting education program.

Even, the norms and values of the education program are violating by the stakeholders and the student attraction towards education faculty is gradually deteriorating day by day. In this regard, the current responses regarding the employment of graduates were not so encouraging as Public Service Commission and Teachers Service Commission have changed its curricula where the priority is not given to education degrees. The following are some of the key questions that can be answered by through this tracer study:

- Are graduates satisfied with their studies at KSC?
- How the graduates could help the Campus ?
- How much do the University courses help the graduates to get jobs?
- How long do graduates take to find employment in their areas of expertise?
- Where are the graduates being employed after graduation?
- How does gender affects the employment and career development opportunities of graduates?
- To what extent, the graduates working in areas directly or indirectly related to their areas of expertise?

Objectives of the Study

The main objectives of the study were to obtain a better understanding of the graduates' employability, how they searched for a job, how the coursework they had done helped them first to get a job and then to do well at that job. Additionally, this study was intended to survey the relevancy of education provided by the campus as indicated through the access to and success in the fields of work. Thus, the specific

objectives of this study were to :

- To investigate the graduates' perspectives regarding education, courses and other educational programs, conducted by the campus.
- To find out the current status of employability of the graduates
- Find out the effectiveness of the education degree, skills and knowledge of the graduates, provided by the campus to get a better job according to the needs and demands of the contemporary market as well as society.
- To get feedback and suggestions from the graduates for the further improvement of the quality of education, teaching-learning activities and other overall aspects of the campus for lifelong, contextual and need-based education.

Graduate batch 2022

Passed Year: 2022 (BS 2078/79)

Sn	Name of the students	Gender	Level	Viva Date	TU Regd.No	Date of Birth
1	Sanjaya kumar Poudel	Male	M.ed	13.03.2022	9-2-55-668-2008	
2	Bodha Raj Khanal	Male	M.ed	13.03.2022	9-1-50-204-1996	2035.05.21
3	Sabina Godar	Female	M.ed	07.07.2022	9-2-274-253-2011	2047.09.11
4	Sabina shrestha	Female	M.ed	07.07.2022	9-2-274-239-2011	2043.03.09
5	Chhatra Dev Pandit	Male	M.ed	07.04.2022	15549-95	2033.08.07
6	Dhan Bahadur Tamang	Male	M.ed	12.06.2022	9-2-414-114-2008	2045.06.29
7	Bandana Ghimire	Female	M.ed	30.03.2022	52995-88	2027.08.21
8	Bhawanti Lama	Female	M.ed	2022.02.17	9-2-674-6-2010	2046.06.23
9	Sita Paudel	Female	M.ed	2022.03.13	9-2-227-2010	2049.09.05

Passed Year: 2021 (BS 2077/78)

Sn	Name of the students	Gender	Level	Viva Date	TU Regd.No	Date of Birth
1	Malati Oli	Female	M.ed	2021.10.05	9-2-55-79-2012	2035.03.27
2	Shova Laxmi Koirala	Female	M.ed	2021.04.28	27900-93	2033.06.15
3	Dinesh Ghmire	Male	M.ed	2021.04.26	9-2-818-46-2012	2048.08.28
4	Seeta Timilsina	Female	M.ed	2021.10.05	9-2-295-187-2011	2048.12.18
5	Sumitra K.C	Female	M.ed	2021.04.26	9-2-245-138-2018	2045.03.05
6	Yasodha Khatiwada	Female	M.ed	2021.01.20	9-2-278-1079-2010	2044.11.01
7	Bishnu G.T	Female	M.ed	2021.03.10	9-2-290-10-2012	2044.11.07
8	Sanjib Kumar Shrestha	Male	M.ed	2021.04.28	6-2-999-2241-2004	1987.02.09
9	Rita Dahal	Female	M.ed	2021.04.28	9-2-203-122-2005	2043.08.09

10	Ram Devi Kumari Singh	Female	M.ed	2021.04.28	9-2-214-279-2010	2048.04.10
11	Mahendra Prasad Deo	Male	M.ed	2021.01.19	13873-82	2018.11.19
12	Bishweshwar Baral	Male	M.ed	2021.07.10	6-1-9-523-1999	2039.05.25
13	Dipak Kumar Maharjan	Male	M.ed	2021.03.10	51111-90	2030.11.15
14	Sabitra K.C	Female	M.ed	2021.04.26	9-2-218-249-2007	2044.01.15
15	Renuka Shrestha	Female	M.ed	2021.09.05	9-2-29-2261-2008	2045.03.09
16	Gita Kumari Kathayat	Female	M.ed	2021.10.05	9-2-60-383-2006	2043.10.15
17	Neeta Rai	Female	M.ed	2021.10.05	9-2-278-1134-2006	2031.01.27
18	Deepak Singh Baniya	Male	M.ed	2021.08.20	9-2-253-149-2013	2038.09.05
19	Rup Chandra Bista	Male	M.ed	2021.08.20	5-1-22-72-2001	2042.08.28
20	Kabita Trital	Female	M.ed	2021.10.19	9-1-916-2001	2040.04.19
21	Sobha Shahi	Female	M.ed	2021.01.20	9-2-739-64-2008	2045.08.06

Graduate Year 2020

Passed Year: 2020 (BS 2076/77)

Sn	Name of the students	Gender	Level	Viva Date	TU Regd.No	Date of Birth
1	Bikash Khaniya	Male	M.ed	2020.12.07	9-1-240-367-2002	2043.01.01
2	Harka Naryan Shrestha	Male	M.ed	2020.10.04	9-3-268-35-2013	2013.08.08
3	Indira Marasini	Female	M.ed	2020.02.27	9-2-311-152-2009	2046.02.16
4	Karma Kangel Lama	Male	M.ed	2020.12.07	9-2-635-10-2009	2042.02.11
5	Kumar Bahadur Bhattarai	Male	M.ed	2020.02.24	3209-82	
6	Manju Lama	Female	M.ed	2020.01.27	9-2-794-39-2010	2048.07.07
7	Minu Thapa	Female	M.ed	2020.10.04	13769-85	2022.05.10
8	Muna Bhusal	Female	M.ed	2020.01.24	9-2-314-52-2018	2045.11.01
9	Pratima Malla Thakuri	Female	M.ed	2020.01.24	9-2-818-17-2011	2036.06.06
10	Rochana Upreti	Female	M.ed	2020.10.14	9-2-109-55-2009	2,046.00
11	Sabin Bahadur Zoowa	Male	M.ed	2020.12.07	66766-88	2029.01.23
12	sarada Dhamala	Female	M.ed	2020.02.27	9-2-218-292-2011	2048.08.12
13	Sharada Dhamala	Female	M.ed	2020.02.27	9-2-218-292-2011	2048.08.12
14	Sharada Kumari Joshi	Female	M.ed	2020.02.27	9-2-327-851-2009	2048.04.15
15	Sunita Lama	Female	M.ed	2020.10.04	9-2-268-32-2014	2034.07.30
16	Bishnu Thapa	Female	M.ed	2020.12.07	9-2-48-3336-2006	1988.09.05
17	Durga Kumari Rawal	Female	M.ed	2020.03.10	9-2-281-6-2008	
18	Sarala Amatya	Female	B.ed		6-1-999-176-2007	2040.03.04

Graduate List in F/Y 2019

Passed Year: 2019 (BS 2075/76)

Sn	Name of the students	Gender	Level	Viva Date	TU Regd.No	Date of Birth
1	Bibek Thapa	Male	B.ed		9-2-268-20-2015	
2	Guna Silwal	Female	B.ed		9-1-43-58-1999	2036.08.15
3	Khuman Gaihre	Male	B.ed		9-2-268-5-2015	2055.02.14
4	Mala Khadka	Female	B.ed		7-2-39-265-2012	2048.09.16
5	Sangita Malla	Female	B.ed		7-2-268-23-2014	2046.07.11
6	Anita Rai	Female	M.ed	2019.08.13	9-2-701-3-2011	2050.07.08
7	Dipak Bahadur Ghimire	Male	M.ed	2019.09.22	9-2-278-1327-2011	2048.06.18
8	Ejan RajBhandari	Male	M.ed	2019.08.13	7-2-278-682-2010	1990.09.26
9	Kalyan Kumar Joshi	Male	M.ed	2019.02.20	9-1-21-579-2005	2046.12.28
10	Kamala Dahal	Female	M.ed	2019.06.14	9-1-214-166-2004	2044.10.05
11	Kamala Timilsina	Female	M.ed		9-2-29-418-2000	2037.06.15
12	Mamta Shah	Female	M.ed	2019.08.04	9-2-689-42-2010	2049.08.18
13	Manju Sapkota	Female	M.ed	2019.04.09	9-2-467-52-2009	2046.07.19
14	Mankala Rai	Female	M.ed	2019.04.12	9-1-29-289-2002	2030.11.05
15	Manthal Gurung	Male	M.ed	2019.04.10	9-2-406-8-2002	2039.10.12
16	Punam Bhandari	Female	M.ed	2019.01.18	9-2-295-199-2006	2045.12.15
17	Ram Prasad Regmi	Male	M.ed	2019.07.21	9-2-278-1263-2008	
18	Rishi K.C	Female	M.ed	2019.04.12	9-2-305-177-2006	2043.03.21
19	Rita Ghimire	Female	M.ed	2019.04.09	9-2-479-288-2005	2042.10.05
20	Samjhana Acharya	Female	M.ed	2019.04.10	9-2-234-27-2010	2048.12.27
21	Sarada Kumari Lamichhane	Female	M.ed	2019.04.09	9-2-650-29-2008	2046.04.05
22	Shova Khanal	Female	M.ed	2019.04.09	10917-84	2023.09.17
23	Sita Devi Limbu	Female	M.ed	2019.09.22	9-2-202-274-2011	1994.02.18
24	Sunil Kafle	Male	M.ed	2019.04.09	9-2-151-179-2010	2050.10.16
25	Surya Bahadur Adhikari	Male	M.ed	2019.12.25	33683-92	2033.07.17
26	Uma Dhakal	Female	M.ed	2019.04.10	6-1-218-129-2003	2043.07.24
27	Bishnu Maya Tiwari	Female				1985.04.01
28	Tulasi Pokharel	Female	M.ed		7-1-301-249-2002	2042.06.02
29	Bhawanti Lama	Female	M.ed	2022.02.17	9-2-674-6-2010	2046.06.23
30	Prem Raj Gurung	Male	M.ed	2019.07.21	9-2-167-67-2011	2046.03.15

Graduate year 2018

Kathmandu Shiksha Campus - Graduate List 2018			
Sample list of KSC Tracer study- 2018			
SN	Name	Gender	Viva Date
1	Anjal Rai	Male	November19,2018
2	Arjun Kumar Bhandari	Male	April 6,2018
3	Bandana Acharya	Female	
4	Barsha Kumari Budha	Female	December9,2018
5	Barta Kumar Dangol	Male	December 23,2018
6	Bhagwati Bartaula	Female	December 9 ,2018
7	Bhishnu Bohara	Male	April 6,2018
8	Bhupendra Bdr Shahi	Male	December9,2018
9	Bimala Hamal	Female	Septerber 2, 2018
10	Bindra Kumari Saud	Female	December 10,2018
11	ChandraMan Naupane	Male	Septerber 2, 2018
12	Chhetup Tamang	Female	March3,2018
13	Deepak Prasad Chapai	Male	April 12,2018
14	Deependea Lamichhane	Male	March3,2018
15	Dhan Bhandari	Female	
16	Goma Rai	Female	April 13,2018
17	Indraman Shakya	Male	December 27,2018
18	Indu Subedu	Female	December 28,2018
19	Janardan Khanal	Male	April 13,2018
20	Jayanti Kumari Bista	Female	Septerber 13, 2018
21	Kalpana Kumari Shahi	Female	September2,2018
22	Kamala Kumari Adhikari	Female	September21,2018
23	Kiran Ale	Male	April13,2018
24	Komal Dhami	Female	
25	Krishna Bahadur Giri	Male	June 18,2018
26	Laxmi Prasad Upadhayaya	Female	Feburary 13,2018
27	Manisha Dahal	Female	June 17,2018
28	Milan Rai	Male	
29	Mina Bhusal	Female	Janbary 28, 2018
30	Nabin Tembe	Male	June 17,2018
31	Nirmal Khatiwada	Male	April 1,2018
32	Nita Kumari BIMS	Female	December9 2018
33	Pragya Maharjan	Female	March3,2018
34	Puspa Khanal	Female	June 17,2018

35	Puspa Kumar Joshi	Female	June 15,2018
36	Rachana Kumari Yadav	Female	
37	Radhadevi Budhathoki	Female	March15,2018
38	Raj Kumar Giri	Male	December 9,2018
39	Raj Kumar Sonar	Male	
40	Rajani Rai	Female	Feburary13,2018
41	Reshma Thapa	Female	Janbary 28, 2018
42	Rita Regmi	Female	April13,2018
43	Safola Tamang	Female	June6,2018
44	Samjhana Simkhada	Female	April 10,2018
45	Sapana Bajhagan	Female	June 17,2018
46	Sarmila Khanal	Female	April6,2018
47	Sobha Sapkota	Female	April6,2018
48	Sudershan Simkhada	Male	April4,2018
49	Sunita Subedi	Female	
50	Supriya Acharya	Female	Janbary 26, 2018
51	Sushila Giri	Female	April 6,2018
52	Tara Devi Nepal	Female	December9,2019
53	Tulsa Devi Pokheral	Female	Discourse
54	Umesh Man Dangol	Male	Janabury 8,2018
Bachelors Level Students			
1	Lalita Kumari Joshi	Female	9-2-268-45-2014
2	Mamta Thapa	Female	9-2-268-11-2014
3	Sita Kumari Khadka	Female	9-2-268-13-2011
4	Deepa Panthi	Female	9-2-268-30-2013
5	Girija Kumari Chhetri	Female	9-2-268-44-2014
6	Anita Magarati	Female	9-2-268-2-2014
7	Samjhana Lamichhane	Female	
8	Abjal Pariyar	Male	
9	Sunita Parajuli	Female	
10	Bam Raj Rai	Male	

Graduate yaer 2016

Annex 4. Name List of KSC Graduates 2016 with details information

Arjun Koiraila	Male	B.Ed	2016	9841905878
Arjun Panthi	Male	B.Ed	2016	9867045451
Babu Ram Rokha	Male	M.Ed	2016	Missing

Bishnu Devi Pandey	Female	M.Ed	2016	9851006939
Chanvhalithapa	Female	B.Ed	2016	9803262799
Dinesh Raj Khanal	Male	B.Ed	2016	9843492595
DurgaBhattra	Female	B.Ed	2016	9843066147
DurgeshaworiPoudel	Female	M.Ed	2016	9841381522
Ganesh BdrBista	Male	M.Ed	2016	9858751751
Gita Ghimire	Female	M.Ed	2016	9841761474
Indira Dangal	Female	B.Ed	2016	9849073792
Indra Kumar Rai	Male	M.Ed	2016	9746107878
Kabithapa	Female	M.Ed	2016	9849224171
Kamal Bdr Lama	Male	M.Ed	2016	9860222904
Karna Ba. Kumahal	Male	B.Ed	2016	9841135816
Keshav Ku Kari	Male	M.Ed	2016	9865136216
Khem Raj Bhatta	Male	B.Ed	2016	9848736642
Kiran Joshi	Female	M.Ed	2016	9841614939
Kiran Kumar Poudel	Male	M.Ed	2016	9841094168
Krishna BdrPhyali	Male	M.Ed	2016	9846378096
Madhu Shrestha	Female	B.Ed	2016	9841421038
MinarabhBajracharya	Female	B.Ed	2016	9841443350
Muna Devi Bastola	Female	M.Ed	2016	Missing
Omi Gurung	Female	M.Ed	2016	98511838442
PabinaLamichhane	Female	M.Ed	2016	9865667910
Prem Lama	Male	M.Ed	2016	9841255693
RadhaKhanal	Female	M.Ed	2016	9841556564
RehanaMaharjan	Female	B.Ed	2016	9841370066
Rita Parajuli	Female	M.Ed	2016	9846220102
Roshan Raj Tuitui	Male	M.Ed	2016	9841495292
SangdomaTamang	Female	M.Ed	2016	Missing
Shailendra Ku Sha	Male	M.Ed	2016	9803028522
ShankerAchary Pant	Male	M.Ed	2016	9841399155
ShantaBdrDangal	Male	B.Ed	2016	9803262799
SumantaPhago	Female	B.Ed	2016	9804978762
SushilaNagarkoti	Female	M.Ed	2016	9841595148
TankesworiUpahayaya	Female	B.Ed	2016	9843623290
Tapta Raj Timilsina	Male	B.Ed	2016	9851149012
TirthKumari Basnet	Female	M.Ed	2016	Missing
Urmila Bhattra	Female	M.Ed	2016	9849049745
Yadab Prasad Joshi	Male	M.Ed	2016	9849208415
Yamuna Devi Dahal	Female	B.Ed	2016	12320092

Graduate yaer 2015

Annex6. Sample List for Master's Level | Graduated In the Year 2015 AD

SN	Name of Graduate (in alphabetically sorted order)	Registration Number	Viva Date	Type			
				M	F	EDJ	D
1	Ghan Shyam Nepal	4819-86	English	√			
2	Ranjana Bhattraai	9-2-29-1364-2004	English	√			
3	Bindu Tuladhar	3-5-00-833-4	EDPM	√		√	
4	Krishna Pd. Acharya	3274-86		√			
5	Sarawati Singh	9-2-591-2006			√		
6	Sujan Baral	9-2-737-113-2008		√			
7	Dipa Khadak	9-2-280-129-2008			√		
8	Bhagwati Puri	9-2-281-7-2007			√		
9	Narayan Pd. Tripathee	6-1-22-900-99		√			
10	Ful Maya Dahal	24365-91			√		
11	Mahendra Raj R.C.	21519-87		√			
12	Indu Subedi	9-1-48-1054-97			√		
13	Tuyal Ku. Adhikari	38757-91		√			
14	Sujan Sharma	9-1-50-1495-2000		√			
15	Subash Parajuli	7-1-32-1011-2000		√			
16	Manju Bhandari	6-1-54-404-98	Nepali		√		
17	Sudha Ghimire	9-2-268-52-2005			√		
18	Praksah Niraula	9-2-218-209-2007	Edpm	√			
19	Namuna Koirala	9-2-240-310-2004			√		
20	Pabitra Dahal	9-1-245-47-2003	Nepali		√		
21	Raghu Nath Gelal	5-1-20-65-98	Health	√			
22	Kishma Hamal Thakuri	9-2-278-1093-2007		√			
23	Chakra Bahadur Air	9-2-268-11-2007	English	√			
24	Shusma Khadka	9-2-268-27-2006	Nepali		√		
25	Kalpana Marasini	1876-88	English		√		
26	Bidur Prasad Phuwal	46832	EDPM	√			
27	Krishna Prasad Dahal	7386-81		√			
		Total		16	11		0

कविता, गजल तथा गितहरू

sf7df8ff, x/

cw/f ; kgfx?

- अनिशा बुढाथोकी

 दिपेश थापा
- वि.सि.ए. प्रथम सेमेस्टर

सपना सपना मै हराउने काठमाडौंको गल्ली
कसैले नसुन्दा नि कराउने काठमाडौंको गल्ली ॥
जब हजारौं आशाहरू बोकी भित्रिन्छ कोही
तब मान्छेदेखि मान्छे डराउने काठमाडौंको गल्ली ॥

दुई दिन सहर बसी गाउँमा धाक लगाउन थाले
पुर्खाको सानो चोईँटा अंश भाग लगाउन थाले ॥
अचेल गाउँका सोभ्रा मान्छेहरू पनि किनकिन
सहरको हावाले स्वार्थीपनको खाग लगाउन थाले ॥

नाम मात्रको सम्पन्नता छापेर सहरमा
अब फर्किदैछु गाउँ नफापेर सहरमा ॥
स्वार्थीहरूको बस्तीमा कसरी बाँच्नु खै
आफ्नै जीवनको पसल थापेर सहरमा ॥

सधैँजसो पछिबाट चिल्ले मान्छेहरू
कहिले उता कहिले यता मिल्ले मान्छेहरू ॥
भोलिको दिनमा के पो गर्न सक्लान् र
जो मानवतालाई नै निल्ले मान्छेहरू ॥

चैत्र वैशाखको खडेरी जस्तै
बेजोडको बेगको हुण्डरी जस्तै
तिमीहरू वहिरहेका थियौ आफ्नै चालमा
हे मेरा अनगन्तरी अधुरा सपनाहरू

तिमीहरू साक्षात ईश्वर बनेर आउनु
आमा बुवाको मुहारमा खुसी छाउनु
ओहोरात्र पुस्तकको पाना कति पल्टाउँ तिमीलाई पाउन
एक पटक त देऊ घरको आँगन हर्षले सजाउन

पानीमा नून बिलप भए जस्तै
टल्कने सुनको जलप भए जस्तै
तिमीहरू हराउने देखिने गथ्यो सुटुकक
कहिले काहीं नजिकिने गर, हे मेरा अधुरा सपनाहरू

एकको मरणमा अर्को जन्म लिन्छौ
भुल्लै नसक्ने असफलताको नाम दिन्छौ
भोग्नै नसक्ने अदालतको न्याय जस्तै कति विकराल बन्छौ
एक दिन श्रम गर्ने छाड्यो भने बेहाल बेहाल गर्छौ ।

जसरी मुटुले श्वास फेर्ने छोड्दैन
त्यसै गरी तिमीहरूलाई पूरा गर्न छोड्ने छैन
आँट र विश्वासहरू तिमी मै हुनेछन्
एकचोटी पूरा किन नहोला हे मेरा अधुरा सप्ताहरू

जब तिमीहरू एक दिन पूरा हुने छौ
आफन्तले स्यावासी दिएको सुन्ने छौ
आमा भाइबहिनीको अधरमा हासो देख्ने छौ
तिमीलाई खोज्दै भौँतारित म एक दिन बजारमा विकेको बेर

चैत्र वैशाखको खडेरी जस्तै
बेजोडको बेगको हुण्डरी जस्तै
तिमीहरू वहिरहेका थियौ आफ्नै चालमा
हे मेरा अनगन्तरी अधुरा सपनाहरू

Shraban Kumar Mandal
(SK Mandal)

My Loving Mother

[This poem is about lack of a son's love towards a mother in old age. In old age, the mother is not cared and supported due to education i.e. official job sends a son away. Consequently, the mother is neglected in this age though the son wants to pour love & care.]

You are a God
And Goddess the one,
Envy, obstinacy and avarice
You taught me none.

Blessed my life in your lap,
Unfed yourself & never rose a rage
Resisted every error and mistake
Incessant love interred my hap.

I stay away far
Though there's no war
Merely of your care
And educational jar.

Don't teach your child, mom
For no aid is rendered in your old age,
Official works cripple me dumb,
For education is my cage.

Name: Shraban Kumar Mandal, Nepal
Permanent Address: Ramgopalpur Municipality, Mahottari
Academic Qualification: M.Ed, B.A (With Major English)
Interests: Singing, travelling, writing and reading

खर्चो ज्ञानो सोड्क;

अन्तर्गत/

✍ कविता खनाल

✍ इन्दिरा भट्ट

पुग्यो हाम्रो शिक्षा क्याम्पस ३१ औं वर्षको उमङ्ग बोकी
उतारचढाव कति सह्यो यसले त्यसैले छ यसको
उन्नति र प्रगति आज हिजोभन्दा उज्यालो कति कति ।

चन्द्रागिरिको काखमा विष्णुदेवीको माभ्रमा अवस्थित
हाम्रो शिक्षा क्याम्पसले बनायो जिन्दगी कति कति
त्यसैले सधैं यसको उन्नति र प्रगति
आज हिजोभन्दा उज्यालो कति कति ।

यहाँ पढी लेखी जीवन सफल बनाउने सीप सिकी
आफ्नो परिवार जीवन धान्न सरल बनायो कति कति
त्यसैले हामी चाहन्छौं सदा होस् यसको
उन्नति र प्रगति आज हिजोभन्दा उज्यालो कति-कति ।

शैक्षिक गुणस्तर दिलाउन प्रतिबद्धता
लिएको हाम्रो शिक्षा क्याम्पसले
डाक्टर, इन्जिनियर, पाइलट बनाए कति कति
हामी सधैं चाहन्छौं उच्च नाम र शान कति कति
आज हिजोभन्दा अज्यालो कति-कति ।

एक पटक रोजेपछि हुन्छ सबैका लागि राम्रो
त्यसैले रोजी खोजी रोजौं हाम्रो शिक्षा क्याम्पस
हुनेछ खुसी पछि सन्तानको उन्नति र प्रगति
त्यसैले छ यसको उन्नति र प्रगति कति कति
आज हिजोभन्दा उज्यालो कति कति ।

किन भयो बलात्कार पाँच वर्षको बच्चालाई
न्याय छैन नेपालमा इमान्दार र सच्चालाई
नेपालमा बलात्कार बढ्न थाल्यो अति
निर्मलाको जस्तो बलात्कार कति भयो कति

जोगिन गाह्रो भयो सबै चेलीलाई पिर छ
घुस पाएसी न्यायिक सरकार बलात्कारीसँग मिल्छ
यो समयमा पुलिस पनि बलात्कारीसँग मिल्ने भए
बलात्कृत भएका चेलीले कसरी पाउँछन् न्याय

कति नारी मरिसके बलात्कृत भएर
अझ पनि न्यायिक सरकार बसेको छ के हेरेर
मारेर राखिदिन्छन् पोको पारी बोरामा
कोही भेटिन्छन् उखुबारीमा कोही भेटिन्छन् वनमा

बलात्कृत भएकालाई न्याय दिन आओस्
नेपाल सरकारले नेपालमा नयाँ कानुन ल्याओस्
बलात्कारको घटनाले दुःखी भएछन् सब
बलात्कारीलाई फाँसी दिने कानुन बनोस् अब ।

d]f]klxnf]af]hl g}cfd

uhn

 कविता खनाल

 कविता कटुवाल
वि.एड. प्रथम वर्ष

त्यो सानो बालकदेखि आजसम्म
कति दुःख, कति पीडा दिए होला नि आमा,
दिनुभयो त्यो न्यानो काख, माया र ममता

सधैं मेरो छोरी भन्दै खुसीमा हाँस्न सिकाउने
दुःखमा दुःख बुझ्ने सक्ने बनायौं मेरी आमा
आफ्नो गाँस दिएर मेरो सबै दुःख लिएर
कसरी हाँस्न सक्यौं नि मेरी आमा ।

आफ्नो आसुँ लुकाएर, भुटा हाँसो देखाएर
मेरो खुसीमा हाँस्ने मेरी आमा
मलाई पहिलो पाइला सार्न सिकायौं,
यो सारा संसार देखायौं त्यसैले त कति
अनमोल छौं यो संसारमा मेरी आमा ॥

अँध्यारो भित्र पनि उज्यालो देखेछ घरिघरि
तकदिरले बडो गजबको जिन्दगी लेखेछ पानाभरि ।

आज फूल यही प्रश्न लिएर कठघरामा उभिएको छ
भन्नोस् किन यो भमरा सधैं डुलिराख्छ मै वरिपरि ?

मेरो यो मुटु भित्र यो भन्दा सुन्दर कुनै वाक्य छैन
मेरो देश नेपाल जननी जन्मभूमि हो, यो स्वर्गसरी "

तिमी सबैरै मटाउँ आउछु पसिनाको कुलो लिएर ।
सिर्जना फैलाउनु छ चाहे माटोमा निष्काम कर्म गरी ।

अन्तिममा यति भन्नु छ तिमी मलाई छोडी नजाऊ
तिमीविना मेरो यो छातीमा हुटहुटी चल्छ बेस्सरी ।

हामी

गुरु प्रसाद पौडेल
उप-प्राध्यापक
अङ्ग्रेजी शिक्षा

ज्ञानको दिव्य ज्योति छर्दै छौं हामी
अहोरात्र खट्दैछौं हामी बनाउन काम काजी
प्रयोगात्मक र व्यवहारिक शिक्षामा जोड दिँदै
प्रविधि र अनुसन्धानलाई जोड्दै जस लिन्छौं
पुस्तकालय, खेलमैदान प्रयोगशाला र सभाहल
संस्था बनाउन मिलेर सबै गछौं निरन्तर छलफल
प्राज्ञिक उत्कृष्ट कायम गर्दै दिन्छौं विद्यार्थीमैत्री शिक्षा
परामर्श, सहयोग र समन्वय यही छ तीव्र इच्छा
जोड्दै अनुसन्धानलाई सिकाई र पेसागत विकासमा
फड्को अब मार्दछौं हामी प्राज्ञिक वृत्ति उन्नयनमा
गुणस्तर सुनिश्चिततातर्फ चल्दैछ हाम्रो यात्रा
सांसारिक आवश्यकतामा आधारित शैक्षिक पद्धति हाम्रो प्रतिवद्धता
शिक्षक विद्यार्थी प्रशिक्षण निरन्तर गर्दछौं हामी
दक्ष जनशक्ति उत्पादनमा रहन कामयावी

?sd ; }f[km}f]

k} fsf]ou

कोपिला शर्मा

प्रदिप कुँवर

सुन्दर मेरो रूकुम जिल्ला विशाल भएर
सङ्घीयताले छुटियाँ हामी भन खुसी भएर
रूकुमपूर्व मगर बस्ती क्या मिली बसेको
खुकुरी बोक्ने कम्मरमाथि पटुका कसेको ।

रहेछ यहाँ यो जिल्ला हाम्रो लुम्बिनी प्रदेश
हिमालबाट भर्दछन् आज राजधानी मधेश ।

छ मेरो घर रूकुम पश्चिम त्यो जाहारी खोलामा
काफल, चुत्रो, ऐसेलु ल्याउँछ कोसेली भोलामा
मादल, झ्याली, खँचडी अनि दमाहा ठोकर
रमाउने धेरै मयुर टप्पा सिँगारू नाचेर ।

दश वर्षे जनक्रातिमा हामी नै लागेथ्यौं
जनताका लागि देशका लागि हामी नै लडेथ्यौं
भुकेनौं हामी कहिले पनि लडाइँको किल्लामा
पुगेथ्यौं हामी क्रान्तिका लागि ती सारा जिल्लामा ।

सजाउँछौं हामी यो हाम्रो जिल्ला विगत बेग्लै छ
धर्तीको सुन्दर एक मात्र बस्ती स्कुम एकलै छ ।

कस्तो युग आयो यो
चारैतिर पैसा पैसा
पैसा नै नभए त
हाम्रो जीवन अन्धकार रैछ ।

खाँदा पनि पैसा लाग्ने
सुत्दा पनि पैसा लाग्ने
त्यसैकारण हाम्रो देश नेपाल
माटोमा मिल्न पुगेको रैछ

आफ्नो माटो पनि पैसाले किन्नुपर्ने
कस्तो जमाना आयो यो
सदुपयोग भइरहेछ कि अहिले यो
हाम्रो देश विकासमा दुरुपयोग छ ।

धनी मानिस धनी नै हुने रैछ त्यहाँ
गरीबहरूलाई कमजोर पार्दा रैछन् यहाँ
दुखी गरीबी र असहाय कमजोरीहरू
भोकभोकै मर्ने रहेछन् यहाँ

आफ्नो मान्छे बनाउने पैसा रैछ यहाँ
आफ्नोबाट टाढा गराउने पैसा रैछ
आफ्नो र विरानो मनको नाताले रैछ
आफन्त र पराइ चिन्ने पैसा ठुलो रैछ ।

cw/f]ofqf

अप्सरा अधिकारी

अन्धकार कोठाको
 चिसो भित्ताबाटै
 मेरो यात्रा सुरु भएको छ,
 जुन यात्रा जीवनको पहिलो अनुभूति हुनेछ
 त्यो पट्यारिलो गन्तव्यहीन यात्रामा
 नदीको भत्किरहने किनार जस्तो मुटु बोकी
 म निर्दोश प्राणी यात्रामा सामेल छु
 यात्रामा कहिले ठक्कर खाएको छु
 कहिले चक्कर लागेको छु
 मनभित्र अत्याशिला स्वप्नीजल सजाउँदै
 तुवाँले क्षितिज जिस्क्याउँदै
 नीरस यात्रा बढ्दैछ
 जहाँ स्तब्धता छ, सुन्यता छ र मौनता छ,
 क्षतविक्षत धरातल चिर्दै
 मेरो यात्रा हुँकिरहेछ ।
 म बेसाहारा प्राणी देख्यौं
 हिमालको प्रतिबिम्ब बनि
 मेरी संगिनी
 मेरै प्रतीक्षामा आँखा विछ्याएकी हुन्छे
 मिरमिरे उषाको किरणसँगै
 सिंदुर पोतेमा सजिएकी
 मेरी संगिनीले
 नयनबाट मोतीहार तप्प-तप्प तिल्लिकएको हुन्छ

त्यही मोतीको ज्योतिले
 म निश्चुक्क भिज्नु पुग्थे
 एक्कासी उनको सजिएको सिउँदो मेरो
 पाउमा भुक्छ
 उनको कोमल स्पर्श
 नसा नसामा सल्बलाउँछ
 म चियाउँथे, छोलाउँथे
 बोल्ने साहस गर्थे
 तर असमर्थ.....
 उनको सुमधुर माधुर्यता
 छरिएको तेज, शिष्ट व्यवहार
 केही बेरपछिको नयनको हेराहेरसँगै
 तन्द्राको सिरक च्यातिन्छ
 मुटुमा कम्प छुट्छ
 अमृत जलले छचल्किएको नयन
 चारैतिर डुलाउँदा, होस फिरेछ
 मेरो यात्रा त्यही रहेछ !
 भाँचिएको खाट,
 चिसा भित्ता र
 अन्धकार कोठाको वरिपरि चलिरहेछ
 वरिपरि घुमिरहेछ ।

u?

रमेश रोकका

गुरु नै हो सबै वेद
गुरु नै हो सबै पूराण
गुरुलाई गर्नु सभ्य सम्मान
गुरु नै हो जीवनको आधार ।

त कसैलाई धनी देख्छन्
न त कसैलाई गरिब
न त कसैलाई आफ्नो भन्छन्
न त भन्छन् पराई ।

आफू जति नै दुःखी भए पनि
शिष्यलाई खुसी बनाउँदछन्
मैनबत्ती भै बलेर आफू
ज्ञानको ज्योति फैलाउँदछन् ।

आदर्श व्यवहार हुन्छ गुरुको
सागरजस्तै हुन्छ ज्ञान
कसैलाई बनाउँदछन् डाक्टर
कसैलाई बनाउँदछन् महान् ।

cfdfsf]sfvaf6 k/b]; Psf 5f7f5f7l

संगिता भट्ट

तह : वि.एड. दोस्रो वर्ष

धेरै बस्यौ एकलै आमा पाल्न आउने छु
थोत्रिएका तिम्रो चोलीफरिया फेर्न आउने छु
धेरै बस्यौ एकलै आमा पाल्न आउने छु ।

आमा पानी पर्दा चुहिने ती खरको छानो
एक दिन अवश्य, फेर्न आउने छु
धेरै बस्यौ एकलै आमा पाल्न आउने छु ।

आमा धनै ठुलो हो भनेर जब मैले बुझें
तब तिम्रो न्यानो काख छोडी परदेसिन पुगें
धेरै बस्यौ एकलै आमा पाल्न आउने छु ।

आमा पायौ धेरै छोराछोरी दुःख गरीगरी
बुढेसकालमा एकलै भयौ परदेसिए छोराछोरी
धेरै बस्यौ एकलै आमा पाल्न आउने छु ।

आमा दसैं तिहार आउँदाखेरि कति रोयौ होला
पीर नगर आमा यस पालीको दसैमा धार्नी खसी ढाल्न आउने छु ।
धेरै बस्यौ एकलै आमा पाल्न आउने छु ।

धेरै बस्यौ एकलै आमा पाल्न आउने छु
थोत्रिएका तिम्रो चोलीफरिया फेर्न आउने छु
भुत्रिएका चोलीफरिया फेर्न आउने छु ।

cx, xfdi||zI ff SofDk;

शर्मिला चेपाड

आएँ म जब यस क्याम्पसमा एक आशा बोकेर
मुस्कुराउँदै क्याम्पसलाई हेरेँ म एकदिन उभेर
नयाँ गुरुमा नयाँ गुरुबा नयाँ साथीहरू
खुसी भयो मन बल्ल थाले मनका बातीहरू

क्याम्पसभित्र प्रवेश गरी सोचेँ राम्रो छ अवश्य
देख्न थालेँ एक सुन्दर सपना अनि उज्ज्वल भविष्य
असल रहेछन् साथीसङ्गी उत्तिकै असल गुरुगुरुमा
थोरै थोरै डराएको थिएँ म पहिलो सुरुमा

क्याम्पस वरिपरि रहेछन् सुन्दर वातावरण
भगवान स्वरूप गुरुगुरुमा हजुर कै परे शरण
मन्दिरसरी रहेछ क्याम्पस म पुज्छु जहिले नि
शिक्षा कै वर्षा वर्सिन्छ यहाँ म रुज्छु जहिले नि

फूल जस्तै बनी फुलाऊ है साथी यही हाम्रो क्याम्पसमा
अटूट प्रेम बस्नेछ साथी यही हाम्रो क्याम्पसमा
सुन्दर भविष्यको जरा हो, यो हाम्रो क्याम्पस
सबै जना आउनु है साथी मन नपारी उदास

आऊ साथी हामी मिलेर पढौँ एकजुट भई
कल्पना गरौँ सुन्दर भविष्यको मन खिन्न नबनाई
पूर्व र पश्चिम उत्तर दक्षिण कहाँबाट आउँ हामी
मिहिनेत गरी सुन्दर भविष्य बनाउने छौँ हामी
मिहिनेत गरी सुन्दर भविष्य बनाउने छौँ हामी

कथा

अधुरो प्रेम

कृष्णहरि आले मगर (किसन)

शुक्रवारको दिन थियो । भक्तपुर सूर्यविनायकमा मङ्गलोदय माध्यमिक विद्यालय थानकोटका कक्षा नौ र दसका विद्यार्थीहरूलाई शैक्षिक भ्रमण लिएको थियो । त्यसबेला म कक्षा नौमा अध्ययनरत थिएँ ।

ऐतिहासिक सङ्ग्रालय भक्तपुर दरबार साँच्चिकै रमाइलो रहेछ । दरबारको अवलोकनपछि हामी सर, मिस र विद्यार्थीहरू सूर्यविनायक मन्दिरतिर प्रस्थान गर्‍यौं । सबैले पालैपालो गणेशजीको दर्शन गर्‍यौं । सूर्यविनायक मन्दिरतिर जाँदा बाटोमा एउटी केटीले कौसीबाट हात उठाएर हाँसेकी थिइन् । उक्त केटीले कसलाई हात उठाइन् र उनी को थिइन् । त्यो कुरा कसैलाई थाहा थिएन । हामीहरू पनि ती केटीलाई हात हल्लाउँदै, जिस्क्याउँदै र फ्लाइड किस दिँदै अगाडि बढेका थियौं ।

करिब २ बजेतिर सम्पूर्ण साथीहरू र शिक्षकहरू मिलेर एउटा सानो कार्यक्रम राखियो । जसमा हाँडीफुटाई, गीत गाउने, नृत्य र बेलुन फुटाई जस्ता कार्यक्रमहरू थिए । मैले पनि गीत गाउनलाई नाम टिपाएँ । अगाडि नै अन्ताक्षरी, दोहोरी गीत गाएको, नाचेको र थपडी बजाएको थकाई कसैको पनि मेटिएको थिएन । यत्तिकैमा फेरि बेलुन फुटाई कार्यक्रम हुँदा सबैजना रमाइरहेका थिए । म पनि हाँस्दै ताली पिट्दै थिएँ । एक्कासि मेरो एउटी केटीसँग नजर जुध्न पुग्यो । उक्त केटी बाटोमा हात उठाएर हाँस्ने केटी थिइन् । उनी आफ्ना दुईजना साथीहरूको बिचमा बसेर हाम्रा कार्यक्रमहरू हेरिरहेकी थिइन् । मैले पनि साथीको पछाडि छेकिएर उनलाई चियाएर हेर्न थालें । अरु साथीहरू सबै आफ्नै सुरमा रमाइरहेका थिए तर म भने साथीहरूले थाहा नपाउने गरी उता हेर्ने गर्थे । त्यो केटीले पनि मलाई नै हेरिरहेकी हुन्थी । यत्तिकैमा मेरो गीत गाउने पालो आइसकेछ । म्युजिक ट्रायकमा लाक्पा शेर्पाको भस्करे दुःख यो मुटु मेरो उसैको यादमा भन्ने गीत गाइदिँएँ । गीत सेन्टिमेन्टल थियो, तैपनि धेरैले पन पराइदिए ।

गीत गाउने कार्यक्रम चलिरहेको थियो । म भने त्यो केटीको हाउभाउ र इसाराअनुसार तल पसलतिर लागें । मैले त्यो केटीलाई भेटें । त्यो केटीलाई भेटें । उनले भनिन्- 'हाइ कृष्ण ! सञ्चै हुनुहुन्छ ?'

सटिक उत्तर दिँदै मैले भनँ 'हजुर सन्चै, तर मैले तपाईंलाई ...

म वृन्दा,

मेरो उत्तर पूरा नहुँदै उसले भनिन् ।

एकछिन सोचविचार गरे । उनी त म कक्षा आठमा हुँदा मित अङ्कलको घरमा बिदा मनाउन पोखरा गएको बेला परिचित भएकी केटी (वृन्दा) पो रहिछिन् । मित अङ्कलको परिवार र वृन्दाको परिवारले एउटै धारा प्रयोग गर्ने गर्थे । त्यही धाराको माध्यमबाट हामी दुई परिचित हुन पुगेका थियौं ।

अनि मैले भने- वृन्दा ! तिमी आज यहाँ अचानक कसरी आइपुग्यौ ?

उसले आँलाले देखाउँदै भनिन् 'ऊ त्यो मेरो दिदीको घर । यहाँ म आएको एक महिना भइसक्यो, अहिलेसम्म घर...'

तिमी घर कहिले जान्छ्यौ त ? उता- अङ्कल, आन्टी, भाइहरूलाई सन्चै छ नि ?

उसले भनिन् - सबैलाई सन्चै छ । (खुसीको भावमा) उसले अभै कुरा थपिन् - 'अब म यहीं बसेर पढ्छु । घर जान्छु ।

उसो भए भेट्नलाई भन् सजिलो हुने भयो हैन र ? मैले हाँस्दै भनँ ।

उसले हसिलो पाराले मलाई हेर्दै भनिन् - हो । उसले मेरो फोन नम्बर मागिन् तर मेरो घरमा फोन नभएकाले मङ्गलोदय स्कुलको फोन नम्बर दिएँ अनि पछि भेट्ने कुरा गर्दै छुट्टियाँ ।

त्यो दिनको शैक्षिक भ्रमण औधी रोमाञ्चक र स्मरणीय भयो । घर पुगेर सबै कुराहरू सम्भक्न । यसमा वृन्दाकै सुन्दर चेहेरा नै बढी मात्रामा तछाडमछाड गरी आइरह्यो । वास्तवमै उनी अति रात्री पनि थिइन् । रङ्गीन कालो कपाल, बाटुला चेहरा, सुन्दर आँखा, अनि सुहाउँदो शरीरमा प्रत्येक अङ्गहरूले ठाउँ लिई बनेको उसलाई जसले पनि आँखा लगाउँथे । केटी मान्छेमा हुनुपर्ने सबै गुणहरू उसमा थियो । उसको अगाडि त कालिगढले वर्षौं लगाएर बनाएको मूर्तिले पनि हार खान्थ्यो । समय बित्दै गयो । समयको परिवर्तनसँगै मैले उसलाई थाहै नपाई मायाँ गर्न थालिसकेछु ।

एक दिनको कुरा हो, म कक्षामा साथीहरूसँगै म्याथ सिकिरहेको थिएँ । पाले दाइले फोन आयो भनेर मलाई बोलाउनु भयो । गएर फोन उठाएँ । वृन्दाको फोन रहछ । फोनमा उसँग कुरा गर्न पाउँदा अति खुसी लाग्यो । यतिकैमा मैले भने- "वृन्दा, तिमीलाई कस्तो भेट्न मन लागिसक्यो ।" उसले भनी- मलाई पनि त हो नि । त्यसैले त फोन गरेकी । तपाईंलाई कति कुराहरू भन्नु छ । भोली तपाईंहरूको शैक्षिक भ्रमणको कार्यक्रम भएको ठाउँमा आउनुस् है भनेर फोन राखिदिई ।

भोलिपल्ट निर्दिष्ट स्थानमै भेट भयो । त्यो भेटमा हामी यति धेरै खुसी भयौं । त्यसको कुनै लेखाजोखा नै छैन । हामी एकअर्काको हात समाउँदै शीतल छहारीको खोजीमा उकालियौं । हामीले भनेजस्तै ठाउँ पायौं अनि त्यो सूर्यविनायकको एकान्त वनमा चखेवा र चखेवीको जोडीजस्तै भनेर धेरैबेर रमाइला रमाइला गफहरू गरेर बसिरह्यौं ।

खै ! किन हो कुन्नि । त्यो दिन त रश्मीले पनि अस्ताचलमा पुगेर चाँडै डुब्न लागे जस्तो लाग्यो । छुट्टिने बेलामा भोली तपाईंलाई स्कुलमा फोन गर्छु है भन्दै एउटा चिठी दिई । घर पुगेर चिठी खोलें । त्यसमा लेखिएको थियो ।

मेरो कृष्ण

अशेष-अशेष प्यार र

लाखौं लाख मायाँका कोसेलीहरू

दिनाङ्क

.....

यस निर्जिव कागतलाई साधन बनाएर विह्वल हृदयको उद्गार पोख्न लागेकी छु । यसलाई तपाईंको कोमल, निश्चल हृदयको सतहमा वशीभूत हुन दिनुस् ताकि यो प्रेमको फूल वैली नजाओस् । भरी नजाओस्- कस्तै आँधीमा पनि, कस्तै तूफानमा पनि ।

कृष्ण ! सूर्योदयको उज्यालोसँगै मेरो मायालाई प्यार अनि ग्रहण गरेर मेरो चन्चल मनलाई धीरज दिनुस् । सूर्य विनायकको कसम, सूर्य विनायकको आशीर्वाद, हाम्रो प्रेमको अटल विश्वास र अमरत्वको साक्षी छँदैछ । हामी नभुलौं त्यो हिजोको दिनको महान् प्रेमदिवस् । चिरस्थायित्वको प्रतीक, मृत्युपर्यन्त । यस हृदय मन्दिरमा तपाईं विराजमान हुनुहुन्छ । तपाईं सिवाय अन्यले यो मेरो प्रेम सिंहासनमा ओगट्न सक्ने छैन अब, तर पनि किन हो, मेरो मन उदास-उदास भइरहेछ । तपाईंलाई प्राप्त गर्ने मेरा आशा र प्रयत्नका साधनहरू, आकाशका साना साना तारिकाहरू भैं किन धमिली रहन्छन् ? किन चम्कँदैनन्- ध्रुवसरह ।

दिदी-भिनाजुले लाख प्रयत्न गर्नुहुँदा पनि स्कुलमा पढ्न पाइने किनकि बिचमा पढ्न धेरै कठिन हुने हुनाले पुनः पोखरामै गएर पढ्ने निधो गरेकी छु । पर्सि १० गतेका लागि टिकट लिइसकेको छु । एकचोटी यसको उत्तर सहित भेट्ने प्रयत्न गर्नुहोस् है ।

अन्त्यमा, मैले बालेको दीपको ज्योतिलाई निभन नदिनुस् । सधैंभरि चम्किरहने बनाइदिनुस् है ।

उही तपाईंको माया पाउने
आशावादी- "वृन्दा"

भोलिपल्ट स्कुल गएँ । पढाइमा ध्यान गएन । पाले दाइ आउने बाटोभरि आँखाहरू बिछ्याइरहेँ । पहिलेकै समयमा फोन आयो । फोनमा छोटो कुरा भयो । अन्त्यमा वृन्दाले भनिन्- "चिठी पढ्नु भयो ।"

अँ पढेँ । 'मेरो मनको कुरा बुझिदिमा तिमीलाई धेरै-धेरै धन्यवाद ।' मैले भनँ ।

वृन्दाले भनी - पर्सि नौ गते मेरो कालिमाटीमा आउने काम छ, आउनुस् है ।

मैले सटिक उत्तर दिएँ - हुन्छ ।

त्यो दिन टिफिन टाइममा घर गएर शब्दहरू चयन गरी-गरी उसको यादमा पत्र कोर्न सुरु गरँ । जताबाट सुरु गरे पनि नमिलेको जस्तो लाग्यो । धेरै कपिका पानाहरू च्यातेर फालेँ । एउटा चिठी त जसरी भए पनि लेख्ने थियो । जस्तो भए पनि एउटा चिठी लेखेँ ।

सबै साथीहरू स्कुल गएका थिए तर म भने कालिमाटीतिर धाएको थिएँ । यदि मलाई उसको मायाले नतानेको भए त्यो दिन कालिमाटी धाउने दरोकार थिएन । म उसको मायाले तानिएर उक्त ठाउँमा ऊ भन्दा अगाडि नै पुगेँ ।

वृन्दा आउने बसहरू गन्न थालेँ । चौथो बसमा उसको प्रवेश भयो । पहेंलो कुर्तामा सजिएकी वृन्दा मलाई देखेर बाटो क्रस गर्दै थिइन् । सल लत्रेको हुनाले सम्हाल्ने कोशिस गर्दा तुफानले आएको एम्बुलेन्सले उसलाई ठक्कर दियो । उनी त्यही बिच सडकमा ढल्न पुगिन् । हतपत त्यही एम्बुलेन्समा राखेर वृन्दालाई हस्पिटलतिर लगियो । म त्यहाँ पुग्दा उसको वरिपरि धेरै मान्छेहरू थिए किनकि ऊ मरिसकेकी थिइन् । एउटा प्रहरीले उसको व्याग खोतल्दै थिए । दुई हजार रूपैयाँ र एउटा सानो डायरी फेला पारे । डायरीमा लेखिएको थियो-

नाम : वृन्दा गुरुड, सुन्तलाघारी ७ पोखरा, नेपाल,

इमेल : krishnabrinda@yahoo.com

यही ठेगाना अनुसार वृन्दाको लाशलाई पोखरा पुऱ्याउने बन्दोबस्त भयो तर पनि मैले एक शब्द बोल्न सकिनेँ अनि केही गर्न पनि सकिनेँ । मुटुलाई दह्रो पारेर प्रहरीलाई भनँ 'म यो मान्छेलाई राम्ररी चिन्छु सर । यो मान्छेको घर पोखरा भए पनि दिदीसँगै भक्तपुरमा बस्छे । प्रहरीले यसलाई अब सिधै पोखरा पुऱ्याउने बन्दोबस्त भइसक्यो । जानकारीका लागि धन्यवाद भनेर लाशलाई शब बाहनमा राखेर लगियो ।

विछिप्त मन बोकेर घर फर्केँ । दैवलाई सरापेँ । किन यति चाँडै चुडेर लगेको ? मबाट यसरी चुड्नु नै थियो त मिलन पनि त नगराइदिएको भए हुन्थ्यो नि ।

यसरी आफूलाई माया गर्ने मान्छे आफ्नै आँखा अगाडि दैवले चुडेर लग्यो । त्यो दृश्य अभै पनि मभित्र छदैछ । यो कुरा आजतक मैले कसैलाई पनि भनेको छैन । उसको मृत्युमा के मेरो दोष छ ? कि छैन ? यही छ र छैनमा म बाँचिरहेको छु ।

त्यो एम्बुलेन्सको ड्राइभरलाई कुनै कारबाही भएन र हुँदैन पनि रहेछ । नेपालको कानुन दैवले मात्र जानून् । त्यो एम्बुलेन्सको ड्राइभरलाई कुनै कानुन लागेन । कुनै सजाय भोग्नु परेन । त्यो साइरन जडित एम्बुलेन्स आउँदा त हरेक राष्ट्रका राष्ट्रपति, राजा र मन्त्रीहरूले समेत बाटो छोड्नु पर्दोरहेछ । यस्ता ठुला मान्छेहरूको अगाडि त मेरो वृन्दा एउटा प्राण भएको सानो जीवन मात्र थिई । त्यहाँ उनको कुनै मूल्य नै रहेन ।

अरूका लागि त्यो सानो जीव नै मेरो लागि भने सारा संसार, प्राण र सबथोक थियो । म एउटा मन्दिर र मेरो देवता वृन्दा । यदि त्यस मन्दिरमा देवता भएन भने त्यस मन्दिरको कुनै मूल्य हुँदैन । त्यही मूर्तिविनाको मन्दिररूपी खोक्रो हृदय बोकेर जिउँदै जलिरहेको छु । धेरै दिन र रातहरू ओभेल परेर गए पनि यो जलिरहेको मुटुमा उसको याद मेटिएको छैन । अभै पनि उस्तै छ । कहिले काहीं बिर्सन लाख प्रयास गर्छु तर सकिदैन । उसको यादमा कोरिएका ती शब्दहरू मेरो मनभित्रै अभै पनि उस्तै छ । माया मिसिएको र जीवनमा लेखिएको पहिलो प्रेमपत्र उसलाई दिन सकिन्न । त्यो पत्र अभै पनि मसँग सुरक्षित छ । मिलनको सुरुवात मात्र भएको यो जुनिमा लेखिएको यो पहिलो प्रेमपत्र अर्को जुनिमा दिएर सँगै अनि युगौ युगान्तसम्म सुख दुःख बाँडी बस्ने मिठो मिलनको प्रतीक्षामा ।

ईति

“सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग”

✍ पवित्रा सामल मगर

“सामाजिक सञ्जाल” आजको विज्ञान तथा प्रविधिको सबैभन्दा ठुलो आविष्कार हो । सामाजिक सञ्जाल अहिले सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सबैभन्दा सरल एवम् सहज तथा भरपर्दो माध्यम हो । अहिलेको २१ औं शताब्दीमा सामाजिक सञ्जाल सबैभन्दा प्रयोग र यसको लोकप्रियता बढ्दै गएको छ । सामान्यतया सामाजिक सञ्जाल आफ्नो दैनिक जीवनलाई सरल, साहज तथा विश्वको कुनै घटना एवम् जानकारी तथा संसारका कुनै पनि कुनामा रहेका व्यक्तिहरू अन्तर्क्रिया र सम्बन्ध स्थापना गर्न एक आधुनिक एवम् सहज माध्यम हो । सामाजिक सञ्जालको लोकप्रियता र प्रयोग अहिले बच्चादेखि आमा बुवा एवम् सम्पूर्ण उमेर समूहका व्यक्तिहरूले यसको प्रयोग गर्दछन् ।

सामाजिक सञ्जालले आहेलेको वर्तमान एवम् विज्ञानको समयमा यसले वर्तमान नागरिकहरूलाई प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपले सहयोग पुऱ्याइहेको छ । अहिलेको युग विज्ञान तथा प्रविधिको युग हो । सामाजिक सञ्जालहरू जस्तै फेसबुक, यु-टुब, स्काइप, टिकटक जस्ता सञ्जालहरूको प्रयोग बढी मात्रामा प्रयोगमा आइरहेका छन् । सामाजिक सञ्जाल कुनै पनि कार्यालय, हस्पिटल, प्रशासन, विद्यालय एवम् व्यक्तिगत कार्यका लागि समेत यसको प्रयोग गरिन्छ । सामाजिक सञ्जालको लोकप्रियता बढेसँगै समाजमा विभिन्न विकृति एवम् विसङ्गतिहरू समेत देखा परेका छन् ।

सामाजिक सञ्जाल एउटा त्यस्तो माध्यम हो, जसका सही तरिकाले सदुपयोग गरेमा व्यक्तिलाई यसले धेरै फाइदा वा व्यक्तिले सामाजिक सञ्जालबाट भरपूर्ण लाभ प्राप्त गर्न सक्छ । यदि कुनै व्यक्तिले जानकारी भएर वा बिनाजानकारी सामाजिक सञ्जालक गलत तरिकाले वा दुरुपयोग गरेमा व्यक्तिको जीवनमा नकारात्मक परिमाणहरू सिर्जना हुन्छ ।

सामाजिक सञ्जाल गलत प्रयोग जस्तै अत्याधिक मात्रामा सामाजिक सञ्जालको प्रयोग उदाहरणका लागि आफ्नो दैनिक जीवनलाई अस्तव्यस्त पार्ने गरी फेसबुक, टिकटक एवम् युटुब लगायतका सामाजिक सञ्जालमा लत बस्दा व्यक्तिको मानसिक समस्या, एवम् समयको खर्च एवम् मान मर्यादामा समेत आँच आउन सक्दछ । सामाजिक सञ्जाल प्रयोग गरी आफ्ना लागि आवश्यक वा आफलाई फाइदा पुऱ्याउने खालका कुराहरू मात्र हामीले हेर्नुपर्दछ । सामाजिक सञ्जाल प्रयोगकर्ताले आफ्नो समयको सदुपयोग गरी चाहिने वा आवश्यक परेको खण्डमा तथा सामाजिक सञ्जालको दुरुपयोग गर्नुहुँदैन । सामाजिक सञ्जालमा कुनै पनि कुरा पोस्ट गर्दा वा अरुलाई प्रतिक्रिया दिँदा अरुलाई हानी पुऱ्याउने एवम् अरुको मान मर्यादामा आँच आउने क्रियाकलापहरू गर्नु हुँदैन । सामाजिक सञ्जाल प्रयोग गर्दा उचित मात्रामा आफ्ना परिवार इस्टमित्र एवम् नातागोतासँग सुमधुर सम्बन्ध कायम राख्न यसको सही तरिकाले प्रयोग भएमा मात्र सम्भव हुन्छ । सामाजिक सञ्जाल प्रयोग गर्दा कतिपय साइबर नैतिकता विपरीत कुनै पनि कार्य गर्नु हुँदैन । साइबर नैतिकता पालना नभएमा व्यक्तिले कानुनबमोजिम दण्डनीय बनाइएको हुनाले सामाजिक सञ्जाल प्रयोग एवम् नीति नियमबारे परिवार, समाज एवम् अन्य प्रयोगकर्तालाई समेत आफूसँग भएका जानकारी साटासाट गरी सामाजिक सञ्जालबाट सिर्जित आत्महत्या हिनताबोध, कुण्ठा, तनाव, मनोरोग जस्ता समस्याबाट मुक्ति दिलाउन सकिन्छ ।

सामाजिक सञ्जाल अहिलेको वर्तमान समाजमा सबै उमेर बालबालिका एवम् आमाबुबाले अन्तरवैयक्तिक सम्बन्ध स्थापना गर्न तथा मनोरञ्जनका लागि समेत यसको प्रयोग गर्दछन् । सामाजिक सञ्जालले व्यक्तिको जीवनमा सकारात्मक एवम् नकारात्मक परिमाणहरू सिर्जना गर्न स्वयम् प्रयोगकर्ताको हातमा हुन्छ । त्यसकारण सामाजिक सञ्जाल प्रयोग साइबर नैतिकताका नीति नियमहरू पालना गरेमा

व्यक्तिले आफ्ना जीवनलाई सरल, सहज तथा सकारात्मक परिवर्तनहरू प्राप्त सक्छ । सामाजिक सञ्जाल अहिलेको वर्तमान समाजका अरबौं र करोडौं व्यक्तिहरूमध्ये बालबालिकाहरू पनि पर्दछन् । बालबालिकाहरूले सामाजिक सञ्जालको प्रयोग बढी मात्रा वा यसको लत वसी बालबालिकामा सामाजिक परिवेशमा घुलमिल हुन नसक्नु वा सामाजिकीकरणको सम्बन्ध कायम गर्न नसक्नु, तनाव मनोरोग तथा आफ्ना परिवारका सदस्यहरूसँग सम्बन्धमा खटपट एवम् आत्महत्या, नैराश्र्यता, हिनताबोध जस्ता समस्याहरू बढी मात्रामा देखिन्छ । बालबालिकाहरू गेमहरू जस्तै, पबजि. फ्रि फायर जस्ता गेममा लत बसिसकेका छन् । त्यसकारण आफ्ना परिवारका सदस्यहरू तथा विद्यालयमा शिक्षकहरूद्वारा समेत यस्ता जानकारी एवम् पाठ्यक्रम एवम् विभिन्न सार्वजनिक स्थलमासमेत सो विषयसम्बन्धी जनचेतनामा उपायाहरू समेत समावेश गराएमा सामाजिक सञ्जालबाट सिर्जना भएका विकृति एवम् विसङ्गति हटाउन सकिन्छ ।

सामाजिक सञ्जालका प्रयोग सही तरिकाले एवम् बालबालिकाका लागि वा विभिन्न उमेर समूहका बालबालिका आवश्यक पर्ने ज्ञान जानकारी मात्रै होइन सुन्न, देख्न सक्ने सिस्टम भए अझ सुनमा सुगन्ध भने भैँ सामाजिक सञ्जालको प्रयोग सहि तरिकाले हुन्थ्यो । सामाजिक सञ्जालमा हामीले साइबर अपराधहरू, अरुको पासवर्ड चोर्ने, अनावश्यक कुराहरू पोष्ट गारिदिने, आइडी ह्याक गरिदिनेजस्ता साइबर नैतिकता विपरीत कार्यहरू गर्नु हुँदैन । सामाजिक सञ्जालमा आफ्ना व्यक्तिगत वा गोप्य जानकारीहरू पोस्ट गर्नु हुँदैन । समयसमयमा आफ्ना पासवर्ड चेक गर्न तथा पासवर्डहरू अरुले थाहा नपाउने खालका राख्नुपर्दछ र समयसमयमा फेर्नुपर्दछ । सामाजिक सञ्जाल प्रयोग गर्दा आफ्ना साथीभाइ तथा समाजका व्यक्तिहरू जो सामाजिक सञ्जालबाट पीडित भएका छन्

उनीहरूलाई सम्बन्धित साइबर काइम वा प्रहरीलाईसमेत जानकारी गराउनु पर्दछ । आफूले नचिनेका सङ्कास्पद इमेल खाल्नु हुँदैन । सामाजिक सञ्जालमा अपरिचित व्यक्तिले आफूलाई कुनै पनि ललाई, फकाई वा दबाबमा पार्न खोजेमा वा त्यस्ता तरस्करीहरू विरुद्ध सम्बन्ध निकायमा गई साइबर क्राइम गर्न सकिन्छ । अपरिचित व्यक्तिले कुराकानीका क्रममा कही भेट्न बोलाएमा वा दबाबमा पारेमा आफ्ना विश्वासिलो व्यक्तिलाई सम्पूर्ण कुरा सुनाई सो क्रियाकलापहरू बिरुद्ध न्याय खोज्नु पर्दछ । सामाजिक सञ्जालमा आफ्नो समयलाई बर्बाद पार्न एवम् मनोरञ्जनका लागि यसको दुरुपयोग गर्नु हुँदैन । सामाजिक सञ्जाल सकारात्मक एवम् नकारात्मक परिमाणका बारेमा सवैलाई सजक गराउनु पर्दछ । साइबर नैतिकताको पालना गरी सभ्य नागरिकको परिचय दिनु पर्दछ । साइबर अपराधीलाई कडा भन्दा कडा कारवाही गर्नुपर्दछ ।

इति

मेरो जीवनको लक्ष्य

✍ युनिशा सिग्देल

सूर्य गुराँसे रङ्गमा रङ्गिएर आफ्नो कोमल प्रकाश छर्दै पहाडको कुनाबाट चिहाइरहेका थिए । चराहरू अर्थका अनेकौं सम्भावना बोकेका स्वरलहरीहरू वृक्षहरूका अन्तरकुन्तरमा लुकेर गुन्जाउँदै थिए । मलाई पनि यस सुन्दर वातावरणमा आफ्ना भावलहरी पोख्न केलेकेले कुत्कुत्यायो र 'मेरो जीवनको लक्ष्य' शीर्षकमा एउटा निबन्ध लेख्न म तयार भएँ ।

म समयको भेलले जता लान्छ उतै लाग्नु पर्छ भन्ने कुरामा विश्वास नगर्ने मान्छे । म असम्भव जस्ता शब्दावलीहरू जपेर जीवनलाई निष्क्रियतातिर डोऱ्याउन नरुचाउने अनि भाग्यको काखमा आफूलाई पूर्ण रूपमा समर्पण गरेर जीवन नै विसर्जन गर्न नचाहने मान्छे । म डोरी काटिएको चङ्गा बनेर वा हाँगाबाट छुट्टिएको पात बनेर अनिश्चितताको यात्रामा आफ्ना पाइलाहरू राख्न चाहन्छु । न त विसङ्गतिको धारमा रेट्टिएर आफ्नो जीवनलाई त्यसै समाप्त पार्न नै चाहन्छु । साँच्चै भन्ने हो भने म जन्मनुको अर्थलाई अझ उर्ध्वगामी बनाउन चाहन्छु र जीवनलाई आफैँ समर्पणमा ढाल्न चाहन्छु । मैले यी कुराहरू सिकने प्रेरणा कहाँबाट र कहिलेदेखि प्राप्त गरें, सबै त भन्न सकिदैन तर अलिअति याद छ - नदीको तरङ्गसँग रमाउँदै रमाउँदै आकाशमा उडेका बादलका भुवासँग हराउँदा हराउँदै मैले आफ्नो लक्ष्य पनि निर्धारण गर्न खोजेको थिएँ । लाखौं लाखको तीर्खा मेट्दै गडगड्याएर हाम्फाली समुद्रको काखमा मिसिन जाने नदीसँग मैले अलिकति पाठ सिकेको छु । समुद्रबाट उड्दै बहकिँदै धर्तीमा वर्षा गर्दै आफूलाई बिलाएर अर्काको सेवामा समर्पित हुने बादलसँगै अलिकति ज्ञान सिकेको छु । अलिकति सम्भना छ - विद्यालयमा पढ्दादेखि नै जीवनलाई अरुको भलाइमा लगाउन सक्नुपर्छ भन्ने महापुरुषको जीवनबाट केही शिक्षा प्राप्त गरेकी छु । यिनै कुराहरूले मलाई आफ्नो लक्ष्य निर्धारण गर्न सहयोग पऱ्याएको छ ।

अधिकांश बालकहरू आफूलाई भविष्यका डाक्टर वा इन्जिनियर बनाउने सपना देख्दारहेछन् र यसैका माध्यमबाट समाजको सेवा गर्ने विचार पनि प्रकट गर्दारहेछन् तर मैले यस्तो सपना कहिल्यैदेखिनँ । कारण के भने मैले जुन ठाउँबाट प्रारम्भिक शिक्षा प्राप्त गरें । त्यहाँ यस्तो प्रकारको वातावरण छर्दै थिएन । त्यहाँ डाक्टर कोही थिएनन् । केवल रोगी मात्र थिए । त्यसैले कोट लगाएर घाँटीमा स्थेस्कोप राखेर डाक्टरहरूको शान तथा हातमा नक्सा बोकेर टुलाटुला योजनामा हजारौं कामदारहरूलाई निर्देशन दिँदै तथा हफ्काउँदै हिड्ने इन्जिनियरको मान मैले कहिल्यै देख्न पाइँनँ । मेरो अगाडि त उघ्रिएको भोटो अनि च्यातिएको कछाँड लगाएर अभावै अभावका अनुहार देखाउने दाजुभाइहरूको जमात थियो अनि चप्पल पनि लगाउन नपाउने तथा कापी र कलमका अभावमा पाटी र खरीले मात्र काम चलाउने आफ्नै साथी विद्यार्थीहरूको अनुहार मात्रै थियो । बढ्दै गएपछि मलाई लाग्यो - मैले यस्तो काम गर्नुपर्छ जसले राष्ट्रभित्र बस्ने सबै दाजुभाइ दिदीबहिनीहरूलाई पेटभरि खाने व्यवस्था गर्न सकियोस्, जसले लगाउने र औषधोपचार गर्ने क्षमता दिलाउन सकियोस् र हाम्रो यस्तो दयनीय अवस्थालाई उचालेर संसारमा विकसित भनिएका राष्ट्रहरूभन्दा पनि माथि पुऱ्याउन सकियोस् । त्यसैले मैले सारा विकृतिको जडलाई जरैदेखि उखेलेर फ्याँकी सुन्दर राष्ट्रको निर्माणका खातिर समाज सेवामा लागेर अहिले बिग्रिरहेको राष्ट्र छविलाई पनि उजिल्याउने लक्ष्य राखेको छु । यसैमा आफ्नो जीवनको उत्सर्ग गर्ने योजना बनाएको छु ।

मान्छेहरू भन्छन्, "हिजोआज त समाज सेवा पनि भ्रष्टाचारको पर्याय बनेको छ, एनजीओ को रोगले अब यो सुन्नेवाला छैन । यसो भनेर मर्नु अगाडि नै खुट्टा तन्काउनु जिम्मेवार मानिसको कर्तव्य हो जस्तो मलाई लाग्दैन, न त यसको उपचार नै असम्भव छ भन्ने कुरामा मेरो सहमति छ । मलाई थाहा छ - समाजसेवाको पानी नसङ्ग्लिने हो भने त्यसभित्रका माछाजस्ता हामीहरूले बाटै नदेखेर त्यसै त्यसै

छटपटिएर मर्नुपर्छ तर यस्तो अर्थहीन मृत्यु म चाहन्छ । मैले रामराज्यको गरिमा पढेको छु र रामको त्यागलाई आत्मसात गरेको छु । मैले विदुरको ज्ञानलाई सम्झने प्रयास गरेको छु । मलाई मदर टेरेसाको त्याग र तपस्या मनपर्छ र मैले तुलातुला इतिहासकार र साहित्यकारका महावाणीहरूलाई आफ्ना मनमा सजाएको छु ।

दुःखीहरूको हृदयमा बस्न पाउनुजस्तो तुलो स्वर्ग मलाई केही हुँदैन । बाटामा हिँडिरहेका निरीह मानिसहरूको लुगामा हिलो, धुलो र धवा छ्याप्दै चिल्लो कारमा सान देखाउँदै हिँड्ने मोह पनि ममा छैन । जुन हाँगामा बसिन्छ, त्यसैको फेद काट्ने घृष्टता म किन गरूँ ? यदि मैले पैसा लिएर समाजसेवा गरौँ भने डाक्टर, इन्जिनियर तथा व्यापारीहरूका बोलीमा लोली मिल्त्याउन सकिदैन । यसैले व्यक्तिगत स्वार्थ भन्ने कुरालाई परै पन्छाएर परम्परित राम्रा कुराहरूको सम्मान गर्दै आधुनिकताको बत्ती बालेर रोग, भोक, अन्याय, अत्याचार हटाउनका लागि मैले समाजसेवा गर्ने र आफ्नो जीवन यसैमा चढाउने लक्ष्य राखेकी हुँ ।

लैङ्गिक हिंसा

- सन्तोष कार्की

सामान्यतया लिङ्ग भन्नाले पुरुष र महिला भन्ने बुझिन्छ जसमा तेस्रो लिङ्गी पनि समावेश हुन्छ । लिङ्ग, लिङ्गमा हुने अत्याचार, शोषण, दमन तथा हिंसालाई नै लैङ्गिक हिंसा भनिन्छ ।

हिंसा महिलाबाट महिला, पुरुषबाट पुरुष, पुरुषबाट महिला, महिलाबाट पुरुष वा दुवैबाट तेस्रो लिङ्गी हुने गर्दछ । हिंसामा दमन, शोषण, अत्याचार, हेपाई आदि जस्ता नराम्रा कुराहरू समावेश गरिएका हुन्छन् जसले मानिसको अधिकारको हनन हुने गर्दछ ।

नेपालको संविधानको भाग ३ को मौलिक हकमा समानताको बारेमा अधिकार सुनिश्चितता गरेको छ । जहाँ मानिसहरूले लिङ्गका आधारमा भेदभाव गर्न पाइने छैन र यदि गरेमा उक्त संविधानको कानूनबमोजिम कडा कारवाही हुने ब्यवस्था गरेको छ ।

महिला, पुरुष र तेस्रो लिङ्गी वर्गहरूलाई समानुपातिक हक अधिकारका साथै समतामूलक अधिकारहरू पनि सुनिश्चितता गरेको छ । जसबमोजिम पछि परेका लैङ्गिक वर्गलाई बढी सेवासुविधा प्रदान गरी सबै सबै लैङ्गिक सम्प्रदायलाई समानता गर्ने कुरा लैङ्गिक समानताका अधिकारमा वि.सं. २०७२ को नयाँ संविधानको मौलिक हक, अधिकारमा समावेश गरिएको छ । लैङ्गिक हिंसा एक मौलिक हकको हनन हुनु हो र यसलाई वर्ग, सम्प्रदाय, व्यक्ति वा मानिसले कानून बमोजिम मौलिक हकको हनन गरेको मानिने र सो अनुसारको कारवाही गर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

हाल नेपालमा पुरुषले महिलालाई र महिला र पुरुषले तेस्रो लिङ्गीलाई हिंसा गर्ने गरेको छ । पुरुषले महिला र तेस्रो लिङ्गीप्रति असक्षम, अशिक्षित, कमजोर र पिछाएका वर्गका रूपमा हेप्ने, दमन, शोषण गर्ने, अत्याचार गर्ने जस्ता कार्यहरू गर्दछन् र त्यसैगरी महिला र पुरुषले तेस्रो लिङ्गीप्रति सन्तान नहुने र विविध कारणले शोषण दमन गर्ने, हेप्ने कार्य गर्दछन् । जुन नेपालको संविधानको भाग ३ को मौलिक हक (जुन १६ देखि ४६ सम्म ३१ वटा रहेका छन्) मा लैङ्गिक समानता भन्ने सबै व्यक्ति वा मानिसका मौलिक अधिकारको विपरीत वा वा हनन हुन्छ ।

लैङ्गिक समानता हामी सबैको हकअधिकार हो र हामीले लैङ्गिक समानताको हक पाउनुपर्छ र यसका साथै हामीले पनि आफ्नो कर्तव्य जसमा स्वयम्ले पनि अर्काको मौलिक हकको हनन गर्नु हुँदैन । पूरा गर्नुपर्दछ । नियमित हामीले मौलिक हकका बारेमा विभिन्न कार्यहरू गर्नुपर्दछ ।

हामीले हाम्रो मौलिक हकको सुनिश्चितता गर्न देशभर यसको आवश्यकता र महत्वका बारेमा जनचेतना फैलाउन आवश्यक छ जसका लागि हामीले सडक न्याली, सडक नाटक प्रस्तुति तथा अन्य विविध कामहरू गरी सबै मानिसलाई लैंगिक समानताको बारेमा ज्ञान बोध गराउनुपर्दछ, जसले गर्दा सबै मानिसहरूले लैङ्गिक हिंसाका बारेमा चेतना प्राप्त हुन्छ । त्यसपश्चात एक जनताहरू जागृत हुन्छन् र आफ्ना अधिकार प्राप्तिका लागि अधि बढ्छन् । राज्यसँगै आफ्नो हकको माग गर्दछ र राज्यले पनि वाध्य भई मौलिक हक कार्यान्वयन हुन्छ ।

यसरी हामीले लैङ्गिक हिंसाविरुद्ध राज्यमा आवाज पुऱ्याई यसका विरुद्धमा कानूनहरूको उचित प्रयोग गरी देशमा लैङ्गिक समानतालाई देशभरि फैलाउन सकिन्छ ।

लैंगिक हिंसा एक जटिल समस्या हो जुन हामीले अन्त्य गर्ने अत्यावश्यक रहन्छ । जसका लागि हामीले राज्यमा पहल गर्न आवश्यक छ । लैङ्गिक हिंसाको अन्त्य भएमा सबै वर्ग, समुदाय सम्प्रदायमा समानता हुन्छ । निम्न वर्गका मानिस अधि बढ्न सहयोग पुग्छ र देश विकासमा यसले ठुलो सहयोग पुऱ्याउछ । विकासशील राष्ट्रबाट विकसित देशमा पुग्न सकिन्छ हाम्रो देश नेपाल पनि विकसित राष्ट्रका रूपमा रूपान्तरण हुन्छ ।

अतः लैङ्गिक हिंसाको अन्त्य, अत्यावश्यक र लैंगिक समानताको हक सर्वव्यापी गर्न अत्यावश्यक देखिन्छ । यसका लागि वा यो हामीले हाम्रो अधिकारको र नेपाल आमाको निम्ति देशसँग लैंगिक समानताको हक साम, दाम, दण्ड, भेद जे सुकै गरे पनि प्राप्त गर्नु पर्दछ भन्ने निचोडमा पुग्न सकिन्छ ।

“सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग”

- सन्दीप राई

मानव सभ्यताको विकास नाइल नदीबाट उत्पन्न भएको मानिन्छ । मानिसले जङ्गली युगदेखि नै आफ्नो बल, बुद्धि आदि सदुपयोग गरेर आधुनिक युगसम्म आइपुग्न सफल भएको छ । अहिलेको युग आधुनिक तथा विज्ञानको भनेर चिनिन्छ । मानवले यति धेरै सफलता प्राप्त गरिसक्यो कि त्यो विकासको बयान गरेर साध्य छैन । प्रविधिसँगसँगै मानवले सामाजिक सञ्जालको उत्पत्तिमा पनि हासिल गर्‍यो । सामाजिक सञ्जालले मानव जीवनको स्वरूप नै बदलदिएको छ । यो मानव जीवनमा एउटा महत्त्वपूर्ण पक्ष समेत रहेको छ साथै यो युगमा मानिसले अपार सफलता प्राप्त गरेका छन् ।

सामाजिक सञ्जाल आफैँ उत्पन्न भएको होइन, यो मानवद्वारा निर्माण गरिएको एउटा चमत्कार हो । सामाजिक सञ्जालबिना बाँच्न नस्कने व्यक्ति यो संसारमा धेरै जना छन् । मानिसको हरेक काममा सफलता प्रदान गर्न पनि सामाजिक सञ्जालले मद्दत गर्छ । सामाजिक सञ्जाल नै मानिसको स्रोत हो भन्ने परिस्थितिमा पुगेको छ । सामाजिक सञ्जालले मानवलाई बोलाइरहेको छ । यो मानवद्वारा बने तापनि यसले मानवलाई नै खेलाइरहेको छ । सामाजिक सञ्जालबाट मान्छेले विभिन्न लाभ प्राप्त गरिरहेका छन् । यो सामाजिक सञ्जालबाट कति मान्छेलाई फाइदा त कति मान्छेलाई बेफाइदा पुऱ्याइरहेको छ । त्यसैले पनि यो युगलाई कलियुग पनि भनिएको हो । त्यो मानव नै जुन राम्रो वस्तुलाई पनि नराम्रो लाग्न सक्छ । तसर्थ सामाजिक सञ्जालबाट मानवले बढी फाइदा नै लुटिरहेका छन् । पहिला पहिला चिठी परेवा वा चराको खुट्टामा बाँधेर पठाइन्थ्यो भने अहिले सामाजिक सञ्जालमा जोडिएका मान्छेलाई त्यो कुरा मोबाइलबाट नै सूचना प्रदान गर्न सक्छौं । सामाजिक सञ्जालबाट नै विभिन्न काम गरेर मानवले आय आर्जन गर्दछ । सामाजिक सञ्जाल नै यसको नाम हुनुको मुख्य कारण आज विश्वको जुनसुकै ठाउँमा भए तापनि यसले

सामाजिक बसिरहेको जस्तै महसुस गराउँछ । एक व्यक्ति अर्को व्यक्तिसँग बोल्न मन गर्छ भने सामाजिक सञ्जालले मद्दत गर्छ । यो सामाजिक सञ्जालमा नै जोडिएर मानवहरूले दिनहुँ लाखौं लाख कमाएका पनि छन् । सरल तरिकाले यो सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग गर्ने हो भने वरदान हो । सामाजिक सञ्जालले मानवलाई मनोरञ्जन, शिक्षा जस्ता सबै प्रकारका आवश्यकताको परिपूर्ति गरेको छ । आफूसँग भेट नभएका मानवलाई भेटाइदिएर असल साथी बन्न मद्दत गरेको छ ।

यो सामाजिक सञ्जालबाट विद्यार्थीले पनि भरपुर फाइदा लिइरहेका छन् साथै सामाजिक सञ्जालमा नै प्रायः विद्यार्थीहरू पढिरहेका हुन्छन् । त्यहीँबाट नै फाइदा लिन्छ र पढाइमा केही नआए सामाजिक सञ्जालमा खोज्न पनि मद्दत गर्छ । विश्वभरका घटना पनि सामाजिक सञ्जालबाट नै प्राप्त गर्न सकिन्छ । यसमाफत् आफ्ना राष्ट्रभित्रका हरेक गतिविधिका साथै आर्थिक क्रियाकलापको पनि ज्ञान प्राप्त हुन्छ । यसरी सामाजिक सञ्जालले आफ्नो देशको आर्थिक गतिविधिमा पनि बढवा दिने कार्य गर्छ । सामाजिक सञ्जालले आफ्नै देशमा घटिरहेको घटनामा पनि ज्ञान पुऱ्याउँन मद्दत गर्छ । संसार यति अगाडि बढिसक्यो कि त्यो अगाडि बढ्न मद्दत गर्ने पक्ष नै सामाजिक सञ्जाल हो । आफू यो विश्वको जुनसुकै कुनामा भए तापनि एकलो महसुस नगराउने पक्ष नै सामाजिक सञ्जाल हो ।

सामाजिक सञ्जालको सदुपयोगबाट कति गरिबी हटिरहेको छ । यसले विश्वभरका तथ्याङ्कहरूलाई थाहा दिने कार्य गर्दछ । कतिपय विद्यार्थीहरू आफ्नो गृहकार्य पनि सामाजिक सञ्जालको मद्दतबाट नै सम्पन्न गरिरहेका हुन्छन् । सामाजिक सञ्जालमा विश्वभरि नै भएका सबै स-सानादेखि लिएर ठुला ठुला कुराका बारेमा समेत ज्ञात राख्छ । अन्तरिक्ष जस्ता कुराको भ्रम सजिलैसँग ज्ञान प्राप्त गर्न सकिन्छ । सामाजिक सञ्जालले आउने दिनहरूको बारेमा पनि जानकारी दिने गर्दछ । कामको थालनी गरिसके पछि त्यो कामलाई निरन्तरता साथै कसरी सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्ने भन्ने कुराको ज्ञान पनि सामाजिक सञ्जालले दिन्छ ।

मानव सामाजिक सञ्जालसँग नै हिँडिरहेको छ । सामाजिक सञ्जालसँग नै उठ्ने र सुत्ने क्रम भइरहेको छ । सामाजिक सञ्जालमा नै संसारको जीवन चलिरहेको छ । सामाजिक सञ्जाल ज्ञानको घण्डार पनि हो भन्न सकिन्छ । मानवको सोच सबैको एउटै हुँदैन । मानव एउटै ठाउँमा मात्रै बसिरहन चाँहदैन । हरेक कुरा एकोहोरो सोचदैन । मानवलाई केही नयाँ आविष्कार गर्न मन लागिरहन्छ । त्यस्तो आवश्यकताको परिपूर्ति पनि सामाजिक सञ्जालले सहयोग गराउँछ । आफू एक ठाउँमा नै किन नहोस् सामाजिक सञ्जालबाट एक ठाउँमा भए पनि सबै कुराको ज्ञान प्रदान गर्छ ।

सामाजिक सञ्जाल आफैँमा सदुपयोग छ तर मानवको सोच फरक छ । सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग गरेर नै कतिपय मानवले आफ्नो सफलता प्राप्त गरिरहेका छन् । कम्प्युटर, मोबाइल जस्ता कुरामा नै जोडिएको हुन्छ सामाजिक सञ्जाल । यहीँबाट आफू शिक्षित हुन पनि सकिन्छ । सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग भन्ने बित्तिकै त्यसबाट भएभरको फाइदा लिनु हो । सामाजिक सञ्जालबाट आम्दानी बढाएर र कतिपय त चर्चामा समेत आएको छ । सामाजिक सञ्जालसँगै मानिस पनि अगाडि बढिसक्यो तर बढ्यो भन्दैमा के आफ्नो परम्परा, रीतिरिवाज, संस्कार, चालचलन, भाषा, संस्कृति र चाडपर्वलाई भुल्न हुँदैन । तसर्थ सामाजिक सञ्जालमा आउने भावी पुस्तालाई आफ्नो देश, आफ्नो परम्परा, रितिरिवाज, भाषा, संस्कृति, चाडपर्व तथा जातजातिको बारेमा पनि ज्ञान प्रदान गर्दछ । सामाजिक सञ्जाल सहिलाई सहि र गलतलाई गलत नै भन्छ । त्यसैले सामाजिक सञ्जाललाई सबथोक मानिन्छ ।

निष्कर्षमा मानव अगाडि बढ्दा पनि पुरानो पहिचानलाई याद राख्नु जरूरी हुन्छ । हुने कुराबाट भरपुर लाभ उठाउनु पर्छ । यसरी हुने कुरामा फाइदा लिएपछि आफ्नो जीवनमा सफलता प्राप्त गर्न सकिन्छ । आउने दिनमा पनि सामाजिक सञ्जालले मानवमा सकारात्मक सोच ल्याई फाइदा पुऱ्याउँछ तर मानव असल हुनुपर्छ । सदुपयोगलाई दुरुपयोग बनाउने हात मानवमा नै हुन्छ । संसारलाई अझ सुन्दर बनाउँछ । सामाजिक सञ्जाल मद्दत गर्छ । मान्छेको आउने हरेक कदममा सामाजिक सञ्जालले हरेक पाइलामा मद्दत पुऱ्याउने छ ।

तत्त्वका आधारमा 'लाहुरी भैंसी' कथाको विश्लेषण

गीता घले

वि.एड. दोस्रो वर्ष

परिचय :

रमेश विकलको 'लाहुरी भैंसी' कथा 'नयाँ सडकको गीत' (२०१९) कथा सङ्ग्रहमा सङ्कलित कथा हो । यसमा निम्नवर्गीय किसानमाथि भएको शोषणलाई देखाइएको छ ।

कथावस्तु :

'लाहुरी भैंसी' कथा निम्नवर्गीय किसानको समस्यालाई प्रस्तुत गरिएको कथा हो । प्रस्तुत कथामा लुखुरे मुख्य पात्रका रूपमा आएको छ । उसकै केन्द्रीयतामा सम्पूर्ण घटनाहरू घटेका छन् । निम्नवर्गीय परिवारको लुखुरेले आफ्नो आर्थिक अवस्था सुधारनका निम्ति पत्नीका गरगहना बेच्छ । त्यसैगरी नेपाल बाहुनकहाँबाट दुईसय पचास ऋण काढेर भैंसी किनेर ल्याउने अनि भैंसीको दुध बेचेर स्वास्नी, छोराको इच्छा पूरा गर्ने तथा आर्थिक अवस्था सुधारनै उसले सोचाइ राख्छ । उसले सत्रवीस रुपैयाँमा एउटा भैंसी किनेर ल्याउँछ । भैंसी ल्याएपछि उसकी स्वास्नी र छोरो निकै खुसी हुन्छन् तर गाउँका शोषक द्वारेबालाई लुखुरेले लाहुरी भैंसी किनेर ल्याएको चित्त बुझ्दैन र अनेक षड्यन्त्र गरेर भैंसी आफ्नो बनाउने जाल रक्छन् । भैंसीलाई धम्कीको रोग लागेको कुरा गरी लुखुरेको सातो काट्दछन् र उनका नोकरहरू रामवीर, धमाने, खुलालले पनि द्वारेका कुरामा सही थाप्छन् । उसकी स्वास्नी घैंटी रिसले रडचन्डी भैं हुन्छे । उनीहरूमा नेपाल बाहुनको पैसा तिर्न नसकेमा घरबारी नै डुब्ने चिन्ता बढ्दै जान्छ । दिनभरि हिँडाएर ल्याएको भैंसीले दूध पनि भने जति दिँदैन । त्यसले ऊ भन् पिरोलिन्छ र रातभरि निदाउँदैन । टुकी बालेर पटक-पटक भैंसीलाई हेर्न जान्छ । भैंसीलाई फर्काएर लगे पनि ज्याम्दीका ढकालले पैसा नदिने सोचाइ राख्छ र अन्तिममा द्वारेबाको घरमा गुहार माग्नु जान्छ । द्वारेबाले आफूले त्यस्तो रोगी भैंसी ल्याएर भङ्खारामा नफस्ने कुरा गर्छन् तर पछि द्वारेबाका नजिकका मान्छेले भैंसी द्वारेबाले नै राखेर लुखुरेलाई कल्याण गर्नुपर्ने बनावटी कुरा गर्छन् । द्वारेबाले सयपचास कम गरेर भैंसी लिने निर्णय गरी आफू महान् भएको देखाउन चाहन्छन् । द्वारेबा आफ्नो षड्यन्त्रको जालोमा लुखुरेलाई फसाएर लुखुरेको लाहुरी भैंसी आफ्नो बनाउन सफल हुन्छन् । लुखुरेको आँगनमा आएको खुसीयाली द्वारेबाको घरमा पुग्छ । यही अवस्थामा पुगेर कथा समाप्त भएको छ ।

चरित्रचित्रण :

यस कथामा लुखुरे, उसकी स्वास्नी, छोरो, द्वारेबा, पोडे, सीताराम, रामवीर बुढाथोकी, खुलाल, नेपाल बाहुन, ज्याम्दी ढकाल आदि पात्रका रूपमा आएका छन् । यहाँ मुख्यपात्रको चरित्रचित्रण गरिएको छ :

लुखुरे

लुखुरे यस कथाको मुख्य तथा पुरुष पात्र हो । निम्नवर्गीय किसानको प्रतिनिधि पात्रका रूपमा आएको लुखुरे शोषकहरूद्वारा शोषित र शासित भएको व्यक्ति हो । सरल र निर्दोष स्वभाव भएको लुखुरेले आफ्नो आर्थिक अवस्था सुधारनका निम्ति अनेक प्रयास गरे पनि शोषकका जालमा परेर सफल हुन सकेको छैन । शोषकको कुटिल षड्यन्त्रलाई बुझ्न नसकी उनीहरूकै कुरालाई विश्वास गर्ने लुखुरे गरिबीको मारमा पिल्सिएको व्यक्ति हो । द्वारेबाको षड्यन्त्रलाई नबुझी आफ्नो आशाको त्यान्द्रो लाहुरी भैंसीलाई सुम्पेर पुनः पुरानै अवस्थामा पुगेको छ । ऋणमा डुबिने डरले आफ्नो आर्थिक समस्या टार्ने सपना बोकेर ल्याएको भैंसी द्वारेबाजस्ता शोषकलाई सुम्पेको छ । नेपाली समाजका शोषकहरूको

शोषणको मारमा पिल्सिएर सदैव गरिबीमा जीवन बिताउन विवश बनेका निम्नवर्गीय व्यक्तिको प्रतिनिधि पात्रका रूपमा लुखुरेदेखिन्छ ।

द्वारेबा

द्वारेबा नेपाली समाजका गरिवहरूमाथि शोषण गर्ने सामन्ती स्वभाव भएका खलपात्र हुन् । लुखुरेले आर्थिक प्रगति गर्न लागेको देखेर उनमा डाहा भएको छ । गरिबहरूको उन्नति देख्न नसक्ने सामन्ती स्वभाव भएका व्यक्तिका रूपमा द्वारेबा आएका छन् । गरिबहरूमाथि दयाको भाव देखाएकै गरी उनीहरूलाई शोषण गर्ने व्यक्तिका रूपमा द्वारेबालाई लिन सकिन्छ । अनेक षड्यन्त्र गरी कुटिल चाल चलेर गरिबहरूको आर्थिक उन्नतिको कारण भैसीलाई आफ्नो बनाउन लागि पर्ने नेपाली समाजका सामन्ती चरित्र भएका व्यक्तिका रूपमा उनलाई लिन सकिन्छ ।

परिवेश:

'लाहुरी भैसी' कथाको परिवेश ग्रामीण नेपाली समाज हो । यसमा उच्च सामन्तवर्ग र निम्नवर्गका व्यक्तिहरूबिचको द्वन्द्वलाई देखाइएको छ । धनी व्यक्तिहरूले गरिबहरूमाथि शोषण गरी स्वार्थपूर्ति गर्ने समाज नै परिवेशका रूपमा आएको छ । सामन्ती चरित्र भएका व्यक्तिहरूको छलकपट र स्वार्थपूर्ण व्यावहारलाई प्रस्तुत गरिएको छ । यसमा वर्गीय असमानता, सामन्ती प्रवृत्ति र शोषणलाई देखाउँदै षड्यन्त्र गर्ने सामन्तीहरूले गरिब निमुखाहरूको खुसी खोस्ने यथार्थतालाई पनि मुखरित गरिएको छ । समयगत परिवेशका दृष्टिले हेर्दा यसमा दुई दिनको परिवेश समेटिएको छ । स्थानगत परिवेशका दृष्टिले लाकुरी भञ्ज्याङ्ग, ज्याम्दी, लुखुरे र द्वारेबाको घर आँगन आएका छन् । अशिक्षा, असमानता, गरिबी, शोषणले आक्रान्त बनेको नेपाली ग्रामीण समाजको यथार्थ चित्रण कथामा गरिएको छ ।

उद्देश्य :

प्रस्तुत 'लाहुरी भैसी' कथाले नेपाली ग्रामीण समाजमा विद्यमान शोषण, अन्याय, अत्याचारलाई प्रस्ट रूपमा उतारेको छ । नेपाली समाजमा रहेको धनी र गरिब वर्गका बिचको भिन्नतालाई देखाएर कथाकारले ग्रामीण समाजका तुलाठालु वर्गका रूपमा गनिएका द्वारेबाजस्ता शोषक सामन्तको षड्यन्त्रको जालमा फसेर गरिबहरू कसरी शोषित भएका छन् र उनीहरूले कसरी आफ्नो प्रगति र खुसी गुमाउन बाध्य भएका छन् भन्ने देखाइएको छ । गरिबहरूले जति नै परिश्रम गरेर आर्थिक प्रगति गर्न खोजे पनि सामन्तहरू नै उनीहरूका बाधक बनेका छन् । गरिबहरूले सामन्तीका षड्यन्त्रलाई बुझ्न सक्दैनन् । उनीहरूले देखाएको कृत्रिम दयामाथि विश्वास गरेर आफ्नो उन्नतिको कारक उनीहरूलाई नै सुम्पन बाध्य हुन्छन् भन्ने यथार्थलाई यहाँ उतारिएको छ । गरिबहरूले आर्थिक रूपमा सम्पन्न बन्ने काम गर्न खोज्दा आफ्नो जायजथा नै बन्धक राख्नुपर्ने बाध्यतालाई पनि चित्रण गरिएको छ । यस कथामा गरिब लुखुरेले भैसी किनेको सत्य नहुने द्वारेबाजस्ता शोषकको मनोवृत्ति, शोषकका पक्षमा लागेर आफू समाजका व्यक्तिहरूलाई असहयोग गर्ने राजवीर, खुलाल, सीताराम पण्डितजस्ता व्यक्तिहरूको चरित्रलाई देखाउँदै कथाकारले समाजमा तुलाबडाकै पक्षमा लाग्ने कटु यथार्थलाई पनि प्रस्तुत गरेका छन् । यसप्रकार यस कथामा गरिबहरू निश्चल, सोभा हुन्छन् र उनीहरूको सोभोपनको फाइदा उठाएर शोषकहरूले शोषण गरिरहेका छन् भन्ने यथार्थ देखाएर समाजबाट यस्तो वर्गीय असमानता, सामन्ती शोषणको अन्त्य नगरेसम्म गरिबहरूको प्रगति हुन नसक्ने सन्देश दिइएको छ ।

शीर्षकीकरण :

प्रस्तुत कथाको शीर्षक 'लाहुरी भैंसी' विशेषण र नाम मिलेर बनेको छ । यसले उन्नत र राम्रो जातको भैंसीलाई बुझाउँदछ । यहाँ लाहुरी भैंसीलाई गरिब लुखुरेको उन्नतिको कारकका रूपमा लिइएको छ । भैंसी किनेर ल्याएको लुखुरेको परिवारमा छाएको खुसीयाली पनि देखाइएको छ । द्वारेबाजस्ता शोषकको षड्यन्त्रलाई बुझ्न नसकेर लुखुरेले आफ्नो उन्नतिको कारक भैंसी द्वारेबालाई सुम्पन बाध्य भएको छ । द्वारेबाले भैंसी लगेपछि लुखुरेको निराशालाई देखाएर कथा टुड्याइएको छ । यसरी कथाको विषयको मूल मियो नै लाहुरी भैंसी भएको र उसकै केन्द्रीयतामा कथाका घटनाहरू घटाइएकाले शीर्षक सार्थक रहेकोदेखिन्छ ।

भाषाशैली :

प्रस्तुत कथाको भाषाशैली सरल र स्वाभाविक छ । टेट नेपाली शब्द, पात्रानुसारको भाषा, स्वाभाविक र जीवन्त संवाद, अनुप्रासयुक्त भाषाशैली, उखान टुक्काको प्रयोगले भाषाशैली कलात्मक बनेको छ । बाह्य दृष्टिविन्दुमा रचिएको यो कथा रैखिक ढाँचाको देखिन्छ ।

तत्त्वका आधारमा "मसान" नाटकको विश्लेषण

रस्मिता लम्साल

तह : वि.एड. दोस्रो वर्ष

३.४ कथानक

सन्तानका अभावमा कृष्णलाई बिहे गर्न आग्रह गर्दै कृष्णकी पत्नीले कृष्णको स्वीकृति लिनु मसान नाटकको प्रारम्भ बिन्दु हो । विवाहपछि कृष्णका जीवनमा दुलही र युवती दुई नारी आएपछि उत्पन्न त्रिकोणात्मक प्रेमले नाटकमा द्वन्द्वात्मक स्थितिको विकास भएको छ । युवतीले दुलही र कृष्णका बिचमा घनिष्ठता ल्याउने प्रयासले नाटकीय कार्यव्यापारमा सुखद बन्ने आशा जागृ छ । दुलहीको छोरो जन्मदा युवतीमा बाह्य हर्षोल्लासदेखिए पनि त्यतिखेर उनलाई रिडटा लाग्नु अवश्य नै अवचेतनगत द्वन्द्वको प्रकाशन हो । दुलहीले आफ्नो हैसियत खोज्नु र युवतीले दया गर्नुले नै नाटकको सङ्कटावस्था निर्माण हुन्छ । युवती र दुलहीकाबिच पहिलेदेखि चलिरहेको पत्नीत्वको द्वन्द्व मातृत्वको द्वन्द्वका रूपमा विकसित भएको छ । कृष्णले आफूले छक्याएर युवतीलाई सन्तान नहुने औषधी खुवाएको कुरा युवतीलाई बताएपछि नाटकीय स्थिति सङ्कटको चरमावस्थातर्फ प्रवेश गर्छ । दुलहीलाई युवतीले घर सुम्पन्न खोज्दा दुलही युवतीका सम्पूर्ण कुरा नसुनी उत्तेजित हुन्छिन् । जर्जर शरीरले उत्तेजनाको वेगलाई थाम्न सक्दैन । दुलही भयानक आँखा पारी बालिस्टमा बचारिएर मर्छिन् । यहाँबाट नाटकीय सङ्घर्ष समाप्तितर लाग्छ । युवती स्वास्नीमान्छेको जिउदै दागबत्ती गरिने घरलाई मसान ठान्छिन् । उनले अन्याय, अपमान सहेर बस्न नसक्ने कुरा गरेपछि कृष्णले युवतीलाई सम्झाउने प्रयास गर्दा नसकेर अर्को जन्ममा उनको छोरो भएर जन्मने प्रार्थना गर्नु यस नाटकको अन्त्य वा उपसंहारको अवस्था हो ।

नाट्यसार

दुई अङ्कमा विभाजित 'मसान' नाटकको पहिलो अङ्कको पहिलो दृश्यमा कृष्णले चिठी खाममा हाली ठेगाना लेख्दै सानो भान्जो भोटुसँग कुराकानी गरिरहेबाट आरम्भ भएको छ । त्यतिबेला कृष्णको कोठामा युवतीको प्रवेश हुन्छ । भोटु भान्जो भए पनि युवती अर्थात् कृष्णकी श्रीमतीलाई आमा भन्छ । युवती टुलोलाई बोलाएर भोटुलाई सासूसमक्ष पठाउन लगाएर कृष्णलाई दोस्रो विवाह गर्ने जोड दिन्छे । भोटुलाई धर्मपुत्र बनाएर युवतीको प्रेमबाट सन्तुष्ट कृष्ण युवतीको हठले गर्दा मन नलागे पनि दोस्रो विवाह गर्न राजी भएको वर्णनबाट पहिलो अङ्कको पहिलो दृश्य समाप्त भएको देखाइएको छ ।

दोस्रो दृश्यमा दुलही भित्र्याइएको दृश्यबाट कथानक अगाडि बढेको छ । नयाँ दुलहीको आगमनले कृष्णका वृद्ध बाबु, आमा र युवतीसमेत खुसी हुन्छन् । युवतीका अवचेतन मनमा सौताको आगमनले पतिको प्रेम खोसिने आशङ्काले डेरा जमाएको छ । ऊ मानसिक रूपमा बिरामी भएकी छे टाउको दुखेर उसले पानीपट्टी लगाउनुपरेको अनि भाउन्न भई मूच्छित समेत बनेकी छे । कृष्णले दोस्रो विवाह गरेपछि उसकी बहिनी रिसाएर भोटुलाई युवतीबाट जबर्जस्ती खोसेर घर लैजान्छे । घर गएको केही दिनमा नै भोटुको अवस्था दयनीय भएको कुरा टुलोले भनेपछि युवतीलाई नरमाइलो लाग्दछ । यस दृश्यको सुरुमा नोकरले कुन टुलो भाग खान युवतीले सौता भित्र्याएकी हुन् भन्ने कुरा गरेको पनि वर्णन छ । दृश्यको अन्तमा युवतीले कसैकसैको सौतेनी ग्रह हुने र सौता नपाईकन छोराछोरी नपाउने कुरा उठाउँछे । सासू युवतीको पनि यस्तै होस् भन्छिन् । यसरी दोस्रो दृश्य समाप्त भएको छ ।

तेस्रो दृश्यमा युवतीले कृष्णलाई दुलहीका कोठामा जान कर गरेको प्रसङ्गबाट सुरु भएको छ । कृष्ण युवती र भोटु पाएर सन्तुष्ट भइरहेकामा यो विवाहले परिवारमा भुँइचालो ल्याएको ठान्दछ । युवती

सन्तान नभएपछि जसले पनि अर्को विवाह गर्छ, यस्तो स्वाभाविक कुराप्रति किन तपाईं व्यर्थ छटपटिनु भएको भन्छिन् । बरु कृष्णलाई युवतीले आफूलाई बिर्सन गाह्रो परेको भए आफू माइत जान तयार भएको कुरा गर्छिन् । युवती कृष्णलाई सुहागरातका निम्ति दुलहीका कोठामा जान अभिप्रेरित गर्दछिन् । युवती भन्छिन् "तपाईंलाई म छँदाछँदै अर्की स्वीकार गर्न असजिलो लागेको भए भैगो त माइत गैदिन्छु ।" बिहेको दिन कति काम गर्नु छ भनेर माथि जान खोज्दा कृष्णले युवतीलाई तिमीलाई सौताको अलिकति पनि ईर्ष्या लागेको छैन ? भन्दा युवतीको "जो मेरो धनले धनी हुन्छ म त्यसैसित ईर्ष्या गरूँ ! म त्यस्तो दीन दरिद्र त कहाँ भइसकेकी छु र ! तपाईं मेरो धन हैन ?" भन्ने भनाइबाट तेस्रो दृश्य समाप्त हुन्छ ।

दृश्य- ४ मा दुलहीले कृष्णको आफूप्रतिको उपेक्षाभाव बुझिसकेकी हुन्छे । रोगी र मन नपरेकी भनिएको सौतालाई बलियो र अत्यन्त मन परेकी देखेपछि ऊ आफ्नो भविष्य अन्धकारमय देख्दछे । युवतीले दुलहीलाई कुनै काम गर्न दिन्नन् । युवती दुलहीलाई काम गर्न ल्याएको होइन र एउटा छोरो पाइदिन ल्याएको हो भन्छिन् । दुलहीले सधैं शृङ्गारपटार गरी लोग्नेलाई आकर्षित गरे आफू खुसी हुने बताउँछिन । युवती दुलहीलाई लिन आएका मान्छेलाई फर्काएर पति र नयाँ दुलहीका बिच घनिष्ठता कायम गर्न आफूले माइत गएर बस्ने विचार गर्छिन् । यसरी युवतीले दुलहीसँग बसेर धेरै कुरा गर्नुपर्ने छ भन्ने बताउँदा बताउँदै दृश्य ४ समाप्त भएको छ ।

दृश्य- ५ युवती भोलिका निम्ति आजै माइत जान तयार भएर बसेकी हुन्छिन् । कृष्ण आउनसाथ युवती जान खोजिन्छन् । कृष्ण युवतीलाई आज नभएर भोलि सँगै जाउँला भन्छ । युवती नगई नछाड्ने हठ गर्छिन् । कृष्णले दुलही माइत गइहोली भन्ने ठान्दछन् । युवतीले दुलही माइत नगएको रहस्योद्घाटन गर्छिन् । उनी आफू निस्केर दुलहीलाई कृष्णका कोठामा पठाइदिन्छिन् । कृष्ण दुलहीलाई उपेक्षा गर्दै युवतीलाई पठाइदिन आग्रह गर्छ । युवतीले कृष्णले दुलहीप्रति गरेको व्यवहारको कृष्णसँगै विरोध गर्छिन् । युवतीका हठका कारण कृष्ण दुलोलाई दुलही डाकेर ल्याउन पठाउँछन् । दुलही नआएपछि युवती आफैँ गएर लिएर आएर पोइसित सेखी नलिन उपदेश दिन्छिन् । युवती दुलहीलाई पतिका साथ छोडी दुलोलाई लिएर त्यतिखेरै माइत जान्छिन् । यसरी 'मसान' नाटकको पहिलो अङ्क समाप्त हुन्छ ।

दोस्रो अङ्कको पहिलो दृश्यमा दुलहीले छोरो पाएको खुशीले युवतीको भुइँमा खुट्टा छैनन् । कृष्ण पुत्र प्राप्तिले हर्षित छैनन्, बरु गम्भीर बनेका छन् । युवती आफ्नो हर्ष यसरी प्रकट गर्दछिन् : "त्यो बालकले रोएजति त हामी गाउन पनि सक्तौँ । कति सुनिरहूँ जस्तो काखमा लिएपछि फेरि नछोडूँ, लिइरहूँ जस्तो । यसो माया गर्न खोज्यो माया नगर्न सकिन्छ र ? माया बिइला भन्ने डर । हात नरम भइदिन्छ, आँखा हँसिलो हुन्छ, छाती सड्ले जस्तो हुन्छ, चिसो काख पनि न्यानो भइदिन्छ । हामीसित जतिसुकै काँढाहरु भए पनि उसलाई छुनेबित्तिकै फूलै फूल हुन्छ (पृ. ३७-३८) ।

युवती दुलोलाई नन्दकहाँ गएर छोरो जन्मेको कुरा सुनाएर थाड्नासाड्ना दिनुपर्ने भनेर लिएर आउन अनाउछिन् । मसिनीलाई छोरो जन्मेकामा फिसमाथि बकस थपेर पठाएको बताउँदै युवती कृष्णसँग आफूलाई के दिने भनेर माग्दा कृष्ण के दिने त भनेर सोच्दा नसोच्दै युवती अहिले पाएको छोरा लौ तँलाई नै भो यति पनि भन्न सक्नुभएन ? "भनेपछि कृष्ण तित्रै त हो नि, मैले दिनुपर्छ र ? भन्न पुग्दछन् । यसरी दोस्रो अङ्कको पहिलो दृश्य समाप्त हुन्छ ।

दोस्रो दृश्यमा दुलही बिरामी भएकाले युवतीले नै छोराको स्याहारसुसार गरेको देखाइएको छ । युवतीले छोरालाई दूधका निम्ति धाइको व्यवस्था गर्न खोज्दा दुलही मान्दिनन् । दुलही आफू पतिप्रेमबाट बञ्चित हुनाका साथै छोरो पनि सौताका कब्जामा जाने भएकाले आफूलाई मानसिक चिन्ता भएको कुरा दुलोसँग गर्छिन् । दुलो आफू पनि सौताबाट पीडित छे । सासू दुलहीको हर्हराउँदो अनुहार देखेर चिन्तित

हुन्छिन् । दुलही आफूलाई दया होइन हक चाहिएको कुरा युवतीसँग गर्छिन् उनी भन्छिन् ।

“म पनि मेरो जीउको स्याहार गर्न जान्दछु । मलाई पनि आफ्नो माया लाग्छ, यस्तो विघ्न केटाकेटी त छैन दिदी अब । तर बिन्ती दिदी तपाईं मलाई दया गर्न छाडिदिनुस् । मलाई तपाईंले निगाह गर्नुपर्दैन । यो निगाहासिगाह म सहन सकिदैन । म पनि छोराकी आमा हुँ, मेरो पनि यो घरमा केही हक छ । मलाई हक चाहिएको छ, मलाई न्याय चाहिन्छ, निगाह हैन, दया हैन ।”

कृष्णले औषधीले निको हुन्छ भन्दा दुलही आफूलाई जुन प्रयोजनबाट ल्याइएको हो । सो पूरा भइसकेको कुरा व्यक्त गर्दछिन् । यसरी दोस्रो अङ्कको दोस्रो दृश्य समाप्त हुन्छ ।

दृश्य तीन कृष्णलाई आमाले सम्झाएबाट सुरु भएको छ । कृष्ण आफूलाई दुलहीको भन्दा बैनीको चिन्ता भएको कुरा यसरी व्यक्त गर्दछ । ऊ भन्छ- “आमा, तपाईं यहाँ मसित कराउनुभन्दा बरु जुवाईकहाँ गएर उसको बाघपञ्जाबाट तपाईंकी छोरीलाई उम्काएर ल्याउनुस् । नानीको आइभरि नीलडाम छ रे । कुनचाहिँ रण्डीकहाँ भुलेर चारचार पाँचपाँच दिनसम्म घरबाट बेपत्ता हुन्छ रे। घरकी स्वास्नीको आहार जुरोस् नजुरोस् ।”

युवतीलाई पतिले अलिकति माया गरे दुलही बाँच्छिन् भन्ने लाग्छ । कृष्ण युवतीसाथ छोरा लिएर अन्यत्र जाने कुरा गर्छ । युवती दुलहीलाई यस्तो अवस्थामा छाडेर जान नसक्ने बताउँछिन् । कृष्ण आफूले युवतीप्रति गरेको व्यवहारका तुलनामा दुलहीप्रतिको प्रत्यक्ष क्रूरता कम ठानेर युवतीलाई नारी जातिमा सन्तानको चाहना यति तीव्र हुन्छ भन्ने थाहा नभएको र मैले तिमीलाई थाहै नदिई कहिल्यै सन्तान नजन्मने औषधी खुवाएको थिएँ भन्ने वास्तविकता प्रकट गर्दछ । यसरी नाटकको दृश्य तीन समाप्त हुन्छ ।

चौथो दृश्यमा दुलहीको मुख उज्यालोदेखिन्छ । तुलोले चुप लागेर बस्नुभन्दा पनि उनी बोलिरहन्छिन् । उनलाई चकचक गर्न, खेल्न मन लाग्छ । तुलोलाई गद्दा खेल्नका लागि ढुङ्गा लिन पठाउँछिन् । युवतीले आफूलाई भाग्यमानी भन्दा दुलही बौलाउँछिन् । उनी उत्तेजित हुँदै भन्छिन् ।

“म भाग्यमानी ? तपाईंसित मेरो यस्तो दुर्गतिमाथि अब दया पनि सिद्धियो हैन ? अब गिज्याउन लाग्नुभो (आँखा चिन्लेर ढुङ्गाले हिकार्उँदै) तपाईंले मलाई डाँटेर यो घरभित्र हुलिदिनुभो । जबर्जस्तीसित छोरो पाउन लाउनुभो । अनि जब छोरो पाएँ, त्यसलाई खोसेर लिनुभो ! आफ्नै दाइजोस्तो गरेर । तिमीले गर्दा मेरो खाना धूलो भएर उड्यो, मेरो प्राण राख्ने पानी बाफियो । विनसित्तिमा मैले यो दुःख भोग्नुपन्यो । मैले कसैको केही बिगारेकी थिइन। (लौ तुलो, हाम्रो खेल बिगारिदिने यही हो । लौ तँ पनि बजा यसलाई) बोक्सी कहाँ कि । मेरो पोइलाई तैले भेडो तुल्याइस् । तँ जस्तीलाई मैले मेरो छोरो पत्याउनुपरेको छ । भैगो तैले पाल्नु पदैन मेरो छोरालाई । लौ अहिले लिएर आ, जा ।”

जर्जर शरीरले दुलहीको उत्तेजना थाम्न सक्दैन, उनी बालिस्टमा बचारिएर मर्छिन् । युवतीले दुलहीलाई घर जिम्मा लगाउन पाउँदिनन् । युवती तुलोलाई बोलाउँछिन् । युवती कराएको सुनी दौड्दै आएको तुलोको पोल्टाबाट ढुङ्गाका गद्दाहरू खसन्छन् अनि नाटकमा दोस्रो अङ्कको चौथो दृश्य समाप्त हुन्छ । नाटकको दोस्रो अङ्कको पाँचौँ दृश्यको प्रारम्भमै युवतीले कृष्णप्रति घृणा गरेको देखाइएको छ । उनलाई कृष्णको वास्तविकताले उनीसँग बिताएको आफ्नो दाम्पत्य जीवनप्रति वितृष्णा उत्पन्न हुन्छ । जिउँदै स्वास्नीमान्छेको दागबत्ती दिने घर युवतीका निम्ति मसान बन्छ भन्दै अब त्यस घरमा बस्न नसक्ने निर्णय गर्दै युवती सधैंका लागि बिदा हुन्छिन् । कृष्ण आफूले लाख उपाय गर्दा पनि युवतीलाई रोक्न नसकेपछि आफू अर्को जन्ममा युवतीको छोरो भएर जन्मने कामना गर्छ । यसरी नाटकको पाँचौँ दृश्य समाप्त हुन्छ ।

नाटकको कथावस्तु कृष्ण र युवतीबिच चरम विवाद भएको अवस्थामा उच्च भई युवती कृष्णको

घरलाई 'मसान' घोषणा गरी निस्किएपछि अन्त्य भएको छ । लामो समय बितिसक्दा पनि कृष्ण र युवतीकोतर्फबाट सन्तान नहुनु नाटकको समस्या भाग हो। यही समस्याकै कारण सम्पूर्ण नाटकका घटनाहरू घट्टन पुगेका छन् । असाध्यै गुणवती युवती र हेलेना बाँकी हुँदा पनि सासु ससुरा र श्रीमानबाट अर्को विवाह गर्नका लागि प्रयास हुन सकेको छैन । लामो समयसम्म सन्तान नभएपछि नन्दको छोरा भोटुलाई धर्मपुत्र पाल्दासमेत चित नबुझेर युवती कृष्णलाई अर्को विवाह गर्न उक्साउँछे । युवतीको लाखौं कोसिसका बावजूद मात्रै कृष्णले कान्छी श्रीमती भित्र्याउँछ । यसरी आफ्नो सक्रियतामा सौता भाउँदा युवतीलाई भित्र कहिकतै च्यास्स हुन्छ । भोटुलाई पनि नन्दले आफ्नै घरमा फिर्ता लगेपछि युवती भनै मातृवात्सल्यले छटपटाएकी थिई । कृष्ण कान्छीसँग नजिकिन मान्दैन । कान्छी आफ्नो कोठमा आउँदा समेत आउनुको कारण सोध्दछ । वाग्मतीलाई लिएर युवती माइत जान्छे भने यता कृष्ण दुलहीसँग सहवास बस्दछ । सहवास सफल भएर दुलहीबाट सन्तान जन्मिन्छ । सन्तानप्रति युवतीले नै हक जमाउदै जान्छे । शारीरिक मानसिक रूपले पनि दुलही कमजोर बन्दै जान्छे । ऊ दिनप्रतिदिन भन्फन् बिरामी बन्दै जान्छे । कृष्ण दुलहीको वास्ता गर्दैन । उसलाई बरु दुलहीको भन्दा बिहे गरेर गइसकेकी बहिनीको चिन्ता पर्दछ । युवती कृष्णको यस्तो व्यवहारप्रति असन्तुष्ट बन्दै जान्छ । यता कृष्णकी आमाले पनि छोराकी आमा दुलहीलाई माया गर्न कृष्णलाई भन्छ तर कृष्ण दुलहीतिर भन्फन् वरु बन्दै जान्छ । दुलही भन्फन् शिथिल र कमजोर बन्दै जान्छे । एकातिर श्रीमानको माया नपाउनु र अर्कोतर्फ आफूले नौमहिना कोखमा राखेर जन्माएको एकमात्र सन्तानप्रति पनि युवतीले नै कब्जा जमाएकोदेखि दुलही मानसिक रूपले विकृष्ट बन्दै जान्छे । वाग्मती पनि दुलहीको त्यस्तो अवस्था देखेर चिन्तित बन्दछे । ऊ दुलहीलाई नानाभाति कुरा गरेर थप मानसिक तनावमा पुयाउँछ । गह्वा खेल्ने रहरले दुलही वाग्मतीसँग गह्वा खेल्दै गर्दा युवती आउँछे । दुलही थप आक्रोशित बनेर युवतीलाई भन्टन खोज्छे तर थचारिएर प्राण त्याग गर्दछे ।

यसरी एउटी नारी जो आफू जस्तै अबला थिई, जो आफ्नो हठले गर्दा त्यस घरमा भित्रिएकी थिई, उसको अनाहकमा ज्यान गएको देख्दा र कृष्णबाट आफूलाई औषधि खुवाई बाँकी बनाइएको खबर पाएपछि युवती त्यस घरलाई मसान घोषणा गर्दै विद्रोही बनी त्यहाँबाट निस्कन्छे ।

'मसान' सरल कथानकमा निबद्ध नाटक हो । यस नाटकको आदि, मध्य र अन्त्यको शृङ्खला रैखिक ढाँचामा अधि बढेको छ । नाटकको अधिल्लो आधा भागको प्रथम दृश्य प्रस्तावना, दोस्रो दृश्य प्रारम्भिक घटना, तेस्रो दृश्यबाट कार्य विकास भई पछिल्लो आधाको पहिलो दृश्यमा दुलहीले छोरो पाएपछि गति अधि बढेको छ । त्यसपछि स्थिति विपर्यास भई दुलहीको मृत्यु हुन्छ । त्यसपछि सुखान्तकतिर कथावस्तु अधि बढ्दै गर्दा पुनः बाँकी बनाइएको तथ्य थाहा पाएपछि विद्रोह गर्नु चरमोत्कर्ष र विद्रोह पश्चात् उक्त घरलाई मसानको संज्ञा दिई त्यहाँबाट निस्कनुलाई उपसंहारको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

समग्रमा 'मसान' नाटकको वस्तुविन्यास पूर्वीय नाट्यसिद्धान्त र पाश्चात्य नाट्यासिद्धान्तको सङ्गम हो । यसमा अन्विति त्यको प्रयोग गरिएको छ । अन्तमा दुःखद अन्त्य भएको कारण यो पाश्चात्य नाट्य वस्तुविन्यासमा आधारित नाटक हो भन्न पनि सकिन्छ । यो नाटक कथावस्तुका दृष्टिले सशक्त देखिन्छ ।

३. शीर्षकीकरण

'मसान' प्रतीकात्मक शीर्षक भएको नाटक हो । यसले नाट्यवस्तु र नाटकीय परिणतिलाई सङ्केत गरेको छ । मसानको शाब्दिक अर्थ मानिस मरेपछि उसको अन्तिम संस्कार गरिने स्थान भन्ने बुझिन्छ । यस नाटकले मसान शब्दको अभिधात्मक अर्थ बोकेको छैन । यसमा वास्तविक मसानघाटको चर्चा वा त्यससँग सम्बन्धित समावेश छैन । यसमा त 'मसान' शब्दलाई व्यञ्जनात्मक अर्थमा प्रयोग गरिएको छ । 'मसान' शब्दले भयप्रद र दुःखद परिणतिलाई बुझाएको छ । यस्तो शीर्षकले नाटकीय कार्यव्यापार करुणाजनक

छ भन्ने सङ्केत गर्दछ । यस नाटकमा मसान शब्दको प्रयोग नायक नायिका दुवैले गरेका छन् । यी दुवैको प्रयोगमा भिन्नता पाइन्छ । नाटकको आरम्भमा युवतीमा जागेको मातृत्व देखेर मातृत्वको अपहरण गरेको अपराधलाई सम्भेर सन्तानरहित संसार 'मसान' हो भन्ने अर्थमा कृष्णले मसान शब्दको प्रयोग गरेका छन् भने युवतीले सन्तानहीन घरमात्र होइन, सन्तानवती भएर पनि पतिको प्रेमबाट बन्चित हुने घर पनि 'मसान' हो, साथै प्रेमको आडमा नारीको मातृत्वको अपहरण गरिने घर पनि मसान हो भन्ने अर्थमा 'मसान' शब्दको प्रयोग गरेकी छे ।

कृष्णको अपराध स्वीकृतिमूलक मन्तव्यले नाटकीय सन्दर्भमा गहन अर्थ लिएको छ भने दुलही र युवती एकै पुरुषका भिन्न-भिन्न प्रकृतिका अन्यायबाट पीडित छन् । यो स्थितिलाई बुझेपछि युवतीले पतिगृहलाई 'नारीहरूको जिउँदै दागबत्ती दिइने मसानघाट' को रूपमा हेरेकी छे । वास्तवमा मरेपछि लगिने मसानघाटभन्दा जिउँदै यातना दिएर मर्न बाध्य बनाउने घर बढी डरलाग्दो र भयानक हुन्छ । यसले व्यञ्जनात्मक अर्थमा पीडा र यातना दिइने घरलाई बुझाएको छ । मसान शब्दले आधिकारिक कथावस्तुसँग मात्र नभई प्रासङ्गिक कथासँग पनि सोभो र साम्य सम्बन्ध राखेको छ । कृष्णकी बहिनी र नोकर्नी वाग्मतीको जीवनसँग पनि मसानको अर्थ फैलिएको छ । यस दृष्टिले हेर्दा मसान शब्द तत्कालीन सिङ्गै समाजको प्रतीक बनेको छ । यस अर्थमा नारीहरू शोषित, पीडित छन्, उनीहरूको अधिकारलाई कुण्ठित गरिन्छ, त्यस्तो ठाउँ मसान बन्न पुग्छ । प्रस्तुत नाटकले नाटकीय वस्तु, नारीको दयनीय अवस्था र पुत्रवती नारीको अकाल मृत्युलाई समेत प्रतिनिधित्व गरेको छ । यसरी भेदभावपूर्ण समाजको प्रतिनिधित्व गर्ने मसान नाटकको शीर्षक सार्थक र उपयुक्त देखिन्छ ।

४. पात्र/चरित्रचित्रण

'मसान' (२००२) सामाजिक नाटक हो । विशेष गरी यस नाटकमा नारी समस्यालाई उतार्ने प्रयास गरिएको छ । नारीलाई दासी, भोग्याका रूपमा प्रयोग गर्ने घर, घर नभएर 'मसान' जस्तै हुन्छ भन्ने युवतीको तर्क र नाटकको निष्कर्षबाट नाटकले विद्रोहात्मक स्वरलाई पनि उतारेको पाइन्छ । 'मसान' नाटक सीमित पात्र भएको नाटक हो । थोरै पात्र समावेश गरेर गहन सन्देश दिनु नाटककार गोपालप्रसाद रिकालको नाट्य विशेषता नै हो । यसै विशेषताअनुरूप यस नाटकमा पनि थोरै पात्र समावेश भएका छन् । नाटकमा कृष्ण, युवती (हेलेन), दुलही, वाग्मती, भोट्टु, दुई नोकर, सासू, ससुरा, भोट्टुका दाजुदेखिए तापनि धेरै पात्र गौण भूमिकामा छन् । यस नाटकमा मूलतः कृष्ण, युवती, दुलही र वाग्मतीकै पात्रगत सक्रियता रहेको देखिन्छ ।

४.१ कृष्ण

उमेरले २५ वर्ष नाघिसकेको कृष्ण एक शिक्षित/पढेलेखेको युवकका रूपमादेखिने सहरिया पात्र हुन् । उनी यस नाटकको पुरुष नायक पनि हुन् । उनी टुलाबडा मानिस अर्थात् राणाहरूको चाकरी गर्ने काम गर्दछन् । उनले आफ्नी विवाहिता श्रीमती युवतीलाई चीरकालसम्म यौवना नारी बनाएर भोग गर्ने हेतुले सन्तान नजन्मने औषधी खुवाउँछन् । पत्नीसुख पाए सन्तानसुख आवश्यक नपर्ने उनको सोचाई छ । उनी युवतीको यौवन र स्वास्थ्य अखण्डित राख्न उनको मातृत्वमाथि धावा बोल्ने प्रतिनिधि पात्र हुन् । यसरी हेर्दा कृष्ण यस नाटकका फायडीय विश्लेषणअनुसार इडियस ग्रन्थिबाट ग्रस्त पात्र हुन् । उनले युवतीमाथि गरेको अन्यायको क्षतिपूर्ति उसलाई अनन्य माया गरेर पूरा गर्न चाहन्छन् । जुन उनको जटिल मनस्थितिको उपज हो । उनी अर्की श्रीमती दुलहीलाई पनि माया त गर्छन् तर दया गर्दैनन् । उसलाई पनि सन्तान नहुने औषधी खुवाइदिन चाहने कृष्ण नारीको शरीरबाहेक केही देख्दैनन् भन्ने प्रष्ट हुन्छ । छोरो जन्मदासमेत हर्षित नदेखिने कृष्णमा पितामा हुने वात्सल्य प्रेकसमेतदेखिँदैन । भोलि युवतीले

मातृत्वहरणको रहस्य थाहा पाए विद्रोह गर्न सक्छे भन्ने अनुमानसम्म गर्दैन् । उनी प्रेमीलाई विश्वासघात गर्न र धर्मपत्नीलाई अमानवीय ढङ्गबाट आत्महत्या गर्न विवश गराउने प्रतिकूल तथा गतिशील स्वाभाव भएका व्यक्तिगत, मञ्चीय र बद्ध पात्र हुन् ।

४.२ युवती (हेलेन)

युवती यस 'मसान' नाटककी नायिका तथा प्रमुख स्त्री पात्र हुन् । पतिसँगको प्रेमभन्दा नारीका लागि मातृत्व शक्तिशाली हुन्छ भन्ने उनको मान्यता रहेको छ । सन्तानको इच्छाले व्यग्र बनेकी युवती छोराको तृष्णाको ठाउँमा सौताको आगमन सहर्ष स्वीकार गर्छिन् । आफू आमा बन्न नसक्ने पक्का भएपछि उनी कृष्णको अर्को विवाह गराएर सौतेनी आमा बन्न तयार भएकी छिन् । उनी सिर्जनामा नारीत्वको सार्थकता देख्दै शिशु वा सन्तानको सेवामा जीवनको मूल्य खोजी गर्ने पात्र हुन् । 'यस्ती सौता त स्वर्गमा पनि पाइँदैन' भन्ने भनाइबाट उनी आदर्श सौताका रूपमा देखा परेकी छिन् । आफूप्रतिको आत्मविश्वासकै कारण युवतीमा सौताप्रतिको व्यावहारमा घृणाभाव देखिँदैन । उनी आचार, विचार र व्यावहार हेर्दा शिक्षित नारी हुन् भन्न सकिन्छ । उनी थोरै अन्धविश्वासमा रुमल्लिएकी देखिन्छिन् । 'नारीको मर्यादा नराख्ने र मातृत्वको हत्या गरिने घर मसानघाट बराबर हो' भन्ने धारणा राख्ने युवती अन्याय तथा अपमान सहन नक्ने नारी पात्र हुन् । उनी नाटकको मुखपात्र, अनुकूल, गतिशील, व्यक्तिगत, मञ्चीय र बद्ध पात्र हुन् ।

४.३ दुलही

दुलही मसान नाटककी सहनायिका हुन् । १५/१६ वर्षको उमेरमा सन्तानकी आमा भएकी र सौताको वशमा वस्नुपरेपछि आत्मग्लानी गर्ने पात्र हुन् । समग्र नाटकीय भूमिकामा हेर्दा सुत्केरी दुलहीलाई सुत्केरीको भन्दा मनको उपचार आवश्यक देखिन्छ । दुलही यस नाटकमा आत्मपीडन वा स्वपीडबाट अरुलाई सताएर मानसिक क्लेशको विरेचन गर्न चाहने पात्र हुन् । आफूलाई लागेको स्पष्ट बोल्ने दुलही दयाले बाँच्नुभन्दा अधिकार प्राप्त भएर बाँच्न चाहन्छिन् । उनी बच्चा जन्मिएर पनि दूध मात्र चुसाउने आमाको रूपमा आफू भएकामा व्यग्र बनेकी छिन् । उनले आफ्नो बच्चा आफैँले स्याहारसुसार गर्न पाउने अधिकार खोजेकी छिन् । लोग्नेको तिरस्कार तथा सौताको कटु तथा कृत्रिम मायाको जालमा परेकी पात्रका रूपमा उनको चित्रण गर्न सकिन्छ । अन्तिम अवस्थामा सौताप्रतिको आक्रोशका कारण उनी विकृष्ट बन्न पुगेकी छिन् । वास्तवमा भन्ने हो भने दुलही, कृष्ण तथा युवतीको चेपुवामा परेर बाँच्न विवश अनुकूल, गतिहीन, मञ्चीय पात्र हुन् ।

४.४ वाग्मती

वाग्मती 'मसान' नाटककी सहायक पात्र हुन् । उनी कृष्णको घरमा काम गर्ने नोकरी हुन् । नाटकको द्वन्द्व चर्काउनका लागि वाग्मती प्रमुख कारक बनेकी छिन् । दुलहीको मनमा सौताप्रति घृणा र आक्रोश बर्नका निम्ति वाग्मती सफल छिन् । वाग्मती घरमा सौता पीरले माइत नगई घर छाडेर कृष्णको घरमा नोकरी बनेर बसेकी हुन् । उनी स्वाभिमानी आइमाई हुन् । चारित्रिक रूपले दुष्ट नभए पनि उनी दुलहीलाई उकास्न सफल बनेको देख्दा नेपाली समाजमा देखिने कुरा काट्ने प्रवृत्ति भएका महिलाहरुको प्रतिनिधि पात्र हुन् । उनी दुलही र युवती दुवैका अगाडि कुरा ठिक्क पार्न सिपालु छिन् । नाटकमा नोकरी वाग्मतीको भूमिका पनि महत्त्वपूर्ण रहेको छ । वाग्मती स्त्री र मञ्चीय पात्र हुन् ।

नाटकमा भोटु, भोटुकी आमा, सासू, ससुरा, वाग्मतीकी पति, भोटुको दाइ, युवती र दुलहीकी आमाबुबा आदिको भूमिका गौण रूपमा देखिन्छ । यी पात्रहरु नहुँदा पनि नाटकको कथानकमा कुनै खलल पर्दैन । यी पात्रहरु नाटकमा अमञ्चित देखिन्छन् ।

यसरी समग्रमा हेर्दा 'मसान' नाटकको चरित्रविधान निकै सशक्त देखिन्छ । नेपाली समाजमा घट्ने यथार्थिक पात्रहरूको चरित्र र उनीहरूको व्यक्तित्व, लवज चयनले नाटकको पात्रविधान थप रोचक देखिएका छन् ।

५. मूलभाव

'मसान' नाटक नारी समस्यामा केन्द्रित सामाजिक यथार्थवादी नाटक हो । यसले नारीको आमा बन्न पाउने नैसर्गिक अधिकारको वकालत गरेको छ । विवाह कामवासना पूर्तिको लागि होइन, सन्तानोत्पत्तिको लागि गरिन्छ भन्ने यसको मूल भाव हो । प्रस्तुत नाटकमा नारीले आफ्नो अधिकारको खोजी आफैँ गर्नुपर्छ भन्ने मान्यतालाई प्रस्तुत गरेका छन् ।

नारीका रूपमा अकर्मण्य भएर र निष्काम जीवनको अनुभूतिकासाथ लोग्नेको अंश छोरो सौताको कोखबाट भए पनि प्राप्त गर्न युवती आतुर भएकी छिन् । उनका विचारमा लोग्ने र स्वास्नीबिच गहिरो प्रेम आवश्यक पर्दछ । वास्तवमा भन्ने हो भने गहिरो माया तथा पीडाको अभिव्यक्ति भाषाबाट असम्भव छ । उनका विचारमा लोग्ने भनेको श्रीमतीका धन हुन् र गहना पनि । श्रीमान्रूपी यो गहना र धनलाई जोगाएर राख्न महिलाले घरमा माइतीको र माइतीमा घरको धाक लगाउन विवश हुनुपर्दछ ।

समयको अन्तरालमा सन्तानेच्छाका लागि आफूले दुलहीलाई भित्र्याए पनि युवती उनलाई बैरी वा सत्रु नै ठान्छिन् । त्यसलाई जिस्काउँदा ऊ आफैँमा खनिन्छे भन्ने बोध उसले राम्ररी बुझेकोदेखिन्छ । युवतीमा दुलही भित्र्याएर उनैलाई सर्वस्व हस्तान्तरण गर्ने निस्वार्थता छैन । केवल एउटा छोरा काखमा लिने सर्तमा मात्र भित्र्याएकी उसले खतरा निम्त्याउने कुरामा उनलाई चिन्ता लागेकोदेखिन्छ । नाटकमा सोभो मानिसलाई विनाकारण तनाव दिने काम गरियो भने विद्रोही बन्न सक्छ भन्ने देखाउनु यस नाटकको मूल भाव हो ।

छोरो वा सन्तान नभई हुँदैन भन्ने तत्कालीन समाजको अन्धविश्वाससमेत नाटकमा प्रकट भएको छ । छोरो वा सन्तान पुरुषप्रधान नेपाली समाजमा अपरिहार्य छ । त्यस्तै नाटकमा दया र मायाले मात्र मानिसको जीवन चल्दैन । यसका लागि हक र अधिकार आवश्यक छ भन्दै दुईवटी श्रीमती भएको श्रीमान्को हालत कस्तो हुन्छ भन्ने भाव व्यक्त गरिएको छ । जेठी श्रीमतीलाई उसको जवानी कायमै राख्न सन्तान नहुने औषधी सुहागरातमै खुवाएको खुलासा गरेर कृष्णले आफूले गरेको पापको प्रायश्चित्त गर्न खोजेको देखिन्छ । नारीले पुरुषप्रधान हाम्रो समाजमा पुरुषले प्रायश्चित्त गरेकै भरमा सजाय दिनु पनि सक्दैनन् भन्ने भाव यस नाटकमा अभिव्यक्त भएको छ ।

यसरी पुरुषले (कृष्णले) एकातिर जेठी श्रीमतीलाई विवाहपश्चात् नै बच्चा नजन्मने औषधी खुवाउने र कान्छी श्रीमतीलाई बच्चा जन्माउने मेसिनका रूपमा प्रयोग गरेर सुत्केरीको आवश्यक स्याहार पनि नगर्नुले स्वास्नीमान्छेको जिउँदै दागबत्ती हुने घर वास्तवमै मसानघाट बराबर हो भन्ने निष्कर्ष निकाल्नु यस 'मसान' नाटकको मूलभाव हो ।

मसान नाटकमा प्रेमको आडमा नारीलाई भोग्य सामग्री ठानिएको छ । नारी पनि स्वतन्त्र जीवन बिताउन सक्छन् । अन्याय, अत्याचारका विरुद्ध आवाज बुलन्द गर्न सक्छन् भन्ने प्रमाणित गर्नु नाटककारको मूल प्रयोजन देखिन्छ । नारीको मातृत्वको अधिकारको सम्मान गर्नुपर्छ । नारीलाई पनि देखावटी होइन, वास्तविक प्रेमको खाँचो छ । आत्मिक एवम् व्यावहारिक प्रेमले मात्र एउटा आदर्श परिवार स्थापना हुन सक्छ । प्रेमको विकृत रूप भएको परिवार 'मसान' जस्तै सारहीन, खोत्रो र दुःखदपूर्ण बन्न पुग्छ भन्ने भाव यस नाटकमा अभिव्यक्त भएको छ ।

६. द्वन्द्व

'मसान' नाटकमा व्यक्तिका मनभित्रको आन्तरिक द्वन्द्व र व्यक्ति-व्यक्ति एवम् व्यक्ति र परिवारबिचको द्वन्द्वलाई प्रस्तुत गरिएको छ । 'मसान' नाटकको मुख्य द्वन्द्व पुरुषको कामवासना र नारीको मातृत्वबिचदेखिन्छ । पुरुषको भोगवादी चिन्तनको प्रतिनिधित्व कृष्णले गरेको छ भने नारीको नैसर्गिक अधिकारको खोजी युवतीले गरेकी छे । कृष्णको यौनेच्छा पूरा गर्न हेलेनलाई भुक्त्याएर आमा बन्न नसक्ने औषधी खुवाइदिन्छ भने युवती आमा बन्न सौता भित्र्याउन पनि तयार हुन्छे । युवतीले दाम्पत्य जीवनको आवश्यकता मातृत्वका लागि हो भन्ने ठान्छे भने कृष्ण चाहिँ यसलाई वासना पूर्तिको माध्यम ठान्छ । अर्को महत्त्वपूर्ण द्वन्द्व युवती र दुलहीका बिच भएको देखिन्छ । यस द्वन्द्वमा बाहिरी शब्दवाण वा भौतिक साधनको प्रयोग भएको छैन तर अप्रत्यक्ष मानसिक द्वन्द्व तीव्रदेखिन्छ । दुलहीले छोरो पाएपछि उनीहरूबिच मातृत्वको द्वन्द्व चल्ल । विवाहपछि लोग्नेको माया पनि नपाएको नौ महिना गर्भमा राखेर छोरो पाउँदा आमाको भूमिकासमेत निर्वाह गर्न नपाएकोमा दुलही चिन्तित हुन्छे । ऊ सौताकै कारण आफू मातृत्व र पत्नीत्वबाट बन्वित हुनु परेको हो भन्ने ठान्छे । यस द्वन्द्वकै परिणामस्वरूप दुलहीले मृत्युवरण गर्छे भने युवतीले घरत्याग गर्न पुग्छे । यी दुवै नारी पात्रले आफूले हारेको महसुस गर्नु यस द्वन्द्वको खास विशेषता हो ।

मसान नाटकका पात्रहरूमा आन्तरिक मनोवैज्ञानिक द्वन्द्व पनिदेखिन्छ । युवतीले दोस्रो विवाह गर्न दबाव दिएपछि उसको लोग्ने कृष्णमा प्रेम, कामवासना र कर्तव्यबिच द्वन्द्वदेखिन्छ । ऊ विवाह गर्न चाहँदैन तर बाध्य हुन्छ । पछि पनि ऊ यस समस्याबाट मुक्त हुन सकेको छैन । दुलहीलाई पत्नीको भूमिकामा राख्न उसलाई समस्या भएको छ । दुलहीलाई अपनाउँदा युवती उमकेली भन्ने चिन्ता उसमादेखिन्छ । युवती पनि सौताको आगमनबाट पत्नीत्वको अधिकार गुम्ला भनेर चिन्तित छे । मातृत्वका लागि पत्नीत्व बाँड्न तयार भएकी युवतीमा मानसिक द्वन्द्व चरम रूपमा रहेकोदेखिन्छ । यही आन्तरिक र मानसिक द्वन्द्वकै कारण युवतीले घर त्याग गरेकी छे ।

दुःखान्त नाटकको मान्यताअनुसार नै यस नाटकको द्वन्द्वपक्ष प्रस्तुत भएको छ । द्वन्द्वका पक्षहरूबिच मानसिक घात-प्रतिघातदेखिन्छ । द्वन्द्वरत पक्षमध्ये युवतीको पलायन र दुलहीको मृत्युले पनि समस्याको समाधान निस्किएको छैन । नाटकमा फन् द्वन्द्वले दुःखद परिणाम निम्त्याएको छ । यसरी मसान नाटकमा द्वन्द्व सशक्त रूपमा व्यक्त भएको छ भन्न सकिन्छ ।

७. परिवेश

नाटकमा घटना घट्ने देश, काल र वातावरण नै परिवेश हो । नाटकमा अङ्कन भएको देश र कालको परिधिलाई परिवेश भनिन्छ, जसलाई कार्यपीठिका पनि भनिन्छ । नाटकमा घटना हुनका लागि परिवेशको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । प्रस्तुत नाटकको कथानक स्रोत सामाजिक यथार्थमूलक भएको हुँदा यसको परिवेश पनि यथार्थ नै रहेको छ । यस नाटकको प्रमुख पात्र कृष्णको जन्मस्थल काठमाण्डौँ भएको हुनाले असन, इन्द्रचोक, बागबजार, पशुपति, हनुमानढोका दरबार, वसन्तपुर, महाङ्काल, टुँडिखेल आदि ठाउँहरू यस नाटकका घटना घटित हुने देश अन्तर्गत पर्दछन् । नाटकमा उपस्थित कृष्ण सम्भ्रान्त परिवारको र अन्य सबै चरित्रहरूको सामाजिक जीवनस्तर मध्यम स्तरको रहेको छ ।

यस नाटकका पात्रहरू कुनै विशेष वेशभूषा, लवाइखवाइ नदेखिएर आम नेपाली लवाइखवाइसँग समान्तर भएर रहेको छ । नाटकका काठमाण्डौँ सहरी क्षेत्र, वरपरका डाँडाकाँडा र उपत्यका बाहिर काशीको वर्णन छ । तत्कालीन राणाकालीन समयमा नाटकको कथा र घटना घटित छ । त्यस समयका सम्भ्रान्त वर्गका परिवारमा आफ्नै पतिबाट पनि पत्नीहरूले मातृत्व गुमाउनु पर्ने कारुणिक घटनालाई समेटिएको

छ । काठमाडौँका संवेदना हराएका बुहारीहरू, तिनीहरूमाथि पतिको अमानवीय व्यवहार, काठमाण्डौँको रहनसहन, ठमेल, असन, इन्द्रचोकको अव्यवस्थित घरहरू, जताततै दुर्गन्ध, कोलाहल, जाँड रकसीमा मस्त हुने मान्छेहरू यस नाटकका प्रमुख परिवेश हुन् ।

प्रस्तुत नाटकमा कथानक स्रोतका दृष्टिले यथार्थ अन्तर्गत नेपाली सहरिया समाजसँग सम्बन्धित विषयवस्तुलाई लिइएको छ । नाटकले सीमित स्थान, थोरै घटना र थोरै चरित्रको क्रियाशीलतामा पूर्णता प्राप्त गरेको छ । प्रस्तुत नाटकमा मुख्य चरित्रकै कृष्ण र युवतीकै केन्द्रीयतामा घटना, प्रसङ्ग, वातावरण तथा परिस्थिति आदिको सिर्जना भएको छ । समष्टिमा भन्नुपर्दा नाटक परिवेश चित्रणका दृष्टिले निकै सफल देखिन्छ ।

८. भाषाशैली

साहित्यका अन्य विधामा जस्तै नाटकमा पनि स्रष्टाको भाषिक प्रयोगको निजी ढाँचा र संरचक घटकहरूको संयोजनगत विशिष्टता देख्न सकिन्छ, जसलाई भाषिक शैली भनिन्छ । 'मसान' नाटकभित्र प्रयोग भएका भाषा साधारण पाठकले पनि बुझ्न सकिने खालका छन् । नि, पो, रे, ए, लौ, त, जस्ता निपातले भाषिक अभिव्यक्तिमा मिठास थपेको छ । यसै गरी 'दुःखीको दैव सहाय', 'स्वास्नीमान्छेको फुटेको कर्म', 'लोग्नेमान्छेलाई मासुको थुप्रो भए पुग्नु' (पृ.४२), 'पिण्ड खुवाउन' (पृ.४२) आदि उखानटुकाहरूले भाषालाई स्तरियता प्रदान गरेको छ । थसुल्नी, धत्तेरी जस्त भर्ना नेपाली शब्दहरूले पनि नाटकमा प्रयुक्त भाषालाई थप उत्सर्गमा पुऱ्याएका छन् । रिमालले प्रस्तुत नाटकमा शब्द र अर्थ अलङ्कारको प्रयोग गरेर भाषिक अभिव्यक्तिलाई कलात्मक बनाएका छन् । जुरूक्क, थक्क (पृ. ३६) जस्ता अनुकरणात्मक शब्दहरूले पनि भाषालाई सहज र स्तरिय बनाएको छ । विशिष्ट शब्दको चयनले उनको अभिव्यक्ति उच्च बनेको छ । यसरी भाषिक अभिव्यक्तिका क्रममा विशिष्ट शब्दको चयन, 'पहिले त्यो पीपलका गेडा जत्रै सानो हुँदो हो, अहिले त झ्याम्म ठुलो रूख नै भइसक्यो' जस्ता बिम्ब र प्रतिकको प्रयोगले नाटक रोचक बन्न पुगेको छ । यो नै यस नाटकको भाषिक प्रयोगको सामर्थ्य हो । शब्दभण्डारका दृष्टिले नाटकमा कर्म, पश्चाताप, श्वास, सत्य, किरण, सुख, शान्ति, आकाश, शरीर, प्रकाश, विवाह, आश्रय, प्रेम, कल्पना, सङ्घर्ष, हृदय, आशा, गर्व, नीरस, स्वीकृति, घृणा, अपराध, अनुहारजस्ता तत्सम शब्दहरू, आगो, काम, सुन, नयाँ, पछुतो, अँध्यारो, साँभ, सास, साँचो, सुख्खा, फोहोर, केटी, चुरा, सिउँदो, सारी, रीस, हात, अङ्गालो, आइमाई, कोपिला, म्वाई, रिङ्गटा, वेहोस, आँठी, लुगा, सापटी, आँगनजस्ता तद्भव शब्दहरू र फोन, अफिस, मिनेट, सिस्टर, स्कुल, कोटजस्ता आगन्तुक शब्दहरूको सरल प्रयोग पनि नाटकमा रहेको छ ।

प्रस्तुत नाटकमा बिम्ब, प्रतीक तथा विभिन्न स्रोतका शब्दको प्रयोगका साथै परिष्कृत, परिमार्जित र नेपाली जनमानसमा बहुप्रचलनमा रहेका शब्दहरू नै छन् । समग्रमा हेर्दा मसान नाटकको भाषा सरल र सम्प्रेषणीय नै रहेको छ ।

९. निष्कर्ष

लोग्ने स्वास्नी एउटै रथका दुई पाङ्ग्रा हुन् । यति हुँदाहुँदै पनि लोग्नेस्वास्नी बिचमा समानता छैन । लोग्नेस्वास्नी बिचमा धार्मिक र कानुनी आधारमा मात्रै सम्बन्ध स्थापित हुनुहुँदैन । आपसी प्रेम, स्नेह र सद्भावका आधारमा लोग्नेस्वास्नीबिच सम्बन्ध स्थापित हुनुपर्दछ भन्नु नै यस नाटकको मुख्य निष्कर्ष हो । विवाहित नारीहरू आफ्नो नारीत्व, पत्नीत्व र मातृत्व यी तीनवटा अस्तित्वहरू खोज्छन् । यदि त्यो श्रीमान्बाट पूर्ण भएन भने त्यो घर मसानघाटसरह हुनेछ भन्ने निष्कर्ष यस नाटकमा रहेको छ ।

मुनामदन खण्डकाव्यमा मनोविज्ञान

- किसन आले मगर

१ विषय परिचय

मुनामदन देवकोटाको लोकप्रिय कृति हो । यो कृति हरेक जनताका बिचमा पुगेको र हरेकको जनजिब्रोमा बस्न सफल खण्डकाव्य हो । मुनामदनमा तत्कालीन राणाकालीन समाजको निम्नवर्गीय नेपाली समाजको एक पाटोलाई चित्रण गर्दै यस खण्डकाव्यमा मनेविज्ञानको समेत चित्रण गरिएको पाइन्छ ।

मुनामदन लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको प्रथम प्रकाशित खण्डकाव्य हो । यसको प्रकाशन वि.सं. १९९२/० ९३ मा भएको हो । यो लोकलयमा आधारित खण्डकाव्य हो । यसमा देवकोटाले नेपाली सामाजिक विषयको प्रयोग गरेका छन् । यो देवकोटाले सबैभन्दा बढी मन पराएको कृति हो भने सिङ्गो नेपालीले पनि मन पराएको काव्य हो । यो नेपाली साहित्यकै सर्वाधिक लोकप्रिय काव्य हो । यही मुनामदन खण्डकाव्यलाई नारीमनोविज्ञान, पुरुषमनोविज्ञान र बालमनोविज्ञान विश्लेषणका लागि फ्रायड, ल्याकन, यडलर र युङ्गका तत्तत् (आवश्यक मात्र) सिद्धान्तलाई मात्र लिइएको छ ।

२ मुनामदन खण्डकाव्यको कथानक

आजभन्दा भण्डै एक सय वर्ष अगाडिको काठमाडौं उपत्यका र आसपासको सामाजिक परिवेशलाई उठान गरी तयार पारिएको कथा हो । प्रस्तुत मुनामदन खण्डकाव्यको कथानक आदि, मध्ये र अन्त्यको शृङ्खलामा उनीएको छ । नेपाली जनजीवन वास्तवमै कष्टकर र दयनीय थियो । सामान्य जीवन बिताउन पनि घरका मूल मान्छेलाई धौ धौ नै हुन्थ्यो । सबै अधिकर तत्कालिन राणाहरूको हातमा हुन्थ्यो । जागिर पाउँदैनथ्यो । चिसो भुपडीमा रात बिताउनु पर्दथ्यो ।

तिनै समयका काठमाडौं उपत्यकाका एक परिवारमा तीन सदस्य भएको एक निम्नवर्गीय क्षेत्री परिवारका मदनको बास बस्ने एउटा सानो भुपडी थियो । प्रसस्त धनसम्पत्ति नहुँदा उनले जन्म दिने बूढी आमा र जीवनभरि साथ दिने जीवनसँगिनीलाई सुख सन्तोष दिएर पालनपोषण गर्न सकेका थिएनन् । बूढी भएकी आमाले बढेसकालमा सुख प्राप्त गरून् । मिठोमसिनो जुटोस्, इच्छाएका धार्मिक, सामाजिक र सांस्कृतिक कर्म पूरा गर्न पाउन् ऋणमुक्त भइयोस् अनि सुख समृद्धिपूर्वक जीवनयापन होस् फूलजस्ती मुनाले पनि राम्रो लुगा लगाउन पाउन् र मिठोमसिनो खान पाउन् भन्ने उद्देश्यले मदन धन कमाउन विदेश (उत्तरी देश तिब्बतको हलासा) तिर लाग्दछ ।

घरबाट निक्लने बेलामा वैशालु पत्नी मुनाले मलाई छाडेर विदेश नजानुस् भनी आग्रह गर्दा पनि मदनलाई गरिबीले विदेसिन वाध्य गराउँछ । धनभन्दा मायाले दिएको साग-सिस्नुमा आनन्द हुन्छ भनेर आफ्ना मनोभाव यसरी व्यक्त गरेकी छिन् :

“हातको मैला सुनका थैला के गर्नु धनले
साग र सिस्नु खाएको बेस आनन्दी मनले”
(देवकोटा, २०६५:२) ।

मुनाले मदनलाई यसरी विदेश जानबाट रोक्न अनेक प्रयत्न गर्दा पनि मदन फिटिककै बस्न चाहँदैनन् । परम्प्यारी मुनाको च्यातेको चोली फेर्न, गलामा सुनको तिलहरी भुण्ड्याउन, आमाको बढेसकालको लौरो बलियो बनाउनका साथै धेरै धन कमाएर ल्याई सँगै बस्ने मिठो दिवा सपना देखेर

मदन हलासातिर (भाट) अधि बद्दछ । चीनको भोटतर्फ जाँदा बाटामा पर्ने अनेकन भीरपाखा, खोलानाला, पर्वतकन्दरा खोल्साखोल्सी, विकट पहाड, हिमालको बाटो पार गरी मदन घरबाट हिँडेको एक महिनापछि साथीहरूसँगै कुती सहरको बाटो हुँदै हलासा पुग्दछ । बाटोमा भएका वस्ती र प्राकृतिक मनोरम दृश्यको वर्णन गरेर साध्य थिएन । हलासामा नेपालको तुलनामा असाध्यै रमाइलो स्थल हो हो । यो चौडा बाटो, टुला टुला महल, ट्राफिक लाइट, आकाशे पुल, सफा सुग्घर बाटो, रात्रीकालीन समयको भिलिमिली, त्यहाँका वासिन्दाको लवाइखवाइ, कृतिम भरनार तालतलैया आदि मनोरम दृश्यहरूले गर्दा मदन रोमाञ्चिच भएको छ । त्यहाँका मान्छेहरूको स्वभावले मदन छक्क परको छ । यहाँ जस्तै काठमाडौँका मान्छेहरूमा पनि बुद्धि र विवेक भइदिए कति नेपाली विदेसिनु पर्दैनथ्यो होला भनेर तुलना गरेको छ । मदनले कसैको श्रीमान् विदेसिनु पर्दैनथ्यो होला भनेर कल्पना गरेका छ ।

छातीभित्र पीडा बोकेर जुन उद्देश्य लिई घरमा तरुनी स्वास्नी र बूढी आमालाई छाडेर मदन हलासा पुग्दछ र त्यहाँ उनले सौचेभन्दा बढी धन कमाउँछ । धन टन्न कमाएपछि मदन घर फर्कन चाहन्छ तर तोकिएको समयभित्र ऊ घर फर्कन सक्दैन । मदन समयमै घर नआएकाले मुना चिन्तित भएकी छिन् । मदन आउने बाटोभरि आँखा बिछ्याउँदा बिछ्याउँदै मुना थकित भइसकेकी थिइन् । तर आशा मारेकी हुँदैनन् । वैशले धपक्क बलेकी एकली मुनाको रूपरङ्गमा लठिठएका गुण्डाहरू उसको वरिपरि धाउन थाल्छन् । गिद्दे नजरले हेर्छन् । पानी पधैरोमा ढुक्न थाल्छन् । सोभी र फूलजस्तै मुनालाई नैनी लगायत अन्य सँगीहरूले पोइल जाने सल्लाह दिन्छन् तर मुना आफ्नो सतीत्वमा अडिग रहन्छे ।

उता हलासा गएको मदनले चिताएभन्दा बढी धन कमाएर घर फर्कन्छ तर बाटामा उसलाई हैजा लाग्छ । सँगैका साथीहरूले विकट जङ्गलमा उसलाई त्यत्तिकै छाडेर हिँड्छन् । ऊ मरणासन्न अवस्थामा पुग्छ । मृत प्रायः मदनलाई एउटा तिब्बती भोटेले भेट्छ । उसले आफ्नो घरमा लगी औषधोपचार र सेवासुश्रुषा गरी मदनको व्यथा निको पारिदिन्छ । मदन तङ्ग्रिएपछि भोटेसँग घर सम्भेर बिदा माग्छ । त्यस क्रममा उसले आफूसित भएको दुई पोको सुनमध्ये एका पोको सुन भोटेलाई दिन खोज्छ छर भोटे उपकारको सट्टामा केही पनि लिन्न मान्दैन । भोटेदाइको गुण उपकारलाई देखेर मदन भन्दछ :

मानिस टुलो दिलले हुन्छ जातले हुँदैन

क्षत्रीको छोरो यो पाउ छुन्छु घीनले छुँदैन । (देवकोटा, २०६५:२०) ।

निको भएपछि देउताजस्ता भोटेदाइसँग बिदा मागेर मदन जूनजस्ती रूपकी सुन्दरी प्यारी मुना र बूढी आमालाई कतिखेर भेट्ने भनेर छिटोछिटो हिँडेर घर फर्कन्छ । यता घरमा बसेकी मुनालाई गुण्डाहरूले मदन मरेको खबर लेखेर कीर्ते चिठी पठाउँछ । मदनको मृत्युको खबरले शोकाकूल हुन पुगेकी मुनाको मृत्यु हुन्छ । घर आइपुग्दा मदनले मुना मरिसकेको र आमा मृत्युशैयामा ढलेको थाहा पाउँछ । आमासमेत मरेपछि ऊ पनि मानसिक रोगले मरेको घटनाबाट कथानक अन्त्य भएको छ ।

३ 'मुनामदन' खण्डकाव्यमा मनोविज्ञान

यस ब्रह्माण्डको अध्ययन र विश्लेषण गर्ने क्रममा मनोविज्ञानका ज्ञाता फ्रायड, युङ्ग, एडलर र ल्याकनजस्ता मनोवैज्ञानिक वेत्ताहरूबाट स्थापित मनोविज्ञानमा केन्द्रित रहेर मुनामदन खण्डकाव्यलाई नारीमनोविज्ञान, पुरुषमनोविज्ञान र बालमनोविज्ञान जस्ता छुट्टाछुट्टै शीर्षकहरूमा विभाजन गरी यस परिच्छेदमा विश्लेषण गरिएको छ ।

३.१ मुनामदन खण्डकाव्यमा नारीमनोविज्ञान

मुनामदन खण्डकाव्य सामाजिक खण्डकाव्यमा आधारित खण्डकाव्य हो । यसमा निम्नवर्गीय समाजको चित्रण गरिएको छ । यसमा मुना, मदनकी बुढी आमा, च्याङ्बा, च्याङ्बाको छोरी, नैनी तथा ल्हासाका सुन्दरीजस्ता नारी पात्रको प्रयोग गरिएको छ । ती मध्ये प्रत्यक्ष भूमिका निर्वाह गर्ने मुना, मदनकी बुढी आमा, च्याङ्बाको छोरी, नैनी पात्रको मनोविज्ञानका विविध पक्षको यहाँ दृष्टान्त सहित विश्लेषण गरिएको छ ।

मुनामदन खण्डकाव्यकै सुरुवातमा मदनको हलासा जाने निर्णयबाट मुनामा एउटा वियोगको डर उत्पन्न भएको छ । जसलाई काव्यमा यसरी अभिव्यक्त भएको छ ।

नछोडी जानोस् हे मेरा प्राण ! अकेली मलाई,
मनको वनमा ननिम्ने गरी विरह जलाई,
ननिम्ने गरी विरह जलाई,

लोचनका तारा ! हे मेरा प्यारा ! यो जोति बिलाए,
के भनूँ ! भन्ने म केही थिइँ विष नै पिलाए, (देवकोटा, २०६५:१)

यसरी माथिको दृष्टान्तमा वियोगले तडपिनु पर्ने अवस्थाको कल्पनामा मुनाको नारी मनोविज्ञान व्यक्त भएको छ । सँगै बसेर सुखदुःख बाँड्ने चहानामा यी पंक्ति अभिव्यक्त भएका छन् । वियोग हुँदा वा एकल भएर बाँच्नु पर्दाको विरह भन्दा विष खानु सहज हुन्छ भन्ने धारणा मुनाकोदेखिन्छ ।

मदन जसरी पनि भोट जाने नै भएपछि मुनालाई हाँसेर बिदा दिन आग्रह गर्दछन् । सके मेहनत गरेर धन सम्पत्ति कमाएर ल्याउँछु नसके उतै मर्छु । मरेपछि स्वर्गमा भेटिएला भन्ने मनोविज्ञान व्यक्त गर्दा मुनाले त्यस्तो कुरा नगर्नुहोस् भन्ने भाव अभिव्यक्त गरेकी छन् ।

हे मेरा कृष्ण ! मुटुको गाँठो भन् कसी नबोल !
तस्वीर खिच्छु मनामा तिम्नो मुहार अमोल !

नफर्क प्यारा ! नलुकाऊ आँसु नयनमा ढल्मल ! (देवकोटा, २०६५: ३)

बिदेशिने इच्छा र निर्णय गरिसके पछि रोकिन्न म जान्छु सके कमाउँछु कि उतै मरे पनि भोट गएर कमाउने अटोट पछि बाँचे फर्कौला भन्ने जवाफमा त्यसो नभन अशुभ नबोल भन्ने मुनाको मनोविज्ञान यहाँ व्यक्त भएको छ ।

मदन साथीहरूसँग मिलेर हलासा गएपछि यता मुना भ्यालमा बसेर मदनको वियोगमा रहन्छिन् । यो वियोगलाई खण्डकाव्यमा यसरी अभिव्यक्त गरिएको छ ।

भ्यालमा मुना भल्मल तारा हलासामा ती प्यारा,
आँखामा आँसु मुनाको मन चिन्ताको आहारा,
स्वरमा आँसुको सिम्सिमे वर्षा मसिनो चले भैं,
एकान्तभिन्न उटतछ गाना विरह बोले भैं, (देवकोटा, २०६५ : ११)

पतिसँगको विछोडमा उनकै संस्मरणमा बाटो हेर्दै मुना भ्यालमा बसेर कल्पिरहेको अवस्थाको

चित्रण गर्दा मदन हलासामा भुलेको कुराका साथै मुना निकै चिन्तित भएको मनोविज्ञान यहाँदेखिएको छ । वियोगमा मनको विरहमा एकान्तमा बसेर रोइरहेको अवस्थादेखिन्छ ।

लामो समय मदनको चिठीपत्र तथा खबर नआएको र आफूले सपनामा नराम्रो देखेको प्रसङ्ग उल्लेख गर्दै कतै मो जिउज्यानमा तलमाथि परेको हो कि भन्ने शङ्का मुनाको मनोविज्ञान यसरी प्रस्तुत भएको छ :

सपना मैले के देखेँ आज ? भैंसीले लगायो,

यो मुटु काँप्छ त्यो भैंसी सम्झी हिलामा पछायो,

बुहारी मेरी ! शीतको सपना पिर्दैन खराब,

खराब सपना त्यो बिर्सिजाऊ डरले नकाँप ! (देवकोटा, २०६५: १७)

सपनामा भैंसीले लखेटेको सपना देख्नु अशुभको लक्षण भएको कल्पनामा विक्षिप्त बनेकी मुना भयले ग्रस्त भएको नारीमनोविज्ञान यहाँ आएको छ । स्वप्न सिद्धान्त तथा समाजिक अन्धविश्वासलाई इङ्गित गर्दै भैंसीले हिलोमा पछार्नुसँग मदनको जिउज्यानमा सन्धो नभएको अवस्थालाई मनोविज्ञानसँग जोडिएको छ । शीतको सपनाले पिर्दैन वा त्यो सत्य हुँदैन भन्ने मनोविज्ञान मदनकी आमाको रहेको छ भन्दै सपनाको कारणले पीर नमान भन्ने सान्त्वना दिन खोजिएको अवस्थाको चित्रण गरिएको छ ।

कहिल्यै अरूको कुभलो नगर्नेमाथि ईश्वर साथ हुन्छन् । सधैं सबैको भलो गर्नुपर्छ भन्ने मनोविज्ञानलाई मुना र मदनकी आमाको संवादात्मक कथनबाट खण्डकाव्यमा यसरी अभिव्यक्त भएको छ ।

नमान पीर बुहारी मेरी ! असलै हुनेछ,

फूल भैं छोयौँ संसार हाम्ले,

न मान्छे न त दैवले हाम्लाई काँडाले छुनेछ ! (देवकोटा, २०६५:१८)

सपनाको पीरलाई कम गर्न र मन बुझाउनका लागि मदनकी आमाले मुनालाई सम्झाएको अवस्था यहाँ आएको छ । संसारलाई लोभ मोह त्यागेर कसैको नराम्रो न सोचेको र नगरेको कारणले पनि आफ्ना परिवारलाई केही नहुने आत्मविश्वासको मनोविज्ञान यहाँ अभिव्यक्त भएको छ ।

मदनसँगै गएका सबै साथीभाइ घर फर्किसकेका र आमा बिरामी भएर ओछ्यान पर्दा पनि मदन नआएको पीडामा मदनकी आमा फनफन गल्दै गएको र मुनाको मनमा पनि मदन नफर्केको पीडा नारी मनोविज्ञानको रूपमा यसरी अभिव्यक्त भएको छ ।

मुनाले बोलिन हे मेरा कृष्ण ! मलाई भुल्यौ नि !

निठुरी मन लिएर भन कुरी डुल्यौ नि !

कृष्ण ! कसरी भुल्यौ नि,

मुहार तिम्रो जुहार मेरो नजरको हरायो,

कुन पापी दैव आएर चोरी कुन देश फिरायो, (देवकोटा, २०६५ : २५)

यसरी लामो समयसम्म मदनको खबर नआएको मदनकी आमा इन्तु न चिन्तु हुँदा पटकपटक मदन... मदन... भन्दा मुनाको मनले मदनले भुलेको कुरा व्यक्त भएको छ । पुरूषहरू कतिसम्म निठुरी हुन सक्छन् भन्दै आफ्नो प्राणभन्दा प्यारो लोम्नेको वियोगको पीडा नारीमनोविज्ञान बनेर प्रस्तुत भएको छ ।

अन्तिम अवस्थामा आफ्नो छोराको मुख हेर्ने ईच्छा अभिव्यक्त हुँदै मृत्युवरण गर्न पुगेको अवस्थालाई

मदनकी आमाको पीडा नारी मनोविज्ञानका रूपमा यसरी प्रस्तुत भएको छ ।

बिचरी बूढी ती काँप्न थालिन् कम्प भो विचित्र,
बन्द भो बोली मनमनै रह्यो वचन पवित्र,
कहिलेकाहीं मुनाको हात छामेर यहाँ छ,
भनेर दिँदा बकले भन्थिन् मदन कहाँ छ ?(देवकोटा, २०६५ : ३२)

आफ्ना आमाबाबुका लागि आफ्ना सन्तान कति प्रिय, प्यारा हुन्छन् भन्ने आमाको मनोविज्ञानको चित्रण गर्दै मदनको वियोगमा तड्पिएको अवस्थालाई माथिको दृष्टान्तले अभिव्यक्त गरेको छ ।

नैनी पैसाको लागि जस्तोसुकै हर्कत गर्न पनि पछि नहट्ने स्त्री हो । सहरिया गुण्डाका लागि फकाउँदा मुनाको जवाफ र उपदेशबाट लज्जित बनेकी नैनीको मानसिक अवस्थाको चित्रणको गरिएको छ । आफ्नो कुत्सित अभीष्ट पूरा नहुँदा नैनीको चेतन मनमा भएको लज्जा र ग्लानिबोधको नारीमनोविज्ञानलाई यहाँ व्यक्त गरिएको छ । जस्तो :

अन्तरले उसको के भोग्यो होला शरमको बज्रपात, (देवकोटा, २०६५ : १५) ।

यसरी मुनामदन खण्डकाव्यमा नारी मनोविज्ञानको चित्रण गरिएको छ ।

३.२ 'मुनामदन' खण्डकाव्यमा पुरुषमनोविज्ञान

मुनामदन खण्डकाव्य सामाजिक कथामा आधारित खण्डकाव्य हो । यसमा निम्न वर्गीय समाजको चित्रण गरिएको छ । यसमा मुना, मदन, मदनकी बुढी आमा, भोटे, भोटेका छोरा र छोरी, गुण्डा, साहू तथा मदनका साथी, ल्हासाका व्यापारीजस्ता पात्रको प्रयोग गरिएको छ । जसमध्ये मदन, गुण्डा, भोटे, साहू, मदनका साथी र ल्हासाका व्यापारीजस्ता पुरुष पात्र आएका छन् ती मध्ये प्रत्यक्ष भूमिका निर्वाह गर्ने मदन, भोटे, साहू, मदनका साथी र गुण्डाको पुरुष मनोविज्ञानका विविध पक्षको यहाँ दृष्टान्त सहित विश्लेषण गरिएको छ ।

जब आफ्नो आर्थिक अवस्था राम्रो नभएकाले आफ्ना साथीहरूसँगै मदन भोट जाने निर्णय गर्दछ । आफ्नी भर्खरकी तरुनी पत्नी मुनालाई घरपरिवार र आमाको स्याहारसुसार गर्नु भन्ने भावना व्यक्त गर्छ । ऊभित्र वियोगमा वा विछोडमा रहनु पर्ने पीडा प्रत्यक्ष संवादका रूपमा यसरी अभिव्यक्त भएका छन् ।

म बीसै दिन बसुँला ल्हासा, बाटामा बीसै दिन,
चखेवा फेरि आउँछ उडी बिहान कुनै दिन,
कि मरिछाड्यो कि गरिछाड्यो मर्दको इरादा,
नहाल प्यारी ! बाटामा मेरो आँसुको यो बाधा, (देवकोटा, २०६५ : १)

माथिको दृष्टान्तले मदनको ल्हासा जाने र केही धा (रूपैयाँ पैसा) कमाएर ल्याउने अठोटको मनोसंरचनादेखिन्छ । पुरुष वा मर्द भएपछि 'कि गर्छ कि मर्छ' भन्ने मनोविज्ञानको प्रस्तुति यहाँ पाइन्छ । वियोग वा विछोडको चिन्तालाई त्यागेर हाँसेर बिदा देऊ भन्ने आकाङ्क्षा मदनमा रहेको छ भने मुनालाई वियोगले नरोऊ भन्ने भाव यहाँ पाइन्छ ।

आमाको इच्छा र आफ्नो सुमधुर जीवनका लागि पनि मदन विदेश गएर धन कमाएर ल्याउने अठोटका साथ मदनको सामाजिक दायित्वको भावना यहाँ पुरुष मनोविज्ञानका रूपमा आएको छ ।

हे मेरी प्यारी ! वचन तिम्रो गड्दछ मनमा,

के गछर्यौं मुना ! यो सास अड्छ त्यै पापी धनमा,
ती आमालाई दूधको घुट्कोले गला रसाऊँ,
उनको यौटा पाटी र धाराको इच्छा पुन्याऊँ,
यो हातलाई सुनको बाला खँदिलो सुहाऊँ,
रिनले थोत्रो घरको जग बलियो बनाऊँ, (देवकोटा, २०६५ : २,३)

सँगै बसेर सुखदुःख गरौंला भन्ने मुनाको चहानालाई पन्छाउदै मदनले धनको चहाना भएको आमाको पाटी र धारा बनाउने चाह, आमालाई दूध खान दिने रहर, आफ्नी पत्नीलाई सुनको बाला र रिनले थोत्रिएको व्यवहारलाई परिपूर्तिका निम्ति जसरी पनि ल्हासा गएर धन कमाएर आउने पुरुषमनोविज्ञान यहाँ पाइन्छ ।

ल्हासाबाट आफ्नो गुजारा चल्ने धन कमाएर फर्कने क्रममा मदनलाई बाटोमा हैजाले समात्छ । हैजाले सिकिस्त पारेपछि ऊ हिँड्न सक्दैन । यस घना जङ्गलमा कुनै उपचार छैन । मदन अवश्य मर्छ भनेर साथीहरू उसलाई सहायता गर्नुको सट्टा बीच बाटोमै छोडेर हिँड्न खोज्छन् । त्यतिबेला जीवन र मरणको दोसौंघमा रहेको मदनको अनुनय मार्मिक रूपमा पुरुष मनोविज्ञानका रूपमा यहाँ आएको छ ।

नछोड मेरा हे साथीभाइ ! वनमा मलाई,
काग र गिद्धहरूको पापी शिकार बनाई,
घरमा मेरी ती बूढी आमा, ती बूढी मर्नेछन्,
चन्द्रमा जस्ती ती मेरी मुना ठहरै पर्नेछन्, (देवकोटा, २०६५ : १८) ।

मलाई नछोड सँगै लिएर जाऊँ भन्दै मदनले साथीसँग गरेको याचना यहाँ मदनको मनोविज्ञानका रूपमा चित्रण गरिएको छ । वनमा अस्वस्थ हुँदा र एकलै छोडिदिँदा मलाई काग र गिद्धले लुछेर मार्छन् भन्ने भय मदनमा रहेको छ । आफ्नो बाटो हेरेर बसेकी बूढी आमा वियोगले मर्नेछिन् भन्ने भय समेत यहाँ अभिव्यक्त भएको छ । त्यसरी नै मुनाको अवस्था के होला ? भन्दै मदनले साथ देऊ भन्ने मनोविज्ञान अभिव्यक्त भएको पाइन्छ ।

इन्तु न चिन्तुको अवस्थामा निर्जन वनमा आशाको त्यान्द्रोको रूपमा च्याड्बाले भेटेपछि मानवीय सहायताका लागि तयार भएपछिको ईश्वररूपी भोटे (च्याड्बा) को अवतार मानेर भोटे (च्याड्बा) यसो भन्दछ ।

मेरो छ घर एक कोस पर तिमी ता मर्देन,
म बोकी लान्छ, हुन्छ कि हुन्न ? फरक पर्देन ।
भोटेको पाउ समाई भन्छन् बिचरा मदन,
ईश्वर मेरा हे भोटे दाइ ! क्या राम्रो वचन ! (देवकोटा, २०६५ : २०)

आफूसँगै आएका साथीहरूले वनमा छोडिगएपछि बाँच्ने आशा मारेका मदनलाई जब हिमाली भेगमा बसोबास गरेको भोटेले भेट्छ । भोटेले अब तिमी मर्देनौ म घरमा लगेर उपचार गरेर बचाउँछु भनेपछि मदन भोटेलाई ईश्वरका रूपमा मान्दै जीवनरूपी वचन भन्दछन् । यसै प्रसङ्गमा आएको मुनामदनको अत्यन्तै सुन्दर र प्रभावमा रहेको श्लोक आएको छ, जसलाई सम्पूर्ण मानवमनले आत्मसात् गरेको छ भने मदन आफूलाई बचाई दिन अनुनय गर्दछ ।

क्षेत्रीको छोरो यो पाउ छुन्छ घिनले छुँदैन,

मानिस ठुलो दिलले हुन्छ जातले हुँदैन, (देवकोटा, २०६५ : २०)

यसरी अष्टेरो परिस्थितिमा सहयोग गर्ने मानिस नै ईश्वर हो भन्ने मनोविज्ञान यहाँ प्रस्तुत भएको छ । निरन्तर भोटेको सेवा र ओखतीमूलोले सन्धो हुँदै आएपछि मदनले घरमा भएकी बूढी आमा र कलिली मुनाको सम्भनामा भाव विह्वल हुन्छन् । अब म घर जान्छु बिदा देऊ भन्दछन् । मान्छेले अष्टेरो बेलामा सहयोग गर्ने मान्छेलाई आफूलाई भन्दा बढी माया गर्छ र हार्दिकता व्यक्त गर्दछ । ओखतीमूलोले निको भएपछि आफूसँग भएको दुई थैला सुन मध्ये एकथैला लिनसमेत आग्रह गर्दछ । यहाँ धनभन्दा पनि ठुलो मन र गुन रहेको मनोविज्ञान अभिव्यक्त भएको छ :

तिमीले लायौ सधैंको गुन म तिर्न सकिदैनँ,

ज्यानको दान तिमीले दियो म तिर्न सक्तिनँ,

सधैंको ऋणी म तिर्न सकिदैनँ, (देवकोटा, २०६५ : २९)

यसरी मुनामदन खण्डकाव्यमा पुरुष मनोविज्ञान प्रस्तुत भएको छ ।

मदनमा सत् मनोवृत्ति प्रमुख रूपमा रहेको पाइन्छ । मदनलाई नैतिक चेत भएको व्यक्तिको रूपमा उभ्याउन सकिन्छ । ठुलोको सम्मान र आदर गर्नु, साथीभाइलाई माया गर्नु, घरव्यवहारमा ध्यान दिनु, साहूको ऋण तिर्नलाई नबिर्सनु जस्ता मानवीय कार्यहरू उसमा रहेकादेखिन्छ । आन्तरिक मनोवृत्तिहरूको सक्रियता विना मकोही पनि कुनै कार्यतर्फ अग्रसर हुँदैन । जब विभिन्न मनोवृत्तिहरू सुषुप्त अवस्थामा रहेका हुन्छन् । ती सुषुप्त अवस्थामा रहेका मानिस भित्रका भावना, इच्छा चाहना रूपी मनोग्रन्थहरू जाग्रित भएपछि मात्र मानिस त्यस कार्यप्रति उत्प्रेरित हुन्छ र त्यही स्वभावजन्य प्रवृत्ति बाह्य रूपमा प्रकट हुन्छ । यस खण्डकाव्यमा पनि मदनको सत्मनोवृत्ति जाग्रित भएर ऊ असल पुरुषको रूपमादेखिएको छ । उसको कार्य असल र नैतिक सन्देश दिने खालको छ ।

त्यसको विपरीत ल्हासामा सँगै गएका साथी (छिमेकी) घमण्डी र एकोहोरो बुद्धि तथा स्वभावको छ । उसमा परपीडन मनोवृत्ति प्रमुख रूपमा रहेको छ । त्यही परपीडन मनोवृत्ति हावी भएकाले नै मदन सिकिस्त बिरामी पर्दा पनि एकलै बाटोमा अलपत्र छोडेर आएका छन् । उसमा आफ्नो घरपरिवारको वातावरणको असरले घमण्डी स्वभावको विकास भएको छ । खण्डकाव्यमा यिनै दुई पात्रका नम्र र घमण्डी स्वभाव सत् मनोवृत्ति र परपीडन मनोवृत्तिहरूको मनोदशालाई देखाएको छ । जस्तो :

हे मेरा साथी ! हे मेरा भाइ ! म अफ मर्दिनँ,

कालको साथ लडेर उठ्छु वनमा मर्दिना,

यो घाँटी सुक्यो, यो छाती पोल्थ्यो, यो आँसु पुछ न,

अफ छ सास, अफ छ आस, यो दर्द बुझ न । (देवकोटा, २०६५ : ३३)

३.३ 'मुनामदन' खण्डकाव्यमा बालमनोविज्ञान

मुनामदन खण्डकाव्य सामाजिक विषयवस्तुलाई आधार बनाएर लेखिएको मौलिक खण्डकाव्य हो । नेपालको सहरी इलाकाको मध्यम वर्गीय घर परिवार, विद्यालय र अन्य बन्नजङ्गलको परिवेश यस खण्डकाव्यमा आएको छ । यस खण्डकाव्यका बालपात्रहरू लावा र फुचा मात्रै हुन् । यी दुई दिदी भाइ हुन् । आमा सानैमा बितेको हुनाले उनीहरू मातृत्वप्रेमबाट टाढा नै छन् । लावा १४ वर्षकी र फुचा १२ वर्ष उमेर पुगेको बालबालिका हुन् ।

कुमार उसको तेजिलो थियो फुचाको नामको,
वर्षमा बाह्र गजबको तर जेहेन र कामको, (देवकोटा, २०७५ : ३७)

लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाद्वारा लिखित यस मुनामदन खण्डकाव्यमा विषयवस्तु, पात्र, परिवेश, आदि कुरामा सशक्त रूपमा मनोविज्ञान नआए पनि उद्देश्य पक्षमा मनोविज्ञान सशक्त रूपमा आएको छ । झ्याउरे लोकलयमा तयार पारिएको प्रस्तुत खण्डकाव्यमा तत्कालीन राणा शासन र त्यसको आसपासमा रहेका गरीब परिवारको चित्रण गरिएको छ । यस खण्डकाव्यको विषयवस्तु पनि सहरी परिवेशका साथै ग्रामीण, हिमाली सामाजिक रहेको छ । यस खण्डकाव्यमा क्षणिक रूपमा बालपात्रको प्रयोग गरिएको छ । कथावस्तुको गतिसँगसँगै उनीहरूमा देखापर्ने मानसिक उतारचढाव त्यति प्रभावकारी रूपमा आएको छैन तर पाठकीय रूपमा भने देवकोटाले बालकहरूलाई जस्तालाई त्यस्तै ढिँडोलाई निस्तै भन्ने उखान चरितार्थ गराएर उचित समयमा उचित किसिमको बुद्धि लगाएर काम गर्नुपर्ने कुराको छाप बालबालिकाहरूको मस्तिष्कमा लगाउन सफल बनेका छन् ।

बौद्ध धर्मप्रति आस्था र विश्वास राख्ने यी दुई बालबालिका घर छोडेर कतै ढाटा गएको हुँदैन । त्यही हिमाली भेगबाट आफ्ना आँखाले देखेजतिको भूभाग नै उनीहरूका लागि संसार थियो । नयाँ मान्छेहरूको सँगतमा उनीहरू कहिल्यै परेका थिएनन् । साह्रै राम्री र कलकलाउँदी लावा हिउँ जस्ती कोमल थिई । मिजासिली थिई । जस्तो :

हिँउले ब्रह्मा बनाइदिन्थे उसकी कुमारी,
गालामा उषा लालीले रङ्ग दिव्यले मुसारी,
वनकी देवी जस्ती थी छोरी बुद्धको पालाकी,
उसको नाम थियो लावा कोमल चालाकी, (देवकोटा, २०७५ : ३७)
लामो जीवन प्रकृतिबीचमा बनेली मुटुमा
बुद्धको टकले भिल्केको थियो निर्वाण-पथमा (देवकोटा, २०७५ : ३६)

जब मदन हैजाले थला परेर बाटोमै अलपत्र परेपछि बुबा (आप्पा) ले बोकेर घर ल्याएको र आप्पाले औषधीमूलो गरेर निको बनाएपछि मदनसँगै दुबै बालबालिकाहरू रमाएर खेल्न थालेको बालघटनाहरू यहाँ आएको छ । बिरामी मदनलाई घर ल्याएपछि र मदन निको भएर आफ्नै घर गएपछिको मानसिक स्थितिको उतार चढावलाई बालमनोवैज्ञानिक ढङ्गले प्रस्तुत गरिएको छ ।

लावा र फुचा यस खण्डकाव्यको बालपात्र हुन् । लावा र फुचा दुबै नम्र र राम्रो शीलस्वभाव भएको पात्रका रूपमा उपस्थित छन् । उनीहरूले आफ्नो आप्पासँगै गरिव र दीनदुखीप्रति सम्मानको भाव व्यक्त गर्न सिकेका छन् । गरिब दीनदुखीहरूको कामले नै धनी वर्ग बाँचेका हुन्छन् भन्ने कुरा थाहा पाएका छन् । त्यसैले उनीहरू गरिव दीनदुखीलाई तल्लो स्तरको नसोची आदर, सम्मान र इज्जत गर्छन् । जस्तो :

देख्दामा भुत्रो, भित्र त्यो कत्रो विशाल भएको,
रहेछ (लावा र फुचा) लामा एकान्तमा विलासिरहेको, (देवकोटा, २०७५ : ३६)

यी दुवै बालबालिकामा (लावा र फुचा) सत् मनोवृत्ति प्रमुख रूपमा रहेको पाइन्छ । लावा र फुचालाई नैतिक चेत भएको बालबालिकाको रूपमा उभ्याउन सकिन्छ । तुलोको सम्मान र आदर गर्नु, दीनदुखीप्रति सहानुभूति र इज्जत गर्नुबाट बालसुलभ सद्भावना जागृत भएको छ । आन्तरिक मनोवृत्तिहरूको सक्रियता विना बालक कुनै पनि कार्यतर्फ अग्रसर हुँदैन । जब विभिन्न मनोवृत्तिहरू सुषुप्त अवस्थामा रहेका

हुन्छन् । ती सुषुप्त अवस्थामा रहेका मानिस भित्रका भावना, इच्छा चाहनारूपी मनोग्रन्थहरू जाग्रित भएपछि मात्र मानिस त्यस कार्यप्रति उत्प्रेरित हुन्छ । त्यही स्वभावजन्य प्रवृत्ति बाह्य रूपमा प्रकट हुन्छ । यस खण्डकाव्यमा पनि लावा र फुचाको सत्मनोवृत्ति जागृत भएर उनीहरू असल बालबालिकाको रूपमादेखिएका छन् । उनीहरूको कार्य पनि असल र नैतिक सन्देश दिने खालको छ ।

लावा र फुचाको मनका तनाव मदन निको भएपछि हराएका छन् । उनीहरू खुसी हुँदै घरबाहिर खेलन निस्कन्छन् । यसरी लावा र फुचाको प्रसन्न मनोवृत्तिलाई तलका दृष्टान्तमा व्यक्त गरिएको छ ।

महीना बित्यो मदनको त्यहाँ प्रकृतिबीचमा,
अचम्म मानी आनन्दमाथि हिमालनगीचमा,
कलुष शून्य तिनको जीवन सतुयुग समान,
देखेर त्यही बुझूँ भँ लाग्यो सधैं नै नजान । (देवकोटा, २०७५ : ३७) ।

माथिको दृष्टान्तमा दुई बालबालिकाको बालसुलभ र व्यवहारले मदन त्यहीँ रमाएको छ । मदन पूर्ण रूपमा निको भएकोले लावा र फुचा पनि रमाएको प्रसङ्ग प्रस्तुत भएको छ ।

चौरीसँग खेल्ने, भीरपाखामा रमाउने, हिउँसँग मितेरी लाउने लावा मदनको सत्सँगतले प्रफुलित भएकी छे । आप्पाले तयार पारिदिएको जडिबुटीमा चौरीको दुध मिसाएर खान दिने लावाले मदनलाई माया गर्न थालिन्छन् । मदन निको भएर आफ्नै घर प्रस्थान गर्दा सधैं यहीँ बसोस् भन्ने मनोभाव लावामादेखिएको छ । मनले नमाने पनि अन्तिम अवस्थामा लावा र फुचाले बिदाइ स्वरूप एक थोपा आँसु झारेका छन् । भावविह्वल भएर आप्पाको छातीमा टाँस्सिएका छन् ।

'मुनामदन' खण्डकाव्यमा प्रयोग भएका बालपात्रहरू भोटे जातिको पात्र हुन् । भोटेहरू उच्च हिमाली भूभागमा बसोबास गर्ने हुँदा महिलापुरुष दुवैले न्यानो खालका लुगा लगाउँछन् । यिनीहरूले प्रायः आफ्नै क्षेत्रमा पालिएका भेडाको ऊनद्वारा निर्मित कपडा लगाउँछन् । त्यस्ता कपडालाई यिनीहरूको भाषामा 'बख्खु' भन्ने गरिन्छ । मुनामदन खण्डकाव्यमा लावा र फुचाले बख्खु लगाएका छन् । उनीहले प्रयोग गर्ने बिछ्यौनाका ओढ्ने ओछ्याउने कपडा समेत ऊनकै रहेका छन् । आफ्नो जातीय धर्म र विश्वासलाई पनि गुम्न नदिने मनोभाव यी दुईमा पाइन्छ । लावा र फुचाको जातीय पहिरन र भेषभूषालाई प्रस्तुत गर्ने श्लोकहरू यसप्रकार रहेका छन् :

भेडाको ऊनको बिछ्यौना नरम, ओझ्नलाई पाखी छ,
त्यहाँको जीवन बैकुण्ठजस्तो उनको लागि छ । (देवकोटा, २०७५ : २१)
बतासले दाहा किटेर टोक्थ्यो साँभमा मुटुलाई,
भोटेली पोशाक, दोचा र भुत्ले टोपीले उनलाई,
सुकुटी चिया भेडाको धूली चौरीदूध गट्टाले !
बचाए बल्ल, क्या कष्ट पाए बाटामा पट्टाले ! (देवकोटा, २०७५ : ११)

कथानकमा छोटो भूमिकामा मात्रै देखा परे पनि लावा र फुचाको उपस्थितिले खण्डकाव्य उत्कृष्ट बनेको छ । यसरी बालपात्र लावा र फुचाको मानसिक उत्तार चढावलाई प्रस्तुत गरी रचिएको मुनामदन खण्डकाव्यमा सरल भाषा र रोचक प्रस्तुति रहेको छ ।

३२ आँ वार्षिकोत्सव तथा विदाई कार्यक्रम

- जमुना खनाल
वि.एड. प्रथम वर्ष

उत्तर : काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसले २०८० वैशाख १५ गते आयोजना गरेको '३२ आँ वार्षिकोत्सव तथा विदाई कार्यक्रम' मा सभापति तथा क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ता, प्रमुख अतिथिका रूपमा शिक्षा मन्त्री अशोककुमार राई तथा अन्य अतिथिहरूमा वागमती प्रदेशका सभासद रमा आले मगर, चन्द्रागिरि नगरपालिका वडा नं. १० का शिवकुमार महर्जन तथा अन्य अतिथिहरू र यसै क्याम्पसका शिक्षक तथा शिक्षिकाहरू, हाम्रा अभिभावकहरू, माथिल्लो तहमा अध्ययनरत दाइदिदीहरू लगायत मसँगै पढ्ने मेरा साथीहरूको विशाल जमघटमा यो कार्यक्रम गरिएको थियो ।

दुई चरणमा क्याम्पसकै सुन्दर हलभित्र सञ्चालन भएको यस '३२ आँ वार्षिकोत्सव तथा विदाई कार्यक्रम' कार्यक्रममा सर्वप्रथम यसै क्याम्पसका वसन्तकुमार बराल सरले उद्घोषण गर्नु भएको थियो । पहिलो चरणमा शिक्षामन्त्री अशोककुमार राईले पानसमा दीप प्रज्वलित गरी कार्यक्रम सुरुवात गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा सर्वप्रथम पृथ्वीनारायण क्याम्पस पोखराका क्याम्पस प्रमुख प्रेमनारायण सरले सम्पूर्ण सामुदायिक क्याम्पसहरू एकजुट भई अगाडि बढ्नु पर्ने र त्यसका लागि एउटा दरिलो नेतृत्व गर्ने व्यक्ति आवश्यक भएको कुरा व्यक्त गर्नुहुँदै काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसलाई उत्तरोत्तर प्रगतिको कामना सहित शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

यसपछि अतिथि चन्द्रागिरि न.पा. वडा नं. १० का वडाध्यक्ष शिवकुमार महर्जनले यस क्याम्पसमा अध्ययन गर्न आउने सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूलाई स्वागत तथा सफल विद्यार्थीहरूलाई बधाई दिनु हुँदै विद्यार्थी नै कलेजको गहना हो । विद्यार्थीविना कलेज रहन सक्दैन, त्यसैले विद्यार्थी, अविभावक र कलेज एकापसमा मिलेर जान सकोस् र काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसको उज्ज्वल भविष्यका लागि शुभकामना व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

यसै गरी अतिथिका रूपमा रहनु भएकी माननीय रमा आले मगरज्यूले पनि राम्रो तर्क प्रस्तुत गर्नुभयो । उहाँले समाजसेवा र राजनीतिको बारेमा व्यापक तर्क प्रस्तुत गर्नुभयो । हरेक महिलाहरू अन्याय सहेर होइन आवाज उठाएर अगाडि बढ्नु पर्ने उहाँको गहकिलो भनाइले हामी सबैको मन छोएको थियो । काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस एउटा भौतिक सुखसुविधा सम्पन्न क्याम्पस हो र यहाँबाट धेरै विद्यार्थीहरूले आफ्नो उज्ज्वल भविष्य तय गरिसकेका तर्क प्रस्तुत गर्नुहुँदै क्याम्पसको उत्तरोत्तर प्रगतिको लागि शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

यसै चरणमा नेपाली विषयका गुरु कृष्णहरि आले मगर (किसन) सरले रु. १० हजार सहित उत्कृष्ट साहित्यिक गतिविधि गर्नुभएकाले प्रमाणपत्र प्रमुख अतिथि तथा शिक्षामन्त्री अशोककुमार राईको हातबाट प्रमाणपत्र प्राप्त गर्नु भएको थियो । त्यसपछि विभिन्न परीक्षा तथा खेलकुदहरूमा पहिलो, दोस्रो र तेस्रो हुने विद्यार्थीहरूलाई शिक्षामन्त्री अशोक कुमार राईको हातबाट प्रमाणपत्र सहित क्रमशः नगद ३ हजार, २ हजार र १ हजार प्रदान गर्नु भएको थियो ।

शुभकामना मन्तव्यका क्रममा प्रमुख अतिथि तथा शिक्षा मन्त्री अशोककुमार राईज्यूले आफू अध्ययन गरेको कलेजमा आफैँ प्रमुख अतिथि भएर आउनु पाउँदाको खुसी व्यक्त गर्नु हुँदै हरेक सामुदायिक कलेजहरूलाई आफूले सक्दो सहयोग गर्ने र जीवनोपयोगी शिक्षालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेर अघि बढ्ने कुरा व्यक्त गर्दै ३२ शौँ वर्षमा प्रवेश गरेको सुखद उपलक्ष्यमा क्याम्पसको उत्तरोत्तर प्रगतिको कामना गर्नु भएको थियो ।

पहिलो चरणको अन्त्यमा सभापति तथा क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ताले आफ्नो विचारहरू प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । उहाँले आफू पहिलो पटक काठमाडौँ आउँदाको अनुभव बताउनु भयो । आफू पहिलो पटक

काठमाडौं आउँदा कति ठुलो काठमाडौं सहर, जताततै ठुलाठुला घरहरू, ठुला र चिल्ला सडकहरू देखेको र बाटो काट्नै गाह्रो भएको अनुभव बताउनु भएको थियो । यहाँ फरक-फरक जात, जाति, धर्म, वर्ण, भूगोल रहेको बताउनु भएको थियो । आफूलाई नेपाली भाषा स्पष्ट नआउने तर पनि बोलेको र अरु हाँसेको कुरा बताउनु पनि बताउनु भएको थियो । उहाँको तर्कमा हामीले मिहेनत गर्नुपर्दछ । मिहेनत गरेर मात्र अगाडि बढ्न सकिन्छ भन्दै विभिन्न परीक्षा तथा खेलकुदहरूमा पहिलो, दोस्रो र तेस्रो हुने विद्यार्थीहरूलाई हार्दिक बधाई दिनुहुँदै नाटकमा उल्लेखनीय भूमिका निभाएको हुनाले किसन सरलाई विशेष बधाई दिनु भएको थियो । उहाँले आफ्नो मन्तव्यकै क्रममा हाम्रा विद्यार्थीहरूलाई स्कलरसिपको पनि व्यवस्था भएको र स्कलरसिप पाएर धेरै विद्यार्थीहरू अध्ययन गरिरहेको कुरा पनि हामी माभ प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । यसरी उहाँले आगन्तुक अतिथिहरूलाई विशेष धन्यवाद दिनुहुँदै आफ्ना मन्तव्य अन्त्य गर्नुभएको थियो । शिक्षा मन्त्रीलगायत सम्पूर्ण अतिथिहरूलाई विदाई गरेपछि हाम्रो दोस्रो चरणको कार्यक्रम सुरु भएको थियो ।

दोस्रो चरणमा दीपा वली र मिलन लामाले उद्घोषण गर्नु भएको थियो । कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउने क्रममा सर्वप्रथम कोपिला, मनु, अस्मिता, ज्योती, रेश्मा, स्मृति, सजना, निरुपा, पुष्पा, प्रीतिलगायतले मिठो र सुरिलो स्वरमा स्वागत गीत गाउनु भएको थियो । यो स्वागत तथा शुभकामना गीतपछि आकर्षक नृत्यहरू प्रस्तुत गरिएको थियो । नेपालमा बसोवास गर्ने सबै भाषाभाषीहरूलाई समेट्ने र एउटै लयमा हामी नेपालीहरू अगाडि बढ्नुपर्ने भाव बोकेको 'सयथरि बाजा एउउटै ताल' गीतको बोलमा शिक्षिकाहरू अप्सरा, सुजना, दीपिका, मोनिका, रञ्जु, शारदा, सञ्जु मिसहरूले साह्रै राम्रो नृत्य प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । उक्त नृत्यलाई धेरैले आ-आफ्नो मोवाइलमा कैद गरेका थिए । म पनि त्यसबाट अछुतो रहन सकिनँ । त्यसपछि विद्यार्थीहरूको उत्कृष्ट नृत्यहरूले त्यो हल गुञ्जायमान भएको थियो । ती नृत्यहरू प्रस्तुत गर्दा बेन्चमा बस्नु भएका साथीहरू खूब रमाएर उफ्रिरहनु भएको थियो । अफ डाक्टरको भूमिकामा देखिनु भएको किसन सरको "दुर्गम गाउँको पीडा" हाँस्यव्यङ्ग्य प्रस्तुतिले सबैको मन तानेको थियो ।

विदाईमा सहभागी विद्यार्थीहरूलाई क्याम्पस प्रमुख शत्रुघ्नप्रसाद गुप्ताको हातबाट मायाको चिनो, डायरी र पेन दिँदै रातो टीका लगाई विदाई गरिएको थियो । यसै प्रसङ्गमा उद्घोषक दीपा वलीले छुट्टिनु पर्दाको पीडावोध पनि व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

यसै गरी विवश विश्वकर्मा, अम्बिका नेपाली, सब्जन गिरी, विपना थापा मगर, गणेश मगर, अस्मिता मगर, मनिष राई, दीपा भुजेलले भुल्को घाम हेराँला (रिमिक्स) गीतमा गरेको नृत्य मलाई सबै भन्दा उत्कृष्ट लागेको थियो । बिचबिचमा म्युजिक ट्रायाकमा गाइएको सुमधुर गीत र कविता वाचनले पनि त्यो 'वार्षिकोत्सव तथा विदाई' कार्यक्रम बिस्रनै नसकिने खालको रहेको थियो । उक्त कार्यक्रम लगभग सात घण्टासम्म चलेको थियो ।

सुभावहरू :

- (क) नृत्य गर्नुपर्ने गीतहरू अगाडि नै व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- (ख) जेनेटरको पनि व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- (ग) ड्रामा तथा नृत्य प्रस्तुत गर्दा अन्य गुरु तथा विद्यार्थीहरू मञ्चमा बस्न नहुने,
- (घ) कोभिड- १९लाई ख्याल नगरिएको र त्यसका लागि माक्स र सेनिटाइजर अनिवार्य गर्नुपर्ने,
- (ङ) मञ्चमा पर्दाको व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- (च) डिस्को लाइट र पङ्खाको उचित व्यवस्था हुनु पर्ने,
- (छ) रमाइलो गर्दा बेचमाथि उठेर नाच्न नहुने,
- (ज) माइक थप्नु पर्ने आदि ।

Annual Action Plan of Master's Degree Program

- Guru Prasad Paudel

Introduction

Each institution and unit should have its own action plan to proceed their activities in more systematic and affective ways. Kathmandu Shiksha Campus, a community-based inspiring higher education institution, has focused on learners centered, discovery oriented and research-based education. It has been running master level academic programs under the Faculty of Education (M.Ed.) and the Faculty of Management (MBS). The aim of M.Ed. and MBS programs is to impart advance level knowledge and skills required to the graduates of the focused disciplines. This plan has been prepared for the effective implementation of Master level programs. It has included the details of the activities to be done within an academic year. Some changes shall be made in the plannings considering the existing situation and seen and unforeseen circumstances. The attempt has been made to tie up the plan with the academic calendar of Tribhuvan University, Office of Dean, Kirtipur.

Annual Action Plan
<i>Activities</i>
<i>Shrawan</i>
Faculty meeting: Course progress of first and third semesters
Proposals and theses defense (Regular)
Mid-term test of first and third semester students
Feedback class for the first and third semester students
Preparation and finalization of internal assessment scores of first and third semester students
<i>Bhadra</i>
Faculty meeting: Discussion of the students' performance in the mid-term test
Reflection and remedial class for the students of first and third semester
Proposals and theses defense (Regular)
<i>Aswin</i>
Semester plan development workshop to the faculties
Faculty meeting: Routine, orientation and course allocation to the faculties
Course orientation programs to Second and Fourth Semester students
Proposals and theses defense (Regular)
Resuming the classes of the Second and Fourth Semester students
<i>Kartik</i>
Faculty meeting: Students regularity in class and course updates
Cultural meeting: Festival greetings
Proposals and theses defense (Regular)
<i>Mangsir</i>
Faculty meeting: Student assignments
Proposals and theses defense (Regular)
Feedback class after the first assignment to Second and Fourth Semester students
Resource classes for the second and fourth semesters

Workshop in Translation Studies & ELT Seminars and Report Writing
Poush
Faculty meeting: Thesis orientation workshop
Assigning supervisors to the fourth semester students and orientation workshop on thesis writing
Proposals and theses defense
Workshop on thesis writing
Micro teaching and peer teaching practices of fourth semester students
Magh
Faculty meeting: Regular updates of the course
Proposals and theses defense (Regular)
Second assignments of second and fourth semester students
Falgun
Faculty meeting: Submission of proposal to UGC for short term faculty development program
Review of assignment, feedback and suggestions to second and fourth semester students
Course orientation to first semester students
Proposals and theses defense (Regular)
Mid-term test of second and fourth semester students
Chaitra
Faculty meeting: Resuming the class of the first semester
Course orientation to third semester students
First assignment to the first semester students
External evaluation of Practicum and ELT Seminar and Report Writing
Proposals and theses defense (Regular)
Baisakh
Faculty meeting: Writing retreat to the faculties
Meeting with fourth semester students about their progress and problems on thesis writing
Proposals and theses defense (Regular)
First assignment of third semester
Second assignment of first semester
Jestha
Faculty meeting: Agenda: Short-term faculty development program and course progress of first and third semester
Short-term faculty development program
Proposals and theses defense (Regular)
Second assignment of the third semester
Ashadh
Faculty meeting: Student assignments; tests; review of student assessment
Mid-term test of first and third semester students
Proposals and theses defense (Regular)
Resource classes for the first and third semester students

सूचना प्रविधि तथा EMIS वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन - २०७९

- मिनु केसरी लामा

पृष्ठभूमि

सीमित स्रोत र साधनबाट भण्डै तिन दशक अगाडि मुनाफारहित सामुदायिक क्याम्पसको रूपमा जनस्तरबाट सञ्चालन भएको यो काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस आज काठमाडौँका पश्चिमी भेगका जनताहरूका माफ उत्कृष्ट शैक्षिक गन्तव्य बन्न सफल भएको छ । हालको जस्तो सूचना र प्रविधिको विकास नभएको तत्कालीन अवस्थामा पनि समाजका जुभारू र सिद्धहस्त व्यक्तित्वहरूको अथक प्रयास र मिहिनेतले नै क्याम्पस आज यो अवस्थामा प्रवेश गर्न सफल भएको हो ।

क्याम्पस ३२ वर्षको लामो यात्राको अन्तरालमा अनैकौँ आरोह अवरोहको सामना गर्दै मुलुकको सर्वाङ्गीण शैक्षिक विकासका लागि अनुशासित, नैतिकवान र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा नै प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने योग्य र दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न सफल हुँदै आएको छ । अति न्यून शुल्क र न्यून विद्यार्थी सङ्ख्याबाट अध्ययन अध्यापन सुरु गरेको यस क्याम्पसले प्रविधिमा भएको विकासको अनुशरण गर्दै आज प्रविधिमैत्री बन्दै गएको छ । यसका लागि क्याम्पसले डिजिटल ट्रान्स्फोरमेसन (Digital Transformation) को अवधारण अघि सारेको छ । जसअन्तर्गत क्याम्पसको शैक्षिक, प्रशासनिक र आर्थिक प्रशासनका सम्पूर्ण कार्य पेपरलेस गरी डिजिटल माध्यमबाट गरिने, शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी र अभिभावकहरूलाई डिजिटल प्रविधिको पहुँच दिइने, शिक्षण सिकाइ पद्धतिलाई प्रविधिसँग जोडिने, पुस्तकालयलाई EMIS प्रणालीबाट सञ्चालन गरिने, e- Library सञ्चालन गरिने लगायत क्याम्पसका उच्च शिक्षा हासिल गर्न विदेसिने प्रवृत्तिलाई अन्त्य गर्न क्याम्पसले स्वदेशमा नै शैक्षिक गुणस्तर सुनिश्चित गरी प्रतिस्पर्धात्मक र गुणस्तरीय शैक्षिक वातावरणमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको उच्च शिक्षा प्रदान गर्न सम्पूर्ण कार्य Automation मा लगिने छ ।

EMIS मा भएका प्रगति विवरणले कुनै पनि शैक्षिक संस्थाको वास्तविकतालाई प्रतिबिम्बित गर्दछ । शैक्षिक संस्थालाई सही दिशामा डोऱ्याउने मेरुदण्ड भनेकै शिक्षा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली हो । सूचना प्रणालीले शिक्षा सबै तहहरूमा निर्णय, निवारण नीति विश्लेषण र तर्जुमा, योजना अनुगमन र व्यवस्थापन गर्न तथ्याङ्क सङ्कलन गरी सूचना प्रवाह गर्ने गर्दछ । सूचना प्रणालीको आधारमा नै शैक्षिक संस्थाले सही समयमा सही निर्णय, योजना र मूल्याङ्कन गरी संस्थालाई सही दिशामा डोऱ्याउन मुख्य भूमिका खेल्ने गर्दछ । क्याम्पसले भन्डै १० वर्ष अगाडिदेखि नै क्याम्पसको लेखा प्रणाली व्यवस्थित गर्न सफ्टवेयर जडान गरी लेखा प्रणाली अगाडि बढाएको थियो तर उक्त सफ्टवेयर पूर्ण रूपमा सूचना प्रणाली नभई क्याम्पसको विलिङ्ग सिस्टममा मात्र सीमित थियो ।

समयको माग र प्रविधिको विकास सँगसँगै क्याम्पसले बिलिङ्ग सिस्टममा मात्र सीमित नगरी क्याम्पसका सम्पूर्ण कार्य सफ्टवेयरमार्फत् गर्ने उद्देश्यले मिति २०७८ साल असार १ गते सूचना प्रणाली सफ्टवेयर सेवा प्रदायक "Erasoft Solution Pvt. Ltd". सँग सम्भौता गरी Mitra ERP Software जडान गरी क्याम्पसको आर्थिक, प्रशासनिक र पुस्तकालय सम्बन्धी कार्य सफ्टवेयरमार्फत् सुरुवात गरिएको थियो । समयको क्रमसँगसँगै क्याम्पसले सूचना प्रणाली सिस्टममा एकपछि अर्को Module हरू जस्तै (Human Resources Development, Online Admission, Exam, Exam Control, Seat Plan Automation System, Admit Card with QR Code, Character Certificate with QR Code, Messaging Service) जस्ता सेवाहरू सूचना प्राणालीमा समाहित गरी सम्पूर्ण कार्य डिजिटल प्रविधिमा मार्फत सञ्चालन गर्दै आएको छ ।

KSC मोवाईल एप्स

विद्यार्थीहरूको सहजीकरणको लागि र सूचना प्रवाह गर्न समाजिक सञ्जालका फ्ल्याटफोर्म बाहेक क्याम्पसले आफ्नै मोवाईल एप्स "KSC Mobile App" सञ्चालनमा ल्याउने भएको छ । उक्त :यदषिे बडु बाट विद्यार्थीहरूले Student Profile, Exam, Exam Routine, ःsult, Attendance, Notice Account / Library सम्बन्धी सम्पूर्ण विवरण आफैँ बुझ्न सक्ने र पुस्तकालयबाट लिएको पुस्तकको नवीकरण पनि App मार्फत् नै गर्न सकिने व्यवस्था रहेको छ । Exam Seat Plan Automation System (ESAS) क्याम्पसबाट सबै कार्य र तहगत रूपमा लिइने पहिलो, दोस्रो र प्रिबोर्ड जस्ता आन्तरिक परीक्षालाई व्यवस्थित गर्न यस शैक्षिक सत्रबाट EMIS मा Exam Seat Plan Automation System Module समाहित गरी म्यानुयल सिट प्लानिङ्ग सिस्टमलाई हटाई EMIS सिस्टमबाट नै सिट प्लान गर्ने, Invigilator Assign गर्ने व्यवस्था लागु गरिएको छ । उक्त सिट प्लानिङ्ग सिस्टममा परीक्षामा सामेल हुने सम्पूर्ण परीक्षार्थीहरूको सङ्ख्या, कक्षाकोठा र निरीक्षकहरूको नामावली प्रविष्ट गरेपछि सिस्टमबाट नै सिट प्लान, Invigilation Duty, Door wise Seat plan, Class wise seat plan, Sticker र QR Code सहितको प्रवेशपत्र तयार हुने गर्दछ । QR Code सहितको प्रवेश पत्र, क्याम्पसका सबै विभाग तथा तहमा आन्तरिक रूपमा लिइने पहिलो, दोस्रो र प्रिबोर्ड जस्ता आन्तरिक परीक्षालाई व्यवस्थित गर्न यस शैक्षिक सत्रबाट EMIS मा Exam Seat Plan Automation System Module इन्टेग्रेसन गरी परीक्षा सञ्चालन गरिएको छ । उक्त सिस्टमबाट परीक्षामा सम्मिलित हुने सम्पूर्ण परीक्षार्थीहरूको QR Code सहितको प्रवेशपत्र तयारी गरी विद्यार्थीहरूलाई वितरण गरी परीक्षा सञ्चालन गर्ने कार्य भएको छ ।

Digital Attendance Tracking System (DATS)

क्याम्पसले विगतका वर्षहरूमा सञ्चालन गर्दै आइरहेको आन्तरिक परीक्षाको हस्तलिखित हाजिरीलाई पूर्ण रूपमा विस्थापित गरी Digital Attendance Tracking System (DATS) प्रणाली लागु गर्न सफल भएको छ । परीक्षार्थीहरूलाई क्याम्पसबाट उपलब्ध गराएको QR Code प्रवेश पत्रलाई (QR Reader Device) बाट स्क्यान गरी परीक्षार्थीहरूको आन्तरिक परीक्षाको हाजिर ट्रयाक गर्ने गरिन्छ । उक्त ट्रयाक गरेको record real time मा नै परीक्षा तालिका अनुसारको विषय, नाम, सिम्बोल नं. र उपस्थिति सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट हुने डिजिटल उपस्थिति प्रणाली लागु भएको छ ।

Open Access Library (E-Library)

आजको सूचना प्रविधि युगमा प्रविधिविना शिक्षा अधुरो नै रहन्छ । विद्यार्थीहरूको शिक्षण सिकाइलाई सूचना प्रविधिसँग आबद्ध गर्न Open Access Library अवधारणा अन्तर्गत E-Library सुचारु भएको छ । E - Library मार्फत विद्यार्थीहरूले त्रिभुवन विश्व विद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालय धाउनु नपर्ने, घर वा क्याम्पसबाट नै इन्टरनेटको सहायताले अध्ययन गर्न सक्ने भएको छ । जसका लागि त्रिभुवन विश्व विद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालय र क्याम्पसबिच सम्भौता गरी विद्यार्थीहरूलाई पाठ्यसामग्री online बाट पढ्ने व्यवस्था गरिएको छ । Online access गर्न क्याम्पसबाट विद्यार्थीहरूलाई username र password उपलब्ध गराइने छ । साथै विद्यार्थीहरूले JOSTER लगायत अन्य online research हरू पनि अध्ययन गर्न सकिने छ । QR Code सहितको चारित्रिक प्रमाणपत्र (Character Certificate) माध्यमिक, स्नातक र स्नातकोत्तर तहका विद्यार्थीहरूले आफूले अध्ययन पूरा गरेपछि क्याम्पसबाट उपलब्ध गराउने चारित्रिक प्रमाणपत्र (Character Certificate) मा थप सहजीकरण भएको छ । अबदेखि विद्यार्थीहरूले Character Certificate का लागि online बाट नै apply गर्न सक्ने भएको छ । विद्यार्थीहरूले online

बाट Character Certificate का लागि Mobile App बाट सोधिएका प्रश्नावली भरी सजिलै apply गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । यस अघि विद्यार्थीहरूको भौतिक उपस्थितिमा Character Certificate सिस्टमबाट प्रिन्ट गरी उपलब्ध गराउने व्यवस्था थियो । यद्यपि Character Certificate उपलब्ध गराएपछि पनि विदेशमा अध्ययन गर्न जाने विद्यार्थीहरूलाई अध्ययन गरेको क्याम्पसको आधिकारिक विद्यार्थी हो भन्ने प्रमाणित पत्र (Verification Letter) को आवश्यक पर्ने भएको र सो भन्फटबाट विद्यार्थीहरूलाई मुक्त गराउन यस शैक्षिक सत्रबाट Character Certificate मा नै क्याम्पसको आधिकारिक विद्यार्थी हो भन्ने प्रमाणित पत्र QR Code मा नै integration गरी QR Code सहितको Character Certificate उपलब्ध गराउने व्यवस्था सुरु भएको छ ।

Online Payment Platform

क्याम्पसको आर्थिक प्रशासन चुस्त र दुरुस्त राख्न, क्याम्पसको दैनिक आर्थिक क्रियाकलापलाई व्यवस्थापन गर्न र विद्यार्थीहरूको सहजीकरणका लागि क्याम्पसले नगद सङ्कलन र भुक्तानी Online Digital Payment मार्फत् गर्दै आइरहेको छ । यस कार्यका लागि क्याम्पसले Connect IPS, E-Sewa / Khalti Digital Wallet जस्ता Online Digital Payment Platform हरूसँग सम्झौता गरी सेवा सुचारी गरिसकेको छ । हाल Online Digital Payment का लागि कुमारी बैंकसँग छलफल गरी Mobile App बाट नै भुक्तानी गर्न मिल्ने व्यवस्था मिलाउने तयारी भइरहेको छ ।

CCTV थप गर्ने

क्याम्पसभित्र र क्याम्पस वरिपरि हुने अपराधिक गतिविधि नियन्त्रण र निरीक्षण गर्न CCTV जडान गर्ने योजना अनुसार क्याम्पसको भुँइ तल्लामा २ थान, क्याम्पस प्राङ्गणमा ३ थान भुँइ तल्लाको कक्षा कोठामा १ थान, क्याम्पस प्रमुखको कार्यकक्ष र लेखा शाखामा १/१ थान, चमेना गृहमा १ थान, पुस्तकालयमा १ थान, पहिलो तल्लाको कक्षा कोठाहरूमा ६ थान, अनुसन्धान विभागमा १ थान गरी १७ थान CCTV जडान भई कार्यान्वयनमा रहेको छ । क्याम्पसको भावी योजनाअन्तर्गत क्याम्पसको पुस्तकालयमा CCTV थप गर्ने र सम्पूर्ण कक्षाकोठा, प्रशासनिक कक्षा, रिसेप्सन समेत समेट्ने गरी थप २५ थान CCTV जडान गर्ने योजना रहेको छ ।

Projector and Internet Access for Students

प्रविधिमा भएको विकासलाई अवलम्बन गरी क्याम्पसको शिक्षण सिकाइ प्रक्रियालाई प्रभावकारी गर्ने योजना अन्तर्गत सबै कक्षा कोठाहरूमा प्रोजेक्टरको व्यवस्था गर्ने योजना रहेको छ । साथै विद्यार्थीहरूलाई प्रविधिमैत्री गराउन र थप सहजीकरणका लागि सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूलाई इन्टरनेटको पहुँच दिइने योजना समेत रहेको छ ।

आगामी दिनमा क्याम्पसका शैक्षिक, आर्थिक, प्रशासनिक तथा समग्र क्षेत्रहरूमा सूचना र प्रविधिलाई अधिकतम रूपमा प्रयोग गरी सेवा प्रवाह गर्ने योजना छ । यसको लागि दक्ष जनशक्ति तथा आर्थिक स्रोतहरूको समुचित व्यवस्थापन तथा पहिचान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

मानव स्रोत व्यवस्थापन प्रतिवेदन - २०७९/०८०

- वसन्त कुमार बराल
सहायक क्याम्पस प्रमुख

पृष्ठभूमि :

मानव स्रोत व्यवस्थापन कुनै पनि संस्थाको व्यवस्थित एवम् चुस्त सञ्चालनका लागि एक अपरिहार्य आवश्यकता हो । मानव स्रोत व्यवस्थापन गर्नुको प्रमुख उद्देश्य संस्थामा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत तथा सामूहिक वृत्ति विकासका साथ संस्थाले राखेका लक्ष्य तथ उद्देश्यहरू प्राप्तिका लागि सहयोग गर्नु साथै संस्थामा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीहरूको नैतिक चारित्रिक वानी व्यवहारलाई संस्थागत मर्यादा अनुकूल बनाई सोही अनुसार क्याम्पसभित्र र बाहिर क्याम्पसका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको आचरण तथा व्यवहारमा सुधार ल्याउनु र उपलब्ध मानव स्रोतको सोको प्रभावकारी परिचालन गरी उपयुक्त मानव स्रोतलाई उपयुक्त भूमिकामा जिम्मेवारी दिनु कुनै पनि संस्थाको मानव स्रोत व्यवस्थापनको उद्देश्य हुने गर्दछ । यसै सन्दर्भमा 'गुणात्मक शिक्षाका लागि शिक्षक प्रशिक्षण' भन्ने ध्येयका साथ वि.सं. २०४८ साल वैशाख १५ गते स्थापना भएको यस क्याम्पसले आफ्नो क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ निर्माण गरी स्थापना कालदेखि नै क्याम्पसमा कार्यरत शिक्षक, कर्मचारी व्यवस्थापन सेवा सुविधा, एवम् नयाँ शिक्षक, कर्मचारी छनोट, भर्ना र नियुक्तिका आधार तथा प्रक्रियाहरूको व्यवस्था गरी सोही व्यवस्था बमोजिम शिक्षक, कर्मचारी छनोट तथा व्यवस्थापन गर्दै आइरहेको छ ।

मानव स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था :

क्याम्पसको सञ्चालन नियमावली २०४९ को पछिल्लो सातौँ संशोधन २०७९ को अनुच्छेद ४ को नियम ४.३ ले व्यवस्था गरे बमोजिम गुणात्मक शिक्षाका माध्यमबाट अनुसन्धान तथा नव प्रवर्तनमा दक्षता हासिल गरेका स्तरीय मानव स्रोतको उत्पादन गर्ने गरी क्याम्पसमा कार्यरत मानव स्रोतको उचित व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले आवश्यक मानव स्रोतको छनोट, नियुक्ति, बढुवा एवम् पद मिलानका लागि क्याम्पसमा एक उच्च स्तरीय शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट तथा बढुवा समितिको गठन सञ्चालक समितिले गर्ने व्यवस्था बमोजिम देहायको संरचनामा शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट तथा बढुवा समिति गठन भई कार्यरत रहेको अवस्था छ भने क्याम्पस सञ्चालन नियमावलीले नै उक्त समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारका साथै सेवा सर्त र सुविधा तोकेको छ ।

समितिको संरचना देहाय अनुसार छ :

- (क) सञ्चालक समितिका उपाध्यक्ष, प्रा.डा. हेमाङ्ग राज अधिकारी - अध्यक्ष
- (ख) सदस्य - सम्बन्धित विषयको संयोजक,
- (ग) सदस्य - सम्बन्धित सङ्कायको विभागीय प्रमुख,
- (घ) विषयगत विशेषज्ञ सदस्य १ जना,
- (ङ) सदस्य सचिव - क्याम्पस प्रमुख ।

शिक्षक, कर्मचारी छनोट तथा बढुवा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

क्याम्पसको क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ को छैठौँ संशोधन २०७५ र सातौँ संशोधन २०७९ ले निर्दिष्ट गरेका शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट तथा बढुवा समितिका काम, कर्तव्य र अधिकारका सीमाभित्र रही यस शिक्षक तथा कर्मचारी छनोट बढुवा समितिले देहायअनुसार आफ्ना काम, कर्तव्य र अधिकारको

अवलम्बन गरी क्याम्पसमा उपयुक्त सेवामा उपयुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीको व्यवस्थापन गरी क्याम्पसले राखेका लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्न प्रभावकारी मानव स्रोत व्यवस्थापनका माध्यमबाट सहकार्य गर्दै आइरहेको छ । मुख्यतः यस समितिले अवलम्बन गर्दै आएका काम, कर्तव्य र अधिकार यसप्रकार छन् :

- (क) क्याम्पसमा रिक्त दरबन्दीमा कुनै प्राध्यापक वा कर्मचारीको नियुक्ति गर्दा विज्ञापन गरी खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगिताद्वारा लिखित परीक्षा र अन्तर्वाताका आधारमा छनोट गरी नियुक्तिका लागि क्याम्पस प्रमुखमार्फत् सञ्चालक समितिमा सिफारिस गर्ने ।
- (ख) छनोट तथा बढुवा समितिले त्रिभुवन विश्व विद्यालय सेवा आयोगको निर्देशिका अनुरूप हुने गरी आफैँ निर्देशिका तयार गरी सोही अनुसार अध्यापक तथा कर्मचारीहरूको छनोट गर्न सक्ने छ ।
- (ग) छनोट तथा बढुवा समितिले सिफारिस गरेका उम्मेदवारहरूलाई सञ्चालक समितिको बैठकले अनुमोदन गरेपछि ३५ दिनभित्र नियुक्त गर्ने छ ।
- (घ) स्थायी नियुक्त भइसकेका प्राध्यापक तथा कर्मचारीहरूलाई क्याम्पसको नियमानुसार सञ्चय कोष र उपदानको व्यवस्थाको लागि सिफारिस गर्ने ।
- (ङ) कार्यकारिणी समितिबाट क्याम्पसमा रहेका शिक्षण तथा प्रशासन सम्बन्धी रिक्त पद तथा दरबन्दी र सोको परिपूर्ति सम्बन्धी माग भई आएका सङ्ख्यालाई क्याम्पस प्रशासनसँगको समन्वयमा विज्ञापन र छनोट सम्बन्धी सूचना प्रकाशन एवम् सो सम्बन्धी आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।
- (छ) कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनबाट उत्कृष्ट अङ्क प्राप्त गरी बढुवाको लागि पर्याप्त अङ्क एवम् आधार पुगेका शिक्षक तथा कर्मचारीहरू बढुवाका लागि सिफारिस गर्ने ।
- (ज) शिक्षक कर्मचारीहरूलाई अनुसन्धान, नव प्रवर्तन वृत्ति विकास आदिका सन्दर्भमा रहेर विभिन्न सेवाकालीन गोष्ठी, सेमिनार तथा तालिमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- (झ) सेवा निवृत्त, जीवनको सक्रियताको लागि समय समयमा Visiting Faculty को रूपमा सेवा गर्नका लागि सिफारिस गर्ने साथै उपदान, अवकाश कोषको लागि सिफारिस गर्ने ।

शिक्षक, कर्मचारी छनोट तथा बढुवा समितिको २०७६/१०/२० गते बसेको बैठकले क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ को छैठौँ संशोधन २०७५ ले प्राध्यापक तथा कर्मचारी पद निर्धारण वर्गीकरण तथा सेवाका किसिम र छनोटका आधारहरू निर्धारण गरी क्याम्पसमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीहरूलाई व्यवस्थित रूपमा छनोट तथा पद मिलान गर्ने कार्य गरेको थियो । सो बैठकबाट निर्धारण भए बमोजिम शिक्षणतर्फ र कर्मचारी प्रशासनतर्फ गरी देहायका पदहरूको वर्गीकरण गरेको थियो ।

(१) अध्यापनतर्फ :

- (क) प्राध्यापक
- (ख) सह-प्राध्यापक
- (ग) उप-प्राध्यापक
- (घ) सहायक प्राध्यापक
- (ङ) शिक्षण सहायक
- (च) प्रशिक्षक
- (छ) आंशिक प्राध्यापक
- (ज) कोर्स करार

(२) कर्मचारी प्रशासनतर्फ :

(क) अधिकृततर्फ : अधिकृत प्रथम, दिवतीय र तृतीय श्रेणी

(ख) सहायकतर्फ : सहायक प्रथम र दिवतीय

(ग) श्रेणीविहीन : सवारी चालक, सुरक्षा गार्ड, सहयोगी, माली, कुचिकार ।

यसै गरी सो समितिले क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ को छैटौँ संशोधन २०७५ ले व्यवस्था गरे बमोजिम क्याम्पसमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीहरूका लागि देहायका सेवा र नियुक्तिका आधारहरू तोकेको छ ।

(क) स्थायी सेवा तथा नियुक्ति

(ख) करार सेवा र नियुक्ति

(ग) आंशिक सेवा र नियुक्ति

सो बमोजिम क्याम्पसमा कार्यरत प्राध्यापकहरूको छनोट बढुवा तथा पद मिलान सम्बन्धी कार्य गर्दै आएको क्याम्पसको शिक्षक, कर्मचारी छनोट तथा पद मिलान समितिको मिति २०८०/२/१० गते क्याम्पस सञ्चालन नियमावली २०४९ को सातौँ संशोधन २०७९ ले गरेको व्यवस्था बमोजिमको उक्त समितिको बैठकले गरेको शिक्षक, कर्मचारी नियमित पदपूर्ति एवम् मर्यादाक्रम निर्धारण सम्बन्धी आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी सिफारिस गरे बमोजिम हाल क्याम्पसमा रहेको विभिन्न सेवा, प्रकार र पद अन्तर्गत रही कार्यरत शिक्षक, कर्मचारी विवरणको अवस्था यसप्रकार छ :

(क) प्राध्यापनतर्फ पूर्णकालीन/स्थायी सेवामा कार्यरत अध्यापक विवरण				
क्र. सं.	नाम थर	कार्यभार	पद	विभाग
1	Shatrughan Prasad Gupta	3	CC	ICT
2	Basanta Kumar Baral	12	ACC	Edu
3	Dr.Shivraj Bhatta	18	Lecturer	Edu
4	Ashik Singh	18	Lecturer	Edu
5	Bhakta Bahadur Shahi	18	Lecturer	Edu
6	Binod Thapa	18	Lecturer	ICT
7	Chola Raj Pandey	18	Lecturer	MGMT/ICT
8	Dilli Raj Belbase	18	Lecturer	MGMT/ICT
9	Krishnahari Ale Magar	18	Lecturer	Edu
10	Malati Oli	18	Lecturer	Edu
11	Monika Poudel	18	Lecturer	MGMT/ICT
12	Ohm Prakash Joshi	18	Lecturer	Edu
13	Ranju Dawadi	18	Lecturer	MGMT/ICT
14	Sabina Maharjan	18	Lecturer	MGMT/ICT
15	Sanju Acharya	18	Lecturer	Edu
16	Santosh Acharya	18	Lecturer	MGMT/ICT
17	Sarban Kumar Mandal	18	Lecturer	Edu
18	Sharada Pokhrel	18	Lecturer	Edu
19	Yuba Raj Devkota	18	Lecturer	ICT
20	Gagan Singh Ayer	18	Lecturer	Edu
21	Apsara Adhikari	18	Lecturer	Edu
22	Rajendra Pokhrel	18	Lecturer	Edu
23	Tilak Bahadur Raut	18	Lecturer	Edu
24	Prem Singh Shrestha	18	Lecturer	ICT
(ख) प्राध्यापनतर्फ आंशिक/करार सेवामा कार्यरत अध्यापक विवरण				
1	Akhilesh Yadav	8	Lecturer	ICT

2	Bhim Prasad Sapkota	6	Lecturer	Edu
3	Bhanu Bhakta Sharma	6	Lecturer	Mgmt
4	Bishnu Kumar Adhikari	6	Lecturer	Edu
5	Bishnu Neupane	6	Lecturer	Mgmt
6	Buddhi Sagar Parajuli	6	Lecturer	Mgmt
7	Dr. Dilli Ram Rimal	6	Lecturer	Edu
8	Dr. Bhagwan Aryal	3	Lecturer	Edu
9	Guru Prasad Poudel	6	Lecturer	Edu
10	Hari Binod Adhikari	3	Lecturer	Edu
11	Koshan Pant	6	Lecturer	Edu
12	Madan Pokhrel	6	Lecturer	Mgmt
13	Manoj Bhandari	6	Lecturer	Edu
14	Prem Singh Shrestha	6	Lecturer	Edu
15	Shiv Prasad Timilisina	6	Lecturer	Edu
16	Prakash Niraula	6	Lecturer	Edu

(ग) कक्षा ११/१२ तर्फ अध्यापनरत शिक्षकहरू :

Sn.	Name	Basic Course		
		Periods	Position	Service Type
1	Suraj Kumar Bista	18	Teacher	Permanent
2	Ananda Acharya	18	Teacher	Permanent
3	Anil Pandey	18	Teacher	Permanent
4	Anisha Thapa	18	Teacher	Course Cont.
5	Aayush Dura	18	Teacher	Course Cont.
6	Sharada Shrestha	18	Teacher	Permanent
7	Shila Koirala	18	Teacher	Course Cont.
8	Maya Air	18	Teacher	Course Cont.
9	Muna Lamichhane	18	Teacher	Permanent
10	Ramesh Adhikari	18	Teacher	Part Time
11	Attisha Pokhrel	18	Teacher	Course Cont.
12	Sujana Shrestha	18	Teacher	Permanent
13	Swasthani Acharya	18	Teacher	Permanent
14	Sailendra Sona	18	Teacher	Course Cont.
15	Kiran Poudel	18	Teacher	Permanent

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसद्वारा सञ्चालित माध्यमिक तहको विद्यालय प्रतिवेदन

- सुरज कुमार बिष्ट

लक्ष्यः

माध्यमिक शिक्षामा गरिब, दलित, जनजाति, महिला तथा पिछडिएको समुदायको पहुँच अभिवृद्धि तथा अवसर प्रदानको लागि क्याम्पसलाई गुणात्मक माध्यमिक शिक्षाको ब्रेनको रूपमा विकास गरी स्वायत्त निकायको रूपमा अगाडि बढाउने ।

परिचयः

काठमाडौं जिल्लाको पश्चिमी क्षेत्र चन्द्रागिरि नगरपालिका वडा.नं. १०, सतुङ्गल विष्णुदेवी मन्दिरको छेउमा अवस्थित यो क्याम्पस नगरपालिका कै एक गौरवशाली शैक्षिक प्रतिष्ठानको रूपमा स्थापित भएको छ । विगत ३ दशक भन्दा लामो शैक्षिक अनुभव बोकेको यस संस्थालाई समुदायले अपनत्व ग्रहण गर्दै गएको छ । यो क्याम्पसले वि.सं. २०५३ सालदेखि माध्यमिक तहका कक्षा ११ र १२ का शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । माध्यमिक तह यस क्याम्पसको प्रयोगशालाको रूपमा समेत प्रयोग हुँदै आएको छ । यस भेगमा क्याम्पस स्थानान्तरण भई सञ्चालनमा आएपछि कक्षा ११ र १२ मा बढ्दै गएको विद्यार्थीको चापलाई ध्यानमा राखेर कक्षा ९ देखि १२ सम्म सञ्चालन स्वीकृतिका लागि विद्यालय तह सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि क्याम्पस सञ्चालक समितिका सदस्य श्री गौरी प्रसाद दवाडीको अध्यक्षतामा विद्यालय व्यवस्थापन तथा सञ्चालनका लागि एक तदर्थ समिति गठन गरिएको थियो । समितिले विद्यालय सञ्चालनका लागि शिक्षा ऐन, शिक्षा नियमावली तथा प्रचलित कानून अनुसार संस्थागत विद्यालयलाई दिगो रूपमा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न शिक्षा ऐन २०२८ को दफा ३ बमोजिम काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस शैक्षिक विकास गुठीको विधान तयार गरी यस क्याम्पसको मातहतमा सञ्चालन हुँदै आएको माध्यमिक तहलाई यसै गुठी अन्तर्गत काठमाडौं शिक्षा प्राविधिक माध्यमिक विद्यालयको नाममा सञ्चालन गर्न विधान तर्जुमा गरी चन्द्रागिरि नगरपालिका शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा स्वीकृतिको लागि पठाइएको छ । सो शाखाले क्याम्पसद्वारा सञ्चालित माध्यमिक विद्यालयका शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि प्रस्तावित विधान स्वीकृतिको लागि अध्ययनको क्रममा रहेको जानकारी गराएको छ ।

स्थापना कालदेखि २०७५ सालसम्म अन्य शैक्षिक संस्थाहरूसँग सहाकार्य गरी आफ्ना सीमित नियमित शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न क्याम्पसको वाध्यता नै थियो तर विश्वव्यापीकरणको परिवेश र आजको माध्यमिक शिक्षाको क्षेत्रमा भइरहेको परिवर्तनलाई आत्मसात गर्दै विद्यालय सञ्चालनका लागि चाहिने आवश्यक न्यूनतम भौतिक पूर्वाधारको विकास, गरिब, दलित, जनजाति, महिला तथा पिछडिएका वर्ग समुदायलाई माध्यमिक शिक्षामा पहुँच सुनिश्चितता एवम् अवसर उपलब्ध गराउन आवश्यक निशुल्क र छात्रवृत्तिको व्यवस्था, क्षमता अभिवृद्धिका लागि समुदायमा रहेका शैक्षिक संस्थाहरूसँग सहकार्य गरी विद्यालय तहको शैक्षिक कार्यक्रमको विकास तथा विस्तार क्याम्पस सञ्चालनका लागि समेत अपरिहार्य जस्तै रूहेको छ ।

विद्यालय सञ्चालनका उद्देश्यहरू :

यस काठमाडौं शिक्षा प्राविधिक माध्यमिक विद्यालयले प्रचलित कानूनको अधिनमा रही निम्नानुसार उद्देश्यहरू हासिल गर्न क्रियाशील रहने छन् ।

१. माध्यमिक विद्यालय (कक्षा ९ देखि १२ सम्म) सञ्चालन गर्ने ।
२. अल्पकालीन, दीर्घकालीन तथा क्षमता अभिवृद्धि, तालिम सञ्चालन गर्ने ।
३. सामाजिक, आर्थिक क्षमता विकासका लागि काम गर्ने ।
४. विभिन्न सार्वजनिक एवम् निजि सरकारी विद्यालय एवम् सङ्घ संस्थासँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
५. शैक्षिक विकास र अध्ययनरत विद्यार्थीको सम्पूर्ण विकासका लागि राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ संस्थाहरूसँग समन्वय गरी विद्यालय र समुदायका शैक्षिक विकासको काम गर्ने ।

तदर्थ समिति:

यो संस्था स्थापना गरी दर्ता गराउन, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि गठित विद्यालय व्यवस्थापन तदर्थ समिति देहायअनुसार रहेको छ ।

क्र. स.	नाम थर	पद	कैफियत
१.	गौरी प्रसाद दवाडी	अध्यक्ष	स्थानीय समाजसेवी तथा शिक्षाप्रेमी, चन्दादाता
२.	उषा अधिकारी	सदस्य	महिला सदस्य
३.	नविन महर्जन	सदस्य	स्थानीय चन्दादाता
४.	भेषराज उपाध्याय	सदस्य	च.न.पा. प्रतिनिधि
५.	शारदा पोखरेल	सदस्य	शिक्षक प्रतिनिधि
६.	सत्रुघ्न प्रसाद गुप्ता	सदस्य	क्यापस प्रतिनिधि
७.	सुरज कुमार विष्ट	सदस्य सचिव	निमित्त प्राचार्य

माध्यमिक तहको वर्तमान अवस्था

क्याम्पसमा कक्षा ११ र १२ को अध्ययन अध्यापन विहानी र दिवा दुवै सत्रमा हुँदै आएको छ । कक्षा ११ र १२ मा विज्ञान, शिक्षा, व्यवस्थापन, मानविकी समूहका विषयहरूको साथै समसामयिक र रोजगारमूलक विषयहरू जस्तै : कम्प्युटर विज्ञान र होटल म्यानेजमेन्ट जस्ता विषयहरूको अध्ययन अध्यापन हुने गरेको छ । हाल कक्षा ११ र १२ मा १५ जना शिक्षकहरू र २ जना कर्मचारीहरू कार्यरत रहेका छन् । यस क्याम्पसको कूल आम्दानीको लगभग ४० प्रतिशतभन्दा बढी आम्दानी कक्षा ११ र १२ बाट प्राप्त हुने गरेको छ । आ. व. ०७९/८० मा कक्षा ११ मा भर्ना भएका १२० जना र कक्षा १२ मा अध्ययन गरिरहेको ८२ जना गरी जम्मा २०२ विद्यार्थीहरू थिए भने शैक्षिक वर्ष ०८०/८१ मा यो सङ्ख्या कम्तीमा २५० हुने देखिन्छ ।

कक्षा १२ मा पास हुने विद्यार्थीहरू मध्ये लगभग ३० प्रतिशत स्नातक तहमा यसै क्याम्पसमा भर्ना हुने भएकोले क्याम्पस सञ्चालनको लागि यो अनिवार्य आवश्यकता जस्तै भएको छ ।

विद्यार्थी विवरण

Program	Year	FY 2077/78			FY 2078/79			FY 2079/80		
		Male	Female	Total	Male	Female	Total	Male	Female	Total
Grade	XI	29	49	78	36	57	93	42	63	105
	XII	27	45	72	33	53	86	39	54	93
Total										

आ.व. ०८०/८१ को लागी माध्यमिक विद्यालयको लागी तयार बजेट
क. आम्दामी विवरण

	Income	Number	Rate	Total
a	Grade XI	150.00	20,000.00	3,000,000.00
b	Grade XII	84.00	18,000.00	1,512,000.00
c	Registration fees Grade xi	150.00	600.00	90,000.00
d	Exams Fees Grade xii	300.00	500.00	150,000.00
e	Income from Chandragiri	-	-	1,000,000.00
f	HM practical	-	-	80,000.00
				5,832,000.00

ख. खर्च विवरण

Table. Summary of the trend of expenses in FY 2080/81				
Sn	Descriptions of Expenses	Proposed 2079/80	Actual 2079/80	Proposed 2080/81
		Estimated Amount	Actual Exp	Proposed Exp
A. Campus Physical Development and Assests				
1	Chandragiri Municipality	500,000.00	-	1,100,000.00
2	Books In the library	200,000.00	120,000.00	150,000.00
4	Furniture and others	700,000.00	500,000.00	300,000.00
	Total Dev. Expenses	1,400,000.00	620,000.00	1,250,000.00
B. Regular Expenses - Salary and Benefits Component				
Sn	Descriptions of Expenses	Proposed 2079/80	Actual 2079/80	Proposed 2080/81
1	Basic Salary staffs	1,425,000.00	1,675,000.00	1,952,040.00
2	Basic Salary Teaching	85,000.00	118,000.00	123,720.00
	Total Expenses	1,510,000.00	1,793,000.00	2,075,760.00
C. Service Charge to NEB				
Sn	Descriptions of Expenses	Proposed 2078/79	Actual 2078/79	Proposed 2079/80
1	Registration fees Grade xi	85,000.00	82,000.00	75,000.00
2	Exams Fees Grade xii	90,000.00	89,000.00	75,000.00
3	Practical/ Practicum and Entrances	55,000.00	42,000.00	80,000.00
	Total Expenses	230,000.00	213,000.00	230,000.00
D. Campus Operating Expenses				

sn	Descriptions of Expenses	Proposed 2078/79	Actual 2078/79	Proposed 2080/81
1	Maintance and Development	125,000.00	250,000.00	250,000.00
2	Internal exams	551,000.00	525,000.00	611,700.00
3	Meetings and refreshment	75,000.00	45,000.00	125,000.00
4	Stationary and Logistic Support	125,000.00	62,000.00	125,000.00
5	Printing Expenses	15,000.00	45,000.00	125,000.00
6	Advertisement expenses	120,000.00	157,000.00	175,000.00
7	Electricity bill expenses	25,000.00	45,000.00	50,000.00
8	Water and sanitations	60,000.00	25,000.00	50,000.00
9	Refreshment and Hospitality	75,000.00	105,000.00	125,000.00
10	Scholarships	120,000.00	95,000.00	120,000.00
11	Personality Development Program	-	-	100,000.00
12	Games and Sports in sports weeks	75,000.00	54,000.00	100,000.00
13	Gardening Development	45,000.00	35,000.00	50,000.00
14	Equipment maramat	75,000.00	56,000.00	60,000.00
15	Wages and extra work	125,000.00	45,000.00	75,000.00
16	Student Welfare Expenditure	45,000.00	40,000.00	75,000.00
17	Meeting to SMC	45,000.00	12,000.00	50,000.00
18	Auditing exp	-	-	20,000.00
19	Cultural Program/ Co-curricular	55,000.00	60,000.00	75,000.00
	Total Expenses	1,756,000.00	1,656,000.00	2,361,700.00
	Grand total	1,756,000.00	1,656,000.00	5,917,460.00

काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस पुस्तकालय प्रतिवेदन

- विक्रम विश्वकर्मा

पृष्ठभूमि

वि.सं. २०४८ सालमा स्थापना भई काठमाडौँको रानीपोखरीस्थित भानु मा. बि. को भुई तलाबाट शैक्षिक कार्यक्रम सुरु भएकोमा अत्याधिक विद्यार्थीको चापलाई उपलब्ध विद्यालयको भवनले थग्न नसकेपछि २०५३ सालदेखि रामशाह पथस्थित पद्मोदय मा. बि. को भवनबाट आफ्ना शैक्षिक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरेको यस क्याम्पसले स्थापना कालदेखि विद्यार्थीहरूको चाप र मागलाई ध्यानमा राखी पुस्तकालयको व्यवस्था गरेको देखिन्छ (अर्थात्, २०४९) । हाल क्याम्पस पद्मोदय मा. वि. बाट काठमाडौँको पश्चिमी भाग, चन्द्रागिरि नगरपालिका वडा नं. १०, सतुङ्गलमा आफ्नै भौतिक पूर्वाधार सम्पन्न भवनमा स्थानान्तरण भएको छ । परम्परागत शैलीमा केवल विद्यार्थीको नाम र लेखक तथा पुस्तकको नाम उल्लेख गरी पुस्तक लिने दिने गर्दै आएकोमा हाल आएर पुस्तकालयलाई आधुनिकीकरण गर्ने प्रयासको थालनी भएको छ । पुस्तकालयको आधुनिक नियम तथा पद्धतिबाट सञ्चालन गर्ने क्रममा, गुणस्तर सुनिश्चितता प्रत्यायनको गठित समितिको सिफारिस बमोजिम एकीकृत सफ्टवेयर (Integrated Educational Management Information System) का लागि Mitra ERA Software जडान गरी पुस्तकलाई DDC रेकर्ड प्रणालीमा दर्ता गरिएको छ र सोही System बाट पुस्तक मौज्जात, ईस्यु तथा इन्ट्रीको व्यवस्था मिलाइएको छ ।

काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस जनसहभागिताबाट सञ्चालन हुँदै आएको मुनाफारहित सामुदायिक हो र विश्व विद्यालय अनुदान आयोग (UGC) बाट QAA का लागि अन्तिम चरणमा रहेको छ । यस क्याम्पसले आफ्नो स्थापनाको ३१ औँ वसन्त पार गरी ३२ औँ वर्षमा प्रवेश गरेको छ । क्याम्पसको पुस्तकालयलाई पूर्णतः open access पद्धतिमार्फत् सञ्चालन गरिएको छ । यसको सञ्चालन प्रक्रिया पूर्ण रूपले Automation मा आधारित छ । पुस्तकालयमा आई.टि. ल्याब तथा साभ्ना अध्ययन कक्षको पनि व्यवस्था गरिएको छ । फरक क्षमता भएका विद्यार्थीहरूका लागि श्रव्य सामग्रीहरूको व्यवस्था गरिएको छ । यसबाट फरक क्षमता भएका विद्यार्थीहरू पुस्तकालय सुविधाबाट लाभान्वित हुने हाम्रो विश्वास रहेको छ । हालको विद्यमान अवस्थाको सङ्क्षिप्त भलक यसप्रकार रहेका छन् ।

(क) जम्मा कोर्सबुक सङ्ख्या = ८५०० थान

(ख) जम्मा सन्दर्भ पुस्तक सङ्ख्या = २२०० थान

(ग) जम्मा जर्नल सङ्ख्या = ११०

इन्टरनेटबाट मुख्य स्रोत सामग्रीहरूको सेवा प्रयोग गर्नका लागि त्रिभुवन विश्व विद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालय, कीर्तिपुर र यस काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसबिच दुई पक्षीय सम्झौता सम्पन्न भएको छ । केन्द्रीय पुस्तकालयले निर्माण गरेका, सङ्कलन गरेका तथा खरिद गरेका इन्टरनेटमा आधारित स्रोत सामग्री तथा डाटाबेसहरू यस क्याम्पसले प्रयोग गर्दै आएको छ । क्याम्पसका शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थीहरू समेतले क्याम्पसका यी सामग्रीहरू प्रयोग गरिरहेका छन् । पुस्तकालय सेवा प्रयोग गर्न क्याम्पसका शिक्षक, कर्मचारी र विद्यार्थीलाई केन्द्रीय पुस्तकालयले पठाएको विज्ञाबाट आवश्यक तालिम पनि प्रदान गर्ने गरिएको छ । त्यसैगरी क्याम्पसले निरन्तर प्रकाशन गर्दै आएको जर्नल, शिक्षाशास्त्र सौरभ NepJOL मा समेत आवद्ध गरिएको छ ।

देशमा प्रजातन्त्रको पुनर्वाहली भएको वर्ष २०४७ सालदेखि र औपचारिक रूपमा सम्बन्धन स्वीकृति पाएको वर्ष वि.सं. २०४८ साल क्याम्पसको इतिहासका लागि विशेष महत्त्व राख्ने वर्ष हो । शिक्षा नै समाजको चेतना,

सोच, र परिवर्तनको मूल स्रोत हो भन्ने कुरालाई हृदयङ्गम गरी क्याम्पस स्थापनाका लागि क्रियाशील शैक्षिक व्यक्तित्वहरूले क्याम्पसको नाम पनि काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस नै राखेको हुनुपर्छ । यस क्याम्पसका संस्थापकहरू र क्याम्पस स्थापना तथा सञ्चालनका लागि जमानी बस्नुहुने ३१ जना जमानीकर्ताहरू, क्याम्पस स्थापनाका वर्षदेखि विभिन्न काल खण्डमा यस क्याम्पसमा सेवा दिनुहुने सबैमा सम्मानसहित आभार प्रकट गर्दछौँ ।

हाल पुस्तकालयमा विक्रम विश्वकर्मा र सुस्मिता देवाली गरी जम्मा २ जना पूर्णकालीन कर्मचारीहरू कार्यरत रहेका छन् । क्याम्पस सञ्चालन समितिको निर्णय बमोजिम सहायक क्याम्पस प्रमुख वसन्त कुमार बरालको संयोजकत्वमा ७ सदस्यीय पुस्तकालय व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ । समितिले पुस्तकालयको आवश्यकता हेरी यसको विकास, सुधार र उन्नतिका लागि प्रभावकारी भूमिका खेल्दै आएकोले नै पुस्तकालयको नौलो तथा विकसित स्वरूप प्राप्त भएको छ ।

पुस्तकालयको वर्तमान अवस्था

विवरण	२०७८ अघि	वर्तमान अवस्था
पाठ्यपुस्तक	७२५५	
सदस्यता प्राप्त जर्नल	०	३
नेपाली जर्नल	१०	१००
विदेशी जर्नल	४	१०
सिफरिस गरिएका जर्नल	४	१०
पाठ्यपुस्तक	२२००	२२००
सन्दर्भ पुस्तक	५०५५	५५००
पुराना जर्नलका अडककहरू	५	५०
इन्टरनेटमा आधारित सामग्रीहरू	१०	११०००
सि डि	१०	१००
डि मि डी	५	१००
डाटाबेस	१	३००
अनलाइन जर्नल	१	१००
उपलब्ध सामग्रीहरू	१	१००
विषेश सङ्ग्रहहरू	६	२००
कम्प्युटर	२	७

पुस्तकालयका उद्देश्यहरू

- क्याम्पसका प्राध्यापक, कर्मचारी, विद्यार्थी तथा अन्य सरोकारवालाहरूलाई पठन क्रियाकलापबाट ज्ञानआर्जन गर्ने साभ्ना संस्था बनाउने ।
- पुस्तकालयलाई बदलिदो परिवेश अनुसार अध्यावधिक गर्ने ।
- विभिन्न पाठ्य सामग्रीहरूको अध्ययनमार्फत् समुदाय स्तरमा नागरिक सचेतनाको विकास गराउने ।
- प्राध्यापक र विद्यार्थीहरूलाई आवश्यक पाठ्यपुस्तक तथा शन्दर्भ सामग्रीहरूको उपलब्ध गराउने ।

- ड. पुस्तकालयलाई सूचना र प्रविधिसँग जोडी ई-पुस्तकालयको अवधारणा अनुरूप सेवा प्रदान गर्ने ।
च. दुर्लभ तथा बजारमा नपाइने अति महत्त्वपूर्ण कितावहरू संरक्षण गर्ने ।

पुस्तकालय व्यवस्थापन समितिका काम, कर्तव्य र अधिकार

- क. पुस्तकालयको अध्यावधिक, व्यवस्थापन र समुचित विकासमा क्रियाशील रहेने ।
ख. क्याम्पस पुस्तकालय तथा प्रयोगशालालाई चुस्त, दुरुस्त एवम् गुनासोविहीन रूपमा सञ्चालन गर्न विभिन्न विभाग, सेल तथा समितिहरूलाई परामर्श दिने ।
ग. विभिन्न विभाग, सब्काय, अनुसन्धान समिति, शिक्षण समितिसँगको समन्वयमा पुस्तकालयमा आवश्यक पुस्तकहरू थप गर्ने/गराउन साथै प्रयोगशालामा विभिन्न सामग्री तथा उपकरणहरू व्यवस्थापन गर्न भूमिका निर्वाह गर्ने ।
घ. क्याम्पस पुस्तकालय तथा प्रयोगशालामा पालना गर्नुपर्ने आचार संहिताको निर्माण र कार्यान्वयन गर्ने/गराउने ।
ड. पुस्तकालयका वार्षिक गतिविधी, उपलब्धी, चुनौति तथा सम्भावनाहरू सहितको वार्षिक प्रतिवेदन IQAC लाई प्रदान गर्ने ।

हाल पुस्तकालयबाट प्रदान गरिदै आएका सेवा र सुविधाहरू

- क. विद्यार्थी तथा प्रध्यापकहरूलाई आवश्यक पर्ने पाठ्यपुस्तक, स्रोत तथा सदर्थ सामग्रीहरू नियमानुसार उपलब्ध गराउने ।
ख. ओपन एक्सेस र सुरक्षित प्रोपर्टी काउन्टरको व्यवस्था : पुस्तकालय प्रयोगकर्ताहरूका लागि ओपन एक्सेसको व्यवस्था गरिएको छ । जसमा पाठकले वा प्रयोगकर्ताले आफ्नो इच्छानुसारको बिषयको पुस्तक आफैले छान्ने/चुन्ने र लिन पाउने व्यवस्था गरिएको छ ।
ग. व्यवस्थित रेफरेन्स सेक्सनको व्यवस्था ।
घ. नयाँ थपिएका पुस्तकहरू र जर्नलहरूको जानकारी दिनका लागि डिस्प्ले न्यागको व्यवस्था ।
ड. शोग्रन्थहरू र उत्कृष्ट केही प्रतिवेदनहरूको व्यवस्थित रूपमा सङ्कलन ।
च. पुस्तकालयमा अध्ययन कक्षको राम्रो व्यवस्था ।
छ. पुस्तकालयमा नियमानुसार इन्टरनेट, फोटोकपी र प्रिन्टको व्यवस्था ।

पुस्तकालयमा देखिएका चुनौतिहरू र त्यसको समाधानका उपायहरू:

कुनै पनि संस्थाहरू चुनौतिरहित रहदैनन् । यस काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पसको पुस्तकालयमा चुनौति रहनु स्वभाविक नै हो । अझ पुस्तकालयमा देखिने चुनौतिहरूले भावी दिनमा सुधारात्मक तवरबाट अगाडि बढ्न सहयोग गर्दछ । केही चुनौतिहरू निम्नप्रकार छन् ।

- क. अझै पनि नयाँ र समयानुकूलका पाठ्यपुस्तकहरू पर्याप्त रूपमा छैनन् । निरन्तर रूपमा पुस्तक आवश्यक मात्रामा पुस्तक अध्यावधिक गर्नु एक समस्या हो । स्रोतहरूको पहिचान गरी आवश्यक मात्रामा पुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्रीहरू अध्यावधिक गरिनु पर्दछ ।
ख. हाल OPAC बाट पुस्तकहरू हेर्न मिल्ने भए पनि रिजर्भ गर्न सकिएको छैन तसर्थ तत्कालै OPAC बाटै पुस्तक रिजर्भ गर्न सक्ने गरी सोको व्यवस्थाका लागि पहल गरिने छ ।
ग. पुस्तकालयमा Open Access को प्रक्रिया प्रारम्भ गर्दा पुस्तकको सुरक्षामा चुनौति थपिएको छ

समाधानका लागि पुस्तकमा राखिने चिप्सको खोजी र त्यसको उचित व्यवस्थापन गरिने छ ।

घ. हाल पुस्तकको नाम, लेखक आदि कुराहरू OPAC मा देखाउने भए पनि त्यसको वियासूची हेर्न सकिने अवस्था छैन तसर्थ प्रत्येक पुस्तकको बिषयसूची OPAC (Online Public Access Catalogue) मै हेर्न सकिने गरी राख्ने व्यवस्था गरिने छ ।

४. हाल पुस्तकालयमा यकिनका साथ यति पुस्तकहरू (Physical books) छन् भन्न सक्ने अवस्था छैन । कति विद्यार्थीहरूले आफ्नो अध्ययनकार्य सम्पन्न नगरी पुस्तक लिएर क्याम्पस छोडेका होलान, कति सार्दा च्यातिर होलान, कतिपय पुस्तकहरू ड्यामेज अवस्थामा छन् । त्यसकारण अब कम्तीमा प्रत्येक ३ वर्षभित्रमा एकपटक लाइब्रेरी अडिट गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।

५. समयको मागअनुसार डिजिटल लाइब्रेरीको लागि पहल गरिने छ । लाइब्रेरीको आफ्नो Website / Corporate Email को व्यवस्था गरिने छ । पुस्तकालयको Website बाट विद्यार्थीहरूले पुस्तकालयको सूचना वा जानकारी प्राप्त गर्न सक्नेछन् भने Corporate Email बाट विद्यार्थीहरूलाई आवश्यक सूचना वा जानकारी (जस्तै विद्यार्थीहरूलाई पुस्तक फिर्ता गर्न इमेल गर्न सकिनेछ) सम्प्रेषण गर्न सक्ने गरी व्यवस्था गरिने छ ।

पुस्तकालयको बजेट व्यवस्था

क्याम्पसको पुस्तकालय व्यवस्थापन र माथि उल्लिखित उद्देश्यहरू पूर्ति गर्नका लागि पुस्तकालयलाई आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्नु जरूरी हुन्छ । क्याम्पसले यस आर्थिक वर्षको लागि पुस्तकालयको बजेट रु ८९२०००/- अक्षरेपि आठ लाख बाह्र हजार रुपैया मात्र विनियोजन गरिएको छ । विगत आर्थिक वर्षको तुलनामा पुस्तकालयको बजेट पनि वृद्धि गरिएको छ ।

आ. व. २०८०/८१ मा पुस्तकालय बजेट

Sn	Descriptions	Number	Estimate Rate	Total
1	News Paper – Including Daily News Paper	3.00	4,000.00	12,000.00
2	MBS Books	100.00	500.00	50,000.00
3	M.Ed Books	450.00	500.00	225,000.00
4	Audio/ Vds materials in library	20.00	5,000.00	100,000.00
5	Reference Books /Journals	500.00	500.00	250,000.00
6	Extra work renumeration in Library	1.00	25,000.00	25,000.00
7	ICT e-Library User Training for students	3.00	50,000.00	150,000.00
	Total Exp			812,000.00

यस काठमाडौं शिक्षा क्याम्पसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लागि आवश्यक विभिन्न विषयका पाठ्यपुस्तक तथा अन्य सामग्रीलाई सहजै उपलब्धता गराउने लक्ष्यको साथमा यस काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस पुस्तकालयको स्थापना भएको हो । यस पुस्तकालयले आफ्ना विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो क्षमताले भ्याए सम्मको सुविधाहरू प्रदान गर्दै आइरहेको छ । हाल यस पुस्तकाय सफल रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि तपसिल अनुसारको समिति रहेको छ ।

पुस्तकालय तथा प्रयोगशाला व्यवस्थापन समिति २०७९

क्र.सं.	नाम थर	पद
०१.	श्री वसन्त कुमार वराल	- संयोजक
०२.	श्री ओम प्रकाश जोशी	- सदस्य
०३.	श्री डिल्ली राज बेल्वासे	- सदस्य
०४.	श्री युवराज देवकोटा	- सदस्य
०५.	श्री युवक दाहाल	- सदस्य
०६.	श्री मिन केशरी लामा	- सदस्य
०७.	श्री जमुना खनाल	- सदस्य
०८.	श्री सुस्मिता चौधरी	- सदस्य
०९.	श्री विक्रम विश्वकर्मा	- सदस्य सचिव

अन्त्यमा, पुस्तकालयलाई समय सापेक्ष र अध्यावधिक बनाई अभि प्रभावकारी र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नको लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूबाट रचनात्मक सुभावहरूको अपेक्षा गर्दछौं ।

पुस्तकालयका केही तस्बिरहरू

पुस्तकालय तथा प्रयोगशाला २०८०

पुस्तकालय तथा प्रयोगशाला २०८०

Student Books Issue /Rrturnand and Renewal List

Mitra ERP Fiscal Year : 2080/081 (Kathmandu Shiksha Campus-Higher Education Dept) Support Bikram Bishwakarma

Library

Report

Issued List

Search

Show 10 entries

SN	Accession No	Member Name	Member Barcode	Batch Title	Transaction Date	Issued Date	Action Date	Status
11	75	Babita Sharma	240	B.Ed 2075	1/12/2023 10:30:41 AM	1/1/2023 10:30:41 AM	2/15/2023 2:11:39 PM	ISSUED
12	144	Babita Sharma	240	B.Ed 2075	1/24/2023 8:29:43 AM	9/7/2023 8:33:15 AM	9/7/2023 8:33:15 AM	ISSUED
13	414	Babita Sharma	240	B.Ed 2075	4/11/2023 10:02:07 AM	5/31/2023 12:54:00 PM	5/31/2023 12:54:00 PM	ISSUED
14	1122	Babita Sharma	240	B.Ed 2075	1/1/2023 10:34:30 AM	1/25/2023 9:35:45 AM	3/18/2023 7:29:45 PM	ISSUED
15	192	ChandraKala Paudel	242	B.Ed 2075	1/25/2023 9:35:34 AM	1/25/2023 9:35:34 AM	3/18/2023 7:29:45 PM	ISSUED
16	1122	ChandraKala Paudel	242	B.Ed 2075	1/25/2023 9:35:45 AM	1/25/2023 9:35:45 AM	3/18/2023 7:29:45 PM	ISSUED

Showing 11 to 16 of 16 entries

Previous 1 2 Next

2014-2019 © Copyright Erasoft. All rights reserved.

Mitra ERP Fiscal Year : 2080/081 (Kathmandu Shiksha Campus-Higher Education Dept) Support Bikram Bishwakarma

University Exam

Library

Report

Issued List

Search

Show 10 entries

SN	Accession No	Member Name	Member Barcode	Batch Title	Transaction Date	Issued Date	Action Date	Status
1	99	Puja Kumari Chaudhary	252	B.Ed 2076	5/21/2023 12:40:03 PM	5/21/2023 12:40:03 PM	9/11/2023 8:17:06 AM	ISSUED

Showing 1 to 1 of 1 entries

Previous 1 Next

2014-2019 © Copyright Erasoft. All rights reserved.

Mitra ERP Fiscal Year : 2080/081 (Kathmandu Shiksha Campus-Higher Education Dept) Support Bikram Bishwakarma

University Exam

Library

Report

Issued List

Search

Show 10 entries

SN	Accession No	Member Name	Member Barcode	Batch Title	Transaction Date	Issued Date	Action Date	Status
1	134	Manju Khadka Joshi	279	B.Ed 2077	5/22/2023 1:17:28 PM	5/22/2023 1:17:28 PM	8/12/2023 2:34:09 PM	ISSUED
2	135	Manju Khadka Joshi	279	B.Ed 2077	5/22/2023 1:17:12 PM	5/22/2023 1:17:12 PM	8/12/2023 2:34:09 PM	ISSUED
3	133	Durga Poudyal	280	B.Ed 2077	5/22/2023 1:23:23 PM	6/19/2023 10:01:41 AM	6/19/2023 10:01:41 AM	ISSUED
4	133	Durga Poudyal	280	B.Ed 2077	6/19/2023 10:01:41 AM	6/19/2023 10:01:41 AM	6/19/2023 10:01:41 AM	ISSUED
5	184	Durga Poudyal	280	B.Ed 2077	6/19/2023 9:59:47 AM	6/19/2023 9:59:47 AM	6/19/2023 9:59:47 AM	ISSUED
6	21	anju Kumari Jha	281	B.Ed 2077	1/5/2023 10:03:11 AM	1/5/2023 10:03:11 AM	7/14/2023 9:43:44 PM	ISSUED
7	186	anju Kumari Jha	281	B.Ed 2077	1/5/2023 10:02:56 AM	1/5/2023 10:02:56 AM	7/14/2023 9:43:44 PM	ISSUED
8	18	Sangita Bhatta	284	B.Ed 2077	1/4/2023 9:09:34 AM	1/4/2023 9:09:34 AM	9/5/2023 2:17:33 PM	ISSUED
9	147	Sangita Bhatta	284	B.Ed 2077	1/4/2023 9:09:03 AM	1/4/2023 9:09:03 AM	9/5/2023 2:17:45 PM	ISSUED
10	19	Rasmita Lamsal	288	B.Ed 2077	1/5/2023 10:01:53 AM	1/5/2023 10:01:53 AM	9/5/2023 2:16:56 PM	ISSUED

Showing 1 to 10 of 33 entries

Previous 1 2 3 4 Next

वर्ष २०७९/८० मा एम.एड. शैक्षिक कार्यक्रमतर्फ सम्पन्न शोधपत्रहरूको
विवरण एम.एड. स्वास्थ्य शिक्षा तर्फका सम्पन्न शोधपत्रहरू

- निशा शर्मा

परीक्षा तथा प्रशासन सहायक

S.N	Students Name	Viva Date	Title	Supervisor
1	Sheta Dawadi	2022/07/07	Quitting Smoking Through Astanga Yoga	Dr. Bhagwan Aryal
2	Sushma Neupane	2022/07/07	Social Problems of Autism Children in Autism care Centre	Basanta Kumar Baral
3	Rekha Khati	2022/07/07	Knowledge And Attitude On HIV&AIDS Among Secondary Level Students Of Lalitpur	Basanta Kumar Baral
4	Sabina Godar	2022/07/07	Menstruation Hygiene Practice Among School Adolescent Girls in Kathmandu	Basanta Kumar Baral
5	Sabina Shrestha	2022/07/07	Situation of using contraceptive Devices in Chandragiri Municipality	Bishnu Kumar Adhikari
6	Surya Lal Bhandari	2022/07/07	Knowledge Attitude & Practice of Family Planning methods Among Peoples of Dalit Communities	Basanta Kumar Baral
7	Jitendra Bahadur Shahi	2022/08/04	Food Behavior and Nutritional Status of Under Five Years Children of Kanaka Sundari Rural Municipality, Jumla	Basanta Kumar Baral
8	Ram Chandra Pandey	2023/02/23	Parental Knowledge and Practice of COVID-19 and Vaccination of school children in Siranchwok Rural Municipality, Gorkha	Bishnu Kumar Adhikari
9	Nisha Rai	2023/02/23	Menstrual Hygiene Management Among Adolescent Girls	Aashish Acharya
10	Ashmita Mishra	2023/02/23	Sanitation Facilities and Practices in public Secondary Schools of Nuwakot District	Basanta Kumar Baral
11	Sarita Thapa	2023/02/23	Use of Family Planning Method in Dalit Communities	Basanta Kumar Baral
12	Prasanda Lal Khadgi	2023/04/09	Oral Hygiene Practice and Problems Among Earaly Adolescence in Shankarapur Municipality	Basanta Kumar Baral
13	Rima Uprati	2023/04/09	Junk Food Consumption in School Going Children of Shankarapur Municipality of sankhu, Kathmandu	Ejan Raj Bhandari
14	Puspa Kumari Shahi	2023/07/07	Practice and Management of The Tiffin Among Basic Level Students	Aashish Acharya
15	Dhan Maya Shrestha	2023/07/09	Personal Hygiene of Elderly Women in New Baseshwor, Kathmandu	Basanta Kumar Baral
16	Kabita Paudel	2023/07/09	Effects of Menstrual Hygiene Practice of Adolescents Girls in Public School of Madhyapur Thimi	Dr. Bhagwan Koirala

17	Shastha Banu	2023/09/15	Academic Achievement Among The Childrean in Muslim Community and Undergo Healthy Practice Through Rugya	Dr. Bhagwan Koirala
18	Khem Raj Bhatta	2023/07/09	Knowledge and Practice of Health Insurance in Surya Binayak Municipality, Bhaktapur	Dr. Bhagwan Aryal
19	Ranjana Kumari Shah	2023/07/09	Effect of Menstrual Hygiene Practice of Adolescents Girls in public Schools of Madyapur Thimi	Basanta Kumar Baral

एम.एड. अङ्ग्रेजी शिक्षातर्फका सम्पन्न शोधपत्रहरू

S.N	Students Name	Viva Date	Title	Supervisor
1	Nabina Bhattari	2022/03/13	Language used in News Bulletin of The Kathmandu Post	Guru Prasad Poudel
2	Bandana Pokharel	2022/04/13	A Complete Study on Speaking Skills of English of Secondary level students in pre and under COVID-19 Context	Guru Prasad Poudel
3	Bodh Raj Khanal	2022/04/13	Effectiveness of Group Work in Teaching Present Continuous Tense at Basic level	Guru Prasad Poudel
4	Sita Paudel	2022/04/13	Listening Proficiency of Bachelor Level Students Based on TOEFL Test	Guru Prasad Poudel
5	Radha Khanal	2022/04/13	Issues in Teaching English Literature for Secondary Level Students	Guru Prasad Poudel
6	Lal Bahadur Bista	2022/04/13	The Impact of Teacher Professional Development in Language Teaching at Secondary Level	Guru Prasad Poudel
7	Raju Tamang	2023/05/05	Effectiveness of Cooperative Learning in Enhancing Skills of Basic Level Students	Guru Prasad Poudel
8	Pasang Futi Sherpa	2023/05/05	Graduate Level Students Perception on The Role of English	Guru Prasad Poudel
9	Dipendra Regmi	2023/05/05	Reading Comprehension Proficiency of Grade Nine Students	Khosan Panta
10	Ishara Kumari Rana	2023/07/10	Students Practice in Classroom Interaction : A Case Study of English Language Teaching	Guru Prasad Poudel
11	Kajal Kumari Mishra	2023/07/10	Teachers Perception and practices on Translanguaging in ELT	Guru Prasad Poudel
12	Youba Raj Niroula	2023/07/10	Manterruption in the Novel Lolita	Gagan Singh Air
13	Pradip Rai	2023/09/17	Effectiveness of Visual Materials in Developing Vocabulary Skills of Basic Level Students	Guru Prasad Poudel
14	Indira Khanal	2023/09/17	Perception and Practice of English as a Medium of Instruction in Public Schools of Nepal	Guru Prasad Poudel

एम.एड. शिक्षा योजना तथा व्यवस्थापन विषयतर्फका सम्पन्न शोधपत्रहरू

S.N	Students Name	Viva Date	Title	Supervisor
1	Ganesh Bahadur Khatri	2023/04/10	सिकाइ व्यवस्थापन प्रधानाध्यापक र स्थानीय तह बिचको सहकार्य	Manoj Bhandari
2	Hira Devi Shrestha	2023/04/10	विद्यालय सञ्चालनमा सामाजिक परीक्षाको अभ्यास	Hari Binod Adhikari
3	Yan Kumari Gurung	2023/04/10	घरेलु बाल श्रमिक विद्यार्थीहरूको शैक्षिक समस्याहरू सम्बन्धी अध्ययन	Prem Singh Shrestha
4	Ajaya Pathak	2023/04/10	विद्यालय शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग शङ्खेरापुर नगरपालिका साँखु, काठमाडौं	Prem Singh Shrestha
5	Om Prasad Acharya	2023/04/110	बालमैत्री विद्यालय निर्माणमा स्थानीय सरकार	Hari Binod Adhikari
6	Chhatra Bahadur Baduwal	2023/06/02	Level of Teachers Job Satisfaction in Private Schools	Bhakta Bahadur Shahi
7	Mukunda adhikari	2023/06/02	सामाजिक अध्ययन शिक्षामा शैक्षिक सामग्रीको प्रयोग र स्थानीय सरकारको नीति नियम	Prem Singh Shrestha
8	Gopal Basnet	2023/07/09	Practice of Teacher Professional Development in Secondary School	Bhakta Bahadur Shahi
9	Guna Ram Acharya	2023/07/09	अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरूको शैक्षिक व्यवस्थापन	Prem Singh Shrestha
10	Manoj Acharya	2023/07/09	Role of Head Teachers in School Science Laboratory Management	Prem Singh Shrestha
11	Neetu Khanal	2023/07/09	सामाजिक न्यायको दृष्टिमा महिला प्रधानाध्यापक	Prem Singh Shrestha
12	Lokendra Rana Magar	2023/07/09	विद्यालयको व्यवस्थापनमा प्रधानाध्यापकको नेतृत्व शैली	Rajendra Pokhrel
12	Goma Chretry	2023/07/09	Use of Information and communication technology in Public Secondary School	Rajendra Pokhrel
13	Bunu Kumari Chhetri	2023/07/20	Learning Outcomes of Gurung Students in Dhading District	Bhakta Bahadur Shahi
14	Khil Kumar Pradhan	2023/09/15	Information and Communication (ICT) Technology in school	Bhakta Bahadur Shahi
15	Samjhana K.C.	2023/09/15	माध्यमिक तहमा छात्राहरूको शैक्षिक सहभागिता	Hari Binod Adhikari
16	Bhim Prasad Ghimire	2023/09/15	Attracting Factors Of Institutional Schools	Hari Binod Adhikari
17	Dhana Bahadur Tamang	2022/06/12	सामुदायिक विद्यालयमा छात्रवृत्तिले सिकाइ उपलब्धिमा पारेको प्रभाव	Hari Binod Adhikari

18	Ramsharan Ghimire	2022/07/09	विद्यालयको विकासमा स्थानीय सरकारको क्रियाशीलता	Hari Binod Adhikari
19	Dil Bahadur Cheetri	2022/08/04	Teachers Perception Towards Peer Observation of Teaching in Community Schools	Pren Singh Shrestha
20	Kabita Ghimire	2022/08/04	सामुदायिक विद्यालयको निर्णय निर्माणमा महिला शिक्षकको भूमिका	Prem Singh Shrestha

एम.एड. नेपाली शिक्षा विषयतर्फका सम्पन्न शोधपत्रहरू

S.N	Students Name	Viva Date	Title	Supervisor
1	Sabita Khadka	2022/04/10	काठमाडौं जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत नेपाल मातृभाषी विद्यार्थीको वाक्यमा प्रयोग क्षमताको अध्ययन	Shiva Prashad Timalsena
2	Karuna Thapa	2023/04/02	काठमाडौं जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको निर्देशित कथा लेखन क्षमता	Shiva Prashad Timalsena
3	Rabindra Aryal	2023/04/02	काठमाडौं जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता	Shiva Prashad Timalsena
4	Manoj Ghimire	2023/04/02	शैक्षिक प्रशासनका सूचनाको भाषिक अध्ययन	Shiva Prashad Timalsena

सोधपत्रका सारांश

S.No.	Subject	Academic Year 2078/79	Academic Year 2079/80
1	EPM	11	21
2	Nepali	08	04
3	Health	14	19
4	English	05	15
Total		38	59

अध्यात्मको संगम थलो-विष्णुदेवी मन्दिर

- उप. प्रा. शारदा पोखरेल

पूर्वीय दर्शनलाई सधैं आत्मसात गर्ने हाम्रो देश नेपाल आध्यात्मिक, सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक सौन्दर्यले भरिपूर्ण छ । बहुभाषिक बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक रूपमा रहेको हाम्रो देशमा विभिन्न यस्ता धार्मिक स्थलहरू रहेका छन् जसले गर्दा मानव मूल्य-मान्यता बोकेर सामाजिक र सांस्कृतिक संरचनालाई सञ्चालन गरिरहेका छन् । यस्ता सांस्कृतिक परम्पराले नैतिकता एवम् अनुशासनमा पनि कटिबद्ध रहनु पर्ने संस्कारलाई निरन्तरता दिएको छ । समाजमा हुने बिकृति र विसङ्गतिलाई पनि धार्मिक र सांस्कृतिक परम्पराले नियन्त्रण गरेको छ । मन्दिरै मन्दिरको सहर भनेर प्रख्यात काठमाडौं उपत्यकाको दक्षिण-पश्चिममा अवस्थित चन्द्रागिरि नगरपालिका वडा नं. १० काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस नजिक र वडा नं. १५ को सिमाना बख्रु खोला र इच्छुमती खोलाको सङ्गम स्थलमा रहेको विष्णुदेवी मन्दिर वैदिक कालदेखि नै धार्मिक, सांस्कृतिक एवम् ऐतिहासिक केन्द्रको रूपमा रहेको छ ।

देवका देव महादेवले सतीदेवीको मृत शरीर बोकेर पृथ्वीलोक भ्रमण गर्ने क्रममा यस स्थानमा आइपुग्दा सतीदेवीको नङ (दाहिने हातको कान्छी औंलाको नङ) पतन भई विभिन्न महादेव शक्तिपिठ उत्पत्ति भएको किम्मदन्ती रहेको पाइन्छ र नारद ऋषि आई तपस्या गरेको गुफा मन्दिरको उत्तरतर्फ रहेको छ । विष्णुदेवी शक्तिपिठमा मनोरम दृश्य, नदीको संगम, नदी सम्मुख भई अर्ध चन्द्राकार रूपमा गरेको परिक्रमा र उत्तरवाहिनी इन्द्रवती रहेको छ । यस मन्दिरमा प्राचीनकालदेखि नै पोडे जातिका मानिसले पूजा गर्ने प्रचलन रहेको छ ।

मन्दिर नजिक पुराना तथा नयाँ वस्तीहरू पनि छन् । नैकाप, तीनथाना, थापा गाँउ, कार्की गाँउ (थरका आधारमा राखेका नाम) कीर्तिपुर, सतुङ्गल, मच्छेगाउँ, मातातीर्थ, विन्दवासिनी र बख्रु टोल, सिसनडोल आदि सहित नयाँ तथा पुराना वस्तीहरू रहेका छन् । विष्णुदेवी मन्दिर वरिपरि धेरै मठमन्दिरहरू पनि रहेका छन् । कुनै व्यक्तिले त कुनै विभिन्न सङ्घ संस्थाले अन्य मठ मन्दिरहरू पनि निर्माण गरेका छन् । भण्डे ३३ कोटी देवदेवीका मन्दिर तथा मूर्तिहरू साथै शिलालेखहरू पनि रहेका छन् ।

महिषपाल वंशले शासन गरेको राज्य मानिने मातातीर्थबाट लगभग ४ किलोमिटर दुरीमा रहेको विष्णुदेवीमा विशेषगरी नेवारी समुदायले विभिन्न जात्राहरू गर्ने गर्दछन् । ती जात्राहरूमध्ये यहाँको सात गाउँले जात्रालाई विशेष र महत्त्वपूर्ण मानिन्छ । परम्परा कालदेखि चलिआएको यस जात्राले नेवारी समुदायको विशेष महत्त्व पनि बोकेको छ ।

नेपालको संबिधान अनुसार प्रत्येक व्यक्तिलाई धर्मको अबलम्बन गर्ने स्वतन्त्रता हुने र प्रत्येक धार्मिक समुदायलाई धार्मिक स्थल तथा धार्मिक गुठी सञ्चालन र संरक्षण गर्ने हक हुनेछ । ९धारा २६ को उपधारा १ र २० बमोजिम नै विष्णुदेवीमा रहेका मठमन्दिर तथा मूर्ति, विभिन्न पार्टि-पौवा, शौचालय, नारद ऋषिको गुफा, व्यायाम गर्ने स्थान, बालबालिकाका लागि खेल्ने बालमैत्री पार्क, सरसामान साथै किरिया बस्ने घर आदिको सञ्चालन र संरक्षण विभिन्न गुठी तथा मन्दिर सञ्चालक समितिबाट हुने गर्दछ ।

यस मन्दिरभित्र रहेका विभिन्न समिति तथा उपसमिति, विद्वान्, शिक्षाविद् तथा अन्य व्यक्तित्वहरूको समर्थन तथा सहयोगले गर्दा वर्तमान समयमा थोरै भए पनि प्रचार भएको छ । यस मन्दिरमा वरिपरि विभिन्न सङ्घ संस्थाद्वारा गरिने सरसफाई र वृक्षारोपण कार्य, योग, ध्यान, भजनकृतन, कराँते आदि कार्यले गर्दा वर्तमान समयमा केही मात्रामा भएपनि स्वस्थ पर्यावरण तथा मनोरोगी हुनबाट बचाउने स्थानको रूपमा विष्णुदेवी मन्दिरको वातावरण उल्लासपूर्ण रहेको पाइन्छ ।

यस मन्दिर सञ्चालक समितिले २०८० श्रावण २ गतेदेखि पुरुषोत्तम महिनालाई मध्यनजर गर्दै पुरुस्वोत्तम माहात्मा कथा वाचन गर्नुका साथै प्रत्येक सोमबार शिव गंगाजल आरतीको सुरुवात गरेको छ । यस कार्यले पूर्णस्वयमा सकारात्मक ढङ्गले स्थानियहरुको लिएको हुँदा मन्दिरका हरेक कार्यक्रमहरुमा उल्लासपूर्ण उपस्थिति रहेको छ । शिक्षा क्याम्पसले पनि यस कार्यलाई साथ र सहयोग गर्नुको साथै अध्यनरत विद्यार्थीहरुलाई मन्दिरका विभिन्न कार्यक्रममा उपस्थिति गराउने गरेकोले गर्दा नयाँ पिढीलाई पनि धार्मिक आस्था जगाउन सहयोग पुगेको पाइन्छ ।

परापूर्वकालदेखि नै काठमाडौं उपत्यका कृषि योग्य उर्वर जमिन पनि मानिन्छ । यस मन्दिर वरिपरि पनि रहेको फाँटमा खेती गर्दै आएको र मन्दिर माथिमाथि मात्र वस्ती रहेको तर पछिल्लो समयमा मानिसहरु सहरमुखी भएको कारणले गर्दा राजधानीमा जनसङ्ख्याको चाँप बढेसँगै यस क्षेत्रको खेतीयोग्य जमिनलाई पनि विभिन्न अव्यस्थित प्लटिङ गरी नयाँ-नयाँ वस्तीहरुमा रूपान्तरण गरिएको हुनाले वर्तमान अबस्थामा विष्णुदेवी नजिक-नजिक पनि घरहरु निर्माण भएका र निर्माण हुने क्रममा पनि रहेका छन् । यही नयाँ बस्तीको कारण पनि हुनसक्छ मन्दिरलाई पनि केही असजिलो वातावरण सिर्जना भएको महसुस स्थानीयले गरेका छन् तर पनि मन्दिर वरिपरि विभिन्न समस्याहरु पनि रहेको पाइन्छ । जस्तै: नदीको वहावलाई पुरानो पुलको वेसमा स्टेप लगाई रोक्ने प्रयास गर्दा ग्राभेल जम्मा भै नदीको सतहमाथि आउँदा नयाँ बस्तीहरु जोखिमहरुमा हुनु, मन्दिर वरीपरीका मठमन्दिर पुरिने सम्भावना हुनु, सरसफाइ व्यवस्थित नहुनु, लागुपदार्थको सेवन गर्ने व्यक्तिहरु मन्दिरका वरिपरि रहनु, शव जलाउने स्थान एकीकृत १छरप्रष्ट भएको नहुनु, विभिन्न जात्राहरु गर्दा स्थानलाई व्यवस्थित बनाउन नसक्नु, मन्दिरका गरगहनाहरु असुरक्षित हुनु, होटलहरु कम तथा भएका पनि स्वास्थ्यकर खाना नहुनु र बास बस्न मिल्ने खालका नहुनु, होटेलमा अनुगमनको पहुँचमा कमी हुनु प्रचार-प्रसारमा तथा सांस्कृतिक सम्पदाको सुरक्षित संरक्षणमा स्थानीय निकायहरु मौन रहनु जस्ता कमीकमजोरीहरु यहाँका विद्यमान समस्याहरु रहेका छन् ।

यति सबै हुँदाहुँदै पनि अन्य विषयहरु सुधार गर्न अत्यावश्यक देखिन्छ । समिति तथा उपसमितिहरु व्यवस्थित र सधैँ अध्यावधिक हुनुपर्ने, सुरक्षाको लागि प्रहरिवीट हुनु पर्ने, जसले गर्दा मन्दिरमा दिनप्रतिदिन के-कस्तो वातावरण रहेको छ थाहा हुन सक्छ । मन्दिरभित्र निर्माण हुने संरचनाहरुले कालान्तरसम्म दिगो विकाश र संरक्षण हुने गरी हाम्रा भावी पुस्ताहरुलाई पनि सहयोग गर्ने बनाउन सकिन्छ । मन्दिर वरिपरिको बस्ती व्यवस्थित बनाउनका लागि स्थानीय तहसँग समन्वयको आवश्यक देखिन्छ । सरसफाई तथा बृक्षारोपण कार्यलाई निरन्तरता दिनु, मन्दिरको गरगहनाको संरक्षण र सुरक्षा गर्नु, मन्दिरमा पर्यटकहरु भ्रमण गर्ने वातावरण सिर्जना गर्ने उपायहरु अवलम्बन गर्नु, जात्रा सञ्चालनलाई व्यवस्थित गर्नु, शव जलाउने कार्यलाई एकीकृत गरी व्यवस्थित आदि उपायहरु मन्दिर व्यवस्थित गर्नको लागि आवश्यक देखिन्छ साथै स्थानीय निकाय र सरकारी तथा गैरसरकारी सङ्घ संस्थाबाट पहल हुनु नितान्त आवश्यक देखिन्छ । यसो हुन सकेको खण्डमा विष्णुदेवी मन्दिर एक अध्ययन र अनुसन्धानको केन्द्र बन्न गई अभै बढी आकर्षण धार्मिक तथा तीर्थस्थल बन्न सक्छ ।

सन्दर्भ सामग्री :

१. नेपालको संबिधान
२. श्री विष्णुदेवी स्मारिका १२०६००

प्रणय दिवस :

भ्यालेन्टाइन डेको लागि कस्तो फूल उपयुक्त हुन्छ ?

- सुस्मिता देवाली

पुस्तकालय सहायक

भ्यालेन्टाइन डे विशेष गरी युवायुवतीहरूले एकअर्काप्रति प्रेम प्रकट गर्ने दिन हो । यस दिन आफूले मन परेराएको कुनै युवक अथवा युवतीसमक्ष प्रेम प्रस्ताव राखिन्छ । त्यसैगरी यस दिनले भइरहेको सम्बन्धलाई पनि दृढो बनाउन मद्दत गर्दछ । त्यसैले युवायुवती मात्र नभएर जुनसुकै उमेरका मानिसहरूले पनि यसलाई आफ्नो प्रेम सम्बन्ध बलियो बनाउने माध्यमको रूपमा प्रयोग गर्छन् । नेपालमा पनि विगत केही वर्षयता भ्यालेन्टाइन डेका दिन प्रेम प्रेमिकालाई विभिन्न उपहार र फूल प्रदान गर्ने चलन बढिरहेको छ । नेपालमा अरु समयमा पनि फूलको व्यापार प्रशस्त हुन्छ । विशेष गरी मङ्सिर महिनायता विवाहाका मौसम भएका कारण यसको व्यापारमा तीव्रता आएको हुन्छ । त्यसमाथि भ्यालेन्टाइन डेका दिन यसको व्यापार अझ बढ्छ । काठमाडौंका विभिन्न गिफ्ट हाउसहरूमा भ्यालेन्टाइन डेका दिन अधिकांश व्यक्तिहरू रातो गुलाब नै किन्छन् । स्थानीय गुलाब २० देखि ३० रुपैयाँ र बाहिरबाट आउने रोज प्रतिगोटामा बिक्री हुने कुरा व्यापारीहरू बताउँछन् । त्यसै गरी यस दिन प्रेम प्रतिक भएका उपहारहरू पनि बिक्री हुने कुरा व्यापारीहरू बताउँछन् । व्यापारीहरूका अनुसार भ्यालेन्टाइन डे युवायुवतीहरूको मात्र पर्व होइन । त्यसैले त बचपनदेखि बृहद्यौलीसम्मका मानिसहरूले आफ्नो आफन्तलाई उपहार दिन्छन् । भ्यालेन्टाइन डेका दिन विशेष गरी गुलाबको फूल प्रयोग गरिन्छ ।

गुलाबको फूल

कवि तथा गजलकारहरू आफ्नी प्रेमिकालाई रातो गुलाबसँग तुलना गर्छन् । गुलाबलाई फूलको राजा मानिन्छ । यो शान्ति प्रेम तथा क्षमाको प्रतीक हो । भ्यालेन्टाइन डेमा फूल र उपहार आफ्ना प्रेमिकालाई प्रदान गरिन्छ तर कसैले यसको दुरुपयोग गरेर गलत सन्देश पठाउन सक्छन् । त्यसकारण त्यसतर्फ सावधान हुन आवश्यक छ ।

प्रत्येक देशको संस्कृतिअनुरूप विभिन्न रङ्गहरूप्रति विभिन्नै धारणा हुन्छ । प्रत्येक रङ्गले आफैमा एउटा छुट्टै अर्थ बोकेको हुन्छ । त्यसकारण सावधानीपूर्वक रङ्गको छनौट गर्नुपर्छ । भ्यालेन्टाइन डेका दिन प्रदान गरिने विभिन्न रङ्गका गुलाबहरू यी हुन् ।

रातो गुलाब

रातो गुलाब प्रेम र मनोभावनाको प्रतीक हो । भ्यालेन्टाइन डेमा सबैभन्दा धेरै रातो रङ्गको गुलाब आदानप्रदान हुन्छ । यसलाई प्रेम प्रस्तावका रूपमा प्रदान गरिन्छ । फूल स्वीकार गर्नु प्रेम प्रस्ताव स्वीकार गरेको कुराको प्रतीक हो ।

गुलाबी गुलाब

यो रङ्गको गुलाब मित्रता र मुटुको धड्कनको प्रतीक हो । भ्यालेन्टाइन डेको दिनमा गुलाबी रङ्गको गुलाब दिनुको अर्थ मेरो मुटुको धड्कन अब तिम्रा लागि मात्र धड्किरहेको छ भन्नु हो ।

सेतो गुलाब

सेतो गुलाब साँचो प्रेम र स्पष्ट हृदयले पठाइन्छ । भावुकताले भरिएको सन्देश दिनका लागि सेतो गुलाबले मर्हावपूर्ण भूमिका खेल्छ ।

पहेलो गुलाब

यो मित्रताको प्रतीक हो । फ्रेण्डसिप डे अर्थात् मित्रता दिवसका दिन पहेलो गुलाब प्रदान गरिन्छ तर पनि हिजोआज मित्रताको प्रतीकका रूपमा भ्यालेन्टाइन डेमा पनि यसको प्रयोग गरिन्छ ।

सेतो गोदावरी

सेतो गोदावरी प्रेम प्रकट गर्न चाहानाको प्रतीक हो । यदि मुटुले प्रेम प्रकट गर्ने साहस नभएमा यो फूल दिएर पनि आफ्नो मनको इच्छा प्रकट गर्न सकिन्छ ।

डेजी फूल

यो फूल प्रसन्नताको प्रतीक हो । प्रियजन तथा नातेदारहरूलाई प्रसन्नताको सन्देश दिन यो फूल प्रयोग गरिन्छ ।

टुलिप फूल

यसको अर्थ आँखा सुन्दर र आकर्षक छन् भनेर उसलाई जानकारी दिन यो फूलको प्रयोग गरिन्छ ।

जिप्सी

कसैको मनोभावना बुझ्न जिप्सी फूल प्रयोग गरिन्छ । कसैले यो फूल दिएमा आफ्नो मनोभावना बुझ्न दिएको हो भनेर बुझ्नु पर्दछ ।

सिउँडीको फूल

सिउँडीमा काँडा हुन्छ तर यसमा सन्देश लुकेको हुन्छ । जीवन सङ्घर्षमा उत्साहित रहनुपर्ने सन्देश यसले दिन्छ । त्यसैले कसैलाई उत्साहित गर्न सिउँडीको फूल उपहार दिइन्छ ।

क्यामेलिया

कसैको सुन्दरताले आफूलाई आकर्षित गरेको छ भने क्यामेलियाको फूल दिइन्छ ।

नौरङ्गी फूल

यो फूल देशभक्तिसँग जोडिएको छ । देशभक्तहरूलाई यो नौरङ्गीको फूल दिइन्छ ।

कमल

कमलको फूल सुन्दरताको प्रतीक हो । कमल अर्थात् सुन्दर नयन, सुन्दर रूप र हृदय कमल बुझाउन यो फूल दिइन्छ ।

पहेँलो लिली

यो फूल दाम्पत्य सम्बन्धमा भएको प्रेमको प्रतीक हो । विवाहको वार्षिक उत्सव तथा अन्य अवसरहरूमा समेत श्रीमान् श्रीमतीले एकअर्कालाई यो फूल उपहार स्वरूप प्रदान गरिन्छ ।

सानो सूर्यमुखि

सूर्यमुखिको सानो फूल पूजा, भक्ति तथा गहिरो प्रेमको प्रतीक हो । यदि कसैप्रति अत्यधिक श्रद्धा छ भने यो फूल प्रयोग गरिन्छ ।

ठुलो सूर्यमुखि

यो फूल अहङ्कारको चोतक हो । अहङ्कारीलाई यो फूल उपहार दिएर नम्र बन्न अनुरोध गरिन्छ ।

पहेँलो सयपत्री

यो फूल संस्कृतिप्रतिको अनुराग राख्नेहरूप्रति गरिने सम्मानको प्रतीक हो । ईश्वरको पूजा र अन्य अवसरहरूमा यो फूल प्रयोग गरिन्छ ।

प्रेम व्यक्त गर्न फूलहरू मात्र नभएर अन्य प्रतीकहरू पनि प्रचलित छन् । यस्ता प्रतीकहरू मध्ये एउटा बाणले हृदय चिरेर गएको प्रतीक सबैभन्दा प्रचलित छ । प्रेमिप्रेमिकाहरूका लागि हृदयभन्दा प्रतीक अरु हुन सक्दैन । कसैलाई यो उपहार दिनुको अर्थ तपाईंले उसलाई सर्वत्र सुम्पन चाहनुहुन्छ भन्ने हो । कुनै पनि व्यक्तिको जीवनमा हृदयको महत्वपूर्ण स्थान हुन्छ । आफ्नो हृदयको कुरा व्यक्त गर्ने यो सबैभन्दा उपयुक्त र प्रभावकारी माध्यम हो । यो सङ्केतले तपाईंको हृदय उसको प्रेमको बाणले घाइते भएको छ भन्ने देखाउँछ । प्रेमपंक्षी (चरा) पनि प्रेमको प्रतीक हो । यसले नै प्रेमिप्रेमिका बिच मिलन गराउने काम गर्छ भन्ने मानिन्छ । प्रेमिप्रेमिकाको साथविना यो बस्न सक्दैन भन्ने धारणा छ । इसाइधर्मका अनुसार प्रेमपंक्षी निर्मलता र प्रेमको प्रतीक हो । त्यसैले भ्यालेन्टाइन डेको दिन यसको प्रसस्त प्रयोग गरिन्छ ।

काठमाडौँ शिक्षा क्याम्पस

क्याम्पसको जर्नल विमोचन

काठमाडौं शिक्षा बहुमुखी क्याम्पस

चन्द्रागिरि - १०, सतुङ्गल

हाम्रा शैक्षिक कार्यक्रमहरू

स्नातक तर्फ (Bachelor's Level)

स्नातकोत्तर तर्फ (Master's Level, सेमेस्टर प्रणाली)

बि.सि.ए. | BCA (सेमेस्टर प्रणाली)

एम.वि.एस. | MBS | एम. एड. | M.Ed.

बि.बि.एस. | B.B.S (बार्षिक प्रणाली)

(अङ्ग्रेजी, नेपाली, स्वास्थ्य, गणित, इ. पि.एम र पाठ्यक्रम तथा मूल्याङ्कन)

बि.एड. B.Ed. | बि.एड. (विज्ञान शिक्षा)

(अङ्ग्रेजी, नेपाली, स्वास्थ्य तथा शारीरिक, गणित, जनसंख्या र सामाजिक शिक्षा)

सम्पर्क नं. : ०१४३११८४३, ०१५९१६०६०, ८८५११५२१४८
www.ksc.edu.np

Kathmandu Shiksha Multiple Campus (KSMC)

(Affiliated to Tribhuvan University & National Examination Board)

Tel.: 977-1-4230240 (Padmodaya Building, Ramshahpath, Ktm)

977-1-4311843 (KSMC New Building, Satungal)

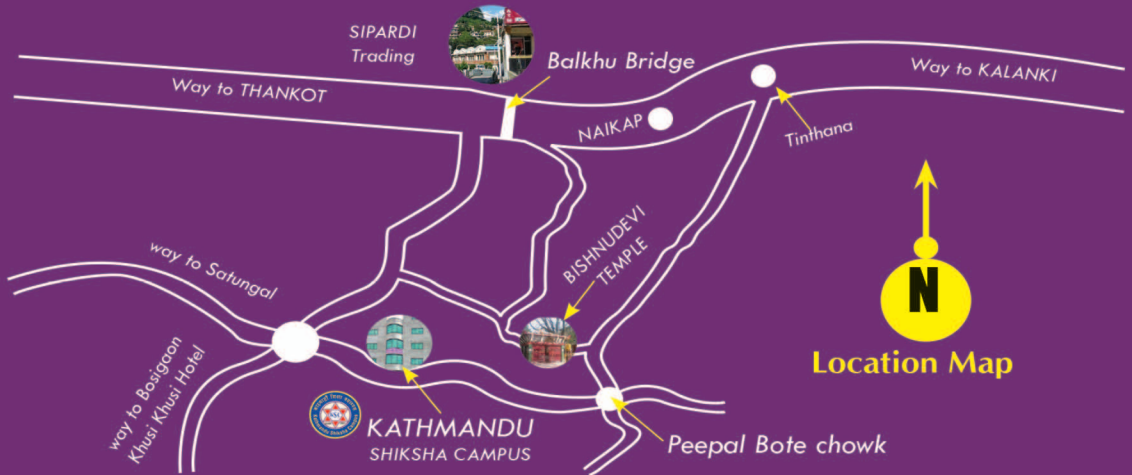
Cell: 9851152148, 9841292399, 9841427017, 9849112312

email: kscrmc13@gmail.com | www.ksc.edu.np

Notice Board. No. 1618014230240, 161807030241

New Building Location:

Chandragiri Municipality -10 in the middle of the Bishnudevi and Bindabasani Mandir (Satungal).

काठमाडौं शिक्षा क्याम्पस

चन्द्रागिरि नगरपालिका-१०, सतुङ्गल

क्याम्पस मार्ग, विष्णुदेवी, काठमाडौं ।

फोन नं. : ०१-४३११८४३, ०१-५९१६०६०